

Utrikesutskottets betänkande

1986/87:10

om internationellt utvecklingssamarbete m. m.
(prop. 1986/87:100, bil. 5)

UU
1986/87:10

TREDJE HUVUDTITELN

C. Internationellt utvecklingssamarbete

I detta betänkande behandlas de förslag avseende internationellt utvecklingssamarbete m. m. som regeringen förelagt riksdagen i budgetpropositionen 1986/87:100, bil. 5, litt. C samt de motioner som väckts i anslutning till propositionen.

En sammanställning av motionerna och en innehållsförteckning finns i slutet av betänkandet.

Sammanfattning av betänkandet

I propositionen föreslås att Sveriges del i det internationella biståndssamarbetet skall uppgå till en procent av bruttonationalinkomsten (BNI), vilket för budgetåret 1987/88 innebär att 9 870 milj. kr. av statsbudgeten avsätts för internationellt utvecklingssamarbete. Det är en ökning i förhållande till innevarande budgetår med 930 milj. kr.

Det bilaterala biståndet administreras huvudsakligen av SIDA och svarar för drygt hälften av det totala utvecklingssamarbetet. Tyngdpunkten i det bilaterala biståndet ligger vid långsiktigt samarbete med 17 u-länder. Detta s. k. landprogrammerade bistånd svarar för cirka en tredjedel av totalbiståndet. Katastrofbistånd, regionala insatser och stöd genom folkrörelser och andra enskilda organisationer är andra centrala inslag i det bilaterala samarbetet. En mycket stor andel av det svenska biståndet, sammantaget över 40 %, går till länder i södra Afrika. Något under en tredjedel av biståndet går till internationella biståndsprogram inom FN, Världsbanksgruppen m. m.

En ökande del av biståndet går över det anslag som kallas Övriga u-landspolitiska insatser. Dit hör tekniskt samarbete och u-krediter, båda förmedlade genom Beredningen för internationellt tekniskt-ekonomiskt samarbete (BITS) samt det särskilda stöd som kan utgå till länder med akuta betalningsbalansproblem.

I anslutning till biståndspropositionen har väckts ett fyrtiotal motioner, därav partimotioner från moderata samlingspartiet (U229), folkpartiet (U216), centerpartiet (U209) och vänsterpartiet kommunisterna (U218). En sammanfattning av dessas innehåll vad beträffar allmänna riktlinjer finns i betänkandet.

Utskottsmajoriteten följer i huvudsak regeringens förslag till medelsramar för de olika biståndssändamålen. Anslagsposten för bidrag till folkrörelser och enskilda organisationer föreslås dock bli höjd med 50 milj. kr. utöver regeringens förslag och posten för katastrofbistånd med 70 milj. kr. utöver regeringens förslag. En motsvarande sänkning görs av medlen för u-krediter. Den totala biståndssramen förblir därmed oförändrad, dvs. en procent av BNL.

I partimotionerna betonas biståndssamarbetets betydelse för utvecklingen av demokrati i mottagarländerna. Moderata samlingspartiet och centerpartiet föreslår bl. a. att en särskild anslagspost inrättas för stöd till demokratiutveckling. Förslaget avstyrks av utskottsmajoriteten, bl. a. med hänvisning till att insatser för demokratin bör vara en del av det reguljära biståndet och med hänvisning till att det redan finns andra medel för ändamålet.

I motionerna lämnas därutöver ett antal andra förslag till konkreta åtgärder till förmån för en demokratisk samhällsutveckling i u-länderna.

Miljöfrågorna intar liksom tidigare en central plats i utvecklingssamarbetet, vilket kommer till uttryck såväl i motionerna som i propositionen. På förslag av centerpartiet föreslår utskottet en översyn av biståndsmålen i syfte att i målformuleringarna ge uttryck åt hänsynen till miljön.

I en gemensam reservation framför (m), (fp) och (c) åter förslaget att en särskild anslagspost skall inrättas för miljöbistånd även i andra länder än programländerna.

En gemensam reservation från (m) och (c) framför invändningar mot det bilaterala biståndets inriktning på en mer eller mindre fast krets av mottagarländer inom ramen för den s. k. landprogrammeringsmetoden och föreslår att biståndet i större grad inriktas på ämnesområden och projekt. Moderata samlingspartiet anser vidare att samarbete bör kunna inledas med nya länder.

Folkpartiet förordar en utvärdering av det multilaterala biståndet. Samma parti motsätter sig att biståndsmedel används för att bekosta en del av den svenska överskottsproduktionen av spannmål.

Utskottsmajoriteten avstyrker centerpartiets förslag att en biståndspolitik utredning skall tillsättas med uppgift att se över hela det svenska biståndet. Däremot föreslår majoriteten att den översyn som skall göras med hänsyn till miljömålet även skall omfatta de övriga målen. Häremot reserverar sig (m), (fp) och (c).

U-länderna i det internationella samarbetet

Propositionen (s. 37—45)

Den internationella ekonomin har präglats av stora förändringar under det gångna året. Dollarns värde, de internationella räntorna och oljepriserna har sjunkit kraftigt. Detta har påverkat u-ländernas ekonomiska situation. Medan dollarkursens och räntenivåns fall anses ha haft en allmänt positiv verkan på u-ländernas ekonomi har effekterna av oljeprisfallet varit blandade.

U-ländernas samlade utlandsskuld beräknas ha överskridit 1 000 miljarder dollar (ca 7 000 miljarder kronor) vid slutet av 1986. Utflödet av räntor och amorteringar på utlandsskulden överstiger sedan 1984 inflödet av nya utlandslån för u-länderna. Enligt senast tillgänglig världsbanksstatistik resulterade u-ländernas långfristiga utlandsupplåning i en nettoöverföring från u-länderna på 22 miljarder dollar 1985 medan nettoöverföringen till u-länderna år 1981, före skuldkrisens början, var 35 miljarder dollar. Omsvängningen mellan 1981 och 1985 uppgick således till nästan 60 miljarder dollar och har i första hand drabbat Latinamerika. Denna förändring förklaras huvudsakligen av de privata långgivarnas kraftigt reducerade nyutlåning till u-länderna. Utbetalningarna från privata långgivare sjönk från en topp på 90 miljarder dollar 1981 till 45 miljarder dollar 1985. Under samma period ökade u-ländernas skuldtjänst med 15 miljarder dollar, vilket således svarar för resten av omsvängningen i nettoöverföringarna.

För de oljeimporterande länderna i Afrika söder om Sahara har den samlade utlandsskulden nått en nivå som motsvarar 65 % av denna ländergrupps totala BNP. Många av dessa länder står i dag inför mycket stora skuldproblem. De för utvecklingen nödvändiga resurstillskotten utifrån måste mot denna bakgrund i första hand ta formen av ökat bistånd.

I den internationella diskussionen har en utveckling skett av synen på vad som utgör en lämplig strategi för att u-länderna på sikt skall kunna ta sig ur skuldkrisen. Erfarenheterna från åren efter den internationella skuldkrisens början hösten 1982 hade givit vid handen att ekonomisk åtstramning inte räckte till för att komma till rätta med de grundläggande problemen. Enighet kan sägas ha uppnåtts vid Internationella valutafondens och Världsbankens gemensamma årsmöte i Söul hösten 1985 om att en framgångsrik ekonomisk anpassningspolitik kräver en tillväxtorientering för att skuldkrisen på sikt skall kunna lösas. Från amerikansk sida presenterades då det s. k. Bakerinitiativet som, även om det i sak inte representerade något nytt, ändå har haft betydelse för det fortsatta agerandet på grund av USA:s stora internationella inflytande. Grundtanken bakom den tillväxtorienterade anpassningsmodellen är att en långsiktig anpassning inte kan ske utan ekonomisk tillväxt.

Denna tillväxtorienterade anpassningsmodell kan i sina huvuddrag tillämpas på såväl Latinamerika som på Afrika söder om Sahara. Två grundförutsättningar enligt modellen är att en betydande ökning av resursflödet till dessa u-länder kommer till stånd och att länderna finner avsättning för sina exportvaror. Även om möjligheterna att nå dithän varierar avsevärt mellan de båda ländergrupperna inger den hittillsvarande utvecklingen vissa förhållanden om att grundförutsättningarna inte kommer att kunna uppfyllas i någotdera fallet.

Den skuldkonsolidering som hösten 1986 genomfördes för Tanzania, inom ramen för den s. k. Parisklubben, kan tjäna som illustration av behovet att finna mer långtgående lösningar för många av de fattiga u-ländernas svåra skuldsituation. Dessförinnan hade Tanzania träffat en överenskomst med Internationella valutafonden (IMF) om ett ekonomiskt anpassningsprogram för 1986—1987. Vid sidan om Tanzanias eget naturliga ansvar för att detta program skall lyckas är det väsentligt att tillräckliga fi-

nansiella resurser skjuts till utifrån för att den beräknade miniminivån på Tanzanias import skall kunna uppnås. Utöver de extra resurser som utfästes av IMF, av Världsbanken genom Internationella utvecklingsfonden (IDA) och den särskilda lånefonden för Afrika samt av bilaterala givare ägde en skuldkonsolidering rum. Skuldkonsolideringen medför att Tanzania under programperioden 1986—1987 måste avsätta bortåt 100 milj. dollar av sina knappa valutaressurser för räntebetalningar, något som torde utgöra en svår belastning för landets ekonomi.

Världshandeln och de monetära och finansiella frågorna dominerar diskussionen tillsammans med katastrofsituationen i Afrika. I den förestående multilaterala handelsförhandlingen inom GATT:s ram kommer en rad för u-länderna viktiga områden att behandlas. Dit hör handeln med jordbruksprodukter och tropiska produkter samt frågan om privata direktinvesteringar. Enligt svensk uppfattning är en viktig uppgift i den nya förhandlingsrundan att u-länderna tillförsäkras förbättrat och säkrat marknadstillträde. Sverige eftersträvar också en närmare integrering av de mer utvecklade u-länderna i det internationella handelssystemet.

De avgörande diskussionerna om monetära och finansiella frågor, däribland skuldproblemen, äger rum inom ramen för IMF och Världsbanken. Många u-länder skulle föredra att dessa samtal fördes i FN-organ där u-länderna har större inflytande, såsom FN:s generalförsamling och UNCTAD. U-länderna har även förordat en internationell konferens i syfte att åstadkomma reformer av det internationella monetära systemet.

Behandlingen av krisen i Afrika är ett exempel på de multilaterala bistånds- och finansieringsinstitutionernas betydelsefulla roll i det globala utvecklingssamarbetet. Sverige har länge hävdat att dessa organisationers resurser måste ökas. Detta är särskilt angeläget i en situation där bl. a. skuldproblemen och läget i Afrika kräver betydande internationella insatser.

Samtidigt är det uppenbart att flera av de stora biståndsorganisationerna har fortsatta finansieringsproblem. IDA:s resurser under åttonde påfyllningsperioden kommer att uppgå till ca 12 miljarder dollar, vilket i reala termer innebär en minskning i jämförelse med IDA:s sjunde påfyllnad och den särskilda s. k. Afrikafaciliteten.

Problemen är ännu allvarigare för FN:s samordnande organ för utvecklingsbistånd (UNDP) som drabbas hårt främst av stora nedskärningar av USA:s bidrag. Denna urholkning av resurserna för FN:s tekniska bistånd har inte bara direkta negativa effekter i form av minskat resursflöde. UNDP:s resurskris försvårar även det allmänna nord-syd-samarbetet, eftersom u-länderna uppfattar den som ett utslag av bristande samarbetsvilja hos berörda i-länder.

Biståndet från givarländerna inom OPEC fortsatte att minska till ca 3,5 miljarder dollar för 1985 jämfört med ca 4,5 miljarder 1984 och drygt 9 miljarder 1980. Räknat som andel av BNI nådde OPEC-biståndet 0,65 % 1985, vilket bör jämföras med 1,84 % 1980. Det finns anledning att räkna med att OPEC-ländernas bistånd för 1986 kommer att minska ytterligare som en följd av de förhållandevis låga oljepriserna.

FN har antagit ett mål om 0,15 % av BNI som bistånd till de 36 minst

utvecklade länderna. Sverige jämte några andra länder, bl. a. de nordiska, har överträffat detta mål medan DAC-länderna som helhet inte förmått öka biståndet till dessa länder från 1980 års nivå på 0,08 % av BNI.

UU 1986/87:10

Tabell 1: Biståndsutbetalningar 1985 från DAC-länderna, OPEC, Sovjetunionen och Östeuropa samt samma länders per capitainkomster

	Andel av BNI (%)	Volym (milj. S)	Per capita inkomst (S)
DAC-länderna	0,35	29 419	12 043
Norge	1,03	575	13 412
Nederländerna	0,91	1 135	8 605
Sverige	0,86	840	11 668
Danmark	0,80	440	10 723
Belgien	0,54	430	8 179
Frankrike	0,54	2 688	9 251
Australien	0,49	749	9 604
Canada	0,49	1 631	13 093
Föbundsrepubliken Tyskland	0,47	2 942	10 235
Finland	0,40	211	10 892
Österrike	0,38	248	8 726
Storbritannien	0,34	1 531	8 019
Italien	0,31	1 099	6 224
Schweiz	0,31	300	14 887
Japan	0,29	3 797	11 027
Nya Zeeland	0,25	54	6 591
Irland	0,24	39	4 688
USA	0,24	9 403	16 671
OPEC-länderna	0,65	3 528	2 530
(varav) Kuwait	3,16	749	13 880
Saudi-Arabien	2,88	2 646	7 980
Sovjetunionen och Östeuropa	0,23	3 523	3 900

Källa: OECD:s biståndskommitté (DAC)

1 Anslagsutveckling, planeringsramar etc.

Propositionen (s. 56—58)

Enprocentsmålet för biståndet står fast. Regeringen föreslår att biståndsramen för budgetåret 1987/88 uppgår till 9 870 milj. kr. Det motsvarar 1 % av den beräknade bruttonationalinkomsten (BNI) för kalenderåret 1987. Beloppet utgör en ökning med 930 milj. kr. i jämförelse med biståndsramen för innevarande budgetår.

Ökningen av ramen kommer främst att utnyttjas för anslaget C 1. Bidrag till internationella biståndsprogram och C 2. Utvecklingssamarbete genom SIDA. Inom anslaget för utvecklingssamarbete genom SIDA bör ökningen användas främst för det landprogrammerade biståndet, för enskilda organisationers biståndsverksamhet och för katastrofbistånd. De multilaterala bidragen föreslås öka med 265 milj. kr. och uppgå till 28,5 % av den totala biståndsvolymen vilket är samma andel som budgetåret 1986/87. Ökningen av biståndsramen används vidare för ökat stöd till forskning samt ökade medel för u-krediter genom BITS.

Vissa utgifter för bistånds- och u-landsverksamhet, som i statsbudgeten belastar andra anslag än biståndsanslagen, bör på samma sätt som under

tidigare budgetår räknas av mot biståndsramen. För budgetåret 1987/88 föreslås att 189,7 milj. kr. för sådana ändamål räknas av mot biståndsramen. För innevarande budgetår har motsvarande utgifter beräknats till 179,9 milj. kr.

Planeringsramarna för utvecklingssamarbetet under budgetåren 1988/89 och 1989/90 bör utgöra en i förhållande till budgetåret 1987/88 oförändrad andel av bruttonationalinkomsten.

Tabell 2. Biståndsanslag 1984/85—1987/88 (milj. kr.)

	Anvisat 1984/85	Anvisat 1985/86	Anvisat 1986/87	Förslag 1987/88	Förändring 1986/87 1987/88
C 1. Bidrag till inter- nationella bistånds- program	2 088,0	2 280,0	2 550,0	2 815,0	+ 265,0
C 2. Utvecklings- samarbete genom SIDA	3 967,6 ¹	4 226,1	4 649,5	5 026,3	+ 376,8
C 3. Information	23,8	24,6	26,1	27,2	+ 1,1
C 4. Styrelsen för in- ternationell utveck- ling (SIDA)	164,5	181,6	195,9	200,8	+ 4,9
C 5. Nämnden för u-landsutbildning	16,9	17,8	20,4	21,1	+ 0,7
C 6. Styrelsen för u-landsforskning (SARFC)	162,4	173,7	231,7	265,0	+ 33,3
C 7. Nordiska Afrika- institutet	2,8	3,2	3,5	3,8	+ 0,3
C 8. Övriga u-lands- politiska insatser m. m.	469,0	1 000,0	1 083,0	1 321,0	+ 238,0
Summa C 1—C 8	6 895,0¹	7 907,0	8 760,1	9 680,3	+ 920,2
Biståndskostnader som finansieras över andra huvudtitlar el- ler anslag	151,0	153,0	179,9	189,7	+ 9,8
Biståndsram	7 046,0	8 060,0	8 940,0	9 870,0	+ 930,0

¹ Härutöver kom 55 milj. kr. av oinrättade reservationsmedel efter budgetåret 1982/83 att under 1984/85 tas i anspråk för bidrag under anslaget C 2. De totala bidragen uppgick därmed till 4 022,6 milj. kr.

De administrativa anslagen har prövats med stor restriktivitet. Huvudförslaget har tillämpats på myndighetsanslagen.

Följande förändringar av anslagsteknisk natur föreslås. Bidraget till stiftelsen Svenska UNICEF-kommittén har tidigare anvisats under anslaget F 3. Information om mellanfolkligt samarbete, nedrustningssträvanden och andra utrikespolitiska frågor. Regeringen föreslår i det följande att bidraget till svenska UNICEF-kommittén budgetåret 1987/88 skall anvisas över anslaget C 1. Bidrag till internationella biståndsprogram.

Inom Anslaget C 1. Bidrag till internationella biståndsprogram görs ytterligare några ändringar av anslagsposter. Stödet till flyktingar förs samman under en ny anslagspost och några organisationer som tidigare redovi-

sats under anslagsposten Övriga multilaterala bidrag förs över till anslagsposten Världsbanksgruppen resp. Övriga organisationer.

UU 1986/87:10

Inom anslaget C 2. Utvecklingssamarbete genom SIDA upprättas en ny anslagspost benämnd Särskilda program. Denna post innehåller delposter för försöksverksamhet och metodutveckling, olika delposter för ämnesinriktad verksamhet samt insatsförberedelser och resultatvärdering.

Regeringen föreslår vidare att nämnden för u-landsutbildning som redovisas under anslaget C 5 ombildas till styrelsen för u-landsutbildning i Sandö (Sandö U-centrum).

Motioner

I motion 1986/87:U205 av Alf Svensson (c) yrkandena 2 och 3 hemställs

2. att riksdagen beslutar anta målsättningen att det offentliga biståndet till utvecklingsländerna senast under budgetåret 1990/91 uppgår till 2 % av BNI,

3. att riksdagen beslutar höja biståndsanslagen till 1,1 % av BNI under budgetåret 1987/88.

I motion 1986/87:U216 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) yrkande 1 hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om riktlinjer för svenskt bistånd.

I motionen 1986/87:U217 av Sten Sture Paterson (m), yrkande 2 hemställs

2. att riksdagen begär att regeringen tar initiativ till att minska reservationernas storlek i syfte att öka beviljade biståndsanslag effektivitet.

I motion 1986/87:U218 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkande 1 hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en höjning av biståndsanslaget i förhållande till BNI.

Utskottet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att biståndsanslagen och övriga biståndskostnader för budgetåret 1987/88 skall uppgå till 9 870 milj. kr., vilket är 1 % av den beräknade bruttonationalinkomsten (BNI) för år 1987.

Därav föreslås SIDA få disponera 51 %, vilket är samma andel som innevarande år. Det multilaterala biståndet står oförändrat för drygt 28 % och den andel som faller under anslaget C 8 (u-krediter, betalningsbalansstöd, BITS m. m.) uppgår till 13,3 % av totalanslaget, dvs. en mindre ökning i förhållande till innevarande år. Återstående 7 % upptas av SAREC m. fl. mindre anslag.

I motion U205 (c) föreslås att ett nytt volymmål för biståndet skall vara 2 % av BNI och att detta mål skall uppnås senast budgetåret 1990/91. Som en första etapp bör anslagen redan nästkommande budgetår uppgå till 1,1 % av BNI, föreslås det i samma motion. Även i motion U216 (fp) framförs åsikten att 2 % av BNI bör vara ett långsiktigt biståndsmål.

Ett liknande förslag behandlades och avstyrktes av utskottet förra året med motiveringen att det enligt utskottets mening inte förelåg förutsättningar för att uppställa högre volymmål för det statliga biståndet. Utskottet

intar samma ståndpunkt nu och avstyrker följaktligen yrkandena 2 och 3 i motion U205.

I motion U218 (vpk) yrkas att biståndsanslagen skall höjas så mycket att den eftersläpning inhämtas som uppstod när beräkningsgrunden ändrades från BNP till BNI, dvs. bruttonationalprodukten minskad med ränteutbetalningarna till utlandet.

Enligt utskottets mening ger den beräkningsmetod som nu praktiserats under ett flertal år en rättvisande bild av Sveriges ekonomiska bärkraft. Metoden är också internationellt vedertagen. Yrkande 1 i motion U218 avstyrks med hänvisning härtill.

I folkpartiets partimotion U216 läggs vikt vid att biståndets volym upprätthålls. Kritik framförs mot de beräkningsmetoder som under senare år lett till att biståndsanslagen inte nått upp till 1 % av BNI. Det konstateras i motionen också att de årliga utbetalningarna under några år på 1980-talet legat kring endast 0,8 % och att skälet härtill bl. a. är att stora belopp avsatts för betalningsbalansstöd och u-krediter men sedan förblivit outnyttjade. Denna biståndspolitik strider mot Sveriges moraliska förpliktelser mot de fattiga länderna, heter det i motionen.

Även i motion U217 berörs utbetalningstakten och begärs att regeringen tar initiativ till att minska reservationernas storlek.

Utskottet vill framhålla att det svenska enprocentsmålet till skillnad från FN:s 0,7-procentsmål anger hur stora budgetanslagen skall vara och inte hur mycket som varje år skall betalas ut. De nu föreslagna anslagen motsvarar 1 % av den beräknade bruttonationalinkomsten. Utbetalningstakten har under senare år legat något lägre än tidigare men har på sistone åter stigit. Det finns flera skäl till att utbetalningarna inte hållit takt med anslagstilldelningen. En åtskillnad bör härvid göras mellan olika anslag om inbörden av reservationerna skall framstå klar.

Under anslaget för multilateralt biståndssamarbete, C 1, består de icke utbetalade medlen till helt övervägande del av betalningsåtaganden eller skuldsedlar utställda på de internationella organisationerna, bl. a. IDA och regionalbankerna. Huvuddelen av det i motion U217 under multilateralt bistånd angivna reservationsbeloppet utgörs av sådana skuldsedlar, vilka således inte är reservationer.

Under anslaget för utvecklingssamarbete genom SIDA, C 2, uppgår reservationerna till ca 20—25 % av det anslagna beloppet och utgörs huvudsakligen av för olika program och projekt in-tecknade reservationer. Detta är enligt utskottets mening inte någon orimlig situation. En ordning enligt vilken medlen för det bilaterala biståndet måste betalas ut under samma budgetår under vilket de anslagits skulle kunna leda till ett dåligt planerat bistånd.

Under anslaget för Övriga u-landspolitiska insatser, C 8, bestod reservationerna vid innevarande budgetårs ingång huvudsakligen av kreditutfästelser inom ramen för u-kreditsystemet. De för betalningsbalansstöd outnyttjade medlen uppgick vid ingången av budgetåret till ca 50 milj. kr.

Utskottet vill sammanfattningsvis konstatera att det givetvis är önskvärt att anslagna medel så snabbt som möjligt kommer mottagarländerna till del. SIDA har för sin del uppmärksamheten riktad på problemet och har

också nedbringat reservationerna till en lägre nivå. Den övervägande delen av de totala reservationerna beror på omständigheter som inte har med det landprogrammerade biståndets planering att göra.

Ifrågavarande del av yrkande 1 i motion U216 (fp) och yrkande 2 i motion U217 får därmed anses besvarade.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *nytt volymmål för biståndet*
att riksdagen avslår yrkandena 2 och 3 i motion 1986/87:U205,
2. beträffande *BNP som beräkningsgrund* res 1 (vpk)
att riksdagen avslår yrkande 1 i motion 1986/87:U218,
3. beträffande *utbetalningstakten* s.y. 1 (fp)
att riksdagen förklarar ifrågavarande del av yrkande 1 i motion 1986/87:U216 besvarad med vad utskottet anfört,
4. beträffande *reservationernas storlek*
att riksdagen förklarar yrkande 2 i motion 1986/87:U217 besvarad med vad utskottet anfört,
5. att riksdagen godkänner vad som förordas i budgetpropositionen under rubriken Biståndsanslagen m. m. res 2 (m)

2 Allmänna riktlinjer för biståndet

Propositionen (s. 45—56)

I avsnittet under rubriken "Prioriteringar i Sveriges bistånd" redogör regeringen för några huvudpunkter i biståndet, nämligen:

- biståndet till södra Afrika
- FN och det multilaterala biståndssamarbetet
- demokratimålet i biståndet
- miljö och utveckling
- bistånd till flyktingar
- de ömsesidiga intressen som biståndet kan främja.

Riktlinjerna för det multilaterala samarbetet behandlas i avsnitt 3 i betänkandet.

Den ekonomiska utvecklingen i *Afrika söder om Sahara* har varit ogynnsam under en lång följd av år. Förhållandena för länderna som omger Sydafrika är särskilt svåra. Angola har drabbats av sjunkande oljepriser, samtidigt som UNITA-rebellerna ökat sin aktivitet med stöd från såväl Sydafrika som USA. Moçambique befinner sig i en akut ekonomisk kris, som fördjupas av RNM-rebellernas och Sydafrikas sabotage- och destabiliseringsåtgärder. Människor har dödats i sydafrikanska raiderna mot Lesotho, Botswana, Swaziland, Zimbabwe och Zambia. Varutillförseln till flera av Sydafrikas grannländer har störts och ständiga hot förekommer om olika sanktionsåtgärder.

Antalet flyktingar i regionen har ökat på grund av de svåra förhållandena. Tusentals människor befinner sig på flykt undan apartheid och gerillakrig.

Nio av länderna i södra Afrika har slutit sig samman i samarbetsorganisationen Southern African Development Coordination Conference (SADCC). Sverige stöder dessa länder på olika sätt. Av de nio länderna är Angola, Botswana, Lesotho, Moçambique, Tanzania, Zambia och Zimbabwe programländer med vilka Sverige har slutit samarbetsavtal om utvecklings-samarbete. Samtliga dessa länder och de övriga två, Malawi och Swaziland, kan erhålla svenskt bistånd genom regionala insatser, katastrofhjälp och genom enskilda organisationer. Vidare utgår humanitärt bistånd till södra Afrika. Till detta kommer insatser via multilaterala organ. Mer än 43 % av Sveriges bilaterala bistånd går till dessa nio länder. Andelen har ökat under senare år.

Sverige har sedan lång tid tillbaka ett omfattande samarbete med länderna i södra Afrika. Biståndssamarbetet med Tanzania och Zambia inleddes redan i mitten av 1960-talet. Successivt har därefter antalet samarbetsländer byggts ut och insatserna ökats. Enligt regeringens mening finns det mot bakgrund av det krisartade läget i regionen skäl att ytterligare öka biståndet till denna del av världen.

Uppgiften att komma till rätta med situationen för dessa länder är svår. Externa resurser i form av bistånd eller genom privata investeringar från utlandet kan aldrig ensamma driva fram önskvärda förändringar. Biståndet måste därför passas in i en realistisk utvecklingsplanering där den ekonomiska och politiska miljön i mottagarlandet stöder insatserna. Landprogrammen för samarbetsländerna måste fortsätta att anpassas till den krissituation som råder. Det gäller speciellt i Angola, Moçambique, Tanzania och Zambia, där programmen måste ges ett stort inslag av importstöd, för att avhjälpa det akuta behovet av konvertibel valuta. Sverige bör också delta i kommande samordnade internationella aktioner för att lindra problemen för länder med akuta betalningssvårigheter.

Med hänsyn till de stora biståndsbehoven i södra Afrika föreslås betydande höjningar av medelsramarna för de flesta programländer i södra Afrika och av medlen för regionalt samarbete och humanitärt bistånd i södra Afrika. Medlen för katastrofbistånd bör ökas främst med hänsyn till hjälpbehoven i regionen.

Demokratimålet vidrör det mest grundläggande i biståndsarbetet: människors frihet från förtryck och utsugning och vår strävan att stärka förutsättningarna för mera rättvisa och öppna samhällen för alla, inkl. de svagaste i samhället. En samhällsutveckling i demokratisk riktning är en grundläggande om än inte tillräcklig förutsättning för att biståndet skall ge varaktig och långsiktig effekt. Det folkliga inflytandet i u-länder har utformats olika beroende på historiska och kulturella skillnader. Begreppet demokratiutveckling måste ses i ett vidare sammanhang än vad våra egna erfarenheter kan ge anledning till. Det biståndspolitiska målet att främja en demokratisk utveckling bör ses som uttryck för en önskvärd rörelseriktning snarare än som ett näraliggande slutmål.

Den svenska övertygelsen om demokratins utvecklande kraft är grundad på egna erfarenheter. Det är dock lätt att konstatera att de flesta u-länder inte har utvecklat sådana demokratiska styrelseformer och faktiska medborgerliga rättigheter som vi anser omistliga i vårt land. Genom det svenska

biståndet kan vi medverka till att öka förståelsen för demokratiska lösningar och respekt för mänskliga rättigheter.

Biståndet skall också främja framväxten av demokratiska styrelseformer, ett fritt organisationsväsende samt självständiga massmedier.

I propositionen ges exempel på bilaterala projekt och program som visar att Sverige har givit stöd som befrämjar en demokratisk samhällsutveckling i u-länder. Enligt regeringens mening kan dock detta arbete utvecklas ytterligare.

För det första avser regeringen verka för att utrikesförvaltningen och SIDA mer systematiskt använder den regelbundna dialogen med samarbetsländerna till att betona demokratimålet och diskutera olika medel att främja det. Den svenska linjen sedan tidigare ligger fast. Kränkningar av grundläggande rättigheter påtalas, därför att de utgör brott mot överordnade internationellt vedertagna principer och således inte enbart är en för den enskilda staten intern angelägenhet. Vid överläggningar och andra kontakter med programländerna bör enligt regeringens uppfattning än starkare understrykas den vikt Sverige fäster vid demokratimålet och den inverkan allvarliga och långvariga brister härvidlag kan få på biståndsviljan. Verkligheten är dock den att även när ökad uppmärksamhet ägnas åt dylika frågor inom den normala biståndsdialogen kan framsteg endast förväntas komma till stånd stegvis och under en följd av år.

För det andra anser regeringen att det finns utrymme för ökade ansträngningar även inom det på demokratiprocessen direkt inriktade biståndet, såsom stöd till folkrörelser, fackföreningar och kvinnoprojekt. Mot bakgrund av de svenska folkrörelsernas stora betydelse inom biståndet — och särskilt på det aktuella området — har regeringen hösten 1986 tillkallat ett folkrörelseråd för biståndsfrågor som samrådsorgan mellan regeringen och folkrörelserna. Rådet ägnade sitt första sammanträde åt att diskutera erfarenheterna av arbetet för att främja en utveckling i demokratisk riktning.

För det tredje bör biståndet även fortsättningsvis inriktas på sådana sektorer som till sin karaktär är demokrati-främjande. Biståndsinsatserna bör utformas och genomföras på ett sätt som ökar befolkningens deltagande, ansvar och engagemang.

Miljöproblemen i u-länderna har uppmärksamrats alltmer. Flera studier har påvisat att miljöförstörelsen i u-länderna har delvis andra orsaker än i i-länderna.

Fattigdomen, ofta kombinerad med snabb folkökning leder till en tilltagande nötning på miljön och särskilt marken. Allt sämre jordar utnyttjas för jordbruksändamål och mera skog utnyttjas för bränsle och byggnadsvirke. Återplantering försummas, och återväxt motverkas av stigande betestryck från växande kreaturshjordar. Detta innebär minskad vegetation på det tunna jordtacket och ökad erosion. Markens produktionsförmåga försämras.

En sådan process försvårar den ekonomiska och sociala utvecklingen ytterligare. Den fattiga befolkningen får försämrade möjligheter att bryta den negativa trenden. En växelverkan uppkommer mellan utvecklingens stagnation och naturens nedslitning. Detta leder på sikt ofrånkomligen till en sjunkande materiell levnadsstandard.

I vissa u-länder förorsakas miljöproblemen av en kortsiktig och otillräckligt genomtänkt utvecklingspolitik som tillåter ekonomiska vinstintressen att gå före hänsynen till väsentliga ekologiska samband och till långsiktiga utvecklingsaspekter. Som exempel kan nämnas okontrollerade utsläpp från industrier och skövling av tropiska skogar.

Miljöförstörelse förekommer också i samband med väpnade konflikter och genom bristande kontinuitet i fråga om politiska beslut och åtgärder.

Direkta åtgärder för att förbättra miljön i u-länder — trädplantering och återbeskogning, förbättrad bränsleekonomi, terrassering av åkerjord, förbättrade fodergrödor och vattenreglering — ingår sedan åtskilliga år, och i en ökande omfattning, i svenskt bistånd.

Det räcker emellertid inte med isolerade åtgärder, som i bästa fall kan leda till ett uppskov med den fortskridande naturförstörelsen på vissa geografiskt begränsade platser. Det krävs en helhetssyn och åtgärder som på många områden tillsammans främjar en ekologiskt balanserad miljö i u-länderna.

Många miljöproblem sträcker sig långt över nationella gränser vilket understryker behovet av att miljövärdsaspekter och miljöinsatser utgör en lika betydelsefull del av det svenska agerandet i internationella biståndsorganisationer som i det bilaterala utvecklingssamarbetet. Vikten av ett långsiktigt betraktelsesätt och av att den fysiska miljön bevaras och förbättras bör betonas.

Miljöfrågorna har nära samband med katastrofsituationer i u-länderna. Flertalet regeringar och organisationer är numera medvetna om vikten av förebyggande åtgärder för att bevara den produktiva miljön och därmed undvika eller lindra de allt oftare förekommande torkkatastroferna. Markvärden är härvid särskilt angelägen. Inte minst enskilda organisationer har tagit värdefulla initiativ. Sådana initiativ bör stödjas.

Flyktingsituationen i världen fortsätter att inge oro. Allt fler människor tvingas på flykt. En av de främsta orsakerna till flyktingströmmar är väpnade konflikter mellan eller inom länder. Hjälpbehovet blir alltmer omfattande samtidigt som större resurser krävs för att åstadkomma varaktiga lösningar på flyktingarnas problem. Den ökade flyktingströmmen visar att det finns behov av oförminskade ansträngningar inom det internationella fredsarbetet.

Uppgifter om det totala antalet flyktingar i världen varierar. Enligt uppskattningar inom FN är det sammanlagda antalet 14 miljoner. Till detta skall emellertid läggas ett stort antal människor som befinner sig i flyktingliknande situationer i grannländer eller i sitt eget hemland. Det största antalet flyktingar, över 4 miljoner, kommer från Afghanistan. Ca 4 miljoner flyktingar och hemlösa finns i Afrika, där flertalet befinner sig i Sudan och Somalia. Palestinaflyktingarna beräknas till 2 miljoner.

Majoriteten — 11,5 miljoner — av världens flyktingar finns i u-länder. Flera u-länder som tagit emot ett stort antal flyktingar har redan hårt ansträngda ekonomier.

Sverige har under åren lämnat omfattande och ökande stöd till flyktingars skydd och bistånd. Under senare år har detta uppgått till närmare 500 milj. kr. per år och lämnats genom FN:s flyktingkommissarie (UNHCR),

FN:s hjälpprogram för Palestinaflyktingar (UNRWA) och ett stort antal enskilda organisationer. Flyktingarna är i många avseenden de mest utsatta av alla nödlidande. Enligt regeringens mening måste Sverige därför fortsätta att stödja det humanitära arbetet bland flyktingar. En kraftig uppräknings av flyktingbiståndet föreslås.

En växande insikt om det *ömsesidiga beroendet* mellan i- och u-länder och det gemensamma intresset av ett vidgat samarbete har utgjort en grundval för det bredare perspektiv på den svenska u-landspolitiken som utvecklats sedan mitten av 1970-talet. U-länderna har i olika sammanhang krävt att industriländerna anlägger ett vidare synsätt på förbindelserna mellan nord och syd. Detta har varit vägledande för Sveriges ambitioner att utvidga och fördjupa relationerna med u-länderna.

Biståndet spelar en betydelsefull roll i denna breddning av den bilaterala u-landspolitiken. Inom ramen för biståndet har nya instrument tillkommit som innebär en ökad tonvikt på ett vidgat ekonomiskt, tekniskt och vetenskapligt samarbete liksom ökad stimulans till kulturutbyte, institutions-samarbete och personkontakter. Verksamheterna styrs av u-ländernas behov och prioriteringar men även av de resurser och den kompetens som finns i Sverige för att möta dessa.

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner de riktlinjer för det internationella utvecklingssamarbetet som förordas under rubriken Prioriteringar i Sveriges bistånd i propositionen.

Motioner

I motion 1986/87:U203 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) yrkandena 1 och 2 hemställs

1. att riksdagen i anslutning till årets beslut om utvecklingsbiståndet uttalar att katastrofbiståndsmedel bör kunna tas i anspråk för aids-insatser,
2. att riksdagen i anslutning till årets beslut om utvecklingsbiståndet uttalar att planeringen på biståndsområdet bör inriktas på avsevärt vidgade svenska aids-insatser såväl via Världshälsoorganisationen som inom vår egen bilaterala biståndsverksamhet.

I motion 1986/87:U205 av Alf Svensson (c) yrkandena 1, 5, 7, 8, 10 och 11 hemställs

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om inrättandet av ett särskilt biståndsdepartement,
5. att riksdagen beslutar begära att regeringen inleder bilateralt utvecklingssamarbete med El Salvador och Guatemala,
7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs angående biståndets inriktning på de allra fattigaste och att betoningen av de ekonomiska tillväxtmålen tonas ned,
8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om bistånd för bekämpning av HIV-smitta och aids,
10. att riksdagen hos regeringen begär förslag på en ny biståndsstrategi med målsättningen att huvuddelen av biståndet skall gå till småskalig landsbygds- och jordbruksutveckling.

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att upplysning om alkoholens och övriga drogers skadeverkningar skall ingå i SIDA:s hälsovårdsprogram.

I motion 1986/87:U209 av Olof Johansson m. fl. (c) yrkandena 1, 2, 8—10, 12 och 14 hemställs

1. att riksdagen beslutar hos regeringen begära en parlamentarisk översyn av inriktningen av det svenska biståndet,

2. att riksdagen beslutar att hushållning med naturresurser och miljö skall vara ett av de biståndspolitiska målen,

8. att riksdagen beslutar hos regeringen begära initiativ till en nordisk handlingsplan för biståndsarbete.

9. att riksdagen beslutar ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om stöd till demokratisk utveckling.

10. att riksdagen beslutar att till ett nytt anslag för demokratisk utveckling anslå 120 milj. kr.,

12. att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts om bistånd och miljö,

14. att riksdagen beslutar ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om kvinnobistånd.

I motion 1986/87:U210 av Ingrid Sundberg (m) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om regeringens redovisning av mottagarländernas demokratiska samhällsutveckling.

I motion 1986/87:U216 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) yrkandena 1—4 hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om riktlinjer för svenskt bistånd,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om demokrati och mänskliga rättigheter i biståndet,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stiftelser för bistånd till opinionsbildande organisationer i u-länder,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kvinnorna i biståndet.

I motion 1986/87:U217 av Sten Sture Paterson (m) yrkandena 1, 4, 5, 8 och 9 hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att svensk u-hjälp i ökad utsträckning skall styras av en integrerad utvecklingsplanering i vilken en aktiv samverkan eftersträvas mellan insatsarbetets fem grundstenar: fattigdomsorientering, medverkan av befolkningen, landsbygdsutveckling, grundbehovsstrategi och självtillit,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Sverige i berörda forum skall verka för att jordens regnskogar bevaras.

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att svenskt bistånd i ökad utsträckning ges en långsiktig inriktning där även kortsiktiga insatser inordnas under långtidsmålsättningen,

8. att riksdagen begär att regeringen i FN tar initiativ till att en gemensam strategi utformas mot förstörelse och utarmning av jordens förnyelsebara naturkapital,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att en ökad samordning måste åstadkommas inom utvecklingshjälpen mellan FN, regeringar och icke-statliga organisationer.

I motion 1986/87:U218 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkande 4 hemställs

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen och SIDA till känna vad som i motionen anförts om stöd till fackliga och bondefackliga organisationer i tredje världen och samarbete med Amnesty International och nordiska fackliga organisationer rörande mänskliga och medborgerliga rättigheter i Sveriges samarbetsländer.

I motion 1986/87:U219 av Margareta Fogelberg och Lars Ernestam (fp) yrkandena 2—4 hemställs

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av bilateralt bistånd.

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om stöd till IUCN:s program.

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om Sveriges insats i ITTO till skydd för tropiska regnskogar.

I motion 1986/87:U228 av Nils Carlshamre m. fl. (m) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett särskilt projekt inom biståndsramen för bekämpande av aids.

I motion 1986/87:U229 av Margaretha af Ugglas m. fl. (m) yrkandena 1—6, 8, 9, 12 och 30 hemställs

1. att riksdagen godkänner de riktlinjer för utvecklingssamarbetet som förordas under rubriken Ett effektivare bistånd,

2. att riksdagen godkänner de riktlinjer för utvecklingssamarbetet som anges i avsnitten Strategi för demokrati och Demokratiutveckling,

3. att riksdagen beslutar att ge regeringen i uppdrag att låta utarbeta årliga rapporter om situationen för de mänskliga rättigheterna i samarbetsländerna i enlighet med vad som anges i avsnittet om Demokratiutveckling,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts under Avveckling av biståndet,

5. att riksdagen godkänner de riktlinjer för utvecklingsbiståndet som anges under avsnittet Miljö, markvård och energi,

6. att riksdagen godkänner de riktlinjer för utvecklingssamarbetet som anges under avsnitten Marknadsekonomi i u-land och Samverkan med näringslivet,

8. att riksdagen godkänner de riktlinjer för utvecklingssamarbetet som anges under avsnittet Ett ämnes- och projektinriktat bistånd,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts under avsnittet Nya samarbetsländer,

12. att riksdagen beslutar att befattningen som biståndsinspektör ånyo inrättas samt i övrigt godkänner vad som anförts under rubriken Utvärdering.

30. att riksdagen beslutar att inrätta anslaget Stöd till en demokratisk utveckling och anslå 75 milj. kr. till budgetåret 1987/88.

I motion 1986/87:U230 av Sten Sture Paterson (m) yrkandena 2 och 3 hemställs

2. att riksdagen begär att regeringen låter utreda förutsättningarna för ökat svenskt bistånd till Bhutan,

3. att riksdagen begär att regeringen inom Nordiska rådet initierar en utredning om möjligheten till att göra Bhutan till ett samnordiskt biståndsland.

I motion 1986/87:U238 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkandena 1—6 hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att biståndsprojekt för kvinnor skall innehålla program för medvetandehöjning i enlighet med motionen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att kvinnor inom industrin uppmärksammas mer i olika biståndsprojekt,

3. att riksdagen beslutar att bistånd skall utgå direkt till kvinnoorganisationer,

4. att riksdagen beslutar att bistånd även skall utgå till byggnader,

5. att riksdagen beslutar att undersökningar om kvinnors situationen görs på alla större svenska biståndsprojekt,

6. att riksdagen hos regeringen begär initiativ till att anordna en nordisk konferens angående bistånd med anknytning till kvinnor.

I motion 1986/87:U531 av Gunnar Björk i Gävle m. fl. (c) yrkande 6 hemställs

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om att aktualisera skyddet av de mänskliga fri- och rättigheterna vid bilaterala och multilaterala kontakter, samt genom länder som är mottagare av svenskt bistånd.

I motion 1986/87:U536 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkande 2 hemställs

2. att riksdagen begär att regeringen vid utformningen av det svenska u-landsbiståndet beaktar vad som anförts i motionen om insatser för att begränsa barnarbetet.

Sammanfattning av motionernas huvudsakliga innehåll beträffande riktlinjer för biståndet

I partimotionerna U209 (c), U216 (fp), U218 (vpk) och U229 (m) och vissa andra motioner framförs förslag som berör de biståndspolitiska målen och de allmänna riktlinjerna för utvecklingssamarbetet. I det följande sammanfattas dessa förslag, varvid särskilt betonas det som är gemensamt i motionerna.

Biståndsmålen, demokrati, mänskliga rättigheter

Betoningen av demokrati och mänskliga rättigheter är ett huvudtema i samtliga partimotioner.

I moderata samlingspartiets partimotion U229 framhålls att förutsättningarna för ett effektivt bistånd förbättras om Sverige söker samarbete med länder som strävar efter demokratiska och marknadsekonomiska lösningar på utvecklingsproblemen. Det anförs vidare att flertalet av de länder som får svenskt bistånd utvecklats i diktatorisk riktning. Demokratiutveckling måste därför bli en av de bärande delarna i det framtida svenska biståndet. Konkreta, väl avgränsade projekt i syfte att understödja demokrati och respekt för mänskliga rättigheter bör utarbetas, heter det i motionen. Exempel på sådana projekt är stöd till fria val, bistånd till demokratiska institutioner och till förmån för en väl fungerande offentlig förvaltning. Enskilda organisationer bör ges ökat stöd och det regimorienterade biståndet minska.

I folkpartimotionen U216 anförs att yttrandefrihet, fria val, fri partibildning är villkor som måste vara uppfyllda för att en stat skall räknas som demokrati. Det tar tid att bygga upp en demokratisk stat, och man måste vara medveten om svårigheterna i en demokratisk utvecklingsprocess, men kraven får för den skull inte ställas lågt. Sverige kan inte begränsa biståndssamarbetet till färdiga demokratier men vi bör ge biståndsmålet demokratisk samhällsutveckling ökad tyngd, anser fp-motionärerna och pekar på tre framkomstvägar.

Biståndet bör för det första ges i former som främjar mångfald och demokrati. Stöd genom och till folkrörelser och enskilda organisationer bör betonas mer; även det statliga biståndet bör där det är möjligt snarare ges till enskilda organisationer i mottagarlandet än till den offentliga administrationen. Biståndet till fria massmedier bör öka, liksom stödet till fri företagssamhet och lokal självstyrelse.

För det andra måste övergrepp mot mänskliga rättigheter påtalas i klartext. Just biståndssamarbetet ger särskilda möjligheter att föra en dialog på detta område.

För det tredje bör Sverige kunna stödja en demokratisk samhällsutveckling även i länder utanför kretsen av nuvarande mottagarländer.

Också centerpartiets partimotion U209 innehåller ett avsnitt om demokratifrågorna. Stöd bör lämnas till uppbyggande av demokratiska institutioner, fackföreningar, en fri press m. m. I fråga om biståndets allmänna inriktning är centerpartiets huvudförslag emellertid att regeringen bör tillsätta en biståndspolitisk utredning.

De tre partimotionerna från (m), (fp) och (c) framför ett antal konkreta förslag till åtgärder för att åstadkomma ett mer demokratiinriktat bistånd. Förslagen sammanfaller delvis. Både moderata samlingspartiet och centerpartiet föreslår en särskild anslagspost för demokratiutveckling. Till den bör enligt (m)-motionen 75 milj. kr. anslås och enligt (c)-motionen 120 milj. kr. Folkpartiet yrkar inte på en separat anslagspost men anser att till den nya anslagsposten Särskilda program skall avsättas ytterligare 150 milj. kr. för samma ändamål. De medel för demokratibistånd som sålunda föreslås av (m), (fp) och (c) bör enligt motionärerna även kunna användas i länder utanför programlandskretsen.

I (m)- och (fp)-motionerna föreslås vidare att ett särskilt stöd skall kunna ges till politiska partier i u-länder. Regeringen bör utreda möjligheten av att

stiftelser, som skulle stå de svenska riksdagspartierna nära, inrättas med uppgift att förmedla ett sådant stöd till politiska partier, medborgarrättsrörelser m. m., heter det i (fp)-motionen. I (m)-motionen föreslås i samma syfte att medel ur det föreslagna demokratianslaget kanaliseras via de svenska partierna.

För att ytterligare konkretisera demokratiarbetet i biståndet föreslår (m)-motionen, liksom föregående är, att regeringen utarbetar en strategi för demokratisk utveckling i tredje världen.

Gemensamt för (m) och (fp) är förslaget att en redovisning ärligen skall lämnas beträffande situationen för demokratin och de mänskliga rättigheterna i de svenska programländerna. Redovisningen bör vara fristående från SIDA, anser (fp)-motionärerna. I (m)-motionen nämns Utrikespolitiska institutet som en möjlig instans för detta arbete. Även i motionen U210 (m) föreslås att regeringen redovisar i vad mån utvecklingen gått mot demokrati i mottagarländerna.

I motion U531 (c) om mänskliga rättigheter, som i övriga delar kommer att behandlas i ett annat betänkande, yrkas att regeringen i sin biståndsdialog med mottagarländerna och i sina multilaterala kontakter aktualiserar skyddet av de mänskliga fri- och rättigheterna.

I partimotion U229 (m) anges omständigheter under vilka det reguljära biståndssamarbetet bör ges en förändrad inriktning, minskas eller helt avbrytas. Det bör bli fallet då samarbete bedrivs med länder vars utvecklingsstrategi uppenbarligen inte fungerar, eller då respekten för demokratiska och mänskliga fri- och rättigheter fortlöpande försämrats, eller slutligen då det är fråga om mottagarländer som bedriver anfallskrig eller har trupper på främmande territorier. Ett liknande resonemang förs i fp-motionen, som dock samtidigt betonar att utvecklingsbistånd måste vara långsiktigt.

Även vänsterpartiet kommunisternas partimotion U218 betonar demokratifrågorna men anlägger ett delvis annorlunda och vidare synsätt. Alltför ofta definieras demokrati och mänskliga rättigheter i abstrakta termer, innebärande flerpartisystem och parlamentarism. Enligt motionärerna bör definitionen i biståndssammanhang göras mer konkret och ta sikte på vanliga människors reella situation i det samhälle de lever i. I många länder som skrivit in hela rättighetskatalogen i sina författningar och undertecknat internationella konventioner på området, sker svåra övergrepp mot fattiga, förekommer i praktiken slavarbete, utnyttjas små barn som arbetskraft. Om Sverige skall bidra till en demokratisering genom vårt bistånd måste vi arbeta för de fattigas och maktlösas rätt, heter det bl. a. i motionen. Det föreslås i detta syfte att SIDA får i uppdrag att undersöka möjligheterna att stödja det fackliga och bondefackliga arbetet i u-länder, bl. a. i samarbete med Amnesty och fackliga organisationer.

Samma parti har därutöver väckt en motion om åtgärder mot barnarbete, U536.

Utvecklingssamarbetets inriktning

Under rubriken "Ett effektivare bistånd" anges i folkpartimotion U216 ett antal områden som det svenska utvecklingssamarbetet enligt motionärernas mening särskilt bör inriktas på, nämligen miljö-, markvårds- och ener-

gifrågor, landsbygdsutveckling, stöd till inhemskt enskilt företagande och småindustri, bistånd för kvinnor, familjeplanering och katastrofförebyggande bistånd.

Flera av dessa områden framhävs i lika mån i partimotionerna från moderata samlingspartiet och centerpartiet. Gemensamt är således betoningen av miljö- och markvårdsfrågorna. Centerpartiets motion gör en kritisk bedömning av regeringens åtgärder mot miljö-, mark- och resursförstöring, vilka motionärerna anser perifera. Riksdagen bör göra ett uttalande om en förändring av biståndet på detta område. I alla dessa tre motioner föreslås även i år att ett särskilt anslag inrättas för miljö, markvård och energi för att på detta sätt markera den vikt som bör tillmätas miljöfrågorna i biståndet. Detta anslag bör kunna användas även för insatser utanför programlandskretsen. Miljön får för den skull inte betraktas som en avgränsad sektor i biståndet, heter det i (fp)-motionen. Hänsynen till miljön måste påverka allt biståndssamarbete, men ett kompletterande specifikt miljöanslag skulle ändå vara av mycket stort värde.

I centermotionen anförs att miljöperspektivet också måste föras in i FN-biståndet och i andra internationella samarbetsområden såsom valutapolitiken, skuldproblematiken och handelspolitiken. Det föreslås i motionen att hushållning med naturresurser och miljön skall bli ett av de biståndspolitiska målen.

Behovet av landsbygdsutveckling betonas likaledes i (m)- och (c)-motionerna.

Vänsterpartiet kommunisternas partimotion U218 behandlar också utförligt miljöfrågorna och det hot mot jordens klimat och mot jordbrukets produktionsbetingelser som skövlingen av skogarna innebär.

I motion U205 (c) anförs att betoningen av de ekonomiska tillväxtmålen måste tonas ned och att biståndet i högre grad måste inriktas på de allra fattigaste. Huvuddelen av insatserna måste inriktas på småskalig landsbygds- och jordbruksutveckling.

I en omfattande motion, U217 (m), rubricerad Naturmiljöanknutna riktlinjer för biståndet, framförs tankegångar och synpunkter som delvis ligger nära de nu nämnda partimotionernas i fråga om miljöbevarande bistånd. Enligt motionären bör biståndet vila på fem grundstenar, nämligen fattigdomsorientering, medverkan av befolkningen, landsbygdsutveckling, grundbehovsstrategi och självtillit. Vad som behöver ytterligare utvecklas är en aktiv samverkan mellan dessa grundstenar så att det svenska biståndssamarbetet styrs av en i verklig mening integrerad utvecklingsplanering. I motionen finns också ett avsnitt om vegetationens betydelse för jordens nederbördsklimat och om behovet att bevara de tropiska regnskogarna. Motionären föreslår ökad forskning på naturmiljöområdet, bättre samordning mellan FN-organen, regeringarna och de icke-statliga organisationerna samt att en gemensam strategi utformas inom FN mot förstörelse och utarmning av jordens förnybara naturkapital. Yrkanden till förmån för skydd av de tropiska regnskogarna framförs också i motion U219 (fp).

Både (m)- och (fp)-motionerna understryker att det är viktigt att stödja enskilt företagande och privata initiativ såväl på lantbruksområdet som inom industrin. En sådan inriktning av biståndet skulle bidra till resurstill-

växten och till den mångfald som ger näring åt en demokratisk samhällsutveckling, heter det bl. a. i (fp)-motionen.

I (m)-motionen framhålls att centralplaneringen och kollektiviseringen hämmar tillväxten, vilket visar sig i många afrikanska länder. Tillväxtmålet bör därför ges ökad tyngd i biståndet, som i större utsträckning bör gå till den enskilda sektorn. I detta syfte är det angeläget att ta till vara de erfarenheter som det svenska näringslivet kan bidra med i utvecklingssamarbetet.

Särskilda avsnitt i (m)-, (fp)- och (c)-motionerna ägnas åt kvinnornas situation. Vid programöverläggningar med mottagarländerna skall hela biståndsprogrammet bedömas utifrån dess betydelse för kvinnorna, heter det i (fp)-motionen. Den regionala kvinnoenheten vid biståndskontoret i Kenya bör ges särskilt stöd och särskilda handläggartjänster för ändamålet inrättas i Etiopien, Tanzania och Indien. Kvinnors rätt till ägande och rätt att erhålla krediter poängteras i (fp)- och (m)-motionerna. I centerns partimotion pekas bl. a. på undervisningens betydelse för kvinnor och för barnens hälsa. Ett belopp på 20 milj. kr. bör uppföras för kvinnobistånd under anslagsposten Särskilda program.

Kvinnoinriktat bistånd behandlas därtill i en särskild partimotion från (vpk) U238, vari bl. a. föreslås en utbildning för kvinnor som arbetar i och kring biståndsprojekten för att öka graden av medvetenhet, stöd till kvinnoorganisationer, undersökning av kvinnors situation även vid andra projekt än Bai Bang och en nordisk konferens om kvinnobistånd.

I (fp)-motionen betonas under ett särskilt avsnitt att biståndet i högre grad än vad som nu är fallet bör inriktas på katastrofförebyggande åtgärder. De medel som finns under anslagsposten för katastrofer bör, framhålls det i (m)- och (c)-motionerna förbehållas för användning i akuta katastrofsituationer.

I centermotionen nämns kooperativt bistånd som ett område som bör prioriteras ytterligare.

Partimotionen från (fp) betonar att befolkningsfrågorna bör ägnas större uppmärksamhet. Stödet till familjeplanering bör prioriteras i det svenska biståndet och det bör inte omfattas av länderkoncentrationsprincipen. Även motion U201 (s) förespråkar ett utbyggt stöd åt familjeplaneringsåtgärder.

Under rubriken Allmänna riktlinjer kommer även att behandlas några motionsyrkanden om bekämpningen av AIDS.

Biståndets former, landprogrammering, landval m. m.

Liksom under föregående riksmöte riktar partimotionen från moderata samlingspartiet kritik mot systemet med huvudmottagarländer och landprogrammeringsmetoden, vilken anses medföra en brist på flexibilitet i biståndet och en låsning till en bestämd krets av huvudmottagarländer. Sverige bör därför i sitt biståndssamarbete övergå till ett mer projekt- och ämnesinriktat bistånd. Landramens storlek bör fastställas först sedan enighet nåtts om vilka projekt som skall ingå i biståndssamarbetet. Med en sådan metod bör också reservationernas storlek kunna nedbringas, anser motionärerna.

Samarbete bör också kunna inledas med nya mottagarländer, heter det i motion U229 (m). Som exempel nämns i motionen Sudan, Uganda och Somalia. På motsvarande sätt föreslås i motion U209 (fp) att reguljärt samarbete inleds med Uganda.

Också centermotionen förespråkar en koncentration av insatserna till vissa ämnesområden snarare än till länder, framför allt för att tillfredsställa grundläggande behov på jordbrukets och på miljöns områden. Motionärerna finner det naturligt att biståndssamarbetet i framtiden allmer inriktas på de fattiga länderna i Afrika. Närmare riktlinjer för ett sådant framtida bistånd bör framläggas av den av partiet föreslagna biståndspolitiska utredningen.

I centermotionen U209 uttrycks tillfredsställelse med det nordiska biståndssamarbetet, särskilt inom ramen för SADCC. Det föreslås att regeringen tar initiativ till en nordisk handlingsplan för biståndssamarbete.

I fråga om val av kanaler för förmedling av biståndet förordar (m), (fp) och (c) en ökad betoning av de enskilda organisationerna.

Folkpartiet framhåller i sin partimotion att allt bistånd bör vara obundet och förordar en fortsatt minskning av bindingsgraden i det svenska biståndet.

Samtliga fyra partimotioner gör en positiv bedömning av det multilaterala biståndssamarbetet. Folkpartiet, centerpartiet och vänsterpartiet kommunisterna föreslår höjningar av anslagen till vissa FN-organ. Centerpartiet önskar en successiv höjning av andelen multilateralt bistånd. Folkpartiet förordar en samlad värdering av det svenska multilaterala biståndet i syfte att avgöra vilka de effektivaste multilaterala biståndskanalerna är.

Vikten av en noggrann utvärdering av biståndet framhålls därutöver särskilt i partimotionen från (m). Biståndets effekter bör bedömas av fristående experter. Befattningen som biståndsinspektör bör återinrättas.

I motion U205 (c) föreslås att ett särskilt biståndsdepartement skapas.

I vpk-motionerna U218 och U227 aktualiseras frågor som har samband med u-ländernas skuldkris och den ekonomiska världsordningen i övrigt. Dessa motioner behandlas i avsnittet om u-landspolitiska åtgärder i slutet av betänkandet.

Biståndspolitisk utredning

Centerpartiet framför liksom föregående år krav på att en parlamentarisk biståndspolitisk utredning tillsätts. Dess uppgift bör bl. a. bli att identifiera de problemområden som är mest angelägna för bistånd och att utarbeta klarare riktlinjer för utvecklingssamarbetet.

Utskottet

De synpunkter och förslag som framförs i de fyra partimotionerna U209 (c), U216 (fp), U218 (vpk) och U229 (m) är delvis av samma innebörd som de som framförts i motsvarande motioner i anledning av tidigare propositioner om utvecklingssamarbetet. Utskottet får därför inledningsvis hänvisa till avsnitten om allmänna riktlinjer för biståndet i bl. a. betänkandena UU 1984/85:12 och 1985/86:15.

Det svenska utvecklingssamarbetet styrs sedan lång tid av fyra mål. Biståndet skall medverka till resurstillväxt, ekonomisk och social utjämning, ekonomisk och politisk självständighet samt en demokratisk samhällsutveckling i samarbetsländerna. Dessa fyra mål är likvärdiga vilket dock inte bör uppfattas så att alla fyra i lika mån måste uppfyllas i varje biståndsinsats. Ibland står självständighetsmålet i förgrunden, såsom i fråga om biståndet till frontstaterna i södra Afrika, ibland är demokratimålet särskilt framträdande, såsom i fråga om det humanitära biståndet till Latinamerika.

Det finns enligt utskottets mening inte skäl att minska vikten av något av målen, såsom föreslås i motion U205 (c), vilken vill tona ned tillväxtmålet till förmån för insatser för inriktningen på de allra fattigaste. Som utskottet framhöll förra året är även ett bistånd för de allra fattigaste tillväxtbefrämjande. I själva verket är det hos de fattigaste grupperna som behovet av ekonomisk tillväxt är som störst. Tillväxtmålet bör således inte tonas ned men ges ett sådant innehåll att det gagnar även eftersatta grupper.

Utskottet avstyrker därför yrkande 7 i motion U205 (c).

De biståndspolitiska målen skall inte uppfattas som en beskrivning av förhållandena i de länder med vilka vi önskar samarbeta. De skall i stället säga något om den utvecklingsprocess vi önskar att det svenska biståndet skall främja. Målen skall ge utrymme för biståndssamarbete med länder med skilda politiska system.

De gångna årens erfarenheter av utvecklingssamarbete har givit oss en mer realistisk syn på biståndets möjligheter och begränsningar. Det har blivit uppenbart att en rad faktorer såsom sociala och kulturella traditioner i u-länderna, den allmänna ekonomiska situationen i världen och priser på u-ländernas export- och importvaror, bestämmer levnadsvillkoren i u-länderna oftast i långt större grad än själva biståndet, vars volym därtill minskat under senare år. Det är mot denna bakgrund även det svenska utvecklingssamarbetet måste betraktas. Det är inte realistiskt att tro att de mål ett enskilt land som Sverige sätter upp för sitt bistånd snabbt skall återspeglas i samhällsförändringar i mottagarlandet.

I centermotionen U209 föreslås i yrkande 2 att hushållning med naturresurser och miljö skall göras till ett biståndspolitiskt mål.

De nu gällande fyra biståndspolitiska målen fastställdes i sin nuvarande form för tio år sedan. Sedan dess har riksdag och regering fortlöpande gjort uttalanden om biståndets inriktning som, vid sidan om målen, tjänar som riktmärken för utvecklingssamarbetet. Biståndets innehåll har gradvis förändrats. Betoningen av landsbygdsutveckling, åtgärder mot miljöförstöring, koncentrationen av det landinriktade biståndet på de fattigaste länderna, särskilt i Afrika, är några inslag i denna förändring.

Miljö- och markvårdande insatser har numera fått så stort utrymme i det svenska utvecklingssamarbetet att miljöhänsyn i praktiken kan sägas utgöra ett av målen för vårt bistånd. Det kan därför finnas goda skäl för att bekräfta detta förhållande även i formuleringen av de biståndspolitiska målen. Utskottet föreslår att regeringen mot bakgrund av de gångna årens erfarenheter gör en översyn av formuleringen av biståndsmålen i syfte att i dem ge uttryck åt hänsynen till miljön. Vad utskottet med anledning av

yrkande 2 i motion U209 (c) sålunda anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Biståndsmålen är allmänt formulerade och ger som sådana självfallet inte tillräcklig upplysning om avsikten med enskilda biståndsinsatser. Projektmålen måste konkretiseras efter de syften som skall uppnås med varje enskilt projekt och efter de förutsättningar som råder i varje samarbetsituation. Allmänt kan konstateras att de mål har bäst utsikter att realiseras som ligger i linje med den allmänna utvecklingspolitik som förs i landet.

En viktig uppgift för dialogen med mottagarländerna är att parterna preciserar projektmålen. När så skett bör det vara ett svenskt krav, att det parterna enats om också blir genomfört. De kortsiktiga målen måste vara realistiska. Långsiktigt bör Sverige ha högt ställda mål som också kan innebära krav på förändringar i mottagarlandets politik.

I partimotionerna lämnas flera exempel på vad som kan göras för att än mer rikta in biståndet på demokratifrågor. Utskottet kan instämma i många av dessa synpunkter. Som framhålls i partimotionerna från (m), (fp) och (c) är själva biståndsinsatsernas utformning och den kanal som väljs för överföring av bistånd av betydelse när det gäller att markera vilket avseende Sverige fäster vid en demokratisk samhällsutveckling. Stöd till institutioner som fackföreningar, kooperationen, medborgarrättsrörelser, massmedier, bistånd för utbildning, inte minst av vuxna, stöd till lokal administration är några sådana insatser. Det är angeläget, heter det i motionerna, att en stor del av det demokratistödande biståndet förmedlas genom enskilda organisationer som, ofta bättre än det offentliga biståndet, har möjlighet att nå de institutioner och grupper som har betydelse för framväxten av ett demokratiskt medvetande i ett land.

Behovet av konkretisering gäller, som framhålls bl. a. i motion U218 (vpk), även demokratimålet. I motionen anläggs, som framgår av motionsbeskrivningen i föregående avsnitt, ett något vidare synsätt. Demokratistrivandena måste inriktas på de fattigastes reella behov och på de möjligheter folkflertalet har att få del av samhällsutvecklingen. I vårt eget samhälle var det demokratiska genombrottet en följd av ekonomiska och sociala framsteg, framhåller motionärerna.

Synpunkterna i vpk-motionen knyter an till den vidare definition av rättighetsbegreppet som bl. a. återspeglas i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och de båda FN-konventionerna om medborgerliga och politiska rättigheter resp. ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Utskottet kan instämma i bedömningen att de sociala och ekonomiska levnadsförhållandena i praktiken har stor betydelse för u-ländenas bönder och invånarna i städernas slumområden. Detta synsätt återspeglas också i våra fyra biståndsmål; det förhållandet att de är likvärdiga och måste ses i ett sammanhang. Därför är stöd till facklig verksamhet av det slag som förordas i yrkande 4 i motion U218 (vpk) betydelsefullt ur demokratisynpunkt.

Vad som anförs i de fyra partimotionerna från (m), (fp), (c) och (vpk) om en fortsatt betoning av demokratifrågorna i vid mening ligger väl i linje med de intentioner regeringen redovisar i propositionen. Utskottet ser ingen motsättning mellan partimotionernas allmänna synpunkter och propositionens, och finner att de sammantagna bör kunna ligga till grund för regering-

ens strävanden att inom ramen för biståndssamarbetet främja uppbyggnaden av demokrati i mottagarländerna. Utskottet vill understryka att det är angeläget att regeringen sasom föreslås i motion U531 och i partimotionerna från (m) och (fp), utnyttjar dialogen med mottagarländerna för att främja de mänskliga rättigheterna och med eftertryck klargör vilken vikt Sverige fäster vid skyddet av de mänskliga rättigheterna.

De krav som framförs i dialogen bör ges tyngd genom att biståndet, som föreslås bl. a. i (fp)-motionen U216, inriktas på projekt som har en direkt demokratistödjande effekt, såsom bidrag till fria massmedier och andra liknande insatser som kan främja ett ökat folkligt inflytande.

Med vad som sålunda anförts får yrkande 9 i motion U209 (c), ifrågavarande delar av yrkande 2 i motion U229 (m) och yrkande 2 i motion U216 (fp), yrkande 4 i motion U218 (vpk) samt yrkande 6 i motion U531 (c) anses besvarade.

Utskottet övergår här efter till att behandla ett antal förslag till konkreta åtgärder på demokratiområdet, framförda i partimotionerna från (m), (fp) och (c).

I (m)-motionen U229 föreslås att regeringen utarbetar en strategi för hur en demokratisk utveckling i mottagarländerna bäst skall kunna främjas genom vårt bistånd. Utskottet har tidigare ställt sig tveksamt till möjligheterna att få till stånd ett instrument som är praktiskt och politiskt användbart för detta syfte. Yrkande 2 i motion U229 (m) avstyrks således i fråga om en strategi för demokratiutveckling. Detta hindrar inte att det finns betydande utrymme för ökade ansträngningar när det gäller insatser som är direkt inriktade på demokratiområdet. Som framgår av propositionen har regeringen bl. a. tillkallat ett folkrörelseråd som skall kunna bistå regeringen på detta område. Utskottet har anledning förmoda att den genomgång av demokratibiståndet som sålunda inletts av regeringen i många avseenden kommer att kunna motsvara ändamålet med en strategi.

I motionerna U229 (m) och U209 (c) förordas att en särskild anslagspost för demokratiutveckling skall inrättas för användning även i länder utanför programlandskretsen. Utskottet anser inte att det finns tillräckliga skäl som talar för ett sådant förslag. Bistånd för demokratiuppbyggnad bör i första hand ingå som en del i det ordinarie landinriktade biståndet. Inte heller något av de andra biståndsmålen eller övriga ämnesområden har särskilda anslag. Utskottet avslår med hänvisning härtill yrkande 30 i motion U229 (m) och yrkande 10 i motion U209 (c).

Det finns emellertid situationer då ett särskilt stöd för demokratiuppbyggnad kan vara starkt motiverat även utanför programlandskretsen. Utskottet noterar att det finns utrymme för sådant stöd, bl. a. med medel från anslagsposten Särskilda program och utgår från att regeringen begagnar dessa möjligheter då det är påkallat.

Användningen av anslagsposten Särskilda program och medelstilldelningen dit — liksom motion U216 (fp) i denna del — behandlas i ett senare avsnitt i betänkandet.

I (m)- och (fp)-motionerna föreslås vidare att riksdagspartierna skall ges möjlighet att lämna stöd till politiska partier i u-länder. Utskottet anser att det finns skäl som talar mot att partierna eller partierna närstående stiftelser

bör uppbära fasta bidrag ur biståndsbudgeten för direkt stöd till politiska partier i mottagarländerna och avstyrker följaktligen ifrågasättande del av yrkande 2 i motion U229 (m) och av yrkande 3 i motion U216 (fp). En form för bistånd av detta slag skulle enligt utskottets mening snarare kunna vara att partierna såsom enskilda organisationer eller via stiftelser söker bidrag från SIDA för projekt i u-länder.

I fråga om mänskliga rättigheter vill utskottet anföra följande synpunkter.

I de motioner som berörts i det föregående har kravet på en samhällsutveckling i demokratisk riktning å ena sidan och frågan om mänskliga rättigheter å den andra ofta behandlats parallellt och under samma rubrik. Det finns fog för detta. I de tidigare nämnda FN-konventionerna görs ingen gradering i fråga om mänskliga rättigheter. Rätten till liv, frihet och personlig säkerhet har i konventionerna samma ställning som yttrandefriheten och föreningsfriheten. Även i vårt förhållande till u-länderna måste vi självfallet hålla fast vid detta synsätt. "Allmänna och fria val kan aldrig betecknas som en lyx" heter det i fp-motionens avsnitt om demokrati och mänskliga rättigheter i u-länderna. Icke desto mindre måste vi verka i — om än inte acceptera — den situation som råder. Det stora flertalet av de u-länder vi samarbetar med har inte fria val. Det är inom ramen för denna verklighet som arbetet på att fylla demokratimålet med konkret innehåll måste bedrivas.

Respekten för de grundläggande mänskliga rättigheterna har emellertid förvärvat en särställning i folkrätten. Förföljelse, olagliga frihetsberövanden, tortyr och andra allvarliga övergrepp mot människor, begångna av staten eller tolererade av den, kan aldrig ursäktas. När det gäller dessa för människans värdighet och frihet avgörande rättigheter bör det inte finnas någon plats för kompromisser.

I motion U229 (m) föreslås att Sverige, vid fall av bristande respekt för demokratiska och mänskliga fri- och rättigheter, genom diplomatiska påtryckningar och genom utformningen av vårt bistånd, bör medverka till att respekten för de demokratiska värdena åter ökar. Om så ej sker bör biståndet trappas ned och som sista åtgärd avbrytas.

En möjlighet till neddragning av biståndet förutses även i motion U216 (fp). I motion U229 (m) föreslås därutöver att Sverige skall kunna avbryta biståndssamarbete med länder som bedriver anfallskrig eller har trupper på främmande territorier.

Det finns omständigheter som gör att en omprövning av ett pågående biståndssamarbete måste kunna övervägas. En sådan är att själva förutsättningarna för bistånd, på grund av omvälvande händelser i mottagarlandet eller av andra skäl, upphört att gälla. En annan är allvarliga brott mot folkrätten, såsom långvariga och svåra kränkningar av mänskliga rättigheter eller anfallskrig och ockupation.

Utskottet har tidigare anfört att det inte är möjligt att uppställa allmängiltiga och entydiga regler för de situationer då en avveckling eller förändring av biståndets inriktning bör äga rum. En prövning måste sist och slutligen göras i de enskilda fallen. Därvid måste också hänsyn tas till att biståndet till programländerna till sin karaktär är långsiktigt.

Utskottet är fortfarande av uppfattningen att det inte i förväg går att uppställa kriterier för omprövning av ett biståndssamarbete. Med hänvisning härtill avstyrks yrkande 4 i motion U229 (m) och ifrågavarande del av yrkande 2 i motion U216 (fp). Utskottet vill dock med eftertryck slå fast att brott mot grundläggande folkrättsliga regler måste kunna påverka storleken och inriktningen av ett regeringssamarbete. Det finns i det svenska utvecklingssamarbetet också exempel på att så har skett.

I samma två motioner och dessutom i motion U210 (m) föreslås vidare att regeringen årligen skall lämna en redovisning för situationen beträffande demokrati och mänskliga rättigheter i de svenska programländerna. Utskottet vill med anledning härav anföra följande. Fristående bedömningar av situationen för de mänskliga rättigheterna görs av olika internationella institutioner, bl. a. Amnesty International. Interna analyser görs naturligtvis också av utrikesdepartementet. Det är förenat med stora svårigheter att göra rättvisande bedömningar av den totala situationen inom varje land och än svårare att åstadkomma rättvisa jämförelser mellan länder. Sist och slutligen måste regeringen i fråga om biståndssamarbetet göra en allsidig värdering som tar hänsyn till uppfyllandet av alla de fyra målen, således ej endast ett av dem. Utskottet anser att det vore önskvärt att regeringen i budgetpropositionen gör en utförligare presentation av underlaget för sina förslag om utvecklingssamarbete med resp. land. Av de skäl som angivits ovan vill utskottet emellertid inte yrka på särskilda redovisningar av det slag som föreslås i de båda motionerna. Motion U210 (m), ifrågavarande del av yrkande 2 i motion U216 (fp) och yrkande 3 i motion U229 (m) avstyrks därför.

Utskottet har tidigare i detta betänkande föreslagit att regeringen gör en översyn av formuleringen av biståndsmålen. Med anledning av ett antal motionsyrkanden har utskottet därtill gjort uttalanden som berör tillämpningen av demokratimålet. Behovet av insatser som praktiskt kan främja en utveckling mot demokrati har understrukits.

Utskottet finner det mot denna bakgrund vara motiverat att den nämnda översynen även omfattar de övriga målen. Detta bör ges regeringen till känna.

Utvecklingssamarbetets inriktning

Under denna rubrik avser utskottet behandla utvecklingssamarbetets inriktning på ämnesområden och de förslag som väcks i motionerna beträffande miljö- och markvård, landsbygdsutveckling, enskilt företagande, befolkningsfrågor, barn- och kvinnoinriktat bistånd samt vissa hälsovårdsfrågor.

Miljöfrågor, landsbygdsutveckling

Inom det landinriktade utvecklingssamarbetet är insatser för att bevara och återställa naturresurser och miljö sedan flera år högt prioriterade. I årets biståndsproposition ägnar regeringen ett betydande avsnitt åt dessa frågor. Vikten av ett långsiktigt betraktelsesätt betonas. Det slås fast att skövlingen av naturmiljön ofta är en följd av u-ländernas nödsituation och att orsaker-

na då är att söka i fattigdomen. Markförstöringen är således särskilt påtaglig i de områden där fattigdomen är störst.

Åtgärder mot miljöförstöring är nära sammanhängande med landsbygdsutveckling, ett annat av prioritetsområdena för vårt bistånd. Partimotionerna lägger stor vikt vid att det svenska biståndet inriktas på att bevara och återställa miljö och naturresurser och på att förbättra försörjningsbetingelserna på landsbygden. Det är endast genom åtgärder på landsbygden som u-länderna åter skulle kunna bli i stånd att försörja sin befolkning, heter det i (fp)-motionen U216.

Utskottet gör samma bedömning som motionärerna av miljöbiståndets och landsbygdsutvecklingens avgörande betydelse för u-ländernas framtid. Av propositionen framgår att även regeringen vill fortsätta på den väg svenskt utvecklingssamarbete redan slagit in på, dvs. strävan efter långsiktiga lösningar på miljöområdet, fortsatt stöd för internationellt samarbete eftersom miljöproblemen ofta sträcker sig över nationella gränser, fler direkta miljö- och markvårdande insatser i det bilaterala biståndet, ökad betoning av katastrofförebyggande insatser, förstärkning av u-ländernas forskningskapacitet på området m. m.

Bevarande av naturmiljön och försörjningsbetingelserna på landsbygden kommer att för lång tid framöver förbli den viktigaste uppgiften för det internationella utvecklingssamarbetet eftersom det är på landsbygden flertalet av u-ländernas invånare bor och måste söka sin försörjning. I de fattigaste u-länderna, i vilka Sverige är verksamt, är det inte realistiskt att räkna med att industrisektorn under överskådlig tid skall kunna stå för någon stor del av sysselsättningen. I flera länder är den årliga folkökningen större än antalet nya arbetstillfällen i industrin.

Ett uttryck för de bristande försörjningsmöjligheterna på landsbygden är invandringen till städerna och de växande slumområdena. De för enskilda människor svåraste miljöproblemen finns ofta i dessa slumområden.

Det bör enligt utskottets mening sålunda kunna råda enighet om målen för utvecklingssamarbetet på miljöns och landsbygdsutvecklingens områden. I föregående avsnitt har utskottet redan gjort bedömningen att hänsyn till miljön i praktiken, om än inte formellt, redan är ett väsentligt biståndspolitiskt mål. Utskottet har också föreslagit att en översyn av biståndsmålen formulering skall genomföras.

Med hänvisning till vad utskottet sålunda anfört om miljöinriktning av biståndet får ifrågavarande del av yrkande 1 i motion U216 (fp), yrkande 12 i motion U209 (c) och ifrågavarande del av yrkande 5 i motion U229 (m) anses besvarade. Utskottet kan emellertid inte biträda förslaget i motion U205 (c) att huvuddelen av biståndet skall gå till landsbygdsutveckling. Fördelningen av biståndsmidlen bör ske med hänsyn till behov och resurser och inte styras av kvantitativa mål. Yrkande 10 i motion U205 avstyrks därför.

Om medlen att nå ett miljöinriktat mål för biståndet kan det råda olika meningar. Folkpartiet vill, som utskottet tolkar motion U216 (fp), att miljöprogram skall förbli viktiga inslag i landprogrammen men vill därutöver inrätta en möjlighet att göra ytterligare insatser som inte behöver begränsas till huvudmottagarländerna. Som exempel nämns regionala satsningar.

Centerpartiet anser att de åtgärder regeringen presenterar i budgetpropositionen är perifera och vill ha en långt kraftigare betoning av miljöfrågorna i utvecklingssamarbetet. Det är bl. a. mot denna bakgrund som det i motion U209 (c) föreslås att en biståndspolitisk utredning tillsätts, med uppgift att föreslå nya riktlinjer för utvecklingssamarbetet. Denna fråga behandlas senare i detta betänkande. Liksom under tidigare år föreslås av (m), (fp) och (c) att en speciell anslagspost inrättas för miljö-, markvårds- och energibistånd i syfte att möjliggöra större miljö- och energiinsatser vid sidan av landprogrammen.

Enligt det synsätt som sedan länge styrt svenskt utvecklingssamarbete är det nödvändigt att olika biståndsinsatser samordnas och samverkar med den nationella politik som mottagarländerna för. Detta gäller även det multilaterala biståndet. För det bilaterala landinriktade biståndet är landprogrammeringen den metod som valts för att tillgodose kravet på samordning av olika biståndsinsatser. På det multilaterala området stöder Sverige UNDP som i varje mottagarland skall samordna FN-biståndet. Det är av detta skäl som Sverige inom det landinriktade biståndet som regel inte har speciella anslagsposter för bistånd inriktat endast på specifika ämnesområden, såsom utbildning, hälsovård, landsbygdsutveckling, befolkningsfrågor eller miljövärd. Detta betyder självfallet inte att dessa ämnesområden skulle vara mindre viktiga.

Vid sidan av landprogrammen finns därtill flera anslagsposter som används för särskilda miljövärdinsatser i länder inom och utom programlandskretsen. Det gäller anslagsposten för katastrofer och för enskilda organisationer och inte minst den nyinrättade anslagsposten Särskilda program, som innehåller en delpost just för miljö- och markvård.

Utskottet behandlar yrkandena om en anslagspost för mark- och miljövärd i avsnitt 4.5 i betänkandet.

I motion U217 (m), rubricerad Naturmiljöanknutet bistånd, föreslås bl. a. att regeringen tar initiativ till en gemensam FN-strategi mot utarmning av jordens förnybara naturkapital. Liknande tankegångar finns även i centerpartiets partimotion, vari det bl. a. heter att miljö- och naturresursfrågorna också måste bli en del av den internationella normbildningen inom FN-systemet och föras in i diskussionen om skuldregleringar och i handels- och valutapolitiken. Ökad samordning måste åstadkommas mellan FN, regeringar och icke-statliga organisationer, föreslås det vidare i motion U217 yrkande 9.

Utskottet vill gärna instämma i att det finns ett behov av en gemensam strategi, bättre samordning mellan olika givarorgan och ett större internationellt medvetande om miljöfrågornas betydelse. Det är inte lika lätt att genomdriva de förändringar som är erforderliga. Tre stora utvecklingsstrategier med tioårsperspektiv har utarbetats av FN; den nu gällande strategin avser årtiondet 1980—1990. Handlingsplaner med specifik inriktning på miljön har antagits av FN:s miljöorgan, UNEP, som sedan mitten av 1970-talet arbetar med sexåriga miljöprogram för FN-systemets olika organisationer. Internationella naturskyddsunionen (IUCN) har antagit en World Conservation Strategy.

Under våren 1987 kommer Världskommissionen för miljö- och utveckling, som arbetat under ledning av Norges statsminister Gro Harlem Brundtland, att framlägga en rapport, som bl. a. beskriver den utveckling som är möjlig i u-länder och i-länder utan negativa effekter på miljön. Världskommissionens rapport kommer senare att behandlas av UNEP och därefter föreläggas FN:s generalförsamling. Därmed ges rapporten en stark anknytning till FN-systemet.

Inget hindrar världssamfundets länder från att ta nödvändiga hänsyn till miljön i sin utvecklingsplanering. Svårigheterna på detta och andra internationella samarbetsfält ligger uppenbarligen på annat plan. Ett hinder är bristen på resurser i u-världen. Regeringarna i u-länderna är ofta tvingade att anlägga kortsiktiga perspektiv. Stater har motstridiga intressen. Därtill kommer att forskarna och de vetenskapliga institutioner som skall ge råd till regeringarna och till FN:s organ ofta inte är eniga i sina bedömningar om de rätta framkomstvägarna. Under sådana omständigheter är det förklarligt att mycket återstår att göra innan enighet kan nås om vilka de allra angelägnaste målen är och om att därefter vidta de nödvändiga åtgärderna.

Sverige tillhör de länder som på olika sätt försökt stärka FN:s auktoritet och inom FN-systemet förespråkade bättre samordning och koncentration av arbetet på de centrala frågorna. Det är i linje med denna uppfattning som vi velat betona UNDP:s ställning som centralt finansieringsorgan och samordnande institution inom FN:s biståndsverksamhet. Enligt utskottets mening bör regeringen även fortsatt verka för att de angelägna frågor som tas upp i motion U217 (m) och U209 (c) diskuteras i de berörda internationella organisationerna.

Med det anförda torde återstående del av yrkande 12 i motion U209 (c) och yrkandena 8 och 9 i motion U217 få anses besvarade.

I motion U217 (m) föreslås vidare att Sverige i berörda forum skall verka för att jordens regnskogar bevaras. I motionen redogörs utförligt för forskningsresultat och teorier rörande sambandet mellan nederbörd och avverkning av skog. Liknande yrkanden finns också i motion U219 (fp), vari föreslås att SIDA bör verka för bevarandet av regnskog inom ramen för det bilaterala biståndet (yrkande 2), att stöd skall lämnas till IUCN:s program (yrkande 3) och att Sverige genom sin representant i International Timber Trade Organisation (ITTO) bör verka för genomförandet av en uppförandedekod framlagd av Friends of the Earth International (yrkande 4). Utskottet behandlade i UU 1983/84:15 relativt utförligt en motion av liknande innebörd som U217 (m). I betänkandet framhölls att sambandet mellan skogsavverkning å ena sidan och förändringar i klimatet och nederbördsmängden å den andra, var ofullständigt klarlagt, men att det oavsett detta var uppenbart att en okontrollerad avverkning hade sådana lokala följder att det framstod som angeläget att vidta motåtgärder.

Detta konstaterande gäller fortfarande. Skyddet av de tropiska skogarna är mycket ofullständigt. Det finns ingen internationell konvention på området. Det internationella avtalet för tropiskt timmer är inte så utformat att det är något effektivt hinder mot stora avverkningar.

Inom det svenska bilaterala biståndet intar skogsprogrammen numera en betydande plats. Även i de internationella organisationerna har medvetan-

det om skogsvegetationens betydelse för försörjningsbetingelserna på jorden ökat. Utan tvekan finns det emellertid anledning att ytterligare betona vikten av att de tropiska regnskogarna bevaras. Utskottet utgår från att regeringen gör vad som är möjligt för att rikta de internationella organisationernas uppmärksamhet på denna fråga.

Vad gäller yrkandena 2 och 3 i motion U219 (fp) vill utskottet erinra om att Sverige i sitt bilaterala bistånd redan verkar för skyddet av skogar och att vi med årliga belopp stöder internationella naturskyddsunionen. Ett betydande stöd till forskning på miljö- och skogsområdet lämnas genom det särskilda program SAREC förra året beviljades medel till (reg. skrivelse 1985/86:7, UU 1985/86:1y).

International Timber Trade Organisation (ITTO) är den organisation som nyligen satts upp för att övervaka tillämpningen av 1983 års avtal om tropiskt timmer (International Tropical Timber Agreement, ITTA). Organisationen skall ha sitt första rådsmöte i Japan i slutet av mars. Det är ännu för tidigt att avgöra vilka möjligheter det finns att få till stånd någon form av uppförandekod för avtalet. Regeringen, som aktivt medverkat i tillkomsten av avtalet, följer dock ärendet.

Med det anförda får yrkande 4 i motion U217 (m), yrkandena 2—4 i motion U219 (fp) och återstående del av yrkande 12 i motion U209 (c) anses besvarade.

Enskilt företagande och utnyttjande av svenska resurser

Utskottet delar många av de synpunkter som framförs i partimotionerna från framför allt (m) och (fp) om att stöd åt småföretag och hantverkare på landsbygden och i städerna ofta är en effektiv form av bistånd. I synnerhet i de fattigare u-länder med vilka Sverige bedriver biståndssamarbete finns det anledning att uppmuntra framväxten av små företag som huvudsakligen tillverkar för det egna landets behov. På det sättet kan lokal sysselsättning och lokal köpkraft skapas, vilket är förutsättningar för att en fungerande marknad skall uppstå. Det svenska biståndet är redan i stor utsträckning inriktat på bistånd till småföretagsamhet, såväl genom SIDA:s verksamhet som genom Beredningen för internationellt tekniskt-ekonomiskt samarbete (BITS) och SWEDFUND. Utskottet utgår från att regeringen även fortsättningsvis i utvecklingssamarbetet försöker stimulera framväxten av inhemska småföretag.

I dessa strävanden är det naturligt att SIDA, SWEDFUND och BITS har ett nära samarbete med svenska företag. Så sker också. Utskottet kan inte dela beskrivningen i motion U229 (m) vari det bl. a. heter att Sverige i huvudsak valt att bygga upp biståndssamarbete utan att engagera näringslivet. Kontakterna med det svenska näringslivet och den svenska resursbasen över huvud taget har successivt intensifierats. Svenska företag spelar stor roll i flera större biståndspjäkt, varifrån återflödet till Sverige för övrigt är betydande. De u-landspolitiska insatser som finansieras över det numera anseuiga anslaget för övrig u-landspolitisk verksamhet består till stor del av näringslivssamarbete.

Utskottet anser att det finns skäl att ta till vara de erfarenheter och kunskaper de svenska företagen besitter, till fromma för en ekonomisk utveck-

ling i u-länderna. Det finns emellertid anledning att åter erinra om att utgångspunkten för Sveriges utvecklingssamarbete måste vara u-ländernas egna behov.

Med det anförda torde yrkande 6 i motion U229 (m) och ifrågavarande del av yrkande 1 i motion U216 (fp) få anses besvarade.

Befolkningsfrågor, hälsobistånd, m. m.

Efter FN:s befolkningskonferens i Mexico år 1984 har befolkningstillväxten åter kommit i förgrunden som ett allvarligt problem. Det svenska biståndet har alltmer koncentrerats till insatser via internationella organisationer, särskilt FN:s befolkningsfond UNFPA och internationella familjeplaneringsfederationen IPPF. Bidragen till dessa båda organisationer behandlas i ett följande avsnitt. Inom det bilaterala anslaget C 2 avsätts medel för befolkningsfrågor under anslagsposten Särskilda program och under vissa av de enskilda landprogrammen. Utskottet anser att stöd till familjeplaneringsinsatser även fortsättningsvis bör vara ett betydande inslag i svenskt bistånd och att befolkningsfrågorna i allmänhet bör ägnas stor uppmärksamhet.

I motion U216 (fp) föreslås att stödet till familjeplanering inte skall omfattas av landkoncentrationsprincipen. Som utskottet anförde förra året i anledning av ett liknande yrkande, går självfallet de befolkningsinsatser som bedrivs av internationella organisationer även till länder utanför den svenska programlandskretsen. Det svenska bilaterala befolkningsbiståndet ligger emellertid inom landprogrammen eller genomförs med medel från anslagsposten Särskilda program i nära anslutning till landprogrammen. Med tanke på familjeplaneringsbiståndets nära integrering med annat bistånd är detta en ordning som utskottet anser bör bibehållas.

Ifrågavarande del av yrkande 1 i motion U216 (fp) får därmed anses besvarad.

Utskottet behandlar i detta sammanhang de motionsyrkanden som särskilt tar upp bistånd för bekämpning av AIDS nämligen yrkande 8 i motion U205 (c), motion U228 (m) och yrkandena 1 och 2 i motion U203 (fp).

Utskottet får med anledning av dessa yrkanden anförda följande. Sverige är redan i hög grad engagerat i kampen mot AIDS i framför allt Afrika. Huvuddelen av vårt bistånd kanaliseras genom WHO, som är det FN-organ som samordnar det internationella biståndet och forskningen på området. Statens bakteriologiska laboratorium, SBL, samarbetar nära med WHO i AIDS-bekämpningen. Ett visst nordiskt samarbete har etablerats.

Bilaterala svenska insatser görs i Angola och Tanzania och andra insatser är under förberedelse i flera länder. Olika anslagsposter kan komma i fråga för detta angelägna bistånd; landramsmedel, medel från SAREC eller anslagsposten för särskilda program och även — såsom föreslås i motion U203 (fp) — katastrofmedel.

Som påpekats i flera av motionerna är bekämpningen av AIDS en utomordentligt viktig fråga även för det internationella utvecklingssamarbetet. Enligt vad utskottet inhämtat är regeringen och SIDA beredda att ytterligare utöka de svenska insatserna, bl. a. genom medel som ställs till förfogande under anslagsposten Särskilda program. Även andra anslagsposter bör en-

ligt utskottets mening kunna utnyttjas för ändamålet. I många avseenden är kampen mot HIV-virus och AIDS inte enbart en fråga om ekonomiska resurser. Vad som därtill framstår som viktigt är att få till stånd fortsatta attitydförändringar, framför allt i de länder i Afrika som är mest drabbade, så att det blir möjligt att genomföra brett upplagda och effektiva informationskampanjer om motåtgärder. Utskottet utgår från att regeringen begagnar alla de möjligheter som står den till buds för att inom ramen för utvecklingsbiståndet och på annat sätt intensifiera kampen mot AIDS.

Utskottet föreslår att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet med anledning av yrkande 8 i motion U205 (c), motion U228 (m) och yrkandena 1 och 2 i motion U203 (fp) anfört om AIDS.

Förslaget i motion U205 (c) att SIDA i sina hälsovårdsprogram även skall lämna upplysning om alkoholens och övriga drogers skadeverkningar beaktas redan. I den av Sverige stödda hälsovårdsundervisningen på landsbygden ingår information om alkoholmissbrukets och narkotikamissbrukets konsekvenser. Liknande information ingår också i WHO:s förebyggande hälsovårdsprogram, till vilket stöd lämnas bl. a. genom UNDP. Vårt stöd till FN:s narkotikafond, UNFDAC, är också betydande. SIDA lämnar även bidrag till ett antal svenska nykterhetsorganisationer för deras arbete i u-länder.

Enligt vad utskottet erfarit görs således svenska insatser även på detta angelägna biståndsfält. I den utsträckning enskilda nykterhetsorganisationer fortsättningsvis ansöker om bidrag för projekt på detta område i u-länder utgår utskottet från att SIDA gör en positiv prövning av dem.

Med det anförda får utskottet anse yrkande 11 i motion U205 (c) besvarat.

Kvinnor och utveckling

Flera yrkanden handlar om kvinnoinriktat bistånd. En redogörelse för dessas innehåll lämnas i ett tidigare avsnitt i betänkandet.

I förra årets betänkande uppehöll sig utskottet relativt utförligt vid kvinnornas roll som mottagare av bistånd och kvinnornas betydelse i utvecklingsprocessen. Utskottet anförde bl. a. att instrument för bistånd som tar hänsyn till kvinnors behov nu finns, inte minst genom SIDA:s eget handlingsprogram för kvinnobistånd och genom de beslut och rekommendationer som antogs av FN:s kvinnokonferens i Nairobi år 1985.

Enligt utskottets mening bör det nu finnas förutsättningar att ge hela det bilaterala svenska biståndet sådant innehåll att det redan vid utformningen av program och projekt tar hänsyn till den effekt det kan få på kvinnornas situation och till den roll kvinnor traditionellt spelar. I mycket torde hindren på detta område ligga i traditioner och attityder hos dem som slutligen skall vara mottagare av biståndet men kanske än mer hos dem som på central nivå har ansvar för dialogen om biståndets inriktning och form.

Förslaget i motion U216 (fp) att handläggartjänster för kvinnobistånd bör inrättas på biståndskontoren i Indien, Etiopien och Tanzania är enligt utskottets mening del av de prioriteringar regeringen själv har att besluta om. Enligt vad utskottet inhämtat är emellertid SIDA nu i färd med att bygga ut sin fältorganisation efter kraven på att biståndet skall bli mer

anpassat för kvinnornas behov. Regionalkontoret i Nairobi är en början. På biståndskontoren i Bangladesh, Etiopien, Indien och Tanzania finns lokalanställda tjänstemän speciellt för kvinnofrågor; vid andra är det någon tjänsteman som har dessa frågor som särskilt bevakningsområde.

I motion U209 (c) föreslås bl. a. att delposten för kvinnor och utveckling under anslagsposten för särskilda program skall höjas betydligt. Utskottet anser att det bör ankomma på regeringen att göra en fördelning mellan delposterna som bl. a. tar hänsyn till behovet av ökat kvinnobistånd, men vill inte uttala sig om bestämda belopp.

Kvinnornas juridiska ställning, deras rätt till självständigt ägande och möjlighet att erhålla krediter är viktiga frågor som tas upp i motionerna U229 (m) och U216 (fp). SIDA:s handlingsprogram för ett kvinnoinriktat bistånd behandlar detta område, särskilt kvinnors lånemöjligheter. SIDA har således sin uppmärksamhet riktad även på de speciella förslag som väcks i motionerna.

I (vpk)-motionen U238 lämnas ett antal förslag till konkreta åtgärder i syfte att ytterligare förbättra och utveckla biståndsinsatserna när det gäller kvinnor. Det gäller program för medvetandehöjning av kvinnor (yrkande 1), uppmärksamhet åt kvinnor i industrin (yrkande 2) och bistånd till byggnader, något som hindras av SIDA:s nuvarande regler (yrkande 4). Vidare föreslås att bistånd skall kunna utgå direkt till kvinnoorganisationer (yrkande 3), att undersökningar om kvinnors situation görs på alla större svenska biståndsprojekt (yrkande 5) och att en nordisk konferens om bistånd till kvinnor anordnas (yrkande 6).

Utskottet får med anledning av dessa förslag anföra följande. Som framhölls i förra årets biståndsbetänkande UU 1985/86:15 är det SIDA:s uppgift att uppmärksamma och vid behov närmare granska eventuella missförhållanden vid biståndsprojekt. Undersökningar av den kvinnliga arbetskraftens förhållanden, av det slag som utförts vid Bai Bang-projektet i Vietnam, kan således komma i fråga även i andra biståndsmottagarländer.

Bistånd kan sedan ett antal år utgå direkt till kvinnoorganisationer i u-länder, till skillnad från annat organisationsstöd som måste förmedlas via en svensk enskild organisation. Riktlinjerna för direktstödet till kvinnoorganisationer medger normalt inte bistånd för uppförande av byggnader över en viss beloppsgräns. Undantag kan emellertid beviljas i angelägna fall. SIDA anser de gällande reglerna väl motiverade men samtidigt tillräckligt flexibla. Utskottet vill för sin del inte förorda någon ändring.

En nordisk regeringskonferens om internationella kvinnofrågor, däribland kvinnobistånd, kommer att äga rum i Oslo sommaren 1988. Konferensen är en regional uppföljning av kvinnokonferensen i Nairobi. Parallellt därmed kommer ett s. k. forum för nordiska kvinnosammanslutningar att ordnas i samma stad.

Vad gäller övriga förslag i motionen (yrkandena 1 och 2) anser utskottet inte att det finns anledning föreslå något särskilt uttalande av riksdagen. En prövning av dessa och liknande konkreta förslag som skulle kunna stärka u-landskvinnornas ställning, bör på sedvanligt sätt ske inom ramen för SIDA:s beredning av utvecklingssamarbetet.

Med vad som ovan anförts angående vikten av att kvinnofrågor ges en

central roll i biståndet anser utskottet yrkande 4 i motion U216 (fp) och yrkande 14 i motion U209 (c) besvarade.

Yrkandena 1—6 i motion U238 (vpk) avstyrks emellertid med hänsyn till de längre gående krav som ställs i dem.

Utskottet behandlar i detta sammanhang också motion U536 (vpk) om insatser för att begränsa barnarbetet. I motionen berörs barnens arbete i det traditionella jordbrukarsamhället och konflikten med deras behov av skolgång, men även missbruket av barn som arbetskraft i fabriker, gruvor och servicenärningar.

Utskottet har tidigare behandlat frågan om internationella åtgärder till skydd av barn och hänvisar inledningsvis till det betänkande som då avgavs (UU 1985/86:22). De i motionen föreslagna åtgärderna synes i första hand vara en fråga som hör hemma i det allmänna internationella samarbetet och i de strävanden som pågår för att stärka det folkrättsliga skyddet av barn. Det är självfallet också viktigt att barnens ställning beaktas vid utformningen av svenska bilaterala biståndsprjekt och vid behov tas upp i dialogen med mottagarländerna. De organisationer som är särskilt inriktade på bistånd till barn, däribland UNICEF och Rädda barnen — vilka båda mottar betydande stöd över den svenska biståndsbudgeten — torde också beakta barnens roll i arbetslivet. De missförhållanden motionärerna aktualiserar synes emellertid inte i första hand kunna påverkas av det bilaterala svenska biståndet.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att yrkande 2 i motion U536 (vpk) anses besvarat.

Effektivitet, resultatvärdering m. m.

Vikten av effektivitet i biståndet framhålls särskilt i motion U229 (m). Biståndsmålen uppfylls inte i tillräcklig utsträckning anser motionärerna, som bl. a. ser en orsak till bristerna i landprogrammeringsmetoden och i bristfälliga utvecklingsstrategier i mottagarländerna. Effektiviteten skulle kunna förbättras om vi samarbetade med länder som strävade efter demokratiska och marknadsekonomiska lösningar och om svenska resurser användes i högre grad, hävdar motionärerna.

Effektivitet kan mätas på olika sätt och på olika nivåer. Det är viktigt att ett visst program eller projekt genomförs enligt planerna, att kostnadsramar hålls, att det ur teknisk synpunkt blir funktionsdugligt.

Ett annat sätt att mäta biståndets effektivitet är bedömningen av utvecklingssamarbetets långsiktiga effekter; dess inverkan på situationen för de grupper det är avsett att hjälpa. Det är en svårare uppgift och de försök som görs ger inte alltid entydiga resultat. Sverige har med sitt utvecklingssamarbete huvudsakligen engagerat sig i mycket fattiga länder där svårigheterna är stora att över huvud taget få till stånd varaktiga förändringar. Trots detta uppvisar enligt utskottets mening det svenska biståndssamarbetet många glädjande och bestående resultat.

Det finns självfallet anledning att ställa höga krav på effektiviteten oavsett hur den mäts. Något enkelt samband mellan biståndets effektivitet och politiskt system i mottagarlandet finns enligt utskottets mening emellertid inte.

Med vad som ovan anförts om effektivitet i biståndet avstyrks yrkande 1 i motion U229 (m).

Utvärderingen av biståndet ägnas numera mycket stor uppmärksamhet av SIDA självt och av utrikesdepartementet. Ofta anlitas fristående konsulter för utvärderingsverksamheten. Därtill kommer en omfattande nationell och internationell debatt som också innebär en kritisk granskning av biståndet. Mot denna bakgrund anser utskottet sig inte ha anledning att föreslå återinrättandet av en inspektörsbefattning på utrikesdepartementet. Yrkande 12 i motion U229 (m) avstyrks därför.

Landprogrammering, projektbistånd, landval, m. m.

Sverige har ett reguljärt, långsiktigt bistånd till 17 samarbetsländer. Planeringen av detta samarbete sker enligt landprogrammeringsmetoden. För nästkommande budgetår föreslås att 3 205 milj. kr. utgår som landprogrammerat bistånd vilket är knappt en tredjedel av biståndsramen. En utförlig beskrivning av landprogrammeringsmetoden lämnades av utskottet i UU 1983/84:15. Sedermera har en översyn av den gjorts av regeringen och vissa förändringar vidtagits.

Utskottet är av uppfattningen att landprogrammering är en metod som är väl ägnad för överföring av bistånd till länder med vilka vi har ett långsiktigt samarbete. Den erbjuder enligt utskottets mening också större möjligheter att åstadkomma en önskad samordning mellan olika biståndsformer än vad ett renodlat ämnes- och projektinriktat bistånd skulle göra. I motion U229 (m) framförs invändningen att landprogrammeringen innebär en läsning för lång tid till bestämda mottagarländer. Utskottet vill med anledning av denna invändning erinra om att utvecklingssamarbete till sin karaktär är långsiktigt. Även ett projektinriktat samarbete bör om det skall bli meningsfullt vara långsiktigt.

Med hänvisning härtill avstyrks yrkande 8 i motion U229 (m).

I detta sammanhang vill utskottet också behandla två yrkanden i motion U217 (m) i vilka det föreslås dels att det svenska utvecklingssamarbetet i högre grad skall styras av samverkan mellan biståndets grundstenar, nämligen fattigdomsorientering, medverkan av befolkningen, landsbygdsutveckling, grundbehovsstrategi och självtillit (yrkande 1), dels att den kort-siktiga inriktningen av biståndet måste underordnas den långsiktiga (yrkande 5).

Utskottet delar motionärens åsikt att dessa grundstenar är väsentliga för ett väl fungerande bistånd. Det svenska biståndet styrs i hög grad av kriterier av detta slag och de återspeglas också i våra biståndsmål. De i yrkandet angivna grundstenarna ger dock inte en uttömmande beskrivning av det svenska biståndets prioriteringar.

Det väsentliga i yrkandet är emellertid, såsom utskottet tolkar det, att utvecklingsplaneringen skall vara så integrerad att olika insatser samverkar med varandra. Utskottet anser att landprogrammeringen, mer än andra biståndsmetoder, har förutsättningar att åstadkomma dels den erforderliga samordningen, dels långsiktigt tänkande i biståndet.

Med hänvisning till det anförda får utskottet anse yrkandena 4 och 5 i motion U217 (m) besvarade.

I flera motioner föreslås att regeringen överväger ett långsiktigt biståndssamarbete med andra länder än de som nu ingår i programlandskretsen. Således föreslås i motion U216 (fp) att reguljärt biståndssamarbete inleds med Uganda — utan att landet för den skull behöver bli programland. I motion U229 (m) nämns Somalia, Sudan och Uganda som exempel på länder med vilka reguljärt samarbete skulle kunna inledas. I motion U205 (c) föreslås att El Salvador och Guatemala skall bli nya programländer och i motion U230 (m) att ett ökat svenskt bilateralt och eventuellt ett gemensamt nordiskt bistånd skall ges till Bhutan. Demokratibistånd ur den av bl. a. centerpartiet föreslagna anslagsposten för detta ändamål bör ges till Filippinerna, heter det i motion U236 (c). Även (fp)-motionen U216 föreslår demokratistöd till Filippinerna, finansierat med medel ur anslagsposten för särskilda program.

Utskottet vill med anledning av dessa motionsyrkanden anföra följande. Alla de nämnda länderna erhåller i större eller mindre grad och i olika former svenskt bilateralt bistånd. Uganda har mottagit ett relativt betydande bistånd i form av katastrofinsatser. Sådana medel har också gått till Filippinerna. BITS bedriver samarbete med Sudan och Somalia och i det sistnämnda landet är även SAREC och SWEDFUND verksamma. Humanitärt bistånd kommer El Salvador och Guatemala till del. Även i Bhutan finns begränsade svenska biståndsinsatser. Dessutom arbetar svenska enskilda organisationer med bidrag från SIDA i flertalet av dessa länder. Det finns på detta sätt stora möjligheter att även med länder som inte är programländer bedriva ett nära samarbete och stödja olika delar av samhällsutvecklingen.

En övergång till ett reguljärt och därmed mer långsiktigt bistånd till något av dessa eller andra länder är emellertid ett stort steg som utskottet inte nu är berett att förorda. Enligt utskottets bedömning torde det inte heller finnas förutsättningar för att göra Bhutan till någon form av samnordiskt biståndsmottagarland. Med hänvisning till det anförda avstyrks yrkande 9 i motion U229 (m), yrkande 5 i motion U205 (c) och yrkandena 2 och 3 i motion U230 (m). Detta betyder inte att kretsen av programländer är en gång för alla given. Den kan ändras, men det bör ske efter omsorgsfull beredning och beslut av riksdagen.

Yrkandet i motion U216 om medelsanvisning till Uganda behandlas i betänkandets avsnitt om samarbete med enskilda länder liksom yrkandena om bistånd till Filippinerna.

Under denna rubrik behandlar utskottet ytterligare ett par motionsförslag som har samband med biståndets former. I motion U209 (c) föreslås att regeringen tar initiativ till att en nordisk handlingsplan för biståndet utarbetas och föreläggs Nordiska rådet. Enligt vad utskottet inhämtat pågår redan inom den nordiska ämbetsmannakommittén för biståndsfrågor ett arbete på att utforma en sådan handlingsplan. Planen kommer att föreläggas de nordiska biståndsministrarna. Yrkandet torde följaktligen inte behöva föranleda någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida och kan därmed anses besvarat.

I yrkande 1 i motion U205 (c) föreslås att ett biståndsdepartement inrättas. Som utskottet framhöll förra året då ett liknande yrkande behandlades, tillkommer det regeringen själv att besluta om organisationen av sitt arbete. Utskottet avstyrker med hänvisning härtill yrkandet.

Biståndspolitisk utredning

I centerpartiets motion U209 föreslås även detta riksmöte att en parlamentarisk biståndspolitisk utredning skall tillsättas av regeringen. Dess uppgift bör enligt motionärerna bli att ange klarare riktlinjer för det svenska utvecklingssamarbetet, som bl. a. måste koncentreras till de problemområden som är mest angelägna och mest meningsfulla för det internationella biståndet. Riktlinjer för en sådan utredning, då föreslagna av de tre partierna (m), (fp) och (c) gemensamt, återgavs i en reservation till utskottets betänkande UU 1983/84:15.

Som framhölls i förra årets betänkande UU 1985/86:15 har det svenska utvecklingssamarbetet nyligen underkastats översyner på flera delområden. Det gäller biståndet genom enskilda organisationer, landprogrammeringsmetoden, SIDA:s organisation, SAREC:s verksamhet och katastrofbiståndet. Som ett resultat av dessa utredningar har det svenska utvecklingssamarbetet genomgått vissa förändringar under senare år. Utskottet anser att biståndssamarbetet genom denna fortlöpande och partiella reformverksamhet fortlöpande har kunnat anpassas till nya krav och behov. Det är inte uteslutet att det kommer att uppstå behov av att se över andra delar av biståndspolitiken på liknande sätt.

Yrkande 1 i motion U209 (c) avstyrks därför.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *tillväxtnmålet*
att riksdagen avslår yrkande 7 i motion 1986/87:U205,
2. beträffande *miljön som biståndsmål*
att riksdagen med anledning av yrkande 2 i motion 1986/87:U209 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
3. beträffande *demokratimålet*
att riksdagen förklarar yrkande 9 i motion 1986/87:U209, ifrågavarande del av yrkande 2 i motion 1986/87:U216, ifrågavarande del av yrkande 2 i motion 1986/87:U229, yrkande 4 i motion 1986/87:U218 och yrkande 6 i motion 1986/87:U531 besvarade med vad utskottet anfört, s.y. 2 (fp)
4. beträffande *strategi för demokratiutveckling*
att riksdagen avslår ifrågavarande del av yrkande 2 i motion 1986/87:U229, res 3 (m)
5. beträffande *anslagspost för demokratiutveckling*
att riksdagen avslår yrkande 10 i motion 1986/87:U209 och yrkande 30 i motion 1986/87:U229, res 4 (c)
res 5 (m)
6. beträffande *bistånd genom politiska partier m. m.*
att riksdagen avslår yrkande 3 i motion 1986/87:U216 och ifrågavarande del av yrkande 2 i motion 1986/87:U229, res 6 (m, fp)

7. beträffande *avbrytande av bistånd m. m.*
att riksdagen avslår ifrågavarande del av yrkande 2 i motion 1986/87:U216 och yrkande 4 i motion 1986/87:U229,

res 7 (m)

res 8 (fp)

8. beträffande *redovisning av situationen för mänskliga rättigheter*
att riksdagen avslår motion 1986/87:U210, ifrågavarande del av yrkande 2 i motion 1986/87:U216 och yrkande 3 i motion 1986/87:U229,

res 9 (m, fp)

9. beträffande *översyn av biståndsmålen*
att riksdagen ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

res 10 (m, fp, c)

10. beträffande *biståndets inriktning på miljöfrågor*
att riksdagen förklarar ifrågavarande del av yrkande 12 i motion 1986/87:U209, ifrågavarande del av yrkande 1 i motion 1986/87:U216 och ifrågavarande del av yrkande 5 i motion 1986/87:U229 besvarade med vad utskottet anfört,

11. beträffande *landsbygdsutvecklingens andel av biståndet*
att riksdagen avslår yrkande 10 i motion 1986/87:U205,

12. beträffande *strategi för resurshushållning m. m.*
att riksdagen förklarar ifrågavarande del av yrkande 12 i motion 1986/87:U209 och yrkandena 8 och 9 i motion 1986/87:U217 besvarade med vad utskottet anfört,

13. beträffande *skydd av tropiska skogar m. m.*
att riksdagen förklarar yrkande 4 i motion 1986/87:U217, yrkandena 2—4 i motion 1986/87:U219 och återstående del av yrkande 12 i motion 1986/87:U209 besvarade med vad utskottet anfört,

14. beträffande *enskilt företagande m. m.*
att riksdagen förklarar ifrågavarande del av yrkande 1 i motion 1986/87:U216 och yrkande 6 i motion 1986/87:U229 besvarade med vad utskottet anfört,

s.y. 3 (m)

15. beträffande *befolkningsfrågor*
att riksdagen förklarar ifrågavarande del av yrkande 1 i motion 1986/87:U216 besvarat med vad utskottet anfört,

s.y. 4 (fp)

16. beträffande *bekämpning av AIDS*
att riksdagen med anledning av yrkandena 1 och 2 i motion 1986/87:U203, yrkande 8 i motion 1986/87:U205 och motion 1986/87:U228 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

17. beträffande *alkohol och narkotika*
att riksdagen förklarar yrkande 11 i motion 1986/87:U205 besvarat med vad utskottet anfört,

18. beträffande *bistånd för kvinnor*
att riksdagen förklarar yrkande 14 i motion 1986/87:U209 och yrkande 4 i motion 1986/87:U216 besvarade med vad utskottet anfört,

19. beträffande *kvinnoinriktade projekt*
att riksdagen avslår yrkandena 1—6 i motion 1986/87:U238,

res 11 (vpk)

20. beträffande *barnarbete*
att riksdagen förklarar yrkande 2 i motion 1986/87:U536 besvarat med vad utskottet anfört,

21. beträffande *effektivitet i biståndet m. m.* res 12 (m)
att riksdagen avslår yrkande 1 i motion 1986/87:U229.
22. beträffande *biståndsinspektör m. m.* res 12 (m)
att riksdagen avslår yrkande 12 i motion 1986/87:U229,
23. beträffande *landprogrammering och projektbistånd* res 13 (m, c)
att riksdagen avslår yrkande 8 i motion 1986/87:U229,
24. beträffande *samordning av biståndsinsatser m. m.*
att utskottet förklarar yrkandena 1 och 5 i motion 1986/87:U217
besvarade med vad utskottet anfört,
25. beträffande *utvidgning av kretsen av samarbetsländer* res 14 (m)
att utskottet avslår yrkande 9 i motion 1986/87:U229, s.y. 5 (fp)
26. beträffande *programlandssamarbete med El Salvador och Guatemala*
att riksdagen avslår yrkande 5 i motion 1986/87:U205,
27. beträffande *utvecklingssamarbete med Bhutan*
att riksdagen avslår yrkandena 2 och 3 i motion 1986/87:U230,
28. beträffande *nordisk handlingsplan*
att riksdagen förklarar yrkande 8 i motion 1986/87:U209 besvarat
med vad utskottet anfört,
29. beträffande *biståndsdepartement*
att riksdagen avslår yrkande 1 i motion 1986/87:U205,
30. beträffande *biståndspolitisk utredning* res 15 (m, c)
att riksdagen avslår yrkande 1 i motion 1986/87:U209.

3. Bidrag till internationella biståndsprogram

Propositionen (s. 47—52, 58—60).

Sverige tillhör de länder som ger störst bidrag till multilateralt bistånd. De senaste åren har en knapp tredjedel av biståndsbudgeten avsatts för stöd till u-länderna genom multilaterala kanaler, dvs. FN-systemets biståndsorgan och finansinstitutioner som Världsbanken och regionala utvecklingsbanker.

I dag befinner sig FN i den allvarligaste finansiella och politiska krisen i organisationens historia. Dess framtid beror på medlemsstaternas politiska vilja. De måste i ord och handling sluta upp bakom FN-stadgan och utnyttja världsorganisationen för att finna lösningar på gemensamma problem. Många av utvecklingsproblemen kan inte avhjälpas effektivt annan än genom samordnade internationella insatser, oftast genom FN:s olika organ. Detta gäller exempelvis miljöproblem, befolkningstillväxt, hälsovård, utveckling av nya energikällor, forskning och livsmedelsbrist. Det finns inte något alternativ till förbättrat internationellt samarbete, och FN har därvid en nyckelroll.

Sverige verkar för att allomfattande och konkreta reformer kommer till stånd för att säkerställa FN:s effektivitet och finansiella bas. Program- och

budgetprocessen för FN:s verksamhet behöver förbättras. Föräldrade och mindre angelägna program bör utmönstras ur organisationens verksamhet. Sekretariatet bör rationaliseras och effektiviseras. Medlemsländer som häftar i skuld till organisationen måste förmås fullgöra sina förpliktelser enligt gällande regler. Generalsekretären bör aktivt verka för att nödvändiga reformer vad gäller FN:s administration och program kommer till stånd. Den nuvarande högsta bidragsandelen om 25 % för enskilt medlemsland bör sänkas. På så sätt skulle bättre kunna markeras att FN är en organisation för alla stater, och bör göras mindre beroende av enstaka bidragsgivare.

Multilateralt bistånd har betydande fördelar. Det markerar dels Sveriges stöd åt internationellt samarbete och tilltron till FN som ett instrument för fred och säkerhet, dels att alla u-länder kan göra anspråk på resurserna, även de som annars skulle falla utanför de flesta biståndsprogram. Resurserna förknippas inte med ett enskilt givarlands politiska eller ekonomiska villkor. I stället har u-länderna ett ofta stort inflytande över hur medlen används av FN-organen och de övriga multilaterala organisationerna. Vidare kan Sverige spara administrativ kapacitet genom att lämna biståndsmedel genom internationella organ vars allmänna mål ligger i linje med dem Sverige ställt upp för sitt bistånd.

Med hänvisning till vad som inledningsvis framhölls om globala lösningar på svåra utvecklingsproblem bör Sverige även i fortsättningen starkt stödja de multilaterala biståndsorganen. Dessa har kunnat påverkas i en från svensk utgångspunkt önskvärd riktning genom att betydande resurser ställts till förfogande. Bidragen bör öka även framdeles. Detta gäller både i de FN-organ där varje land har en röst (UNDP, UNICEF, fackorganen) och i de institutioner som finansieras efter en förhandlad bidragsskala och har en efter kapitalinsats vägd rösträtt (Världsbanken, IDA, regionalbankerna). Enligt regeringens mening bör Sverige förena en fortsatt hög bidragsvilja med krav på ökade andelar från de större länder som har både låga totala biståndsoverföringar och låga bidragsandelar i vissa multilaterala organ.

Den av regeringen föreslagna fördelningen av anslaget C 1. Bidrag till internationella biståndsprogram framgår av tabell 3. Omkring en tredjedel lämnas som bidrag till de organisationer som i tabellen finns upptagna under rubriken FN:s operativa verksamhet. Läger man därtill bidrag till vissa andra FN-organ, i första hand Världslivsmedelsprogrammet (WFP), UNHCR och UNRWA, vilka redovisas under andra poster på detta anslag svarar de föreslagna bidragen till FN-systemet för omkring 45 % av anslaget.

De föreslagna bidragen till de internationella finansieringsorganen, i första hand IDA och de regionala utvecklingsbankerna/fonderna, svarar för en betydande del, ca 40 %, av det svenska biståndet genom internationella organisationer.

Sverige har sedan länge gjort utfästelser om fleråriga bidrag till i första hand de större utvecklingsorganisationerna. Detta ger dessa organisationer större säkerhet beträffande bidragen och underlättar deras planering. Sverige bör fortsätta att göra flerårsutfästelser. Regeringen föreslår dock i det

följande att de svenska bidragen i några fall liksom innevarande budgetår skall delas upp i dels ordinarie bidrag av mer långsiktig natur, dels extra bidrag avseende endast ett budgetår.

De i det följande nämnda utfästelserna är gjorda med förbehåll för riksdagens godkännande.

Vid utgången av budgetåret 1985/86 redovisas under detta anslag 1 871 924 601 kr. som utgift, 571 659 683 kr. som reservation och 2 808 011 766 kr. som utestående s. k. skuldsedlar. Det senare beloppet utgörs av bidrag som Sverige lämnat till IDA, regionala utvecklingsbanker och -fonder samt IFAD.

Tabell 3. Multilateralt bistånd budgetåren 1986/87 och 1987/88 fördelat på organisationer (milj.kr.).

	Anslag 1986/87	Förslag 1987/88	Föränd- ring
FN:s operativa verksamhet			
FN:s utvecklingsprogram (UNDP)	515,0	560,0	+ 45,0
varav			
— ordinarie bidrag	(405,0)	(450,0)	(+ 45,0)
— extra bidrag	(40,0)	(40,0)	(0)
— Sahelkontoret (UNSO)	(20,0)	(20,0)	(0)
— UNDP:s verksamhet i de minst utvecklade länderna	(50,0)	(50,0)	(0)
FN:s kapitalutvecklingsfond	40,0	40,0	0
FN:s befolkningsfond (UNFPA)	65,0	75,0	+ 10,0
FN:s barnfond (UNICEF)	220,0	245,0	+ 25,0
— ordinarie bidrag	(185,0)	(210,0)	(+ 25,0)
— extra bidrag	(35,0)	(35,0)	(0)
	840,0	920,0	+ 80,0
Internationella finansieringsorgan			
Världsbanksgruppen	677,9	787,6	+ 109,7
Afrikanska utvecklingsbanken (AfDB)	18,3	20,0	+ 1,7
Afrikanska utvecklingsfonden (AfDF)	182,0	181,5	— 0,5
Asiatiska utvecklingsbanken (AsDB)	—	—	(0)
Asiatiska utvecklingsfonden (AsDF)	63,1	91,4	+ 28,3
Internationella jordbruksutvecklings- fonden (IFAD)	65,0	27,0	— 38,0
	1 006,3	1 107,5	+ 101,2
Internationellt livsmedelsbistånd			
Världslivsmedelsprogrammet (WFP)	100,0	115,0	+ 15,0
Konventionen om livsmedelshjälp (IFAC)	68,0	52,0	— 16,0
Internationella beredskapslagret av livsmedel för katastrofinsatser (IEFR)	110,0	74,0	— 36,0
Merkostnad	60,0	65,0	+ 5,0
	338,0	306,0	— 32,0
Flyktingsbistånd genom FN			
FN:s hjälpprogram för palestina- flyktingar (UNRWA)	70,0	75,0	+ 5,0
FN:s flyktingkommissarie (UNHCR)	90,0	110,0	+ 20,0
	160,0	185,0	+ 25,0
Övriga organisationer			
Internationella familjeplanerings- federationen (IPPF)	75,0	75,0	(0)
UNCTAD/GATT:s internationella handelscentrum (ITC) och andra handelsrelaterade insatser	14,0	19,0	+ 5,0
FN:s narkotikafond (UNFDC)	8,0	11,0	+ 3,0
Internationella sjöfartsuniversitetet	12,0	14,0	+ 2,0
	109,0	119,0	+ 10,0
Övriga multilaterala bidrag	96,7	177,5	+ 80,8
Totalt	2 550,0	2 815,0	+ 265,0

FN:s utvecklingsprogram (UNDP) har till syfte att vara FN-systemets centrala organ för finansiering av tekniskt bistånd.

Under 1970-talet sjönk andelen UNDP-finansierat tekniskt bistånd inom FN-systemet från 56 % till 33 %. Samtidigt har givarländernas direkta bidrag till FN:s fackorgan, s. k. multi/bi-projekt, ökat i omfattning.

I en tid då behovet av samordnade biståndsinsatser blir alltmera uppenbart, inte minst i Afrika, bör UNDP:s roll inom FN-systemet enligt regeringens mening förstärkas. Detta var också en av slutsatserna i den nordiska utredningen. För att förbättra samordningen av FN-biståndet på fältet krävs ökade resurser till UNDP.

Mot denna bakgrund anser regeringen det motiverat att Sveriges ordinarie bidrag till UNDP för budgetåret 1987/88 höjs med 45 milj. kr. till 450 milj. kr. och att Sverige därutöver lämnar ett oförändrat extrabidrag på 40 milj. kr. för att medverka till att avvärja akuta finansiella krissituationer. För att understödja UNDP:s handlingsprogram för torkdrabbade länder i Afrika bör Sverige för budgetåret 1987/88 ge ett oförändrat bidrag på 20 milj. kr. till *FN:s Sahelkontor (UNSO)*.

Regeringen har utfäst ett ordinarie bidrag på 450 milj. kr. per år till UNDP för vart och ett av budgetåren 1987/88—1989/90. Regeringen har därutöver utfäst ett extrabidrag om 40 milj. kr. till UNDP för budgetåret 1987/88 och ett bidrag till UNSO på 20 milj. kr. för samma budgetår.

UNDP spelar en viktig roll för uppföljningen av FN:s konferens om *de minst utvecklade länderna* som hölls i Paris 1981. Genom särskilda medel finansieras biståndsinsatser i dessa länder utöver ordinarie anslag inom UNDP. UNDP medverkar också till att få till stånd ökat och samordnat bistånd till de minst utvecklade länderna genom s. k. rundabordskonferenser.

Regeringen har utfäst ett oförändrat bidrag på 50 milj. kr. för budgetåret 1987/88.

FN:s kapitalutvecklingsfond (UNCDF) ger finansiellt och tekniskt bistånd till småskaliga investeringsprojekt som gynnar de fattigare befolkningsgrupperna i de minst utvecklade länderna. Fondens verksamhet har visat sig vara ett värdefullt komplement till UNDP:s tekniska bistånd och till de större projekt som de stora finansieringsorganen, t. ex. IIDA, stödjer. Regeringen har utfäst ett oförändrat bidrag på 40 milj. kr. för budgetåret 1987/88.

Sverige har traditionellt spelat en pådrivande roll för att få till stånd internationella insatser för familjeplanering i u-länder. Det svenska biståndet på detta område har i allt större utsträckning lämnats genom internationella program som *FN:s befolkningsfond (UNFPA)* och internationella familjeplaneringsfederationen (IPPF). Den internationella befolkningskonferensen i Mexico 1984 framhävde behovet av ökade resurser för befolkningspolitiska åtgärder och betonade särskilt UNFPA:s roll. En redogörelse för konferensen gavs i proposition 1984/85:100 bil. 5. Konferensen har resulterat i en ökad medvetenhet i u-länderna om sambandet mellan befolkning, resurser, miljö och utveckling.

Det svenska bidraget till UNFPA för budgetåret 1986/87 är 65 milj. kr. Med hänsyn till behovet av förstärkta insatser på befolkningsområdet, inte minst i Afrika, har regeringen utfäst ett bidrag på 75 milj. kr. till UNFPA för vart och ett av budgetåren 1987/88 och 1988/89.

Sverige har under många år varit en av UNICEF:s största bidragsgivare. Regeringen anser det angeläget att UNICEF:s arbete för barns överlevnad och utveckling får ett fortsatt starkt svenskt stöd och att Sveriges ordinarie bidrag för budgetåret 1987/88 höjs med 25 milj. kr. till 210 milj. kr.

Regeringen har utfäst ett ordinarie bidrag till UNICEF på 210 milj. kr. för vart och ett av budgetåren 1987/88—1989/90.

Katastrofsituationen i Afrika har visat behovet av förebyggande och långsiktiga insatser för bl. a. hälsovård, vattenförsörjning och förbättrad näringsstandard. områden där UNICEF har särskilda förutsättningar att bistå. För att göra det möjligt för UNICEF att öka sina tidigare insatser främst i de krisdrabbade länderna i Afrika, har regeringen därför utfäst ett extra bidrag på 35 milj. kr. för budgetåret 1987/88.

Internationella utvecklingsfonden (IDA)

Överenskommelsen om den sjunde påfyllanden av IDA:s resurser (IDA 7) slöts i januari 1984 och omfattar perioden 1984/85—1986/87. Påfyllnaden uppgår totalt till 9 miljarder dollar av vilka Sveriges andel är 2,5 % eller sammanlagt 1 757,68 milj. kr. Utbetalningarna av det svenska bidraget sker i form av fyra lika stora årsbidrag. De tre första utbetalningarna har skett under budgetåren 1984/85—1986/87. Den fjärde utbetalningen om 439,42 milj. kr. skall verkställas under budgetåret 1987/88. För att minska budgetbelastningen under det budgetåret då dels denna sista utbetalning under IDA 7 dels den första utbetalningen under den åttonde IDA-påfyllnaden skall göras, har efter riksdagens bemyndigande under budgetåren 1984/85—1986/87 avsatts totalt 215 milj. kr. till en reserv. Medelsbehovet för den fjärde och sista utbetalningen under IDA 7 är därför 224,42 milj. kr.

IDA:s resurser under den åttonde påfyllnadssperioden 1987/88—1989/90 kommer att uppgå till omkring 12,4 miljarder dollar. Därav utgör 11,5 miljarder dollar det av bidragsländerna gemensamt överenskomna beloppet för IDA 8. Resterande belopp utgörs av ytterligare bidrag som lämnats på frivillig basis. Regeringen har under förhandlingarna om IDA 8 utfäst en svensk andel om 2,62 % av 11,5 miljarder dollar. På basis av den dollarkurs som enligt överenskommelsen skall tillämpas motsvarar detta 2 151,19 milj. kr. Detta belopp skall utbetalas under en treårsperiod. Första årets bidrag uppgår till 550 milj. kr. Återstående två utbetalningar planeras kunna ske lika fördelat mellan de därpå följande budgetåren. Medelsbehovet för den första utbetalningen under IDA 8 som skall ske under budgetåret 1987/88 är således 550 milj. kr.

Internationella finansieringsbolaget (IFC)

År 1985 beslöts att höja IFC:s kapital med 650 miljoner dollar. Därmed ökar världsbanksgruppens möjligheter att främja investeringar inom den privata sektorn i u-länderna. Motivet för svenskt deltagande i denna kapi-

talhöjning är den förändring av IFC:s verksamhet som har konstaterats och som bl. a. innebär en ökad satsning på Afrika samt på jordbrukssektorn. Sveriges andel av kapitalhöjningen är 1,27 % vilket motsvarar 8,27 miljarder dollar eller drygt 50 miljarder kr. Betalningen erläggs i fem lika stora årsbidrag, dvs. ca 1,7 miljarder dollar per år. De två första utbetalningarna har verkställts. Medelsbehovet för den tredje utbetalningen som skall verkställas under budgetåret 1987/88 beräknas till ca 12 milj. kr.

Under 1986 inrättade IFC i samarbete med UNDP och den Afrikanska utvecklingsbanken en särskild fond kallad *African Project Development Facility*. Denna fonds uppgift är att bistå enskilda företagare i afrikanska länder söder om Sahara att bilda små och medelstora företag. Fonden skall hjälpa till med förberedelser och att finna bank- och biståndsfinansiering för sådana företag. Kostnaden för fondens verksamhet under en inledande försöksperiod på fyra år har beräknats till omkring 14 miljoner dollar. Regeringen har beslutat lämna ett bidrag på 1,2 milj. kr. per år under budgetåren 1985/86 och 1986/87, samt utfäst ytterligare 1,2 milj. kr. för budgetåret 1987/88.

Regionala utvecklingsbanker

Förhandlingar om den fjärde allmänna kapitalökningen i *Afrikanska utvecklingsbanken (AfDB)* som inleddes i maj 1986 har ännu inte slutförts, men en överenskommelse om en ökning av nuvarande kapital med 200 % har beräknats kunna nås före 1986 års utgång. Sveriges andel av den fjärde kapitalökningen avses bli oförändrad jämfört med hittillsvarande kapitalandel, dvs. 1,3 %. Eftersom förhandlingarna inte slutförts kan den exakta storleken på Sveriges totala bidrag till kapitalökningen inte anges. Regeringen har dock beräknat att det kommer att uppgå till högst 80 milj. kr. Bidraget skall utbetalas årligen under de fem budgetåren 1987/88—1991/92. För den första utbetalningen som skall verkställas under budgetåret 1987/88 beräknas medelsbehovet till omkring 15 milj. kr.

I budgetpropositionen för budgetåret 1984/85 avsattes 5 milj. kr. för att finansiera svenska experter i AfDB. Regeringen föreslår att 5 milj. kr. avsätts för detta ändamål för budgetåret 1987/88. Inom *Afrikanska utvecklingsfonden (AfDF)* träffades 1984 en överenskommelse om en fjärde resurspåfyllnad för perioden 1985—1987. Påfyllnaden uppgår till ca 1,5 miljarder dollar. Sveriges bidrag om 545,5 milj. kr. motsvarar 4,76 % av påfyllnaden och gör Sverige till en av fondens största bidragsgivare. De två första utbetalningarna om vardera 182 milj. kr. gjordes under budgetåren 1985/86 och 1986/87. För den tredje och sista utbetalningen som skall verkställas under budgetåret 1987/88 är medelsbehovet 181,5 milj. kr.

Förhandlingarna om den fjärde påfyllnaden av *Asiatiska utvecklingsfondens (AsDF)* resurser slutfördes i april 1986. Givarländerna skall bidra med 3,6 miljarder dollar under fyraårsperioden 1987—1990, vilket i reala termer innebär en minskning med 5 % jämfört med föregående påfyllnad.

Regeringen har under förhandlingar utfäst ett totalt bidrag på 365 651 580 kr. för fyraårsperioden 1987—1990, vilket motsvarar 1,37 % av den totala påfyllnaden. För den första utbetalningen som skall verkställas under budgetåret 1987/88 är medelsbehovet 91 412 895 kr.

Genom överenskommelsen om den andra påfyllnaden av IFAD:s resurser, som träffades i januari 1986, har IFAD tillförts 460 miljoner dollar för verksamhetsperioden 1985—1987. Sveriges andel av den andra påfyllnaden är oförändrad jämfört med andelen i föregående påfyllnad, dvs. 3,1 %, vilket motsvarar 117,3 milj. kr.

De två första årsbidragen till den andra påfyllnaden har utbetalats. De uppgår till sammanlagt 76,3 milj. kr. Under 1987 kommer det tredje och sista årsbidraget på 41 milj. kr. att utbetalas. Riksdagen har tidigare anvisat medel för samtliga dessa bidrag. För budgetåret 1987/88 föreligger därför inget behov av ytterligare medel för Sveriges deltagande i den andra påfyllnaden.

I enlighet med besluten från FN:s extra generalförsamling om Afrika att bistå de särskilt drabbade länderna med den långsiktiga uppbyggnaden och med hänsyn till den betydelse Sverige tillmäter IFAD och dess inriktning på de fattigaste befolkningsgrupperna finner regeringen det angeläget att höja Sveriges tidigare utfästa bidrag på 80 milj. kr. till IFAD:s särskilda Afrika-program med ytterligare 51,7 milj. kr. Därav kan 24,7 milj. kr. bestridas med återstående medel som riksdagen tidigare anvisat för Sveriges deltagande i den andra påfyllnaden av IFAD:s resurser men som inte utnyttjats för detta ändamål. Det ytterligare medelsbehovet för budgetåret 1987/88 är således 27,0 milj. kr.

Internationellt livsmedelsbistånd

Livsmedelsprogrammets (WFP) bidragsmål för perioden 1985—1986 är 1 350 miljoner dollar. Sveriges årliga bidrag är 78 milj. kr. för budgetåren 1985/86—1986/87. Två tredjedelar av bidraget är bundna till upphandling i Sverige. För perioden 1987—1988 har WFP:s bidragsmål fastställts till 1 400 miljoner dollar. Regeringen har utfäst 83 milj. kr. för vart och ett av budgetåren 1987/88—1988/89.

För budgetåret 1987/88 föreslår regeringen att bidraget höjs med 10 milj. kr. utöver tidigare utfäst bidrag. Bidraget för budgetåret 1987/88 föreslås således uppgå till 93 milj. kr.

WFP:s mottagarländer skall normalt svara för kostnader för lagring, transportfordon och jordbruksredskap. Sverige har sedan budgetåret 1982/83 anslagit medel till detta ändamål. Medlen, som huvudsakligen använts till inköp av svenska transportmedel till WFP:s verksamhet i några av de fattigaste länderna, har enligt samstämmiga rapporter gjort stor nytta.

Medelsbehovet för budgetåret 1987/88 är 22 milj. kr.

Totalt föreslås därmed det svenska bidraget till WFP för budgetåret 1987/88 uppgå till 115 milj. kr.

Konventionen om livsmedelshjälp (FAC) förlängdes 1983 med tre år t. o. m. den 30 juni 1986. Den har nu ersatts av en ny treårig konvention. Under denna har medlemsländerna åtagit sig att ge bidrag som sammanlagt motsvarar 7,5 miljoner ton spannmål per år. Bidragen kan utgå i form av spannmål eller kontanter. Det svenska årsbidraget motsvarar 40 000 ton vete.

Medelsbehovet för det svenska bidraget för budgetåret 1987/88 som lämnas genom WFP beräknas till 52 milj. kr.

För budgetåret 1986/87 uppgår det svenska bidraget inom ramen för *Internationella beredskapslagret av livsmedel för katastrofinsatser (IEFR)* till 40 000 ton vete och 2 500 ton vegetabilisk olja. Vid en bidragskonferens i mars 1986 avseende 1987—1988 utfäste regeringen ett årligt bidrag motsvarande 40 000 ton vete och 2 500 ton vegetabilisk olja för budgetåren 1987/88—1988/89. För budgetåret 1987—88 beräknas det sammanlagda medelsbehovet till 74 milj. kr.

Riksdagen beslutade 1985 att de kvantiteter spannmål som åtgår för att uppfylla Sveriges utfästelser i det internationella samarbetet mot världssvälten bör ingå i den prisreglerade volymen (prop. 1984/85:166, JoU 33, rskr. 393). Riksdagen beslutade vidare att kostnaderna för dessa åtaganden bör finansieras från biståndsanslagen (prop. 1984/85:211, JoU:36, rskr. 404). Upphandling av svensk spannmål inom ramen för svenska multilaterala utfästelser hade hittills skett till världsmarknadspris. Merkostnaden under budgetåret 1985/86 belastar innevarande års budget.

Vid behandlingen av en motion rörande livsmedelsbistånd uttalade UU följande: "Utskottet har tidigare med anledning av motioner i ärendet framhållit att inköp av spannmål för livsmedelshjälp inte bör ske till svenska regleringspriser, eftersom en huvudregel måste vara att biståndsanslaget i sin helhet skall användas för biståndssändamål. Riksdagen har upprepade gånger ställt sig bakom denna princip. Det ställningstagande som gjordes inom ramen för 1985 års jordbrukspolitiska beslut får betraktas som ett undantag från huvudregeln. Utskottet avstyrker följaktligen motion U 209 (s)." (UU 1985/86:15). Riksdagen ställde sig bakom detta uttalande (rskr. 1985/86:164).

Regeringen delar riksdagens uppfattning att denna användning av biståndsmiddel bör ses som ett undantag från huvudregeln. I riksdagens beslut om riktlinjerna för en samlad livsmedelspolitik (prop. 1984/85:166) lades samhällets delansvar för överskottsarealens kostnader fast. Detta beslut omfattar fem år. Vid en kommande utvärdering bör finansieringen av det svenska spannmålsbiståndet ses över.

Budgetåret 1986/87 avsattes 60 milj. kr. för täckande av merkostnad som uppkom under budgetåret 1985/86. För budgetåret 1987/88 beräknas ett medelsbehov på ca 65 milj. kr. avseende verksamhetsåret 1986/87.

Flyktningbistånd genom FN

Sedan 1982 har *FN:s hjälpprogram för Palestinaflyktingar (UNRWA)* beräknat sina kostnader för verksamheten till omkring 250 miljoner dollar per år. Dessa budgetberäkningar har emellertid måst revideras varje år på grund av den låga bidragsnivån, som under senare år legat på ca 180 miljoner dollar. UNRWA uppskattar medelsbehovet för verksamhetsåret 1987 till 200 miljoner dollar, vilket skall jämföras med 1986 års budget på 194 miljoner dollar.

Sveriges bidrag till UNRWA ökade budgetåret 1986/87 (verksamhetsåret 1986) med 10 milj. kr. till 70 milj. kr.

Regeringen har utfäst ett ordinarie bidrag på 75 milj. kr. för vart och ett av budgetåren 1987/88 (verksamhetsåret 1987) och 1988/89 (verksamhetsåret 1988).

För verksamhetsåret 1986 (budgetåret 1985/86) lämnade Sverige ett reguljärt bidrag på 75 milj. kr. till FN:s flyktingkommissarie (UNHCR). Dessutom utgick extra bidrag på 45 milj. kr. till bl. a. UNHCR:s verksamhet i Afrika. Budgetåret 1986/87 uppgår det reguljära bidraget till 90 milj. kr. för UNHCR:s program 1987.

Behovet är stort att bistå u-länder som tagit emot ett stort antal flyktingar. Vidare är det att angeläget stödja UNHCR:s verksamhet för främjande av rättsskydd för flyktingar. Därför bör det reguljära bidraget höjas med 20 milj. kr. Regeringen har för budgetåren 1987/88 (verksamhetsåret 1988) och 1988/89 (verksamhetsåret 1989) utfäst ett bidrag på 110 milj. kr. per år.

Övriga organisationer

kronor

Budgetåret 1986/87	109 000 000
Budgetåret 1987/88	119 000 000
varav	
Internationella familjeplanerings- federationen (IPPF)	75 000 000
UNCTAD/GATT:s internationella handelscentrum (ITC) och andra handelsrelaterade insatser	19 000 000
FN:s narkotikafond (UNFODAC)	11 000 000
Internationella sjöfartsuniversitetet	14 000 000

* Bidragen till UNFODAC och Internationella sjöfartsuniversitetet har tidigare redovisats under anslagsposten Övriga multilaterala bidrag.

Övriga multilaterala bidrag

Budgetåret 1986/87	96 700 000
Budgetåret 1987/88	177 500 000

Anslagsposten Övriga multilaterala bidrag har under gångna budgetår använts för bidrag till en rad organisationer och ändamål. Den är också en reserv inom anslaget C 1. Bidrag till internationella biståndsprogram, som är nödvändig för att Sverige skall kunna finansiera insatser inom internationella organisationer som inte kan förutses eller exakt anges i dag eller som kan ha betydelse för Sveriges agerande i nord/syd-samarbetet.

Över denna anslagspost kommer under innevarande budgetår att finansieras svenska bidrag till bl. a. Röda korsets internationella kommitté (ICRC), FN:s boende- och bebyggelsecenter (HABITAT), FN:s kvinnofond, FN:s center för transnationella företag (UNCTC) samt FN:s utbildnings- och forskningsinstitut (UNITAR). De totala bidragen till dessa samt vissa andra mindre fonder och organisationer beräknas under budgetåret 1986/87 komma att uppgå till omkring 25 milj. kr. Regeringen beräknar att bidragen även under budgetåret 1987/88 totalt kommer att uppgå till omkring 25 milj. kr.

Under budgetåret 1986/87 har över denna anslagspost finansierats ett extrabidrag på 20 milj. kr. till UNHCR:s reguljära program.

Utöver de miljövårdsinsatser som görs via tidigare redovisade kanaler

räknar regeringen med ett ökande behov av medel för särskilda internationella miljöåtgärder, såsom bl. a. fortsatt stöd till internationella naturvårdsunionen (IUCN), kostnader i samband med den planerade nordiska konferensen om miljö och bistånd samt uppföljning av den s. k. Brundtlandkommissionens rapport rörande ett långsiktigt handlingsprogram för miljöförbättringar och mål för det internationella miljösamarbetet.

Vidare föreslår regeringen att medel hålls i reserv under denna anslagspost bl. a. för följande ändamål.

Den svåra ekonomiska situationen i många afrikanska länder söder om Sahara och särskilt i södra Afrika kan komma att påkalla extrabidrag från svensk sida för att göra det möjligt t. ex. för vissa FN-organ att stärka sin kapacitet och utöka sin verksamhet i regionen.

Vid Världsbankens årsmöte 1985 antogs en resolution att upprätta en till Världsbanken kopplad men fristående organisation kallad MIGA (Multilateral Investment Guarantee Agency). MIGA skall främja investeringar för produktiva ändamål i u-länder genom att försäkra internationella investeringar mot politiska risker såsom nationaliseringar, transfereringshinder och oförändrad lagstiftning som förhindrar företagen från att förfoga över investeringarna. MIGA innebär förbättrade förutsättningar för en ökad resurs- och tekniköverföring till de fattigare länderna, vilket är ett viktigt inslag i den svenska biståndspolitik. Ett drygt femtiotal länder, varav ett stort antal u-länder, har hittills förklarat sig beredda bli medlemmar i MIGA.

Sverige överväger att söka medlemskap i MIGA. Medel har reserverats inom anslagsposten för detta ändamål.

Inom de nordiska länderna övervägs inrättande av en samnordisk lånefond och andra former för samnordisk förmånlig kreditgivning för biståndsprojekt i u-länder. Ett belopp om 50 milj. kr. bör reserveras för detta ändamål.

Inom anslagsposten skall också det statliga bidraget till svenska UNICEF-kommitténs verksamhet finansieras. Medelsbehovet för budgetåret 1987/88 beräknas till 418 000 kr.

Motioner

I motion 1986/87:U201 av Anita Persson och Iris Mårtensson (s) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktningen av stödet till u-länderna när det gäller familjeplaneringsinsatser.

I motion 1986/87:U204 av Birthe Sörestedt och Hans Pettersson (s) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att hela den kvantitet av spannmål som används för biståndsändamål skall upphandlas till världsmarknadspriser.

I motion 1986/87:U206 av Birgitta Hambræus och Karl-Erik Olsson (c) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om instruktion till den nordiska exekutivdirektören i Världsbanken att noga bevaka bankens ekologiska riktlinjer.

I motion 1986/87:U209 av Olof Johansson m. fl. (c) yrkandena 3—7 hemställs

UU 1986/87:10

3. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om det multilaterala biståndet,

4. att riksdagen beslutar att anslaget till UNICEF ökar med 25 milj. kr., till 270 milj. kr.,

5. att riksdagen beslutar att anslaget till UNDP ökar med 50 milj. kr. till 540 milj. kr.,

6. att riksdagen beslutar att anslaget till WFP ökar med 10 milj. kr., till 125 milj. kr.,

7. att riksdagen beslutar att anslaget till UNHCR ökar med 30 milj. kr. till 140 milj. kr.

I motion 1986/87:U216 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) yrkandena 6—13 hemställs

6. att riksdagen till IDA anslår ytterligare 40 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit,

7. att riksdagen till UNDP anslår ytterligare 50 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit,

8. att riksdagen till UNICEF anslår ytterligare 25 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit,

9. att riksdagen till UNHCR anslår ytterligare 20 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit,

10. att riksdagen inte anslår några medel till merkostnad för internationellt livsmedelsbistånd,

11. att riksdagen beslutar avskaffa systemet med upphandling av spannmål inom ramen för det internationella livsmedelsbiståndet till svenska regleringspriser,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att medel inte bör reserveras för samnordisk, förmånlig kreditgivning,

13. att riksdagen hos regeringen begär en utvärdering av det multilaterala biståndet.

I motion 1986/87:U218 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkandena 6—9 hemställs

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Sverige bör säga upp sitt medlemskap i IFC,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Sverige inte bör söka medlemskap i MIGA,

8. att riksdagen beslutar avslå förslaget om bidrag på 50 000 000 kr. till en samnordisk lånefond,

9. att riksdagen beslutar att till UNDP anslå 25 000 000 kr. utöver vad regeringen föreslagit.

I motion 1986/87:U219 av Margareta Fogelberg och Lars Ernestam (fp) yrkande 1 hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om hur Sverige bör agera i Världsbanken.

I motion 1986/87:U227 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkande 2 hemställs

2. att riksdagen hos regeringen begär initiativ till demokratisering av

I motion 1986/87:U230 av Sten Sture Paterson (m) yrkande I hemställs

1. att riksdagen beslutar att inom UNICEF:s anslagspost avsätta 1 milj. kr. för utveckling av Bhutans dricksvattenförsörjning och sanitära anläggningar.

I motion 1986/87:U237 av Agne Hansson och Karin Israelsson (c) hemställs att riksdagen hos regeringen begär åtgärder för att Sverige i samverkan med de nordiska länderna skall påta sig ett ökat ekonomiskt ansvar för FN:s budget i linje med vad som anförs i motionen.

Utskottet

Förenta nationernas omfattande verksamhet finansieras dels genom fasta bidrag från medlemsländerna efter en överenskommen bidragsskala, dels genom frivilliga bidrag.

FN:s biståndsverksamhet finansieras huvudsakligen genom sådana frivilliga bidrag. Dessa har under senare år stagnerat eller minskat, vilket medfört att multilaterala biståndsorgan såsom UNDP, UNICEF och UNCHR hamnat i stora finansiella svårigheter och måst skära ned sina biståndsprogram. Liknande nedskärningar har drabbat Världsbanken, IDA och de regionala bankerna.

Sveriges bidrag till FN:s ordinarie budget uppgår till ca 200 milj. kr. och vårt bistånd genom FN till mer än 1 200 milj. kr.

Den akuta finanskris som blivit så påtaglig under det senaste året gäller framför allt FN:s reguljära arbete och sekretariatsfunktioner. Det rör sig, som påpekas i propositionen, dels om en likviditetskris, dels om en kris i FN:s arbetssätt och organisation. Generalförsamlingen antog under sitt möte hösten 1986 en rapport från en internationell expertgrupp med förslag till en effektivisering av verksamheten. Förslagen innebär bl. a. inskränkningar i personalstyrkan och en ny budgetprocedur. I början av år 1987 inträdde en viss förbättring i likviditetsläget sedan ett antal länder, bl. a. de nordiska, lämnat extra bidrag eller tidigarelagt sina ordinarie inbetalningar.

Ett starkt stöd för FN är en av grundstenarna i svensk utrikespolitik. FN är de små staternas främsta värn. Det har också blivit alltmer uppenbart att många av världens ödesfrågor, som hotet mot vår livsmiljö, i längden bara kan lösas genom internationellt samarbete. Sveriges politiska uppslutning bakom FN har traditionellt åtföljts av betydande ekonomiska bidrag till FN:s verksamhet, inte minst på biståndsområdet. Detta är en hållning som Sverige även i fortsättningen bör inta. Regeringen bör med de medel som står den till buds verka för att FN:s effektivitet och auktoritet stärks på alla områden.

Partimotionen U209 (c) uttalar ett allmänt stöd för multilateral biståndsverksamhet i FN:s regi, bl. a. med motiveringen att stora utvecklingskriser inte klaras av enskilda länder ensamma. Den multilaterala andelen av det svenska biståndet bör därför successivt öka, heter det i motionen. Liknande tankegångar framförs i motion U237 (c).

Utskottet kan dela motionärernas åsikt att Sverige bör lämna ett betydan-

de multilateralt bistånd. Så sker också. Det multilaterala biståndets andel av det totala biståndet ligger sedan flera år oförändrat vid något under 30 %. Utskottet utesluter inte att denna andel kan komma att öka i framtiden men vill inte uttala sig till förmån för någon successiv ökningstakt. I flera av de multilaterala biståndsorganen är Sverige sedan länge en av de allra största bidragsgivarna. En strävan bör vara att förmå andra länder att öka sina anslag till FN:s biståndsverksamhet, snarare än att ytterligare öka Sveriges andel. Yrkande 3 i motion U209 (c) avstyrks med hänvisning till vad som anförts ovan.

Det huvudsakliga förslaget i motion U237 (c) är, som utskottet har tolkat det, att Sverige med bilaterala biståndsmedel skall påta sig ett ökat ansvar för FN:s reguljära budget. Detta bör ske i samverkan med de andra nordiska länderna, heter det i motionen.

Olika skäl kan enligt utskottets mening anföras mot motionärernas förslag. Ansvaret för FN-systemets ordinarie verksamhet bör åvila medlemsländerna gemensamt. Det är inte rimligt att enstaka länder annat än undantagsvis lämnar extra bidrag för att avlyfta medlemskretsen detta ansvar. Det är inte heller rimligt att biståndsmedel skall användas för den reguljära FN-verksamhet som inte huvudsakligen består av bistånd till u-länder.

Motionen avstyrks med hänvisning härtill.

I motion U216 (fp) yrkande 13 föreslås att riksdagen hos regeringen begär en utvärdering av det multilaterala biståndet. Syftet med en sådan utvärdering skulle vara att bedöma vilka multilaterala biståndsorgan som är mest effektiva. En sådan utredning skulle kräva en relativt detaljerad granskning av ett stort antal FN-organ och av flera av de länder i vilka FN har biståndsverksamhet. Regeringen har emellertid möjligheter att skaffa sig en god bild av FN-organens biståndsverksamhet utan att göra en särskild utvärdering. Som stora bidragsgivare följer vi nära verksamheten och vi har ofta en plats i organens styrelser. Inom utrikesdepartementet har en tjänsteman särskilt ansvar för utvärderingen av det multilaterala biståndet. Hittills har livsmedelsbiståndet och UNDP:s verksamhet utvärderats av UD. På detta sätt får regeringen enligt utskottets mening ett tillfredsställande underlag för den årliga bedömning av de olika FN-organens arbete som regeringen gör när budgetpropositionen utarbetas. Utskottet avstyrker med hänvisning härtill yrkande 13 i motion U216 (fp).

I några motionsyrkanden behandlas frågor som har att göra med inriktningen av vissa multilaterala biståndsorgans arbete. I motion U227 (vpk) yrkande 2 föreslås sålunda att regeringen skall verka för en demokratisering av inflytandet i *Världsbanksgruppen* och *IDA*.

Utskottet har tidigare behandlat liknande förslag. En demokratisering av inflytandet i *Världsbanksgruppen* kan bestå däri att röstreglerna ändras så att u-länderna utan att höja sin kapitalinsats får större röststyrka. Möjligheterna att åstadkomma detta torde emellertid vara mycket begränsade, eftersom en förändring av röstreglerna kunde få till följd att stora bidragsgivare minskade eller drog tillbaka sin kapitalinsats. Det ligger inte i u-ländernas intresse att en sådan utveckling uppmuntras. Den pågår för övrigt redan, ehuru av andra skäl. Yrkande 2 i motionen avstyrks med hänvisning till det anförda.

Vad gäller yrkandets andra led, dvs. en förändring av institutionernas utlåningspolitik, vill utskottet erinra om att Sverige och övriga nordiska länder, efter sina möjligheter, arbetar för att Världsbanksgruppen skall prioritera projekt som riktar sig till fattigare grupper och som tillfredsställer sociala behov. Denna strävan, som inte varit utan resultat, fortsätter.

Ett exempel på en sådan strävan är den instruktion som den nordiska exekutivdirektören i Världsbanken erhållit från sina regeringar på ekologiområdet — en fråga som tas upp i motionerna U206 (c) och U219 (fp). Enligt denna instruktion skall den nordiske exekutivdirektören bl. a. verka för att miljöhänsyn kommer in på ett tidigt stadium i bankens projektförberedelser, att behandlingen av miljöfrågor blir särskilt grundlig vid mer omfattande projekt såsom dammbyggnader och att andelen lån som direkt går till miljöförbättringsprojekt ökar. Instruktionen nämner inte specifikt tropiska regnskogar, som aktualiseras i motion U219, men avser uppenbarligen även projekt som skulle kunna hota dem.

Med det anförda torde syftet med motion U206 (c) och yrkande 1 i motion U219 (fp) vara tillgodosett. Yrkandena i fråga torde därför kunna besvaras.

I motion U201 (s) betonas vikten av fortsatt stöd för familjeplaneringsinsatser i u-länderna och föreslås att Sveriges bidrag till FN:s befolkningsfond UNFPA och internationella familjeplaneringsfederationen IPPF skall fortsätta att öka.

Som framgår av föregående avsnitt fäster Sverige stor vikt vid befolkningsfrågorna i utvecklingssamarbetet. Familjeplaneringsinsatser bör även framgent vara ett betydande inslag i svenskt bistånd. Utskottet vill emellertid inte uttala sig om vilken den fortsatta ökningstakten skall vara och avstyrker med hänvisning härtill motion U201 (s).

Utskottet övergår här efter till att behandla yrkanden om förändringar i tilldelningen av medel till de internationella biståndsorganen i förhållande till de i propositionen föreslagna beloppen.

I partimotionerna från (c) och (fp) föreslås höjningar av bidragen till FN:s utvecklingsprogram UNDP, FN:s barnfond UNICEF, internationella utvecklingsfonden IDA och FN:s flyktingkommissariat UNHCR med något varierande belopp. I partimotionen från vpk föreslås en höjning endast till UNDP. Utskottet vill med anledning av dessa förslag anföra att Sverige redan är en mycket betydande bidragsgivare till de nämnda organisationerna och att regeringens förslag innebär relativt stora höjningar i förhållande till innevarande år. Mot denna bakgrund och med hänvisning till att Sverige inte ensamt bör stå för en ännu större andel av dessa organs budget, finner utskottet de av regeringen föreslagna beloppen vara av rimlig nivå. Yrkandena 4, 5, 6 och 7 i motion U209 (c), yrkandena 6, 7, 8 och 9 i motion U216 (fp) samt yrkande 9 i motion U218 (vpk) avstyrks därför.

Under anslagsposten Övriga multilaterala bidrag, som för budgetåret 1987/88 föreslås uppgå till 177,5 milj. kr., upptas bl. a. ett belopp om 50 milj. kr. som regeringen anser bör reserveras för ett eventuellt svenskt deltagande i en samnordisk lånefond för förmånlig kreditgivning till biståndsprojekt i u-länder.

Nordiska rådet beslöt under sitt möte år 1983 att uppdraga åt Nordiska

ministerrådet att utreda frågan om ett nordiskt finansieringssystem för biståndprojekt i u-länder. En utredning tillsattes och presenterade en rapport år 1985 och tillägg till denna år 1986. Tre tänkbara nivåer för nordiskt samarbete beskrevs, nämligen harmonisering av befintliga nationella system, en nordisk utvecklingsfond och slutligen en kombination av förmånliga krediter och projektinvesteringsslån från Nordiska investeringsbanken. Utredningens förslag har sedermera övervägts bl. a. inom nordiska ämbetsmannakommittén för biståndsfrågor. Yttranden har inkommit från bl. a. SIDA, BITS, AB Svensk Exportkredit (SEK) och EKN.

Frågan är nu föremål för fortsatt diskussion mellan de nordiska samarbetsministrarna.

I motion U216 (fp) och i motion U218 (vpk) föreslås att inga medel bör reserveras för samnordisk kreditgivning med motiveringen att det nu inte finns behov av ytterligare kreditformer.

Utskottet saknar möjlighet att ta ställning i frågan om samnordisk förmånlig kreditgivning eftersom inget förslag ännu föreligger. Utskottet har emellertid ingen invändning mot att regeringen fortsätter sina överläggningar med de övriga nordiska regeringarna med sikte på att nå fram till en överenskommelse och tillstyrker också att de begärda medlen reserveras för ändamålet. Utskottet vill emellertid särskilt betona att ett eventuellt nordiskt samarbete på detta område måste vara biståndspolitiskt motiverat. Yrkande 12 i motion U216 (fp) och yrkande 8 i motion U218 (vpk) avstyrks följaktligen.

Anslagsposten Övriga multilaterala bidrag upptar ett ospecificerat belopp som reserverats för ett eventuellt svenskt medlemskap i Multilateral Investment Guarantee Agency (MIGA). Som framgår av propositionen är MIGA en av Världsbanken initierad men fristående organisation vars uppgift är att försäkra internationella investerare mot politiska risker i u-länderna.

I motion U218 (vpk) föreslås att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Sverige inte bör söka medlemskap i MIGA. Enligt vad utskottet inhämtat kommer regeringen senare att överlämna en proposition varigenom frågan om svenskt medlemskap i MIGA kommer att underställas riksdagen. Utskottet, som då kommer att få tillfälle att på sedvanligt sätt pröva frågan, finner inte skäl att redan nu uttala sig om ett eventuellt svenskt medlemskap i MIGA. Om den aviserade propositionen bifalls av riksdagen bör medel för ändamålet kunna tas från anslagsposten för övriga multilaterala bidrag.

Yrkande 7 i motion U218 (vpk) avstyrks med hänvisning till det anförda.

I samma motion föreslås också att regeringen skall säga upp medlemskapet i Internationella finansieringsbolaget, IFC. Som framgår av propositionen har IFC under senare år förändrat inriktningen av sin utlåning och bl. a. ökat sina insatser i Afrika och på jordbrukssektorn. Mot denna bakgrund ansåg regeringen det möjligt att delta i den nu pågående kapitalhöjningen. Utskottet delar denna bedömning och avstyrker följaktligen yrkande 6 i motion U218 (vpk).

I motion U230 (m) yrkande 1 föreslås att 1 milj. kr. av Sveriges bidrag till UNICEF skall avsättas för utveckling av Bhutans dricksvattenförsörjning. I motionstexten redogörs närmare för projektet i fråga.

Bidrag till FN-organens biståndsverksamhet bör enligt utskottets mening som regel lämnas utan förbehåll och inte specialdestineras till viss verksamhet. Om så sker försvåras planeringen och samordningen av FN-organens arbete betydligt. Med hänvisning till denna princip avstyrks yrkande 1 i motion U230.

I budgetpropositionen upptas ett belopp på 65 milj. kr. som under budgetåret 1987/88 skall användas för täckande av den merkostnad som uppkommer genom att inköp av svensk spannmål i enlighet med ett riksdagsbeslut av år 1985 (JoU 1984/85:33, rskr. 33) sker till svenska regleringspriser och inte till världsmarknadspris.

I yrkande 10 i motion U216 (fp) föreslås att riksdagen inte anslår några medel och i yrkande 11 i samma motion samt i motion U204 (s) att systemet med köp till svenska regleringspriser avskaffas.

Utskottet vill med anledning av dessa yrkanden anföra följande. Riksdagsbeslutet år 1985 rörande samhällets delansvar för överskottsarealens kostnader avser en femårsperiod. Utskottet finner det inte möjligt att nu föreslå en förändring i detta beslut. Yrkande 10 i motion U216 (fp) som avser merkostnaden för det kommande budgetåret avstyrks följaktligen. Som framgår av propositionen avser regeringen emellertid att göra en utvärdering av finansieringen av spannmålsöverskottet. Utskottet, som tidigare uttalat att det nu gällande förfarandet skall betraktas som ett undantag, utgår från att regeringen snarast föranstaltar om en återgång till den tidigare gällande regeln att spannmål för biståndssändamål skall köpas till världsmarknadspriser.

Yrkande 11 i motion U216 (fp) och motion U204 (s) får därmed anses besvarade.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *ökning av det multilaterala biståndets andel* s. y 6 (c)
att riksdagen avslår yrkande 3 i motion 1986/87:U209,
2. beträffande *ökat svenskt ansvar för FN:s budget*
att riksdagen avslår motion 1986/87:U237,
3. beträffande *utvärdering av det multilaterala biståndet* res. 16 (fp)
att riksdagen avslår yrkande 13 i motion 1986/87:U216,
4. beträffande *inriktning av Världsbankens arbete* res. 17 (fp)
att riksdagen avslår yrkande 2 i motion 1986/87:U227,
5. beträffande *ekologiska hänsyn i Världsbankens arbete*
att riksdagen förklarar motion 1986/87:U206 och yrkande 1 i motion 1986/87:U219 besvarade med vad utskottet anför,
6. beträffande *ökat familjeplaneringsbistånd*
att riksdagen avslår motion 1986/87:U201,
7. beträffande *bidrag till UNDP* res. 18 (fp, c)
att riksdagen med avslag på yrkande 5 i motion 1986/87:U209, yrkande 7 i motion 1986/87:U216 och yrkande 9 i motion 1986/87:U218 godkänner budgetpropositionens medelsförslag, res. 19 (vpk)
8. beträffande *bidrag till UNICEF* res. 18 (fp, c)
att riksdagen med avslag på yrkande 4 i motion 1986/87:U209 och

yrkande 8 i motion 1986/87:U216 godkänner budgetpropositionens medelsförslag.

9. beträffande *bidrag till WFP* res. 20 (c)
att riksdagen med avslag på yrkande 6 i motion 1986/87:U209 godkänner budgetpropositionens medelsförslag,

10. beträffande *bidrag till UNHCR* res. 20 (c)
att riksdagen med avslag på yrkande 7 i motion 1986/87:U209 och yrkande 9 i motion 1986/87:U216 godkänner budgetpropositionens medelsförslag, res. 21 (fp)

11. beträffande *bidrag till IDA* res. 21 (fp)
att riksdagen med avslag på yrkande 6 i motion 1986/87:U216 godkänner budgetpropositionens medelsförslag.

12. beträffande *samnordisk kreditgivning* res. 23 (vpk)
att riksdagen avslår yrkande 12 i motion 1986/87:U216 och yrkande 8 i motion 1986/87:U218,

13. beträffande *MIGA* res. 24 (vpk)
att riksdagen avslår yrkande 7 i motion 1986/87:U218,

14. beträffande *utträde ur IFC* res. 25 (vpk)
att riksdagen avslår yrkande 6 i motion 1986/87:U218,

15. beträffande *UNICEF-medel till Bhutan*
att riksdagen avslår yrkande 1 i motion 1986/87:U230.

16. beträffande *merkostnad 1987/88 vid spannmålsköp* res. 26 (fp)
att riksdagen avslår yrkande 10 i motion 1986/87:U216,

17. beträffande *köp av spannmål till världsmarknadspris* res. 26 (fp)
att riksdagen förklarar yrkande 11 i motion 1986/87:U216 och motion 1986/87:U204 besvarade med vad utskottet anfört,

18. att riksdagen godkänner de riktlinjer för multilateralt utvecklingssamarbete som förordas i propositionen.

19. att riksdagen godkänner de gjorda utfästelser som angivits under avsnitt C 1 i propositionen,

20. att riksdagen bemyndigar regeringen att göra de utfästelser, åtaganden och utbetalningar som härutöver föreslås under avsnitt C 1 i propositionen,

21. att riksdagen till *Bidrag till internationella biståndsprogram* för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 2 815 000 000 kr.

4. Utvecklingssamarbete genom SIDA (C 2)

4.1 Återflöde, bundet bistånd, importstöd, m. m.

Propositionen (s. 55–56)

Internationell solidaritet är och skall alltfört vara det bärande motivet för det svenska biståndet, heter det i propositionen. Nationella intressen får icke innebära avsteg från biståndspolitikens mål eller från omsorgen om biståndets kvalitet.

Biståndet ger samtidigt positiva effekter för det svenska samhället. Genom att bistånd används för upphandling i Sverige stimuleras exporten,

vilket också är gynnsamt för sysselsättningen. Av det totala biståndet är ca 15 % formellt bundna till upphandling i Sverige. Det gäller en del av importstödet, livsmedelsbiståndet och u-krediter. Trots detta blir det s. k. återflödet betydande. Av det bilaterala biståndet genom SIDA beräknas t. ex. återflödet uppgå till ca 50 % av utbetalningarna eller drygt 2 miljarder kronor under 1985/86. Återflödet av Sveriges totala bidrag till de internationella utvecklingsinstitutionerna (inkl. Sveriges bidrag till Världsbanken) beräknas under senare år ha legat i genomsnitt på omkring 40 %. Den export som biståndet genom BITS ger upphov till — för såväl u-krediter som tekniskt samarbete — uppskattas till tre gånger utbetalningarna. De medel som användes för u-krediter under 1985/86 möjliggjorde en export på ca 2 miljarder kronor. Därtill kommer indirekta exporteffekter genom ökade kunskaper om och erfarenheter av de svenska resurserna. Den svenska exporten till investeringarna i de joint ventureprojekt SWEDFUND har engagerat sig i beräknas uppgå till över 500 milj. kr. eller drygt tre gånger fondens finansiella åtaganden.

Motioner

I motion 1986/87:U211 av Marianne Karlsson (c) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om u-landsbiståndet och omfördelning av resurser till förmån för hjälpbehövande svenska medborgare.

I motion 1986/87:U216 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) yrkande 5 hemställs
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en minskning av andelen bundet bistånd.

I motion 1986/87:U229 av Margaretha af Ugglas m. fl. (m) yrkande 7 hemställs

7. att riksdagen beslutar att importstödet skall bindas till upphandling i Sverige på sätt som förordas i motionen samt i övrigt godkänner vad som anförts under avsnittet Ökat återflöde.

Utskottet

Sveriges biståndsutbetalningar är i jämförelse med andra länders i mycket liten grad bundna till uppköp i Sverige. Detta är som utskottet ser det en fördel ur mottagarlandets synvinkel. Av det av SIDA administrerade biståndet är det huvudsakligen importstödet som binds till uppköp i Sverige. Omkring hälften av importstödet är på detta sätt bundet.

Enligt utskottets mening bör biståndet även fortsättningsvis vara i huvudsak obundet. Den fördelning mellan bundet och obundet bistånd som nu tillämpas i fråga om importstödet synes utskottet i huvudsak rimlig.

Med det anförda avstyrks yrkande 5 i motion U216 (fp), vari förordas en minskning av bindningsgraden och yrkande 7 i motion U229 (m), vari förordas en ökning av bindningsgraden.

Återflödet till Sverige av biståndsmedel är relativt stort. Enligt propositionens beräkningar används ca 50 % av SIDA-biståndet och ca 40 % av det multilaterala biståndet för uppköp i Sverige. Det är självfallet värdefullt om

återflödet från det multilaterala och bilaterala biståndet kan öka ytterligare. Det bör emellertid inte ske genom att bindingsgraden höjs.

Utskottet behandlar i detta sammanhang också motion U211 vari föreslås att biståndsmedel skall användas för att bekosta utgifter för invandrare och flyktingar i Sverige. Därmed skulle enligt motionären motsvarande belopp kunna frigöras till förmån för fattiga svenskar.

Motionsförslaget vittnar om bristande insikt om själva syftet med utvecklingssamarbete med u-länderna. Utskottet tar med eftertryck avstånd från de värderingar som kommer till uttryck i motionen, och avstyrker densamma.

4.2 Samarbete med enskilda länder

Propositionen (s. 76—81)

I propositionen föreslås att medelsramarna för samarbetsländerna ökas med sammanlagt 195 milj. kr. till 3 205 milj. kr.

Angola tillhör, liksom *Moçambique*, de länder i regionen som är mest utsatta för Sydafrikas omfattande militära och ekonomiska sabotageverksamhet. Kraftigt minskade exportintäkter till följd av fallande oljepriser har förvärrat den ekonomiska krisen i Angola. Dålig skörd, sabotage mot transportleder och inflyttning till städerna har lett till brist på livsmedel. Det svenska biståndet syftar till resurstillväxt och ökat nationellt oberoende.

Regeringen anser det rimligt att det långsiktiga samarbetets huvudsakliga inriktning — stöd till fiske, primärhälsovård, transport och kommunikationer samt importstöd — bibehålls, samtidigt som en fortsatt anpassning av biståndets innehåll till krisläget är nödvändig. En ökning av medelsramen med 15 milj. kr. till 140 milj. kr. tillsammans med en beredskap för katastrofbistånd anses motiverad med hänsyn till Angolas svåra situation.

I utvecklingssamarbetet med Bangladesh har utjämningsmålet under senare år getts särskild tonvikt. Biståndet syftar främst till att förbättra levnadsförhållandena för fattiga befolkningsgrupper på landsbygden. Denna strävan uttrycks i att en växande andel av stödet inriktas på sysselsättningskapande insatser, primärhälsovård och undervisning. Det har emellertid visat sig svårt att nå ut till de mest eftersatta grupperna på ett effektivt sätt med ett väsentligt ökat bistånd. Därtill kommer svårigheter att under det bundna importstödet finna lämpliga svenska varor till konkurrenskraftiga priser. Regeringen delar SIDA:s uppfattning att medelsramen kan minskas. Mot bakgrund av att framsteg på senare tid har gjorts i strävandena att med projektstöd nå eftersatta grupper bör dock minskningen ske med lägre belopp än SIDA föreslagit. Ansträngningarna att höja kvaliteten i biståndet bör fortsätta. Regeringen förordar en minskning av medelsramen med 10 milj. kr. till 135 milj. kr.

Utvecklingssamarbetet med *Botswana* syftar främst till att stödja Botswanas strävanden till oberoende och till ekonomisk och social utveckling. Insatserna bör enligt regeringens mening också i fortsättningen vara inriktade på landsbygden och huvudsakligen avse vattenförsörjning, undervisning och stöd till lokala förvaltningar. Regeringen förslår en höjning av medelsramen för Botswana med 5 milj. kr. till 95 milj. kr.

Tabell 4. Bilateralt utvecklingssamarbete genom SIDA budgetåren 1985/86–1986/87

UU 1986/87:10

(milj. kr.)

	Medelsram 1986/87	Förslag till medelsram 1987/88		
		SIDA	Före- draganden	Föränd- ring
Utvecklingssamarbete med länder				
Angola	125	140	140	+ 15
Bangladesh	145	125	135	- 10
Botswana	90	95	95	+ 5
Etiopien	130	145	145	+ 15
Guinea-Bissau	75	80	75	0
Indien	370	380	380	+ 10
Kap Verde	55	60	60	+ 5
Kenya	135	140	140	+ 5
Laos	70	70	70	0
Lesotho	35	35	35	0
Moçambique	300	325	325	+ 25
Nicaragua	125	160	160	+ 35
Sri Lanka	210	210	210	0
Tanzania	475	510	510	+ 35
Vietnam	300	300	300	0
Zambia	205	230	230	+ 25
Zimbabwe	135	150	150	+ 15
Vissa landprogram- kostnader	30	45	45	+15
Totalt landprogram- merat bistånd	3 010	3 200	3 205	+195
Regionala insatser	185	185	205	+ 20
Humanitärt bistånd i Latinamerika	150	165	175	+ 25
Humanitärt bistånd i södra Afrika	200	250	250	+ 50
Katastrofer m. m.	500	500	525	+ 25
Bistånd genom (1) folkrörelser och andra enskilda organisationer	375	425	425	+ 50
Försöksverksamhet och metodutveckling m. m.	169,5	126	0	-169,5
Särskilda program	0	65	175,3	+175,3
Rekrytering och utbild- ning av fältpersonal	60	69	66	+ 6
Särskilda insatser Latinamerika	0	30	0	0
Totalt övriga anslags- poster	1 639,5	1 815	1 821,3	+181,8
Totalt bilateralt ut- vecklingssamarbete genom SIDA	4 649,5	5 015	5 026,3	+376,8

(1) Tidigare benämnd Enskilda organisationer

Biståndet till *Etiopien* bör också i fortsättningen ges en långsiktig katastrofförebyggande inriktning genom insatser i jordbruk, markvård och skog samt för transporter och vattenförsörjning. Inom den etiopiska jordbrukspolitiken har skett en koncentration av handeln med spannmålsprodukter till ett statligt handelsmonopol, samtidigt som bondekollektiv prioriteras på bekostnad av enskilda jordbrukare som utgör huvuddelen av hushållen. En sådan jordbrukspolitik kan minska effektiviteten av biståndsinsatser på detta område. En närmare granskning av förutsättningarna för fortsatt jordbruksstöd håller på att genomföras. Brister i fråga om respekten för mänskliga rättigheter ger anledning till oro. I huvudsak genomförs emellertid projektverksamheten förhållandevis väl, och biståndsinsatserna når den fattiga landsbygdsbefolkningen. I propositionen föreslås därför att medelsramen höjs med 15 milj. kr till 145 milj. kr.

Guinea-Bissau som är i en djup ekonomisk kris har ett stort biståndsbehov. Samtidigt är förmågan att ta emot bistånd svag bl. a. till följd av utvecklad infrastruktur och olika svårigheter i den ekonomiska krisens spår. Respekten för mänskliga rättigheter har varit bristfällig. I utvecklingssamarbetet med Guinea-Bissau bör tillväxt- och utjämningsmålen ges särskild tyngd. Den inledda koncentrationen av antalet sektorer och insatser bör fortsätta. Biståndet bör även i fortsättningen omfatta betydande stöd för landsbygds- och industriutveckling. Genomförandet av landets stabiliseringsprogram bör underlättas genom fortsatt importstöd. Regeringen förordar en oförändrad medelsram om 75 milj. kr.

I biståndet till *Indien* har tyngdpunkten alltmer förskjutits mot insatser, som riktar sig till fattiga och eftersatta grupper, särskilt på landsbygden. För att biståndet skall bli effektivt, koncentreras detta stöd främst till ett begränsat antal långsiktiga insatser inom byskogsbruk, hälsovård och dricksvattenförsörjning. Under senare år har samtidigt det allmänna importstödet gradvis minskats till förmån för ett samarbete på energiområdet, där svensk teknologi och svenska resurser tas i anspråk. Den nuvarande inriktningen av utvecklingssamarbetet bör ligga fast. Regeringen föreslår att medelsramen höjs med 10 milj. kr. till 380 milj. kr.

Medelsramen för utvecklingssamarbete med *Kap Verde* bör höjas med 5 milj. kr. till 60 milj. kr. Den ökade medelsramen motiveras av det stora importbehovet av livsmedel och insatsvaror och landets förmåga att effektivt tillgodogöra sig bistånd.

Biståndet till *Kenya* syftar huvudsakligen till att förbättra försörjningen för den fattigaste delen av landsbygdsbefolkningen. Regeringen anser att biståndet även fortsättningsvis bör inriktas på landsbygdsutveckling med koncentration på jordbruk med markvård, vattenförsörjning och hälsovård med familjeplanering. Insatserna för markvård och familjeplanering bör ökas. Nya insatser bör beredas inom ramen för det planeringsutrymme som uppstår på grund av den pågående omläggningen av biståndet från investeringar till underhåll, utrustning och enklare teknik. Regeringen förordar en höjning av medelsramen med 5 milj. kr. till 140 milj. kr.

Utvecklingssamarbetet med *Laos* bör även fortsättningsvis främst avse utveckling av landets skogsresurser och vägtransporter. Stödet till skogssektorn bör gradvis minskas medan en ny insats för förbättring och underhåll

av vägar förbereds och förutsättningarna för en insats till stöd för vattenkraftsutbyggnad undersöks. Importstödet bör behålla sin nuvarande inriktning. Regeringen förordar att medelsramen för utvecklingssamarbetet med Laos bibehålls oförändrad och bestäms till 70 milj. kr.

Biståndet till *Lesotho* syftar till att minska beroendet av Sydafrika genom att öka landets produktion av livsmedel och brännved och genom att skapa arbetstillfällen för arbetskraft som för närvarande är sysselsatt i Sydafrika. Insatserna inriktas bl. a. på att hejda jorderosionen genom skogsplantering och markvård samt på användning av arbetskraftsintensiv teknik. Medelsramarna för *Lesotho* har ökat snabbare än utbetalningarna. En oförändrad medelsram om 35 milj. kr. föreslås under den konsolidering som bör äga rum under budgetåret 1987/88.

Biståndet till *Moçambique* syftar till att minska beroendet av den sydafrikanska ekonomin och till ekonomisk och social utveckling. Samtidigt är landet utsatt för en omfattande ekonomisk sabotageverksamhet och destabiliseringsåtgärder från Sydafrika. På kort sikt är därför överlevnad och krisanpassning prioriterade mål i *Moçambique*. Sydafrika har under 1986 beslutat återsända moçambikiska gästarbetare allt eftersom gällande arbetskontrakt löper ut. Detta har redan fått allvarliga konsekvenser för den redan hårt drabbade moçambikiska ekonomin. Biståndet till *Moçambique* har gradvis anpassats till den rådande krissituationen. Därigenom har ett högt medelsutnyttjande kunnat upprätthållas. Regeringen anser att samarbetets huvudsakliga inriktning — återuppbyggnad, underhåll och industriell upprustning, jordbruksproduktion, undervisning samt importstöd — bör bibehållas. En ytterligare anpassning av biståndet till det förvärrade läget kan dock bli nödvändig. En ökning av medelsramen och en beredskap för katastrofbistånd är motiverade. I propositionen föreslås att medelsramen höjs med 25 milj. kr. till 325 milj. kr.

Nicaragua befinner sig i en allvarlig ekonomisk kris, främst till följd av väpnad aggression och ekonomiska sanktioner. Biståndet används för gruvindustrin, skogsbruk och energiutbyggande och som importstöd för köp av insatsvaror för jordbruk och industri. Landets förvärrade situation ställer krav på flexibilitet i biståndet, och beredskap bör finnas att inrikta biståndet på akuta behov genom importstöd och katastrofhjälp. Nicaraguas kapacitet att ta emot bistånd är god. Regeringen anser det motiverat med en ökning av stödet med 35 milj. kr. till 160 milj. kr.

Stödet till *Sri Lanka* domineras alltså av vattenkraftverket Kotmale. Enligt den av riksdagen beslutade fördelningen av medelsanvisningarna för projektet under budgetåren 1984/85—1987/88 (UU 1983/84:15; rskr. 334) utgör behovet av nya medel för budgetåret 1987/88 190 milj. kr. Därjämte beräknas 20 milj. kr. för stöd till landsbygdsutveckling och undervisning. Medelsramen för *Sri Lanka* föreslås därför till 210 milj. kr. under 1987/88. När de svenska åtagandena att utbetala biståndsmedel för vattenkraftverket fullgjorts under budgetåret 1987/88, bör biståndet inriktas på undervisning och landsbygdsutveckling. Det främsta syftet med sådant stöd bör vara att förbättra levnadsförhållandena för eftersatta grupper på landsbygden som utgör omkring hälften av befolkningen. I planeringen av fortsatt bistånd för tiden efter budgetåret 1987/88 bör särskilt beaktas osäkerheten om utvecklingen av den pågående etniska konflikten i *Sri Lanka*.

Inom biståndssamarbetet med *Tanzania* skall prioritet ges åt stöd för det tanzaniska ekonomiska återhämtningsprogrammet som utgör basen för ansträngningarna att få till stånd en positiv ekonomisk utveckling i landet. Ett omfattande importstöd som inriktas på transporter, jordbruk och industri är mot denna bakgrund väl motiverat. De tanzaniska ansträngningarna att genomföra återhämtningsprogrammet bör också främjas genom stöd till de delar av förvaltningen som är av central betydelse för genomförandet av programmet.

En viktig uppgift inom biståndssamarbetet är att bevara redan existerande och för landet nödvändiga anläggningar genom stöd till drift, underhåll och upprustning. Biståndsinsatser inom det sociala området bör fortsätta bl. a. med tanke på att återhämtningsprogrammet kan innebära påfrestningar för befolkningen.

Mot bakgrund av att Tanzania nu slagit in på en ambitiös anpassningspolitik och uppnått en överenskommelse med IMF, anses det motiverat att medelsramen höjs med 35 milj. kr. till 510 milj. kr.

Biståndet till *Vietnam* bör som hittills koncentreras till pappersproduktion, hälsovård, importstöd samt upprustning av bl. a. energisektorn i södra Vietnam. En utvärdering av massa- och pappersbruket Vinh Phu och skogsdelen av detta projekt kommer att äga rum under 1987. Projektstödet till massa- och pappersbruket kommer enligt gällande avtal att upphöra 1990. Stödet till hälsovården bör främst omfatta primärhälsovård och läkemedelsproduktion. Importstöd till insatsvaror i industrin och jordbruket samt konsulttjänster bör också ingå. Regeringen föreslår en oförändrad medelsram om 300 milj. kr.

Utvecklingssamarbetet med *Zambia* syftar till att öka livsmedelsproduktionen, förbättra den fattiga landsbygdsbefolkningens levnadsförhållanden och lindra verkningarna av den fördjupade ekonomiska krisen. Biståndet bör omfatta bl. a. stöd till utsädesprogram, Kooperationen, samhällstjänster och insatsvaror för småbrukarfamiljerna i syfte att bidra till en effektivisering av jordbruket. En ökning av medelsramen med 25 milj. kr. till 230 milj. kr. föreslås.

Biståndet till *Zimbabwe* skall bidra till att minska de sociala och ekonomiska klyftorna i landet. Eftersom de i dessa avseenden mest eftersatta grupperna finns på landsbygden bör stöd till landsbygdsutveckling vara ett centralt inslag i biståndet. Detta bör anpassas till att minska verkningarna av destabiliseringsåtgärder från Sydafrika och bidra till Zimbabwes ansträngningar att minska beroendet av Sydafrika. Regeringen finner det motiverat att medelsramen höjs med 15 milj. kr. till 150 milj. kr.

Motioner

I motion 1986/87:U205 av Alf Svensson (c) yrkande 6 hemställs

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om biståndet till Etiopien och Vietnam.

I motion 1986/87:U209 av Olof Johansson m. fl. (c) yrkandena 24—28 hemställs

24. att riksdagen beslutar hos regeringen begära en avvecklingsplan av biståndet i Vietnam i enlighet med vad som anförts i motionen.

25. att riksdagen beslutar att landramen för Etiopien skall vara 130 milj. kr.,
26. att riksdagen beslutar att landramen för Nicaragua skall vara 125 milj. kr.,
27. att riksdagen beslutar att landramen för Tanzania skall vara 475 milj. kr.,
28. att riksdagen beslutar att landramen för Vietnam skall vara 200 milj. kr.

I motion 1986/87:U214 av Gunnar Hökmark och Anita Bråkenhielm (båda m) yrkandena 1 och 2 hemställs

1. att riksdagen beslutar fastställa medelsramen för Sveriges bistånd till Etiopien till 115 milj. kr. för budgetåret 1987/88,

2. att riksdagen hos regeringen begär åtgärder för att på sikt överföra allt större del av biståndet till Etiopien till projektinriktat bistånd och humanitära insatser via enskilda organisationer i enlighet med vad i motionen anförts.

I motion 1986/87:215 av Lars Werner m. fl. (vpk) hemställs att riksdagen hos regeringen hemställer om förberedelser för återuppbyggnadsbistånd till Kampuchea enligt vad som anförts i motionen.

I motion 1986/87:U216 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) yrkandena 14—17 och 32 hemställs

14. att riksdagen för landram till Etiopien anslår 15 milj. kr. mindre än regeringen föreslagit,

15. att riksdagen för landram till Nicaragua anslår 35 milj. kr. mindre än regeringen föreslagit,

16. att riksdagen för landram till Vietnam anslår 100 milj. kr. mindre än regeringen föreslagit,

17. att riksdagen hos regeringen begär en plan för avveckling av biståndet till Vietnam i biståndspolitiskt ordnade former,

18. att riksdagen för bistånd till Uganda under anslaget Landprogram anslår 50 milj. kr.,

32. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om biståndprojektet Bai Bang.

I motion 1986/87:U218 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkandena 10—13 och 14 hemställs

10. att riksdagen beslutar sänka landramen för Bangladesh med 20 000 000 kr. (= en medelsram på 125 milj. kr.) samt hos regeringen begära en översyn av biståndet till landet i enlighet med vad i motionen anförts,

11. att riksdagen beslutar att avslå de föreslagna ökningarna av anslaget till Kenya med 5 000 000 kr. samt hos regeringen begära förslag om att Kenya inte längre skall vara programland,

12. att riksdagen beslutar att öka landramen för Laos med 5 000 000 kr. utöver regeringens förslag,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att utvecklingsbiståndet till Lesotho skall upphöra om landet utvecklas till att bli en lydstat till Sydafrika,

14. att riksdagen beslutar öka landramen för Vietnam med 50 000 000 kr. utöver regeringens förslag.

UU 1986/87:10

I motion 1986/87:U220 av Margareta Fogelberg och Ingela Mårtensson (fp) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av ökade biståndsinsatser för Costa Rica.

I motion 1986/87:U229 av Margaretha af Ugglas m. fl. (m) yrkandena 11, 13—26 hemställs

11. att riksdagen uppdrar åt regeringen att presentera en vitbok om biståndet till Vietnam, i enlighet med vad som i motionen anförts,

13. att riksdagen beslutar att inga nya medel för budgetåret 1987/88 skall tillföras landramen för Vietnam,

14. att riksdagen beslutar att landramen för Tanzania för budgetåret 1987/88 sätts till 400 milj. kr.,

15. att riksdagen beslutar att landramen för Indien för budgetåret 1987/88 sätts till 350 milj. kr.,

16. att riksdagen beslutar att landramen för Kenya för budgetåret 1987/88 sätts till 135 milj. kr.,

17. att riksdagen beslutar att landramen för Angola för budgetåret 1987/88 sätts till 110 milj. kr.,

18. att riksdagen beslutar att landramen för Moçambique för budgetåret 1987/88 sätts till 115 milj. kr.,

19. att riksdagen beslutar att landramen för Etiopien för budgetåret 1987/88 sätts till 115 milj. kr.,

20. att riksdagen beslutar att landramen för Laos för budgetåret 1987/88 sätts till 60 milj. kr.,

21. att riksdagen beslutar att landramen för Botswana för budgetåret 1987/88 sätts till 90 milj. kr.,

22. att riksdagen beslutar att landramen för Guinea-Bissau för budgetåret 1987/88 sätts till 75 milj. kr.,

23. att riksdagen beslutar att landramen för Kap Verde för budgetåret 1987/88 sätts till 75 milj. kr.,

24. att riksdagen beslutar att landramen för Nicaragua för budgetåret 1987/88 sätts till 75 milj. kr.,

25. att riksdagen beslutar att landramen för Zambia för budgetåret 1987/88 sätts till 230 milj. kr.,

26. att riksdagen beslutar att landramen för Zimbabwe för budgetåret 1987/88 sätts till 125 milj. kr.

I motion 1986/87:U231 av Sten Sture Paterson (m) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts rörande Sveriges utvecklingshjälp till Tanzania och åtgärder för dess anpassning till landets återhämtningsprogram.

I motion 1986/87:U235 av Birger Hagård (m) yrkande 1 hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att inga biståndsavtal med Angola skall förlängas och inga nya avtal ingås så länge inbördesstriderna fortgår.

Programländer

Regeringens förslag till medelsramar för samarbetet med programländerna för svenskt bistånd framgår av tabellen på s. 58 i detta betänkande.

I motion U229 (m) föreslås en sänkning av landramarna för vissa länder i förhållande till regeringens förslag. Motiveringen härför är dels det principiella kravet att systemet med automatisk uppräknings av stora landramar till vissa utvecklingsländer byts ut mot ett mer flexibelt ämnes- och projektinriktat bistånd, vidare förekomsten av reservationer under landramarna, dels också särskilda förhållanden i olika programländer.

I motion U216 (fp) föreslås minskade landramar för Etiopien, Nicaragua och Vietnam i förhållande till regeringens förslag. Även motion U209 (c) föreslår sänkningar för dessa tre länder och dessutom för Tanzania. Motion U218 (vpk) föreslår smärre nedskärningar för Bangladesh och Kenya och höjningar för Laos och Vietnam. Enligt motionärernas mening bör Kenya inte längre vara programland.

I motion U235 hemställs i yrkande 1 att biståndsavtalen med Angola inte skall förlängas och inga nya avtal komma till stånd så länge inbördesstriderna där pågår. Yrkande 2 i samma motion rör humanitärt bistånd och behandlas på annan plats i detta betänkande.

Ökat bistånd till länderna söder om Sahara är ett viktigt komplement till kampen mot apartheid. Angola tillhör liksom Moçambique de länder i regionen som är mest utsatta för Sydafrikas omfattande militära och ekonomiska sabotageverksamhet. Det svenska stödet syftar till resurstillväxt och ökat ekonomiskt oberoende.

Det långsiktiga samarbetet är koncentrerat på stöd till fiske, primärhälsovård, transport och kommunikationer samt importstöd. Utskottet anser att fortsatt och ökat stöd bör utgå och ansluter sig till det medelsförslag som regeringen gjort beträffande landramen för Angola. Yrkande 17 i motion U229 (m) och yrkande 1 i motion U235 avstyrks.

Även biståndet till Moçambique syftar till ekonomisk och social utveckling och till att minska beroendet av den sydafrikanska ekonomin. Med hänsyn bl. a. till den svåra försörjningskrisen bör liksom hittills ett omfattande importstöd utgå. Utskottet anser den höjning, 25 milj. kr., som föreslås i propositionen motiverad och tillstyrker sålunda regeringens förslag till landram för Moçambique. Yrkande 18 i motion U229 avstyrks därmed.

Enligt motion U229 bör landramen till Zimbabwe sättas till 125 milj. kr., vilket är 25 milj. kr. mindre än vad regeringen föreslagit. Motionärerna hänvisar till de steg i diktatorisk riktning som tagits i landet under det senaste året.

Biståndet till Zimbabwe avser bl. a. att främja social och ekonomisk utveckling; stödet till landsbygdsutveckling ingår härvid som ett centralt inslag. Ett annat viktigt syfte är att minska verkningarna av de sydafrikanska destabiliseringsåtgärderna och att bidra till landets ansträngningar att minska beroendet av Sydafrika. Det svenska biståndet har också till uppgift att söka främja en demokratisk samhällsuppbyggnad. Utskottet, som noterar att effektiviteten och medelsutnyttjandet förbättrats under senare år,

anser att den av regeringen föreslagna ökningen med 15 milj. kr. är motive-
rad. Motion U229 yrkande 26 avstyrks därmed.

I motion U231 behandlas biståndet till Tanzania. Motionären anser det angeläget att Sverige i dialogen med Tanzania om speciellt den ekonomiska politiken starkt förespråkar lösningar på marknadsekonomisk grund. Därmed skulle Sverige också ge stöd åt den radikala omläggning av den ekonomiska politiken som Tanzania nu synes ha inlett efter uppgörelsen med IMF. Återhämtningsprogrammet innebär enligt motionären ett behov för svensk del att se över nuvarande programverksamhet och ett särskilt intresse att finna nya vägar till ett effektivare bistånd. Tidpunkten för nya investeringar kommer att förskjutas framåt, vilket tillsammans med de stora reservationer som byggts upp föranleder motionären att beräkna medelsbehovet till 400 milj. kr., dvs. 110 milj. kr. lägre än regeringens förslag. — Samma belopp föreslås i motion U229 (m) medan motion U209 (c) föreslår oförändrad landram, 475 milj. kr.

Det svenska biståndssamarbetet med Tanzania är främst inriktat på stöd för det ekonomiska återhämtningsprogram som för närvarande genomförs i landet. Omfattande importstöd avseende transport, jordbruk och industri ingår som ett led i detta samarbete. Stöd lämnas också bl. a. till de delar av förvaltningen som är av central betydelse för genomförandet av programmet. Därtill kommer åtgärder för att bevara redan existerande nödvändiga anläggningar genom stöd till drift, underhåll och upprustning. Mot bakgrund av landets ambitiösa ekonomiska utvecklingspolitik och det förhållandet att en överenskommelse uppnåtts med IMF anser utskottet den av regeringen föreslagna höjningen av medelsramen med 35 milj. kr. till 510 milj. kr. motiverad. Motionerna U209 yrkande 27, U229 yrkande 14 och motion U231 avstyrks.

I fråga om utvecklingssamarbetet med Etiopien föreligger sex motionsyrkanden. I fyra av dessa, U209 (c) yrkande 25, U216 (fp) yrkande 14, U229 (m) yrkande 19 och U214 yrkande 1 föreslås att landramen minskas med varierande belopp i förhållande till propositionens förslag. Motion U214 förordar dessutom att på sikt en allt större del av biståndet till detta land överförs till projektinriktat bistånd och humanitära insatser via enskilda organisationer i enlighet med vad som anförs i motionen. Motion U205 uttalar att Sverige inte kan visa den likgiltighet inför den etiopiska regimens terror och diktatur som fortsatt bistånd kan uppfattas vara.

Det svenska biståndet till Etiopien är sedan lång tid inriktat på landsbygdsutveckling. Tyngdpunkten ligger härvid på insatser i jordbruk, markvård och skog samt transporter och vattenförsörjning. En komplicerande faktor i utvecklingssamarbetet är den etiopiska jordbrukspolitiken. Handeln med spannmålsprodukter har koncentrerats till ett statligt handelsmonopol, och bondekollektiv prioriteras på bekostnad av enskilda jordbrukare, vilka utgör 95 % av hushållen. Det omdiskuterade s. k. bybildningsprogrammet synes därtill ha resulterat i produktionsstörningar och andra problem. En närmare granskning av förutsättningarna för fortsatt svenskt jordbruksstöd har nyligen genomförts och håller nu på att utvärderas. Oroande inslag beträffande Etiopien är vidare bristerna i fråga om respekten för mänskliga rättigheter och konflikten i landets norra del, vilken under

många år tagit stora resurser i anspråk som i stället kunnat användas för landets utveckling. Utskottet konstaterar emellertid samtidigt att behovet av bistånd för rehabilitering och utveckling är fortsatt mycket stora i Etiopien. Landet har hög förmåga att tillgodogöra sig utländskt bistånd, och erfarenheterna av effektiviteten i det svensk-etiopiska samarbetet är goda. Även om det finns inslag i etiopisk politik som ger anledning till oro och kritik anser utskottet det därför ändå motiverat att genomföra den ökning av biståndet som föreslås i budgetpropositionen. Motionerna U205 yrkande 6 såvitt nu är i fråga, U209 (c) yrkande 25, U214, U216 (fp) yrkande 14 och U229 (m) yrkande 19 avstyrks.

I motion U216 föreslås oförändrad landram för Nicaragua och i motion U229 en sänkning med 50 milj. kr. till 75 milj. kr. Motiveringen härför är det osäkra läget beträffande demokratins framtid i landet. Även motion U209 yrkande 26 förordar oförändrad landram.

Den ekonomiska krisen i Nicaragua har fördjupats till följd av kriget och sanktionerna. Regeringen har därför tvingats till omfattande omdisponeringar i ekonomin. En anpassning har skett även i det svenska biståndet, så till vida att den långsiktiga inriktningen av samarbetet på produktiva sektorer kompletterats med ett importstödselement. Den i propositionen föreslagna ökningen av landramen avser främst sådant stöd. Anslagsutnyttjandet är mycket högt i samarbetet med Nicaragua.

Också den politiska situationen i landet har försämrats. Med hänvisning till aggressionen från de USA-stödda Contras har regeringen ingripit mot politiska motståndare, bl. a. genom skärpt presscensur. Samtidigt pågår emellertid också ansträngningar att vidareutveckla demokratin. En ny författning har nyligen antagits vilken utarbetats med deltagande av samtliga partier i nationalförsamlingen. Författningen tillämpas dock endast i vissa delar under rådande undantagstillstånd. Utskottet anser sammanfattningsvis att den i propositionen föreslagna biståndsramen för Nicaragua är motiverad och väl avvägd. Motionerna U209 yrkande 26, U216 yrkande 15 och U229 yrkande 24 avstyrks.

Utvecklingsbiståndet till Vietnam behandlas i fem motioner. I de tre partimotionerna U209 (c), U216 (fp) och U229 (m) förordas en avveckling; sistnämnda motion föreslår att inga nya medel skall anslås till Vietnam för nästa budgetår, medan de två övriga kräver en sänkning av landramen med 100 milj. kr. och att regeringen presenterar en plan för avveckling. I motion U205 föreslås att biståndet skall upphöra sedan Bai Bang-projektet stabiliserats. Motion U218 (vpk) anser däremot att landramen bör höjas med 50 milj. kr. till 350 milj. kr.

De motioner som önskar en avveckling av biståndssamarbetet motiverar detta främst med Vietnams militära närvaro i Kampuchea, situationen beträffande demokrati och mänskliga rättigheter samt uppgifterna om tvångsrekrytering och tvångsarbete vid det svenska projektet Vinh Phu. I motion U216 understryks särskilt att det finns anledning att vara starkt kritisk mot de förhållanden som råder för de vietnamesiska arbetarna vid skogsdelen av nyssnämnda projekt, förhållanden som klart strider mot målen och andan i svensk biståndspolitik. Riksdagen bör därför, tillägger motionärerna, uttala att tvångsarbetet vid Bai Bang måste upphöra och situationen för de

anställda förbättras så att den motsvarar de krav som man från svensk sida måste ställa.

UU 1986/87:10

Propositionen föreslår en oförändrad landram på 300 milj. kr. Utvecklingssamarbetet bör enligt regeringens förslag liksom hittills koncentreras på pappersproduktion, hälsovård, importstöd samt upprustning av bl. a. energisektorn i södra Vietnam. Som framgår av propositionen kommer en utvärdering av massa- och pappersbruket Vinh Phu och skogsdelen av detta projekt att äga rum under 1987. Projektstödet till massa- och pappersbruket kommer enligt gällande avtal att upphöra 1990.

Den principiella frågan om det svenska biståndet, situationen för de mänskliga rättigheterna m. m. och Vietnams ockupation av Kampuchea har tidigare vid upprepade tillfällen behandlats av utskottet. Utskottet har därvid som sin mening framhållit att hänsyn bör tas till alla de inre och yttre omständigheter som bestämmer den politiska, sociala och ekonomiska situationen i ett land. Det är också väsentligt att komma ihåg under vilka förutsättningar ett biståndssamarbete inletts och vilket själva syftet är med vårt bistånd till u-länderna. Utskottet har vidare erinrat om att Sverige också har ett ansvar för det mänskliga och ekonomiska kapital som nedlagts i de stora projekt vi engagerat oss i.

Utskottets slutsats efter nya sådana överväganden är alltså densamma, nämligen att Sverige inte nu bör föreslå någon förändring av utvecklingssamarbetet med Vietnam eller minska nästa års landram. Dock är det, liksom tidigare, utskottets bestämda uppfattning att regeringen även inom ramen för utvecklingssamarbetet fortsatt bör uttrycka Sveriges oro för Vietnams fortsatta ockupation av grannlandet Kampuchea och klarlägga varför biståndssamarbetet i längden inte kan undgå att påverkas. Utskottet vill dock erinra om den vietnamesiska regeringens löfte i FN och i bilaterala sammanhang att de vietnamesiska trupperna senast år 1990 skall lämna Kampuchea.

Motionerna U205 yrkande 6, såvitt nu är i fråga, U209 yrkandena 24 och 28, U216 yrkandena 16 och 17, U218 yrkande 14 samt U229 yrkande 13 avstyrks därmed.

Vad därefter gäller kravet i motion U216 (fp) på ett särskilt uttalande om projektet Bai Bang får utskottet anföra följande. Utskottet tar självfallet principiellt avstånd från varje form av tvångsarbete, vid svenska biståndsprojekt lika väl som annorstädes. Beträffande förhållandena för skogsarbetarna vid Vinh Phu-projektet konstaterar utskottet att en utvärdering härav kommer att ske 1987 i samband med den ovan nämnda större översynen av hela projektet. I avvaktan på resultatet av denna utvärdering är enligt utskottets mening något särskilt riksdagens uttalande inte påkallat. Yrkande 32 i motion U216 avstyrks därmed.

I motion U229 (m) framförs kravet på en vitbok med redovisning av bakgrundsmaterial för beslut, genomförande och utvärdering m. m. av det svenska vietnambiståndet i relation till de biståndspolitiska målen.

Få av våra programländer torde genom åren ha diskuterats och utretts så ingående som Vietnam. Utskottet delar inte uppfattningen att en omfattande vitbok av det slag motionärerna efterlyser om det svensk-vietnamesiska biståndssamarbetet skulle vara nödvändig. Motion U229 yrkande 11 avstyrks därmed.

Däremot vill utskottet inte utesluta att det kan finnas behov av samlad och lättillgänglig information om det svenska biståndet till Vietnam, i småskriftsform eller på annat sätt som regeringen finner lämpligt.

I motion U229 föreslås i yrkandena 21 och 23 oförändrade landramar för Botswana och Kap Verde i förhållande till innevarande år. Beträffande Indien förordas i yrkande 15 en sänkning med 30 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag.

Utskottet anser att de medelsramar regeringen föreslagit för dessa länder — belopp som överensstämmer med SIDA:s anslagsframställning — är rimliga och tillstyrker därför dessa. Motion U229 yrkandena 15, 21 och 23 avstyrks följaktligen.

I motion U218 yrkande 11 och motion U229 yrkande 16 föreslås oförändrad landram för Kenya. I förstnämnda yrkande hemställs vidare om förslag att Kenya inte längre skall vara programland.

Utskottet finner också beträffande Kenya budgetpropositionens förslag rimligt och tillstyrker detsamma. Vad gäller biståndet till Kenya anförs vidare i motion U218 att detta bör avvecklas på grund av brotten mot mänskliga rättigheter där. Utskottet behandlade under förra riksmötet ett liknande motionsyrkande och gjorde därvid ännu en gång det generella påpekandet att allvarliga brott mot mänskliga rättigheter bör kunna påtalas även inom ramen för biståndssamarbetet. Utskottet anser att om regeringen bedömer att utvecklingssamarbetet med något land av detta skäl bör förändras får förslag härom föreläggas riksdagen. — Motionerna U218 yrkande 11 och U229 yrkande 16 avstyrks.

I motion U218 föreslås en ökning av landramen för Laos med 5 milj. kr. utöver vad regeringen förslagit. I motion U229 föreslår en minskning för samma land med 10 milj. kr.

Laos är ett fattigt land med bristfällig infrastruktur och stor resursbrist. Biståndsbehovet är således stort. Samtidigt är för närvarande reservationerna betydande, beroende på att olika projekt försenats och svårigheter att utnyttja importstödet. Enligt utskottets mening bör biståndet, såsom regeringen föreslår, behålla sin nuvarande omfattning. Motionerna U218 yrkande 12 och U229 yrkande 20 avstyrks.

I motion U218 föreslås en sänkning av den föreslagna landramen till Bangladesh med 10 milj. kr. till 125 milj. kr.: vidare begärs en översyn av biståndssamarbetet med detta land utifrån demokratiaspekten.

Biståndssamarbetet med Bangladesh har under senare år varit föremål för tämligen omfattande utredning och översyn. Riktlinjerna för nu pågående samarbete är bl. a. ett resultat av detta. Det svenska biståndet, där utjämningsmålet har givits särskild tyngd, syftar främst till att åstadkomma förbättringar för fattiga befolkningsgrupper på landsbygden. Dock har det visat sig svårt att på ett effektivt sätt nå ut till de mest eftersatta grupperna med ett väsentligt ökat bistånd. Därtill kommer svårigheter att utnyttja importstödet. Mot denna bakgrund bör — såsom regeringen föreslår — medelsramen minskas med 10 milj. kr. Någon ytterligare minskning är utskottet emellertid inte berett att nu förorda. Motion U218 yrkande 10 avstyrks med hänvisning till det anförda.

Enligt motion U218 ter sig utvecklingen i Lesotho oviss efter statskuppen

i februari 1986. Det svenska biståndet till Lesotho måste upphöra om landet utvecklas till att bli en lydstat till Sydafrika, anser motionärerna.

Biståndssamarbetet med Lesotho syftar till att minska beroendet av Sydafrika, bl. a. genom att öka landets produktion av brännved och livsmedel och genom att skapa arbetstillfällen för arbetskraft som för närvarande är sysselsatt i Sydafrika. Regeringen föreslår oförändrad medelsram för nästa budgetår mot bakgrund av för närvarande jämförelsevis stora reservationer. Utskottet instämmer i regeringens förslag till landram. Motion U218 yrkande 13 avstyrks.

Yrkandena 22 och 25 i motion U229, slutligen, beträffande medelsramar för Guinea-Bissau resp. Zambia överensstämmer med regeringens förslag och föranleder därmed ingen utskottets vidare åtgärd.

Yrkanden om nya samarbetsländer m. m.

Förslag om nya samarbetsländer framförs i sex motioner. Av dessa har motionerna U205 (El Salvador och Guatemala), U229 (Somalia, Sudan och Uganda) och U230 (Bhutan) redan behandlats under avsnittet Landprogrammering, projektbistånd, landval m. m. eftersom de ansågs beröra principerna för en utökning av programlandskretsen.

I motion U220 hemställs om direkt bistånd till Costa Rica. Som motiv härför anges bl. a. landets utsatta läge och framför allt dess betydelse som förebild för andra centralamerikanska stater.

Motion U215 (vpk) anser att Sverige nu bör bygga upp en kapacitet för att kunna ge bistånd till Kampuchea när de vietnamesiska trupperna så småningom dras tillbaka därifrån.

Motion U216 (fp), slutligen, föreslår att 50 milj. kr. avsätts för Uganda under anslaget för landprogram. I det ömtåliga läge vari landet befinner sig, med stora hjälpbehov, är svenska insatser motiverade, menar motionärerna.

Utskottet vill med anledning av dessa motionsyrkanden inledningsvis anföra följande. I samtliga länder som avses med förslagen bedrivs för närvarande biståndsverksamhet med svenska statliga medel. Möjligheter torde finnas att också utvidga samarbetet, huvudsakligen i nuvarande former. Steget därifrån till att inleda reguljärt och därmed mer långsiktigt bistånd är emellertid avsevärt, och något dylikt är utskottet — som ovan redan anförts — inte berett att förorda.

Beträffande utvecklingssamarbetet med Costa Rica kan nämnas att under 1985/86 har utgått sammanlagt 7,6 milj. kr. Därav har ungefär hälften gått via BITS. Detta samarbete är expanderande, och för närvarande finns utfästelser för 14,8 milj. kr. avseende Costa Rica. — Därutöver har lämnats dels humanitärt bistånd, dels utvecklingsbistånd genom enskilda organisationer. Mot denna bakgrund och vad som sagts i föregående stycke avstyrks motion U220.

Vad gäller Kampuchea konstaterar utskottet att Sverige, sedan det internationella hjälpprogrammet inleddes 1979, lämnat katastrofbistånd om sammanlagt drygt 160 milj. kr. Övervägande delen har gått via multilaterala organ, men bistånd har även kanaliserats genom enskilda organisationer, främst Röda korset. Utskottet utgår från att detta bistånd kommer att fort-

sätta. Så länge Kampuchea är ockuperat av Vietnam är det enligt utskottets uppfattning däremot inte aktuellt att göra några överväganden kring svenskt direkt bilateralt bistånd eller ändra hjälpens karaktär till ett mer långsiktigt utvecklingsbistånd. En icke obetydlig kunskap om arbete i Kampuchea finns bl. a. inom svenska enskilda organisationer. Att ytterligare bygga upp kunskapen utan insatser i landet torde vara svårt; och några sådana insatser är av nyss anförda skäl för närvarande inte möjliga. Motion U215 avstyrks.

Även i Uganda görs betydande svenska insatser i form av katastrofbistånd genom FN-organ och enskilda organisationer. För närvarande pågår en insats av specialenheten för katastrofhjälp inom beredskapsstyrkan för FN-tjänst. Uganda torde enligt utskottets mening också i fortsättningen kunna påräkna betydande katastrofbistånd och annat stöd multinationellt och genom enskilda organisationer. Då främst anslagsposten Katastrofer m. m. ger tillräckligt utrymme för dylika insatser finns enligt utskottets uppfattning inte anledning att avsätta särskilda medel för detta ändamål. Motion U216 yrkande 18 avstyrks.

4.3 Regionala insatser och humanitärt samarbete i Latinamerika och södra Afrika

Propositionen (s. 81—83)

Under anslagsposten *Regionala insatser* lämnas i första hand stöd till det regionala samarbetet mellan de stater i södra Afrika som ingår i samarbetsorganisationen Southern African Development Coordination Conference (SADCC). Vidare utnyttjas anslagsposten för stöd till regionala insatser i Centralamerika, till den Östafrikanska utvecklingsbanken (EADB), till Mekongkommittén och till ett regionalt program för fiske i Bengaliska bukten.

Stödet till det regionala samarbetet mellan SADCC-länderna avser främja ländernas oberoende och ekonomiska tillväxt. Det bör liksom hittills koncentreras till transporter, kommunikationer och energiförsörjning.

På initiativ av de nordiska statsministrarna har inletts ett bredare ekonomiskt och kulturellt samarbete mellan Norden och SADCC-länderna. En överenskommelse om detta samarbete undertecknades 1986. Samarbetet koncentreras till investeringar, handel och kultur.

Mot bakgrund av konflikterna i Centralamerika finns det skäl att stödja strävandena till ökat samarbete mellan länderna i regionen. Stöd har lämnats till den Allamerikanska hälsovårdsorganisationen (PAHO) och en regional kooperativ insats är under beredning. Andra insatser som främjar de biståndspolitiska målen och bidrar till en ökad regional integration bör kunna komma i fråga för stöd från anslagsposten Regionala insatser.

På grund av utvecklingen i södra Afrika ökar behovet av regionala insatser. Regeringen föreslår att 205 milj. kr. anvisas under denna anslagspost, varav 170 milj. kr. för regionala insatser inom SADCC, 15 milj. kr. för regionala insatser i Centralamerika och 20 milj. kr. för övriga regionala insatser. För det nordiska initiativet till bredare ekonomiskt samarbete med

SADCC-länderna har beräknats 30 milj. kr. av de 170 milj. kr. som föreslås för regionala insatser inom SADCC.

UU 1986/87:10

Det *humanitära biståndet till Latinamerika och södra Afrika* fyller en viktig funktion. Betydande medel bör därför även i fortsättningen utgå till de ändamål som finansieras genom anslagsposterna för humanitärt bistånd till dessa regioner. Det humanitära stödet är den biståndsform som starkast är förenad med medvetna ansträngningar att medverka till en demokratisk samhällsutveckling.

Det humanitära biståndet i *Latinamerika* utgörs till stor del av stöd till insatser för mänskliga rättigheter och politiskt förföljda som pågått under en följd av år. Särskilt utvecklingen i Centralamerika har ställt krav på omfattande nödhjälpsinsatser för ett ökande antal flyktingar och hemlösa. I de återstående militärdiktaturerna i Sydamerika har förtrycket skärpts under det senaste året. Ökade behov av stöd till förtryckets offer är att förutse, särskilt i Chile. Till följd av den utveckling i demokratisk riktning som inleddes för några år sedan i Argentina, Bolivia och Uruguay finns fortsatta behov av att genom olika rehabiliteringsprogram underlätta återanpassning av politiska fångar och flyktingar, som återvänt. Regeringen finner att situationen i Latinamerika motiverar fortsatta och betydande humanitära biståndsinsatser. Anslagsposten bör höjas med 25 milj. kr. till 175 milj. kr.

Genom humanitärt bistånd i *södra Afrika* stödjer Sverige rörelser och människor som är motståndare till eller offer för apartheidsystemet. Biståndet omfattar stöd till uppbyggnaden av demokratiska organisationer samt rättshjälp, studiestöd, facklig utbildning, försörjningsbidrag till politiska fångar och deras familjer liksom information och forskning om apartheidsystemets följder. Härigenom bidrar Sverige till att icke-rassistiska och demokratiska samhällen skall kunna byggas upp i Namibia och Sydafrika.

Regeringen finner att situationen i Sydafrika och Namibia ger anledning till en kraftig ökning av medelsramen för det humanitära biståndet. Denna bör ökas med 50 milj. kr. till 250 milj. kr.

Motioner

I motion 1986/87:U209 av Olof Johansson m. fl. (c) yrkandena 21—23 hemställs

21. att riksdagen beslutar att anslaget till Regionala insatser ökas med 30 milj. kr. till 235 milj. kr.,

22. att riksdagen beslutar att anslaget till Humanitärt bistånd i södra Afrika ökas med 10 milj. kr. till 260 milj. kr.

23. att riksdagen beslutar att anslaget till Humanitärt bistånd i Latinamerika skall vara 210 milj. kr.

I motion 1986/87:U216 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) yrkandena 19—23 hemställs

19. att riksdagen för Regionala insatser anslår 15 milj. kr. mindre än regeringen föreslagit,

20. att riksdagen för Humanitärt bistånd i Latinamerika anslår ytterligare 35 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit,

21. att riksdagen inrättar en ny anslagspost för Särskilda insatser i Latinamerika.

22. att riksdagen för Särskilda insatser i Latinamerika anslår 30 milj. kr.,

23. att riksdagen för Humanitärt bistånd till södra Afrika anslår ytterligare 25 milj. kr. utöver vad regeringen förslagit.

I motion 1986/87:229 av Margaretha af Ugglas m. fl. (m) yrkandena 10, 28 och 31 hemställs

10. att riksdagen godkänner de riktlinjer för biståndet som anges i avsnittet södra Afrika,

28. att riksdagen beslutar att anslå 270 milj. kr. till Humanitärt bistånd i södra Afrika,

31. att riksdagen beslutar att anslå 360 milj. kr. till regionala insatser.

Utskottet

Anslagsposten för *regionala insatser* omfattar främst stöd till SADCC-samarbetet i södra Afrika. Målet för SADCC är bl. a. att minska beroendet av Sydafrika i fråga om transporter, sysselsättning, kapital, teknologi och handel. Den politiska utvecklingen i regionen till trots har samarbetet gjort framsteg. Sverige inledde sitt samarbete med SADCC 1981/82. Av kapacitets- och kvalitetsskäl har insatserna koncentrerats till några få sektorer, främst transport-, kommunikations- och energiområdena.

I motion U229 (m) anförs att utvecklingsbiståndet till bl. a. Moçambique och Angola möter stora problem. Hjälpn till frontstaterna bör, därför i ökad utsträckning förmedlas genom SADCC. Stödet till det regionala samarbetet inom ramen för SADCC bör sålunda ökas med 155 milj. kr. vilket innebär att sammanlagt 360 milj. kr. anslås till regionala insatser. I motion U209 (c) hemställs att de regionala insatserna ökas genom SADCC med 30 milj. kr.

Utskottet anser stödet till SADCC av uppenbara skäl utomordentligt angeläget. På grund av de ökade behoven föreslår regeringen en höjning av hela anslagsposten med 20 milj. kr. till 205 milj. kr.; därav skall för SADCC-samarbetet avsättas 175 milj. kr. Utskottet finner det av regeringen förordade beloppet väl motiverat och avvägt. Motionerna U209 yrkande 21 och motion U229 yrkandena 10 och 31 avstyrks därmed.

I motion U216 (fp) föreslås en överföring av 15 milj. kr. från anslagsposten Regionala insatser till en ny anslagspost Särskilda insatser för Latinamerika. Den nya anslagsposten, som föreslås omfatta totalt 30 milj. kr., skulle främst användas för demokratistödande insatser och vidare inrymma nuvarande regionala insatser i Centralamerika.

Utskottet anser att det regionala samarbetet i Centralamerika bör få ökat stöd. Detta är också fallet enligt regeringens förslag. Motionärernas önskemål om inrättande av en ny anslagspost har till syfte bl. a. att främja demokratiska strävanden och stödja särskilt utsatta befolkningsgrupper. Utskottet anser att detta syfte kan tillgodoses inom ramen för redan existerande anslagsposter. Motion U216 yrkandena 19, 21 och 22 avstyrks därmed.

Det *humanitära biståndet* i Latinamerika och södra Afrika fyller en viktig funktion. Betydande medel bör därför fortsatt utgå till de ändamål som

dessa anslagsposter finansierar. I regeringens förslag höjs båda anslagsposterna: för Latinamerika med 25 milj. kr. och för södra Afrika med 50 milj. kr.

I motion U229 (m) framhålls beträffande södra Afrika att Sverige utöver bl. a. det rent humanitära biståndet bör ägna större utrymme åt att stödja en demokratisk utveckling i hela regionen. För att bidra till politisk pluralism bör enligt motionärerna stöd ges till flera politiska organisationer. Den rent humanitära hjälpen inne i Sydafrika bör också öka. Anslagsposten för södra Afrika föreslås höjas utöver regeringens förslag med 50 milj. kr. till 270 milj. kr.

I motion U216 (fp) föreslås en höjning med 25 milj. kr. av det humanitära biståndet till södra Afrika utöver vad regeringen förslagit. Motiveringen är bl. a. den förvärrade situationen i denna region och de stora behoven av humanitära insatser. Även motion U209 (c) föreslår med liknande motivering en höjning med 10 milj. kr.

Ändamålet med det svenska humanitära biståndet till södra Afrika är bl. a. att utgöra ett stöd till offer för och motståndare till apartheidsystemet och medverka till ett icke-rasistiskt och demokratiskt Sydafrika. Anslagsposten innefattar en rad olika insatser, bl. a. stöd till uppbyggnad av fackföreningar och kyrkor, rättshjälp och försörjningsbidrag till fängslade apartheidmotståndare och deras familjer, flyktinghjälp, stipendier, utbildningsinsatser samt information och forskning. Stödet lämnas dels som direkta bidrag till de bägge befrielserörelserna SWAPO:s och ANC:s humanitära verksamhet, dels till organisationer som t. ex. International Defence and Aid Fund (IDAF) och United Nations Trust Fund (UNTF).

Såsom utskottet redan flera gånger framhållit i detta betänkande motiverar utvecklingen i södra Afrika ett betydande humanitärt bistånd och behoven ökar snabbt. Mottagningskapaciteten sätter dock vissa gränser för ökningstakten och biståndets storlek även om betydande arbete läggs ned på att finna nya förmedlande och mottagande organisationer samt att öka kapaciteten hos dem som redan tidigare erhållit humanitärt bistånd. Utskottet finner det av regeringen nu föreslagna beloppet för denna anslagspost innebära en rimlig ökningstakt och nivå. Motionerna U209 yrkande 22, U216 yrkande 23 och U229 yrkande 28 avstyrks.

I fråga om det humanitära biståndet till Latinamerika yrkas i motionerna U209 och U216 en höjning utöver regeringens förslag med 35 milj. kr.

Anslaget för humanitära insatser i Latinamerika har vuxit jämförelsevis snabbt under de senaste åren; i budgetpropositionen föreslås denna gång en ökning med 25 milj. kr. till 175 milj. kr. Bakgrunden är främst utvecklingen i Centralamerika som lett till stora behov särskilt bland flyktingar, hemlösa och politiskt förföljda. Förtrycket i militärdiktaturerna i Sydamerika fortsätter. Ett stort behov av stöd åt förtryckets offer kan förutses, särskilt i Chile. I de länder där en demokratisk process inletts finns fortsatta behov bl. a. att genom olika rehabiliteringsprogram underlätta återanpassning av politiska fångar och flyktingar som återvänt. Stöd bör också kunna lämnas till återuppbyggnad och förstärkning av de demokratiska institutionerna. Situationen i Latinamerika motiverar sålunda enligt utskottets mening fortsatta och betydande humanitära insatser. Utskottet anser den av regeringen

4.4 Katastrofbistånd och bistånd genom enskilda organisationer

Propositionen (s. 84—86)

Som anmäldes i budgetpropositionen för budgetåret 1986/87 (prop. 1985/86:100, s. 52) påbörjades hösten 1985 en översyn av det svenska *katastrofbiståndet*. Utredningen som gjordes av en särskilt tillkallad utredare, docent Sture Linnér, framlade sitt betänkande Katastrofbistånd för utveckling (Ds UD 1986:2) i mars 1986. Betänkandet har remissbehandlats.

Regeringen delar utredningens uppfattning om vikten av att de drabbades egna erfarenheter och resurser utnyttjas i katastrofbiståndet liksom i biståndet i övrigt. Inte minst gäller det att ta till vara kvinnors erfarenhet och engagera dem i biståndsarbetet. Likaså ansluter regeringen sig till tanken att katastrofrisker bör beaktas i det reguljära utvecklingsbiståndet. Som utredningen föreslår, kan detta ske genom att frågan om katastrofrisker tas upp i biståndsförhandlingar och andra diskussioner med programländer med stor katastrofbenägenhet.

Även om katastrofförebyggande insatser i regel bör planeras och bekostas inom ramen för det reguljära utvecklingssamarbetet, talar starka skäl för att anslagsposten för katastrofbistånd i länder med särskilt allvarliga katastrofrisker också i fortsättningen används för sådant långsiktigt stöd. Detta kan exempelvis gälla fall, där miljö- och klimatfaktorer medför hot om omfattande nöd och mänskligt lidande. Därför biträder regeringen ett av SIDA framfört förslag att avtal för högst tre budgetår får ingås med programländerna om insatser som finansieras på detta sätt. Förutsättningen härför bör dock vara att en finansieringsplan föreligger enligt vilken katastrofbiståndets andel av finansieringen gradvis sjunker och andelen av medel från det reguljära utvecklingssamarbetet i motsvarande takt stiger. Efter treårsperioden bör insatsen bekostas helt från medelsramen för utvecklingssamarbete.

Ett väsentligt inslag i katastrofbiståndet bör också i fortsättningen vara stöd till utvecklingslandets egen katastrofberedskap. Lämpliga insatser kan vara stöd till spannmålslagring, transportsystem och landets egna hjälporganisationer. Åtgärder för att stärka u-ländernas katastrofberedskap bör i första hand finansieras inom ramen för det reguljära utvecklingssamarbetet men bör, om det finns särskilda skäl, kunna bekostas med bidrag från anslagsposten för katastrofbistånd och göras till föremål för fleråriga avtal på samma sätt som katastrofförebyggande insatser.

Liksom utredningen anser regeringen att så långt möjligt en större andel av katastrofbiståndet bör lämnas genom de enskilda organisationerna.

Behovet av akut katastrofhjälp särskilt i Afrika är alltså mycket stort. Vidare bör det med hänsyn till Sydafrikas destabiliseringspolitik finnas en beredskap för ökat katastrofbistånd i södra Afrika. Med hänsyn härtill och behovet av katastrofförebyggande åtgärder främst i afrikanska länder föreslås att anslagsposten Katastrofer m. m. bör höjas med 25 milj. kr. till 525 milj. kr.

SIDA genomförde år 1985 på uppdrag av regeringen en översyn av *enskilda organisationers* biståndskapacitet. Översynen har behandlats i fjol-årets budgetproposition. SIDA har därefter i april 1986 fastställt nya riktlinjer för sitt samarbete med de enskilda organisationerna.

Mot bakgrund av de enskilda organisationernas stora betydelse för det svenska biståndsarbetet har regeringen funnit det värdefullt att tillskapa ett forum för att fördjupa kontakterna mellan folkrörelserna och regeringen och ge möjlighet till erfarenhetsutbyte och diskussion om bistandsfrågor. Regeringen beslöt i oktober 1986 att tillsätta ett särskilt folkrörelseråd för bistandsfrågor.

Anslagsposten Folkrörelser och andra enskilda organisationer (tidigare benämnd Enskilda organisationer) föreslås bli höjd med 50 milj. kr. till 425 milj. kr., varav 15 milj. kr. för bidrag direkt till enskilda organisationer i programländer för medverkan i projekt som ingår i landprogrammen.

Motioner

I motion 1986/87:U205 av Alf Svensson (c) yrkandena 4 och 9 hemställs

4. att riksdagen beslutar höja anslaget för katastrofbistånd till 1 000 milj. kr. för budgetåret 1987/88,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att frivilligorganisationernas erfarenheter bör ligga till grund för en planering av biståndet enligt de anförda riktlinjerna.

I motion 1986/87:U207 av Margaretha af Ugglas m. fl. (m)

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att medel från katastrofanslaget ianspråk tas för extra anslag till UNICEF och UNHCR för insatser till utbildning och hälsovård för de afghanska flyktingbarnen.

I motion 1986/87:U209 av Olof Johansson m. fl. (c) yrkandena 13, 15 — 17 hemställs

13. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om kooperativt bistånd,

15. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om användningen av katastrofanslaget,

16. att riksdagen beslutar att anslaget till katastrofinsatser ökar med 130 milj. kr. till 655 milj. kr.,

17. att riksdagen beslutar att anslaget till Folkrörelser och enskilda organisationer ökas med 100 milj. kr. till 525 milj. kr.

I motion 1986/87:U213 av Olle Grahn och Börje Stensson (fp) hemställs att riksdagen beslutar att anslå ytterligare 100 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit till Bistånd genom folkrörelser och andra enskilda organisationer.

I motion 1986/87:U216 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) yrkandena 24—27 hemställs

24. att riksdagen för Bistånd genom folkrörelser och andra enskilda organisationer anslår ytterligare 100 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit,

25. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en femårig ökning av biståndet genom enskilda organisationer,

26. att riksdagen för Katastrofer m. m. anslår ytterligare 150 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit.

27. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om beredskap hos regeringen att återkomma till riksdagen med begäran om ytterligare medel för katastrofbistånd.

I motion 1986/87:U218 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkandena 15 och 20 hemställs

15. att riksdagen beslutar att till bistånd genom folkrörelser och andra enskilda organisationer anslå 20 000 000 kr. utöver regeringens förslag.

20. att riksdagen beslutar anslå 634 000 000 kr. i katastrofbistånd utöver regeringens förslag.

I motion 1986/87:U221 av Oswald Söderqvist m. fl. (vpk) hemställs att riksdagen av regeringen begär ökad humanitär hjälp till folket i Afghanistan i enlighet med vad som framförs i motionen.

I motion 1986/87:U222 av Hans Petersson i Hallstahammar m. fl. (vpk, fp, c) yrkande 2 hemställs

2. att riksdagen hos regeringen begär att 20 milj. kr. från anslaget till katastrofbistånd tillställs Polisarios flyktingläger i Algeriet.

I motion 1986/87:U224 av Charlotte Branting m. fl. (fp)

att riksdagen hos regeringen begär att 20 milj. kr. från anslaget till katastrofbistånd tillställs Polisarios flyktingläger i Algeriet.

I motion 1986/87:U229 av Margareta af Ugglas m. fl. (m) yrkandena 29 och 33 hemställs

29. att riksdagen beslutar att anslå 480 milj. kr. till Enskilda organisationer.

33. att riksdagen beslutar att till Katastrofer m. m. för budgetåret 1987/88 anslå 595 milj. kr.

I motion 1986/87:U232 av Alf Wennerfors (m) yrkandena 2 och 3 hemställs

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts under avsnittet "Förutsättningar för humanitärt bistånd",

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att 50 milj. kr. ur anslaget "Utvecklingssamarbete genom SIDA" för budgetåret 1987/88 ges till den humanitära hjälpen till afghanska flyktingar.

I motion 1986/87:U235 av Birger Hagård (m) yrkande 2 hemställs

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att humanitärt bistånd skall komma hela Angola till del, alltså också de av UNITA befriade områdena.

I motion 1986/87:U502 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkandena 2 och 4 hemställs

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att regeringen bör yrka på att svenskt bistånd genom ICRC för nödhjälpsarbete inne i Östtimor omedelbart återupptas.

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att humanitärt stöd bör ges till FRETILIN.

UU 1986/87:10

I motion 1986/87:U505 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkande 3 hemställs

3. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära initiativ till humanitär hjälp inne i Chile enligt motionens förslag.

I motion 1986/87:U512 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkande 5 hemställs

5. att riksdagen hos regeringen begär en ökad humanitär hjälp till de svårt utsatta palestinska flyktinglägren i Libanon.

I motion 1986/87:U514 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkande 3 hemställs

3. att riksdagen hos regeringen begär åtgärder så att humanitär hjälp från Sverige kan lämnas till kurdiska flyktingar i gränsområdena mellan Irak och Iran.

I motion 1986/87:U518 av Per Arne Aglert och Jan-Erik Wikström (båda fp) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om humanitärt bistånd för insatser för mänskliga rättigheter i Sydasien och Mellanöstern.

I motion 1986/87:U529 av Ivar Virgin (m) yrkandena 1 och 2 hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om hjälp till det afghanska folket, framför allt genom Svenska Afghanistankommittén och andra frivilligorganisationer.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbildning av flyktingarna.

Utskottet

Under detta avsnitt behandlar utskottet dels katastrofpostens storlek och användning samt de motioner som väckts därom, dels också motioner om vissa krigs- och krisdrabbade områden dit svenskt humanitärt bistånd utgår.

Katastrofmedlens storlek och användning

Anslagsposten för katastrofer m. m. har under de senaste två budgetåren ökat från 360 milj. kr. till 500 milj. kr. Denna kraftiga ökning har huvudsakligen motiverats av den svåra försörjningskrisen i Afrika; nära tre fjärdedelar av anslagsposten har sålunda utnyttjats för insatser i ett femtontal afrikanska länder. Även om läget under det senaste året förbättrats något är behovet av akut katastrofhjälp alltför mycket stort. Anslagsposten används även för finansiering av långsiktiga katastrofförebyggande insatser i förening med medel som anvisats för reguljärt utvecklingssamarbete.

Utskottet anser att en beredskap bör finnas för ökat katastrofbistånd, särskilt för södra Afrika, mot bakgrund av den aktuella utvecklingen där. Med hänsyn härtill och det stora behovet av katastrofförebyggande åtgärder bör enligt utskottets mening därför en höjning av denna anslagspost ske utöver regeringens förslag. Utskottet föreslår sålunda en ökning med 70 milj. kr. till 595 milj. kr. Medelsförslaget i yrkande 33 i motion U229 bifalls

därmed. Till följd härav avstyrker utskottet de motionsyrkanden som föreslagit en ytterligare höjning av katastrofposten, nämligen motionerna U205 yrkande 4, U209 yrkande 16, U216 yrkande 26 samt U218 yrkande 20.

I motion U209 anförs att katastrofbiståndet endast bör användas för att möta akuta katastrofer som inte varit möjliga att förutse eller bedöma vid den av. Motionärerna vill också se en vidareutveckling av den svenska beredskapen att ingripa vid katastrofer. Detta bör ske i samarbete med övriga nordiska länder och med organisationer som Röda korset och Räd- da barnen.

Även motion U229 anser att anslagsposten för katastrofhjälp bör användas främst vid oförutsedda nödsituationer och endast undantagsvis bindas upp till mer långvariga insatser. De problem av bl. a. miljömässig karaktär som ligger bakom livsmedelskrisen i flera u-länder bör sålunda enligt motionärerna motverkas genom särskilda projekt och finansieras över annat anslag.

Utskottet anser att katastrofbiståndet bör ses i ett långsiktigt utvecklingsperspektiv och att katastrofrisker bör beaktas i det reguljära utvecklings-samarbetet. Även om katastrofförebyggande insatser sålunda i regel bör planeras och bekostas inom ramen för det reguljära utvecklingssamarbetet talar emellertid, enligt utskottets mening, starka skäl för att också i fortsättningen katastrofmedel bör kunna användas i länder med särskilt allvarliga katastrofrisker. Detta kan exempelvis gälla fall där miljö- och klimatfaktorer medför hot om omfattande nöd och mänskligt lidande. Som föreslås i budgetpropositionen bör avtal för begränsad tid och under vissa där närmare angivna förutsättningar kunna få ingås med programländer om insatser som finansieras på detta sätt.

Vad gäller den svenska beredskapen för katastrofinsatser vill utskottet i första hand erinra om den s. k. specialenheten för katastrofhjälp inom beredskapsstyrkan för FN-tjänst. Genom denna kan med kort varsel specialister och utrustning ställas till förfogande. Under de senaste åren har enheten utfört uppdrag i Sudan och Bolivia och är för närvarande verksam i Uganda. Även Röda korset och Räd- da barnen har ställt personal till förfogande för olika hjälpopoperationer som finansierats över katastrofanslaget främst inom hälsovårdsområdet. Den jämförelsevis enkla och snabba berednings- och beslutsordning som gäller i fråga om katastrofbistånd kan också nämnas i detta sammanhang. Utskottet finner sammanfattningsvis att den svenska beredskapen på detta område får anses tillfredsställande.

Motion U209 yrkande 15 avstyrks mot bakgrund av vad utskottet ovan anfört.

I motion U216 (fp) anförs att regeringen bör ha en beredskap att återkomma till riksdagen med begäran om ytterligare medel för katastrofbistånd om situationen i södra Afrika i anslutning till en handelsbojkott så skulle kräva.

Utskottet har tidigare i detta betänkande redovisat de betydande ökning- ar som föreslås vad gäller utvecklingsbiståndet till frontstaterna nästa bud- getår. Även beträffande katastrofbiståndet förordas, som nyss framgått, en avsevärd höjning. Därtill har utskottet förordat 25 % ökning av det humani- tära biståndet till södra Afrika. Skulle det uppkomma medelsbehov som sålunda går utöver vad som ryms inom ramen för föreliggande budgetpro-

Yrkande 27 i motion U216 avstyrks därmed.

I flera motioner förespråkas fortsatta humanitära insatser till förmån för det *afghanska folket*. I motion U232 erinras om svårigheterna för de internationella organisationerna att lämna hjälp till civilbefolkningen i Afghanistan. Sverige bör verka för att dessa organisationer ges möjlighet att verka självständigt där. Samma svårigheter berörs i motion U221 som dock pekar på vissa ansatser till en öppning mot förändrade förhållanden i landet. Regeringen bör ta snabba initiativ för att kanalisera humanitär hjälp till alla delar av Afghanistan. I motion U207 hemställs att medel från katastrofanslaget tas i anspråk för extra anslag till UNICEF och UNHCR för insatser för utbildning och hälsovård för de afghanska flyktingbarnen. Motion U529 understryker betydelsen av att Sverige genom konkreta hjälpinsatser visar sin solidaritet med det afghanska folket och att dessa bör ske framför allt genom Afghanistankommittén och andra frivilligorganisationer. Det är också viktigt att satsa på utbildning av flyktingarna så att de kan restaurera mark och åter bedriva jordbruk i sina hemtrakter när det småningom blir möjligt att återvända.

Efter den sovjetiska invasionen av Afghanistan har Sverige lämnat humanitärt bistånd till nödlidande afghaner om sammanlagt ca 127 milj. kr. Därav har drygt 70 milj. kr. använts för insatser för flyktingarna i Pakistan. Inom ramen för nämnda belopp har Sverige också lämnat bidrag till bl. a. Världsbankens och UNHCR:s projekt för rehabilitering av de områden som utsatts för markförstöring på grund av de stora flyktingskarorna. Genom enskilda organisationer, främst Svenska Afghanistankommittén, har Sverige även sökt nå nödlidande människor inne i Afghanistan. Stödet har huvudsakligen avsett allmän sjukvård och medicinsk utrustning, men under senare år även viss livsmedelshjälp till civilbefolkningen. Afghanistankommittén har för 1987 års arbete beviljats 20 milj. kr.

Det är av uppenbara skäl svårt att förmedla hjälp inne i det ockuperade landet. FN:s biståndsorgan och andra internationella hjälporganisationer har stora svårigheter att bistå den nödlidande befolkningen där. Internationella röda korset har emellertid efter flera års förhandlingar nyligen fått tillstånd att återuppta visst hjälparbete inne i landet. Verksamheten avses omfatta besök av fångar som hålls av de afghanska myndigheterna och hjälp till återanpassning av krigsinvalidier m. m. I den rådande situationen är det enligt utskottets uppfattning betydelsefullt att fortsatt hjälp ges till flyktingar från Afghanistan och att möjligheterna att på olika vägar nå de behövande inne i landet utnyttjas. Svenska Afghanistankommittén är en effektiv sådan kanal. Utskottet utgår ifrån att regeringen som hittills genom bl. a. Afghanistankommittén bidrar med hjälpinsatser som bedöms möjliga att genomföra. Utskottet utgår vidare från att Sverige även fortsättningsvis aktivt verkar i Afghanistanfrågan i de FN-organ som är särskilt lämpade och avsedda härför, t. ex. UNICEF.

Motionerna U232 yrkande 2, U221, U207 samt U529 yrkandena 1 och 2

får anses besvarade med vad utskottet anfört. Yrkande 3 i motion U232 avstyrks då utskottet inte är berett förorda något i förväg bestämt belopp för detta ändamål.

I motion U502 yrkande 2 föreslås att det svenska biståndsarbetet i *Östra Timor* genom Röda korsets internationella kommitté (ICRC) återupptas.

Efter en uppgörelse med den indonesiska regeringen verkar ICRC sedan ett par år åter i Östra Timor. 1986 uppgick budgeten för denna verksamhet till 11 milj. kr. Svenska röda korset bidrog med 400 000 kr. varav hälften utgick från katastrofanslaget. Utskottet utgår från att svenskt stöd även i fortsättningen vid behov lämnas till ICRC. Motion U502 yrkande 2 får med hänvisning härtill anses besvarat.

I samma motion yrkande 4 hemställs att humanitärt bistånd skall utgå till FRETILIN.

Utskottet finner inte skäl att uttala sig till förmån för ett direkt stöd till FRETILIN. Enligt svensk etablerad praxis bör direkta bidrag till befrielse- rörelser endast utgå om FN:s generalförsamling i en resolution med svensk anslutning uttalat sig till förmån för sådant stöd. Detta är inte fallet med FRETILIN. Yrkande 4 i motion U502 avstyrks.

I motionerna U222 och U224 föreslås att 20 milj. kr. från katastrofanslaget skall tillställas Polisarios läger i Algeriet för flyktingar från *Västra Sahara*.

Sverige har under lång tid bidragit till arbetet för flyktingarna från Västra Sahara genom Rädda barnen och Röda korset. Föregående budgetår utgick 11 milj. kr. via dessa organisationer. Hjälpn distribueras på platsen genom algeriska Röda halvmånen och sahariska Röda halvmånen. Det finns på svensk sida beredskap för ytterligare bidrag att täcka uppkommande behov. Någon fastställd övre gräns för det svenska humanitära biståndet till det västahariska folket föreligger alltså inte. Av detta skäl vill utskottet inte uttala sig för något bestämt belopp. Utskottet avvisar också förslaget om direkta bidrag till Polisario. De övriga spørsmål som tas upp i motionerna, bl. a. erkännandefrågor, kommer utskottet senare att behandla i annat sammanhang.

Med hänvisning till det anförda får motionerna U222 yrkande 2 och U224 anses besvarade.

Enligt motion U514 bör Sverige på nytt pröva möjligheterna att lämna humanitär hjälp till de stora grupper *kurder* som lever i lägerliknande förhållanden och djupaste misär i gränsområdena mellan Iran och Irak.

ICRC bedriver sedan flera år verksamhet bland flyktingar vid irakisk-iranska gränsen. Detta arbete erhåller betydande svenskt stöd. Flera av flyktinglägren på ömse sidor om gränsen är framför allt befolkade av kurder, vilka ICRC tidvis kunnat bistå. Svårigheterna att nå fram med hjälpen har emellertid varit mycket stora. ICRC har för övrigt endast möjligheter att lämna hjälp åt de kurder som betraktas som flyktingar till följd av kriget mellan Iran och Irak. Andra av förföljelse drabbade kurder i området är ännu svårare att bistå med internationella insatser. Utskottet utgår från att regeringen utnyttjar de möjligheter som erbjuder sig att underlätta för

hjälporganisationer att få erforderliga arbetsmöjligheter i Iran och Irak. Utskottet noterar att ICRC i december förra året tillåtits återuppta sin verksamhet i Iran. Yrkande 3 i motion U514 får därmed anses besvarat.

I motion U512 hemställs om ökad humanitär hjälp till de svårt utsatta *palestinska flyktinglägren i Libanon*.

Sverige har under senare år lämnat avsevärt stöd till insatser för palestinaflyktingar i Libanon. Vårt land hör sålunda till de största bidragsgivarna till FN:s hjälpprogram för palestinaflyktingar (UNRWA). Därutöver har lämnats bidrag över katastrofanslaget till svenska enskilda organisationers arbete till förmån för palestinska och andra flyktingar i Libanon. Utskottet utgår från att regeringen även i fortsättningen är beredd att vid behov lämna katastrofhjälp till Libanon. Yrkande 5 i motion U512 får därmed anses besvarat.

Motion U505 understryker behovet av humanitär hjälp till folket i *Chile*. Regeringen bör undersöka om det är möjligt att lämna sådan hjälp till de mest behövande via enskilda organisationer.

Inom anslaget för humanitära insatser i Latinamerika lämnas ett omfattande stöd till förtryckets offer, till folkbildnings- och aktionsprogram och till bevakning av de mänskliga rättigheterna i Chile. Detta stöd förmedlas via flera svenska enskilda organisationer, t. ex. Diakonia och Rädda barnen. Utskottet anser det inte påkallat att härutöver begära något regeringsinitiativ.

Yrkande 3 i motion U505 avstyrks därmed.

I motion U235 hemställs att humanitärt bistånd skall kunna komma även de av UNITA befriade områdena i Angola till del. Utskottet har under de senaste två riksmötena behandlat motsvarande yrkanden. Utskottet har därvid framhållit att det inte finns något principiellt hinder för att lämna hjälp för humanitära ändamål i någon del av Angola, således även i av UNITA behärskade områden. Så sker för övrigt redan. ICRC ombesörjer med bidrag från Sverige vissa hjälpsändningar. Utskottet vill emellertid understryka att de humanitära hjälpinsatser som kan komma i fråga i fall som detta i första hand finansieras med medel ur katastrofposten och på sedvanligt sätt genomförs av någon enskild organisation. UNITA:s militära samarbete med och beroende av apartheidregimen i Sydafrika är ett skäl till att UNITA inte kan komma i fråga som förmedlare av humanitär hjälp. Yrkande 2 i motion U235 avstyrks.

I motion U518 föreslås att de särskilda anslagen för humanitära insatser också bör gälla Asien och Mellanöstern, och inte som för närvarande enbart Latinamerika och södra Afrika. Motiveringen härför är att läget för de mänskliga rättigheterna är lika utsatt i de förstnämnda regionerna.

Behovet av stöd för främjande av respekten för grundläggande mänskliga rättigheter liksom möjligheterna att tillgodose detta behov är sedan många år vägledande för svenska biståndsinsatser. Detta manifesteras i det reguljära samarbetet med programländerna, det humanitära biståndet, det omfattande flyktingstödet via katastrofposten och i de enskilda organisationernas utvecklingsbistånd. Inom det nuvarande systemets ram finns så-

ledes goda förutsättningar att tillgodose behovet av humanitära insatser även utanför de två regioner som bedömts vara särskilt angelägna, nämligen Latinamerika och södra Afrika. Utskottet, som i och för sig kan dela motionärernas uppfattning att situationen beträffande respekten för de mänskliga rättigheterna är otillfredsställande på många håll även i Mellanöstern och Asien, anser sålunda att syftet med motionärernas yrkande kan tillfredsställas inom redan befintliga anslagsposter. Motion U518 avstyrks därmed.

Folkrörelser och enskilda organisationer

I avsnittet om allmänna riktlinjer för utvecklingssamarbetet har utskottet understrukt att folkrörelser och enskilda organisationer spelar en viktig roll i biståndet, inte minst när det gäller att idémässigt och praktiskt bygga upp en demokratisk medvetenhet i u-länderna.

I takt med att de enskilda organisationernas roll i biståndssamarbetet givits större vikt har anslagsposten i fråga vuxit. För nästkommande budgetår föreslår regeringen 425 milj. kr. Därtill kommer att ett nästan lika stort belopp förmedlas av de enskilda organisationerna som katastrofbistånd och humanitärt bistånd.

Den översyn av de enskilda organisationernas biståndskapacitet som på förslag av riksdagen genomfördes av SIDA år 1984—1985 ledde SIDA till slutsatsen att en successiv ökning av anslagen till de enskilda organisationerna var möjlig och önskvärd. Som ett etappmål för en period av tre till fem år nämndes i SIDA-styrelsens beslut i augusti 1985 nivån 500 milj. kr. Ökningstakten borde anpassas till organisationernas kapacitetsutveckling och till nödvändigheten att skydda organisationernas identitet och bevara biståndets kvalitet, hette det i styrelsens beslut.

I anslutning till årets budgetproposition föreslås i flera motioner ytterligare höjningar av anslagsposten med belopp mellan 20 och 100 milj. kr.

Utskottet finner det liksom motionärerna motiverat med en viss höjning av anslagsposten i fråga utöver propositionens belopp och föreslår ett påslag på 50 milj. kr. Förslaget ligger i linje med den ökningstakt SIDA:s styrelse föreslog i det nyssnämnda beslutet. De belopp som föreslås i yrkande 17 i motion U209 (c), motion U213, yrkande 24 i motion U216 (fp), yrkande 15 i motion U218 (vpk) och yrkande 29 i motion U229 (m) avstyrks i konsekvens härmed.

I motion U216 (fp) yrkande 25 föreslås att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna att bidragen till enskilda organisationer under en kommande femårsperiod skall öka till minst 800 milj. kr. Utskottet förutsätter att anslagsposten även framgent kommer att öka successivt och att en sådan ökning kommer att skapa utrymme för en breddning av verksamheten. Utskottet är emellertid inte berett att nu uppställa något nytt mål för anslagspostens storlek. Därmed avstyrks yrkande 25 i motion U216.

Motion U205 (c) föreslår att de frivilliga organisationerna skall ges en långt mer central roll i planeringen av det svenska utvecklingssamarbetet.

Som framgår av propositionen tas ett steg i denna riktning genom att regeringen hösten 1986 tillsatte ett folkrörelseråd under ordförandeskap av

biståndsministern. Därmed skapas enligt utskottets mening förutsättningar för att på ett systematiskt sätt ta de enskilda organisationernas erfarenheter till vara i biståndsplaneringen, inte minst när det gäller att ge biståndet en demokratifrämjande inriktning. Det offentligt finansierade utvecklingssamarbetet måste emellertid, liksom hittills, självfallet styras av riksdag och regering och de ansvariga biståndsmyndigheterna. Utskottet är inte berett att förorda att de enskilda organisationerna skall tilldelas en särställning av det slag som tycks vara innebörden av tankegångarna i motion U205. Yrkande 9 i motionen avstyrks därför.

Ett viktigt inslag i det utvecklingssamarbete som enskilda organisationer står för är stöd till Kooperationen i u-länderna. Frågan tas särskilt upp i motion U209 (c), i vilken föreslås att kooperativa insatser ges ökat stöd från anslaget för folkrörelser och enskilda organisationer. I motionstexten beskrivs särskilt lantbrukskooperationens arbete.

Utskottet delar uppfattningen att stöd till producent- och konsumentkooperation kan vara ett effektivt inslag i utvecklingssamarbetet. Sverige har också bidragit till utveckling av Kooperationen i de u-länder som själva valt att utnyttja kooperativa företagsformer i sin utvecklingsstrategi, genom Swedish Cooperative Center (SCC), i vilket bl. a. KF och LRF ingår. SCC arbetar bl. a. i Zambia inom ramen för det svenska landprogrammet och är därutöver verksamt i ett flertal länder i Asien, Afrika och Latinamerika.

Den höjning av anslagsposten som utskottet föreslagit bör kunna ge ökat utrymme för kooperativa insatser i de sammanhang där sådana kan bedömas bli effektiva. Yrkande 13 i motion U209 får därmed anses besvarat.

4.5 Särskilda program, miljö, markvård och energi m. m.

Propositionen (s. 86—88)

Anslagsposten Försöksverksamhet och metodutveckling m. m. är för närvarande uppdelad i en delpost för försöksverksamhet och metodutveckling och en delpost för insatsförberedelser och resultatvärdering. Från den förstnämnda delposten utgår stöd både till försöksverksamhet och metodutveckling som innefattar huvudsakligen experimentell och innovativ verksamhet och till andra särskilt angelägna projekt utanför det landprogrammerade biståndet, främst i fråga om miljö och markvård samt energi. Regeringen föreslår att anslagsposten Försöksverksamhet och metodutveckling m. m. ersätts av en ny anslagspost benämnd Särskilda program. Denna bör innehålla delposter för försöksverksamhet och metodutveckling, miljö- och markvård, befolknings- och hälsofrågor, energi, kvinnofrågor, kultur och massmedia samt insatsförberedelser och resultatvärdering.

Regeringen föreslår att 175 343 000 kr. avsätts för anslagsposten Särskilda program. Den kommer senare att besluta om fördelning av medlen mellan delposterna.

Motioner

I motion 1986/87:U209 av Olof Johansson m. fl. (c) yrkandena 11 och 29 hemställs

11. att riksdagen beslutar att anslå 280 milj. kr. till ett särskilt anslag för Miljö, markvård och energi.

29. att riksdagen beslutar att anslaget till Särskilda program skall vara 150,31 milj. kr.

I motion 1986/87:U216 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) yrkande 28–31 hemställs

28. att riksdagen för Särskilda program anslår ytterligare 150 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit.

29. att riksdagen beslutar inrätta ett nytt anslag för Miljö, markvård och energi.

30. att riksdagen för Miljö, markvård och energi anslår 180 milj. kr.,

31. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om demokratistödande insatser på Filippinerna.

I motion 1986/87:U217 av Sten Sture Paterson (m) yrkande 6 hemställs

6. att riksdagen beslutar att återinföra inom biståndsanslaget en särskild anslagspost för miljö, markvård och energi.

I motion 1986/87:U229 av Margaretha af Ugglas m. fl. (m) yrkande 27 hemställs

27. att riksdagen beslutar att till ett nytt anslag Miljö, markvård och energi för budgetåret 1987/88 anslå 100 milj. kr.

I motion 1986/87:U236 av Gunnel Jonäng (c) hemställs att riksdagen hos regeringen begär åtgärder för att stödja det filippinska folkets demokratiska kamp.

I motion 1986/87:U238 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkande 7 hemställs

7. att riksdagen i budgetpropositionen 1987, bil. 5 anslagsposten Särskilda program, anslår 6 000 000 kr. utöver regeringens förslag för utökad personal och igångsättande av projekt avseende kvinnor.

Utskottet

Liksom tidigare år föreslås i motioner från (m), (fp) och (c) att den år 1983 avskaffade anslagsposten Mark-, miljövård och energi återinförs. I motion U209 (c) föreslås att 280 milj. kr., i motion U216 (fp) att 180 milj. kr. och i motion U229 (m) att 100 milj. kr. anvisas till den återinförda posten. Även motion U217 hemställer att en särskild anslagspost inrättas för detta ändamål.

Utskottet har tidigare i detta betänkande utförligt redovisat sin syn på miljöfrågornas roll i utvecklingssamarbetet. Utskottet föreslår bl. a. att miljöhänsyn skall komma till uttryck i formuleringen av biståndsmålen. Sverige ger ett betydande bistånd på mark- och miljövårdsområdet och stöder vidare en rad projekt som syftar till förbättrad energiförsörjning i utvecklingsländerna. Dessa insatser belastar flera anslag, i första hand landramarna, men också anslagsposterna för regionala insatser, katastrofbistånd, enskilda organisationer etc. Därutöver finns inom ramen för den nya anslagsposten Särskilda program möjlighet att stödja direkta miljövårdande insatser dels av mer långsiktig karaktär, dels för mer experimentella satsningar.

SAREC tillförs även nästa budgetår ett stort belopp för särskilda forskningsinsatser på skogs- och miljöområdet. Enligt utskottets uppfattning finns med denna starka prioritering och integration av miljöfrågorna i biståndet inget behov av ett särskilt anslag för ändamålet. Med hänvisning härtill avstyrks yrkande 11 i motion U209, yrkandena 29 och 30 i motion U216, yrkande 6 i motion U217 samt yrkande 27 i motion U229.

I motion U216 föreslås att demokratisk samhällsutveckling skall ges stort utrymme under posten Särskilda program och föreslås därför en höjning med 150 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit. I motion U209 föreslås däremot en minskning av anslaget till 150,31 milj. kr.

Motion U238 hemställer att under detta anslag 6 milj. kr. utöver regeringens förslag skall anvisas för utökad personal och igångsättande av projekt avseende kvinnor.

Den i årets budgetproposition föreslagna nya anslagsposten för särskilda program innehåller delposter för bl. a. försöksverksamhet och metodutveckling, miljö- och markvård, befolknings- och hälsofrågor, energi, kvinnofrågor samt kultur och massmedia. Regeringen föreslår att 175 343 000 kr. avsätts för denna anslagspost. Verksamheten inom delposterna skall omfatta insatser med karaktär av långsiktigt utvecklingssamarbete. Avsikten är att tillgodose speciella behov i u-länderna på områden där Sverige har speciell kompetens. Insatserna bör främst ha anknytning till det reguljära bilateral utvecklingssamarbetet men också kunna omfatta verksamhet i andra utvecklingsländer i samarbete med FN eller andra internationella organisationer.

Som tidigare framhållits i detta betänkande bör bistånd för demokratiuppbyggnad i första hand ingå som en del i det ordinarie landinriktade biståndet. Demokratimålet är vidare en överripande fråga som integreras i allt svenskt utvecklingssamarbete, varför det enligt utskottets mening inte finns skäl att bryta ut detta mål i en särskild anslagspost eller delpost. Inom den nya anslagsposten för särskilda program finns utrymme för vissa demokratistödande insatser. Utskottet överlåter åt regeringen att närmare bestämma fördelningen mellan delposterna och anser heller inte att någon förändring av anslagets storlek bör ske i förhållande till regeringens förslag. Motion U216 yrkande 28 avstyrks. Detsamma gäller motion U238 yrkande 7 och motion U209 yrkande 29.

Demokratistödande insatser i Filippinerna förordas i motionerna U216 och U236. Finansieringen av sådana insatser föreslås ske via det här aktuella anslaget för särskilda program resp. via ett speciellt demokratianslag. Utskottet har därför valt att behandla motionerna i detta sammanhang.

Sverige har vid olika tillfällen uttalat politiskt stöd för den nya regeringen i Filippinerna och dess arbete för utveckling i demokratisk riktning. Det bistånd som för närvarande i vissa former utgår är ett uttryck för detta stöd. Bistånd lämnas för katastrofinsatser och genom enskilda organisationer. Stöd har bl. a. givits åt folkbildningsprojekt, för landsbygdsutveckling och för olika insatser genom BITS. Utskottet utgår från att regeringen även fortsättningsvis utvecklar samarbetet och förbindelserna med Filippinerna på olika områden för att stödja den demokratiska utvecklingen där. Yrkande 31 i motion U216 och motion U236 avstyrks därmed.

Utskottet hemställer

1. beträffande *obundet bistånd* res. 27 (fp)
att riksdagen avslår yrkande 5 i motion 1986/87:U216,
2. beträffande *importstöd* res. 28 (m)
att riksdagen avslår yrkande 7 i motion 1986/87:U229,
3. beträffande användning av *biståndsmedel för insatser i Sverige*
att riksdagen avslår motion 1986/87:U211,
4. beträffande *medelsramar för Angola, Moçambique och Zimbabwe* res. 29 (m)
att riksdagen med avslag på yrkandena 17, 18 och 26 i motion 1986/87:U229 bifaller budgetpropositionens förslag och för budgetåret 1987/88 godkänner följande medelsramar: för Angola 140 milj. kr., för Moçambique 325 milj. kr. och för Zimbabwe 150 milj. kr.,
5. beträffande *fortsatt biståndssamarbete med Angola*
att riksdagen avslår yrkande 1 i motion 1986/87:U235,
6. beträffande *medelsram för Tanzania* res. 30 (m)
att riksdagen med avslag på yrkande 27 i motion 1986/87:U209, yrkande 14 i motion 1986/87:U229 samt motion 1986/87:U231 såvitt nu är i fråga bifaller budgetpropositionens förslag och som medelsram för Tanzania för budgetåret 1987/88 godkänner ett belopp av 510 milj. kr., res. 31 (c)
7. beträffande *inriktningen m. m. av biståndet till Tanzania*
att riksdagen avslår motion 1986/87:U231 såvitt nu är i fråga,
8. beträffande *medelsram för Etiopien* res. 32 (m)
att riksdagen med avslag på yrkande 25 i motion 1986/87:U209, yrkande 1 i motion 1986/87:U214, yrkande 14 i motion 1986/87:U216 samt yrkande 19 i motion 1986/87:U229 bifaller budgetpropositionens förslag och som medelsram för Etiopien för budgetåret 1987/88 godkänner ett belopp av 145 milj. kr., res. 33 (fp, c)
9. beträffande *fortsatt biståndssamarbete med Etiopien*
att riksdagen avslår yrkande 6 i motion 1986/87:U205 såvitt nu är i fråga,
10. beträffande *inriktningen av biståndet till Etiopien* res. 32 (m)
att riksdagen avslår yrkande 2 i motion 1986/87:U214,
11. beträffande *medelsram för Nicaragua* res. 34 (m)
att riksdagen med avslag på yrkande 26 i motion 1986/87:U209, yrkande 15 i motion 1986/87:U216 och yrkande 24 i motion 1986/87:U229 bifaller budgetpropositionens förslag och som medelsram för Nicaragua för budgetåret 1987/88 godkänner ett belopp av 160 milj. kr., res. 35 (c)
12. beträffande *medelsram för Vietnam* res. 36 (m)
att riksdagen med avslag på yrkande 28 i motion 1986/87:U209, yrkande 16 i motion 1986/87:U216, yrkande 14 i motion 1986/87:U218 och yrkande 13 i motion 1986/87:U229 bifaller budgetpropositionens förslag och som medelsram för Vietnam för budgetåret 1987/88 godkänner ett belopp av 300 milj. kr., res. 37 (fp)
res. 38 (c)
res. 39 (vpk)

13. beträffande *avvecklingsplan för biståndet till Vietnam* res. 37 (fp)
att riksdagen avslår yrkande 24 i motion 1986/87:U209 och yrkande res. 38 (c)
17 i motion 1986/87:U216.
14. beträffande *fortsatt biståndssamarbete med Vietnam*
att riksdagen avslår yrkande 6 i motion 1986/87:U205 såvitt nu är i fråga,
15. beträffande *vitbok om biståndet till Vietnam* res. 40 (m)
att riksdagen avslår yrkande 11 i motion 1986/87:U229,
16. beträffande *förhållandena vid biståndsprojektet Bai Bang* res. 41 (m, fp, c)
att riksdagen avslår yrkande 32 i motion 1986/87:U216.
17. beträffande *medelsramar för Indien, Botswana och Kap Verde* res. 42 (m)
att riksdagen med avslag på yrkandena 15, 21 och 23 i motion 1986/87:U229 bifaller budgetpropositionens förslag och för budgetåret 1987/88 godkänner följande medelsramar: för Indien 380 milj. kr., för Botswana 95 milj. kr. och för Kap Verde 60 milj. kr.,
18. beträffande *medelsram för Kenya* res. 43 (m)
att riksdagen med avslag på yrkande 11 i motion 1986/87:U218 såvitt res. 44 (vpk)
nu är i fråga och yrkande 16 i motion 1986/87:U229 bifaller budgetpropositionens förslag och för budgetåret 1987/88 som medelsram för Kenya godkänner ett belopp av 140 milj. kr.,
19. beträffande *framtida bistånd till Kenya* res. 44 (vpk)
att riksdagen avslår yrkande 11 i motion 1986/87:U218 såvitt nu är i fråga,
20. beträffande *medelsram för Laos* res. 45 (m)
att riksdagen med avslag på yrkande 12 i motion 1986/87:U218 och res. 46 (vpk)
yrkande 20 i motion 1986/87:U229 bifaller budgetpropositionens förslag och som medelsram för Laos för budgetåret 1987/88 godkänner ett belopp av 70 milj. kr.,
21. beträffande *medelsram för Bangladesh* res. 47 (vpk)
att riksdagen med avslag på yrkande 10 i motion 1986/87:U218 såvitt nu är i fråga bifaller budgetpropositionens förslag och som medelsram för Bangladesh för budgetåret 1987/88 godkänner ett belopp av 135 milj. kr.,
22. beträffande *översyn av biståndssamarbetet med Bangladesh* res. 47 (vpk)
att riksdagen avslår yrkande 10 i motion 1986/87:U218 såvitt nu är i fråga,
23. beträffande *framtida bistånd till Lesotho* res. 48 (vpk)
att riksdagen avslår yrkande 13 i motion 1986/87:U218,
24. beträffande *medelsramar för Guinea-Bissau och Zambia*
att riksdagen med besvarande av yrkandena 22 och 25 i motion 1986/87:U229 bifaller budgetpropositionens förslag och för budgetåret 1987/88 godkänner följande medelsramar: för Guinea-Bissau 75 milj. kr., och för Zambia 230 milj. kr.,
25. beträffande *biståndssamarbete med Costa Rica*
att riksdagen avslår motion 1986/87:U220,
26. beträffande *återupphägnadsbistånd till Kampuchea* res. 49 (vpk)
att riksdagen avslår motion 1986/87:U215.

27. beträffande *biståndssamarbete med Uganda* res. 50 (fp)
att riksdagen avslår yrkande 18 i motion 1986/87:U216.
28. beträffande *medelsram för regionala insatser* res. 51 (m)
att riksdagen med avslag på yrkande 21 i motion 1986/87:U209, yr- res. 52 (fp)
kande 19 i motion 1986/87:U216 och yrkande 31 i motion 1986/ res. 53 (c)
87:U229 bifaller budgetpropositionens förslag och som medelsram
för regionala insatser för budgetåret 1987/88 godkänner ett belopp
av 205 milj. kr.,
29. beträffande *inrättande av anslagspost för särskilda insatser i* res. 54 (fp)
Latinamerika, m. m.
att riksdagen avslår yrkandena 21 och 22 i motion 1986/87:U216,
30. beträffande *medelsram för humanitärt bistånd i Latinamerika* res. 55 (fp)
att riksdagen med avslag på yrkande 23 i motion 1986/87:U209 och res. 56 (c)
yrkande 20 i motion 1986/87:U216 bifaller budgetpropositionens
förslag och som medelsram för humanitärt bistånd i Latinamerika
för budgetåret 1987/88 godkänner ett belopp av 175 milj. kr.,
31. beträffande *medelsram för humanitärt bistånd i södra Afrika* res. 57 (m, c)
att riksdagen med avslag på yrkande 22 i motion 1986/87:U209, yr- res. 58 (fp)
kande 23 i motion 1986/87:U216 och yrkande 28 i motion 1986/
87:U229 bifaller budgetpropositionens förslag och som medelsram
för humanitärt bistånd i södra Afrika för budgetåret 1987/88 god-
känner ett belopp av 250 milj. kr.,
32. beträffande *inriktningen av biståndet till södra Afrika* res. 51 (m)
att riksdagen avslår yrkande 10 i motion 1986/87:U229,
33. beträffande *medelsram för katastrofer m. m.* res. 59 (vpk)
att riksdagen med avslag på yrkande 4 i motion 1986/87:U205, yr-
kande 16 i motion 1986/87:U209, yrkande 26 i motion 1986/87:U216
och yrkande 20 i motion 1986/87:U218, med ändring av budgetpro-
positionens förslag och med bifall till medelsförslaget i yrkande 33 i
motion 1986/87:U229 som medelsram för katastrofer m. m., för bud-
getåret 1987/88 godkänner ett belopp av 595 milj. kr.,
34. beträffande *katastrofpostens användning* res. 60 (m, c)
att riksdagen avslår yrkande 15 i motion 1986/87:U209,
35. beträffande *beredskap för begäran om ytterligare medel för ka-* res. 61 (fp)
tastrofbistånd
att riksdagen avslår yrkande 27 i motion 1986/87:U216,
36. beträffande *humanitärt bistånd till Afghanistan*
att riksdagen förklarar motion 1986/87:U207, motion 1986/
87:U221, yrkande 2 i motion 1986/87:U232 och yrkandena 1 och 2 i
motion 1986/87:U529 besvarade med vad utskottet anfört,
37. beträffande *belopp för humanitärt bistånd till Afghanistan*
att riksdagen avslår yrkande 3 i motion 1986/87:U232,;
38. beträffande *humanitärt bistånd till Östra Timor*
att riksdagen förklarar yrkande 2 i motion 1986/87:U502 besvarat
med vad utskottet anfört,
39. beträffande *humanitärt bistånd till FRETILIN* res. 62 (vpk)
att riksdagen avslår yrkande 4 i motion 1986/87:U502,

40. beträffande *humanitärt bistånd till Västra Sahara*
att riksdagen förklarar yrkande 2 i motion 1986/87:U222 och motion 1986/87:U224 besvarade med vad utskottet anfört,

41. beträffande *humanitärt bistånd till kurdiska flyktingar*
att riksdagen förklarar yrkande 3 i motion 1986/87:U514 besvarat med vad utskottet anfört,

42. *beträffande humanitärt bistånd till Chile* res. 63 (vpk)
att riksdagen avslår yrkande 3 i motion 1986/87:U505,

43. beträffande *humanitärt bistånd till palestinaflyktingar*
att riksdagen förklarar yrkande 5 i motion 1986/87:U512 besvarat med vad utskottet anfört,

44. beträffande *UNITA*
att riksdagen avslår yrkande 2 i motion 1986/87:U235,

45. beträffande *humanitärt bistånd i Sydasien och Mellanöstern* res. 64 (fp)
att riksdagen avstyrker motion 1986/87:U518,

46. beträffande *medelsram för bistånd genom folkrörelser och andra enskilda organisationer*
att riksdagen med avslag på yrkande 17 i motion 1986/87:U209, motion 1986/87:U213, yrkande 24 i motion 1986/87:U216, yrkande 15 i motion 1986/87:U218 samt yrkande 29 i motion 1986/87:U229 och med ändring av budgetpropositionens förslag till medelsram för bistånd genom folkrörelser och andra enskilda organisationer för budgetåret 1987/88 godkänner ett belopp av 475 milj. kr.,

47. beträffande *framtida storlek av anslagsposten för bistånd genom folkrörelser och andra enskilda organisationer* res. 65 (fp)
att riksdagen avstyrker yrkande 25 i motion 1986/87:U216.,

48. beträffande *frivilliga organisationers roll i utvecklingssamarbetet*
att riksdagen avslår yrkande 9 i motion 1986/87:U205,

49. beträffande *kooperativt bistånd*
att riksdagen förklarar yrkande 13 i motion 1986/87:U209 besvarat med vad utskottet anfört,

50. beträffande *återinförande m. m. av anslagsposten för miljö, markvård och energi* res. 68 (m, fp, c)
att riksdagen avslår yrkande 11 i motion 1986/87:U209, yrkandena 29 och 30 i motion 1986/87:U216, yrkande 6 i motion 1986/87:U217 res. 69 (m)
och yrkande 27 i motion 1986/87:U229, res. 70 (fp)
res. 71 (c)

51. beträffande *medelsram för särskilda program* res. 66 (fp)
att riksdagen med avslag på yrkande 29 i motion 1986/87:U209, yrkande 28 i motion 1986/87:U216 och yrkande 7 i motion 1986/87:U238 bifaller budgetpropositionens förslag och till medelsram för särskilda program för budgetåret 1987/88 godkänner ett belopp av 175 300 000 kr., res. 67 (vpk)

52. beträffande *stöd för demokratin i Filippinerna* res. 72 (fp, c)
att riksdagen avslår yrkande 31 i motion 1986/87:U216 och motion 1986/87:U236.,

53. att riksdagen i övrigt godkänner de riktlinjer för utvecklingssamarbete och bidrag genom SIDA som förordats i budgetpropositionen,

54. att riksdagen med ändring av budgetpropositionens anslagsförslag till *Utvecklingssamarbete genom SIDA* för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 5 146 343 000 kr.

UU 1986/87:10

5. Information (C 3)

Från anslaget bestrids kostnader för att sprida upplysning i Sverige om situationen i u-länderna samt Sveriges insatser för att bidra till utvecklingen i dessa länder. Ca två tredjedelar av anslaget går till enskilda organisationers u-landsinformation och ca en tredjedel till SIDA:s egen informationsverksamhet.

Informationsanslagets storlek måste noga avvägas mot andra angelägna behov inom biståndet. Regeringen har dock räknat upp anslaget med 1 130 000 kr. Av detta belopp avser 530 000 kr. bidrag till enskilda organisationers informationsverksamhet, medan 600 000 kr. anvisas för SIDA:s egen informationsverksamhet.

Motioner

1 motion 1986/87:U216 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) yrkande 33 hemställs

33. att riksdagen till Information anslår ytterligare 1,0 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit,

1 motion 1986/87:U225 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkandena 1 och 2 hemställs

1. att riksdagen beslutar att under bil. 5 till budgetprop. 1987, C. Internationellt utvecklingssamarbete, anvisa 1 225 000 kr. till Afrikagrupperna för informationsinsatser utöver regeringens förslag.

2. att riksdagen beslutar att under bil. 5 till budgetprop. 1987, C. Internationellt utvecklingssamarbete, anvisa 900 000 kr. till ISAK för informationsinsatser utöver regeringens förslag.

1 motion 1986/87:U226 av Margareta Winberg och Torgny Larsson (s) hemställs att riksdagen uttalar sig för att SIDA:s informationsanslag till ISAK och AGIS omvandlas till ett s. k. generellt bidrag.

Utskottet

Som framgår av propositionen kommer SIDA:s och ett antal enskilda organisationers informationssatsning på Afrika att fortsätta även under det kommande budgetåret. Utskottet välkomnar detta.

Fp-motionen U216 föreslår att medelsanvisningen till anslaget Information höjs med en milj. kr. utöver regeringens förslag i syfte att utöka informationen om de enskilda organisationernas framgångsrika verksamhet i u-länderna.

SIDA:s informationsanslag C 3 är i jämförelse med andra myndigheters motsvarande anslag relativt stort. Drygt två tredjedelar av det går till enskilda organisationers u-landsinformation. Av den i årets budgetproposition föreslagna höjningen av anslaget förutses ca hälften gå till enskilda organi-

sationer. Utskottet anser sig inte ha anledning att föreslå den ytterligare höjning som förordas i yrkande 33 i motion U216, vilket följaktligen avstyrks.

I två motioner, nämligen U225 (vpk) och U226 (s) föreslås att kretsen av fasta bidragsmottagare utökas med Isolera Sydafrika-kommittén ISAK och Afrikagrupperna i Sverige AGIS. Motion U225 (vpk) föreslår i detta syfte att anslaget C 3 höjs med 1 225 000 kr. för bidrag till AGIS och 900 000 kr. för bidrag till ISAK.

Utskottet anser sig inte ha möjlighet att föreslå någon ytterligare höjning av anslaget för information utöver vad regeringen föreslår. Det torde också vara svårt att inom ramen för anslaget utöka kretsen av fasta bidragsmottagare ytterligare och därmed minska utrymmet för projektstöd. Mot bakgrund av att det nu är många år sedan systemet med generella bidrag etablerades och dessa bidrag upptar så stor del av utrymmet för enskilda organisationers informationsverksamhet finns det enligt utskottets mening skäl att se över systemet i dess helhet.

Yrkandena 1 och 2 i motion U225 (vpk) och motion U226 (s) avstyrks med hänvisning till vad som ovan anförts. Behovet av information om södra Afrika kommer att vara stort för lång tid framöver. Utskottet har inget att invända mot att regeringen söker finna en form för projektbidragen till AGIS och ISAK som så långt det är möjligt minskar de i motionerna redovisade administrativa olägenheterna för de båda organisationerna och ger dem en högre grad av planeringstrygghet.

Utskottet hemställer

1. beträffande *generellt informationsbidrag till Afrikagrupperna m. m.* res. 73 (vpk)
att riksdagen avslår motion 1986/87:U226.

2. att riksdagen med avslag på yrkande 33 i motion 1986/87:U216 och yrkandena 1 och 2 i motion 1986/87:U225 till *Information* för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 27 240 000 kr. res. 74 (fp)

6. Styrelsen för internationell utveckling (SIDA, C 4)

Propositionen (s. 89—91)

SIDA har i anslagsframställningen utförligt redogjort för sitt kapacitetsläge och i detta sammanhang argumenterat för en flexibel och rationell avvägning mellan anslag för administrativa kostnader och rena biståndskostnader.

SIDA upphandlar årligen ett stort antal konsulttjänster. Till största delen innebär SIDA:s konsultupphandling att SIDA införskaffar nödvändig expertis för beredning, genomförande och utvärdering av biståndsinsatser. En mindre del av de konsulter som har anlitats av SIDA utför dock arbetsuppgifter som i princip bör ankomma på SIDA:s tjänstemän. Denna upphandling avser konsulter som har grundläggande fackkunskaper inom olika områden och som av kapacitetsskäl används främst av SIDA:s sektorbyråer.

Regeringen är ej beredd att nu ta ställning till eventuella tjänster för att ersätta upphandling av konsulttjänster för arbetsuppgifter som i princip

bör ankomma på SIDA:s tjänstemän. SIDA bör tillsammans med statskontoret under våren 1987 se över bl. a. denna konsultupphandling och till regeringen lämna förslag om hur tjänstestrukturen bör se ut med beaktande av nämnda konsultupphandling i kombination med övriga resurser. Genomförda och planerade insatser på ADB-området, bl. a. rationaliseringsvinster som kan uppkomma genom det planerade nya ekonomiadministrativa systemet, bör beaktas i detta utredningsarbete. SIDA och statskontorets analys och förslag bör överlämnas till regeringen senast den 30 juni 1987.

Motioner

I motion 1986/87:U216 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) yrkande 34 hemställs

34. att riksdagen till Styrelsen för internationell utveckling (SIDA) anslår ytterligare 4 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit.

I motion 1986/87:U218 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkande 16 hemställs

16. att riksdagen bifaller SIDA:s framställning om medel för sex nya handläggartjänster och fyra assistenttjänster.

Utskottet

I sin anslagsframställning föreslår SIDA bl. a. sex nya handläggartjänster och fyra assistenttjänster samt ett belopp på 1,5 milj. kr. för att ersätta en del av den upphandling av konsulter som för närvarande måste ske i brist på egen fast personal.

Regeringen är inte beredd att nu föreslå medel för nya tjänster men hänvisar SIDA att tillsammans med statskontoret se över bl. a. konsultupphandlingen. Översynen skall föreligga den 30 juni 1987.

I fp-motionen U216 konstateras att ökningen av biståndets volym och nya uppgifter som lagts på SIDA nödvändiggör en förstärkning av de administrativa resurserna. I motionen föreslås därför att myndighetsanslaget tillförs ytterligare 4 milj. kr. Med en liknande motivering föreslås i vpk-motionen U218 att SIDA tillförs medel motsvarande önskemålet om sex nya tjänster.

Utskottet har förståelse för synpunkten att en kvantitativ och kvalitativ ökning av den operativa verksamheten ställer ökande krav på de administrativa resurserna. En relativt stor del av SIDA:s administrativa budget upptas av resor till och i mottagarländerna. Det är naturligt och oundvikligt eftersom besök på projekt och program i mottagarländerna är en del av själva biståndet. Om tjänsteresor företas av en av SIDA anlitad konsult, belastar kostnaden sakanslaget för det projekt konsulten arbetar med. Om en av SIDA anställd tjänsteman besöker samma projekt i motsvarande uppdrag belastar resekostnaden administrationsanslaget. Utskottet finner det mot denna bakgrund rimligt att tjänsteresor som SIDA:s personal gör som ett direkt led i planeringen och uppföljningen av projektarbetet fortsättningsvis får belasta anslagsposten Vissa landprogramkostnader under sakanslaget C 2.

För nästkommande budgetår torde högst 3,5 milj. kr. behöva tas i anspråk för sådana resor.

Detta förfarande bör skapa ett visst utrymme för en förstärkning av SIDA:s administrativa resurser. Utskottet är i väntan på den i propositionen föreslagna översynen dock inte berett tillstyrka de förslag om höjningar av anslaget C 4 som framförs i motionerna U216 (fp) och U218 (vpk). Yrkande 34 i motion U216 och yrkande 16 i motion U218 avstyrks följaktligen.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *resekostnader*

res. 75 (m)

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. att riksdagen med avslag på yrkande 34 i motion 1986/87:U216 och yrkande 16 i motion 1986/87:U218 till *Styrelsen för internationell utveckling (SIDA)* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 200 804 000 kr.

7. Nämnden för u-landsutbildning C 5

Propositionen (s. 91—93)

Nämnden för u-landsutbildning har till uppgift att leda och samordna den utbildning i språk och u-landskunskap inför uppdrag i u-länder, som bedrivs vid Sandöskolan. Nämnden har i sin nuvarande funktion funnits sedan 1981.

Under senare år har nämndens roll och arbetsuppgifter diskuterats utförligt. Det har härvid framkommit att ledningen av Sandöskolan utgjort den centrala arbetsuppgiften för nämnden, även om en ökad delegering till ordförande och rektor har skett. Denna inriktning av nämndens verksamhet har visat sig ändamålsenlig. Regeringen föreslår därför att nämnden för u-landsutbildning från och med den 1 juli 1987 ombildas till en styrelse för verksamheten i Sandö. Styrelsens sammansättning bör i likhet med den nuvarande nämnden representera olika mål- och intressegrupper.

De flesta funktioner och arbetsuppgifter som regleras i instruktionen för nämnden för u-landsutbildning, och som utförts vid Sandöskolan, bör även sprida information och kunskap om vilken u-landsutbildning som finns att tillgå i Sverige och vem som erbjuder olika slags utbildning. Andra centrala arbetsuppgifter bör vara att anordna konferenser och seminarier samt bedriva visst utredningsarbete i frågor kring u-landsutbildning.

Mot bakgrund av skolans verksamhet föreslår regeringen att den ombildade myndighetens namn blir styrelsen för u-landsutbildning i Sandö (Sandö U-centrum).

Den om- och tillbyggnad av U-centrums lokaler som påbörjades under hösten 1986 ger nya och förbättrade möjligheter för U-centrum att vidareutveckla och utvidga sin verksamhet. Byggekostnaderna uppgår till 40,7 milj.

kr., i prisläge 1 januari 1986, och tas i statsbudgeten upp av försvarsdepartementet. Av totalbeloppet hänförs sig 25,7 milj. kr. till Sandö U-centrum och avräknas från biståndsramen. Avräkningen för budgetåret 1987/88 utgör 14,4 milj. kr.

Kostnaderna för om- och tillbyggnaden av U-centrum finansieras till sin helhet av anslagsmedel. För utrustning och inventarier till de nybyggda lokalerna har U-centrum äskat sammanlagt 2,45 milj. kr. Regeringen anser att inventarier och utrustning i princip bör finansieras från såväl den anslags- som den avgiftsfinansierade delen av verksamheten. Regeringen kan därför endast biträda att en del av kostnaderna finansieras av anslagsmedel och har avsatt 570 000 kr. som en engångsanvisning för detta ändamål.

Motion

I motion 1986/87:U208 av Sven Lundberg m. fl. (s) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om förutsättningarna för Sandö U-centrum att på ett godtagbart sätt fullgöra sin utbildningsverksamhet.

Utskottet

Utskottet har tagit del av budgetpropositionens redogörelse för verksamheten vid Sandö U-centrum och noterar med tillfredsställelse att om- och tillbyggnaden av lokalerna pågår. Arbetet skall enligt planerna vara avslutat i tid till höstterminens början i år.

Byggnadskostnaderna, som beräknas uppgå till 25,7 milj. kr., och en del av inventariestkostnaderna (1,2 milj. kr.), finansieras med biståndsmedel. Återstående delen av beräknade inventariestkostnader eller ca 3 milj. kr. skall enligt budgetpropositionens förslag finansieras med intäkterna från skolans kursverksamhet.

I motion U208 (s) anförts bl. a. att intäkterna från de avgiftsbelagda kurserna används för att täcka lärarresurser m. m. och att de därför inte samtidigt kan utnyttjas för anskaffning av inventarier. Motionärerna föreslår därför att frågan om kostnaderna för inventarier skall få en lösning och att därvid även regionalpolitiska synpunkter anläggs i ärendet.

Utskottet anser det inte orimligt att Sandöskolans behov av inventarier och utrustning bekostas av inkomsterna från kursverksamheten men har samtidigt viss förståelse för att det i ett uppbyggnadsskede kan finnas behov även av annan finansiering av inventarieanskaffningen. Enligt vad utskottet inhämtat undersöker nu utrikesdepartementet vilka möjligheter det finns att exempelvis genom omfördelningar av medel inom Sandöbudgetens totalram finna utrymme för ytterligare bidrag till inventariestkostnaderna. Syftet med motion U208 skulle därmed till viss del kunna tillgodoses, varför utskottet får anse motionen besvarad.

Utskottet har i övrigt ingen erinran mot propositionens förslag under anslaget C 5.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen förklarar motion 1986/87:U208 besvarad med vad utskottet anför,
2. att riksdagen godkänner de riktlinjer för u-landsutbildning som förordas i budgetpropositionen,
3. att riksdagen godkänner att nämnden för u-landsutbildning ombildas till styrelsen för u-landsutbildning i Sandö (Sandö U-centrum),
4. att riksdagen till *styrelsen för u-landsutbildning i Sandö (Sandö U-centrum)* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 21 131 000 kr.

8. Styrelsen för u-landsforskning (SAREC) C 6

Propositionen (s. 93—96)

I föregående års budgetproposition redovisade regeringen utförligt forskningens roll inom biståndet. Övervägandena grundade sig på översynsrapporten (Ds UD 1985:2) Tio år med SAREC och remissyttrandena över denna. På regeringens förslag beslutade riksdagen om en ökning av forskningsstödet andel i det svenska biståndet. SAREC:s anslag räknades upp med 50 milj. kr., varav 21 milj. kr. anvisades för det särskilda forskningsprogram om avskogning och ökenutbredning som hade redovisats i regeringens skrivelse 1985/86:76 om forskning rörande skog och miljö. För budgetåret 1987/88 beräknas 19 milj. kr. för detta ändamål.

Forskningens kapacitetskris har varit särskilt framträdande i Afrika. Regeringen anser det därför rimligt att SAREC liksom övriga biståndsmyndigheter ger Afrika prioritet i sin verksamhet. De ökade satsningarna på forskarutbildning och olika former av stöd till forskningens infrastruktur exempelvis i bibliotek och laboratorier bör fortsätta.

De fattigaste u-länderna utgör SAREC:s främsta verksamhetsområde. Samtidigt bör SAREC även i fortsättningen i begränsad utsträckning bedriva forskningssamarbete med u-länder som har en starkare bas för forskning än de fattigaste u-länderna. Erfarenheter och forskningsresultat från dylikt samarbete kan utnyttjas i samarbetet med de fattigaste länderna. I Latinamerika har SAREC:s forskningsstöd bidragit till att bevara samhällsvetenskaplig forskningskapacitet trots svåra ekonomiska och politiska förhållanden. Forskningsstödet har därigenom också kunna främja demokratisträvandena i flera länder i Latinamerika.

En del av SAREC:s verksamhet gäller stöd till svensk u-landsforskning. I enlighet med av riksdagen gjorda uttalanden är detta stöd nu föremål för en omstrukturering. Den hittillsvarande ordningen med enskilda ansökningar kommer successivt att reduceras och ersättas av mer långsiktigt stöd till ett antal forskningsinstitutioner. Regeringen finner det väsentligt att u-landsforskning integreras i olika svenska forskningsmiljöer och att kreativa miljöer för u-landsforskning skapas och befästs. Dessa frågor avses bli behandlade i den forskningspolitiska proposition som planeras till våren 1987.

Däri kommer även att beröras behovet av att med biståndsmedel stödja inrättandet av ett mindre antal högre forskartjänster. Ett syfte med denna insats är att förstärka den svenska resursbasen för utvecklingssamarbete, forskarutbyte och kvalificerad u-landsdebatt. För ändamålet beräknas ett medelsbehov på högst 5 milj. kr.

Motioner

I motion 1986/87:U202 av Anita Bråkenhielm och Ivar Virgin (m) yrkandena 1 och 2 hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att den typ av forskningsprojekt som SAREC bedriver i Nicaragua även kan utsträckas till Costa Rica,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att anslaget för utvecklingsbistånd till Nicaragua bör kunna inrymma 2 milj. kr. för förstärkning av det svenska bönforskningsprojektet enligt ovan angivna riktlinjer.

I motion 1986/87:U216 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) yrkande 35 hemställs

35. att riksdagen till Styrelsen för u-landsforskning (SAREC) anslår ytterligare 5 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit.

I motion 1986/87:U217 av Sten Sture Paterson (m) yrkandena 3 och 7 hemställs

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att betydande stimulans måste ges åt en systematisk forskning och dokumentation rörande sambandet mellan underutveckling och global miljöförstöring enligt vad som i motionen anförts,

7. att riksdagen begär att regeringen tar initiativ till att i Sverige öppna studieplatser för studerande från u-länder för utbildning i biståndsforskning inom främst naturmiljöområdet.

Utskottet

Forskningen och den högre utbildningens roll i utvecklingssamarbetet har under senare år framhävts. En översyn har gjorts av verksamheten i Styrelsen för u-landsforskning (SAREC), som tilldelats delvis nya uppgifter och fått ökade resurser.

Till innevarande budgetår höjdes anslaget till SAREC med 50 milj. kr. varav 21 milj. kr. anvisades för ett särskilt forskningsprogram om avskogning och ökenutbredning. För nästkommande budgetår beräknas 19 milj. kr. för denna insats. Totalt föreslås att SAREC:s anslag höjs med drygt 33 milj. kr.

I motion U216 (fp) föreslås ett ytterligare påslag med 5 milj. kr. på SAREC:s anslag bl. a. med hänvisning till att svenskt forskningssamarbete med u-länder är en värdefull metod att bidra till mångfald och debatt och därmed till en demokratisk samhällsutveckling. Med hänsyn till att SAREC:s verksamhet expanderat betydligt anser utskottet inte att det finns

anledning att ytterligare höja anslaget, även om de ändamål som anges i motionen är angelägna. Yrkande 35 i motionen avstyrks därför.

Tyngdpunkten i SAREC:s verksamhet skall ligga i uppbyggnad av forskningskapacitet i u-länderna, särskilt de fattigaste. Det är ofta en fördel om det sker en samverkan mellan SIDA och SAREC i verksamheten i de enskilda länderna. Som framgår av propositionen är denna fråga föremål för ökad uppmärksamhet.

I motion U202 (m) föreslås att ett forskningssamarbete inleds med Costa Rica. I detta land upprätthålls demokrati och respekt för mänskliga rättigheter och förhållandevis positiva sociala och ekonomiska förhållanden råder. Costa Rica, som drabbats hårt av inflation och vikande priser på råvaror, åtnjuter inget svenskt stöd utöver visst bistånd från BITS, heter det vidare i motionen. Motionärerna föreslår mot denna bakgrund att det forskningssamarbete SAREC bedriver med grannlandet på bönodlingsområdet bör kunna utsträckas att omfatta även Costa Rica. Ett sådant samarbete bör kunna finansieras med 2 milj. kr. av de medel som är avsatta för Nicaragua.

Nicaragua är ett av SAREC:s samarbetsländer. Bönodlingsprojekt är ett av flera inslag i forskningsstödprogrammet mellan Sverige och Nicaragua. Det har formen av ett institutionssamarbete mellan lantbruksuniversitetet i Ultuna och Nicaraguas jordbruksministerium. En utvidgning av bönforskningsprojektet till Costa Rica skulle i praktiken förutsätta beslut av SAREC att inleda forskningssamarbete på jordbruksområdet med ännu ett land. Utskottet har självfallet inget att invända mot att det ordnas så att Costa Rica kan dra nytta av forskningsresultaten från projektet i Nicaragua, men det ankommer på SAREC att besluta om detta. Utskottet finner det däremot inte rimligt att ett forskningssamarbete med ett nytt land skall finansieras på det sätt som föreslås i motionen. Utskottet avstyrker med hänvisning till det anförda motion U202.

SAREC:s stöd till svensk forskningsverksamhet har efter översynen lagts om så till vida att bidrag till enskilda forskare minskat till förmån för långsiktigt stöd till ett antal forskningsinstitutioner. I budgetpropositionen föreslås att 5 milj. kr. av SAREC:s anslag skall användas för inrättandet av ett antal forskartjänster. Inriktningen av detta stöd berörs något närmare i forskningspropositionen 1986/87:80 vartill utskottet återkommer i annat sammanhang.

Två yrkanden i motion U217 (m) — vars övriga delar behandlas på annan plats i detta betänkande — avser biståndsforskning. I yrkande 3 föreslås att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att betydande stimulans måste ges åt systematisk forskning och dokumentation rörande sambandet mellan underutveckling och global miljöförstöring. En särskild professur i biståndsforskning med tyngdpunkten lagd vid miljö och markvård bör inrättas heter det i motionen. Vidare föreslås (i yrkande 7) att studieplatser för studerande från u-länder öppnas i Sverige för utbildning i biståndsforskning inom naturmiljöområdet.

Önskemålet om en förstärkning av den u-landsinriktade forskningen i Sverige ligger i linje med propositionens förslag om SAREC:s nya uppgifter på detta område. Till viss del torde synpunkterna i yrkande 3 tillgodoses

av stödet för nya forskartjänster. Målet bör enligt utskottets mening emellertid vara att främja forskning om för u-länderna relevanta frågor inom ramen för den redan existerande forskningsorganisationen i Sverige. Biståndsforskning är i Sverige ännu inte en självständig disciplin. Utskottet vill i sammanhanget också erinra om vad det tidigare anfört i denna fråga, nämligen att omsorgen om en internationellt inriktad forskning på akademisk nivå i Sverige är en utbildningspolitisk och inte en biståndspolitisk uppgift.

Frågan om studieplatser i Sverige för u-landsstudenter har från generella utgångspunkter behandlats på annan plats i detta betänkande. Synpunkten att stöd till utbildning i första hand bör ges i u-länderna själva och inte i Sverige gäller även forskarutbildning. Därtill kommer att svenska forskningsinstitutioner inte alltid har kompetens för de miljöproblem som är särskilt typiska för u-länderna. Visst stöd till gästforskare och högre utbildning i Sverige ges dock av SAREC, bl. a. i form av internationella fysik- och kemiseminarier i Uppsala. En eventuell utökning av SAREC:s stöd till gäststuderande i Sverige bör enligt utskottets mening vara nära anknutet till pågående projekt i samarbetsländerna. Utskottet är inte berett att förordna ett allmänt stipendieprogram för u-landsstudenter i SAREC:s regi.

Yrkandena 3 och 7 i motion U217 avstyrks med hänvisning till det anförda.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *forskningssamarbete med Costa Rica* att riksdagen avslår motion 1986/87:U202,
2. beträffande *biståndsforskning m. m.* att riksdagen avslår yrkandena 3 och 7 i motion 1986/87:U217,
3. att riksdagen godkänner de allmänna riktlinjer för verksamheten vid Styrelsen för u-landsforskning (SAREC) som förordas i budgetpropositionen,
4. att riksdagen med avslag på yrkande 35 i motion 1986/87:U216 till *styrelsen för u-landsforskning (SAREC)* för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 265 000 000 kr.

9. Nordiska Afrikainstitutet (C 7)

Utskottet tillstyrker regeringens förslag under avsnitt C 7 i propositionen och hemställer

att riksdagen till *Nordiska Afrikainstitutet* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 3 803 000 kr.

10. Övriga u-landspolitiska insatser m. m. (C 8)

Propositionen (s. 100—106)

Tekniskt samarbete

Genom det tekniska samarbetet som administreras av BITS (Beredningen för internationellt tekniskt-ekonomiskt samarbete) överförs teknologi och

andra kunskaper på områden som är prioriterade i samarbetsländernas utvecklingspolitik. Det tekniska samarbetet är ett flexibelt instrument som har en betydande bredd och möjliggör samverkan i olika former som kan anpassas till mottagarländernas behov och utvecklingsnivå.

Regeringen förordar en medelsram för tekniskt samarbete om 150 milj. kr. under budgetåret 1987/88. Inom denna ram bör BITS liksom tidigare lämna stöd till utbildning och driftledning i SWEDFUND-projekt i fattigare länder, där sådana insatser med hänsyn till ländernas utvecklingsnivå är särskilt påkallade. Vidare bör ca 3 milj. kr. få utnyttjas för granskning och uppföljning av projektförslag inom det tekniska samarbetet och u-kreditsystemet samt för systemutveckling.

Under budgetåret 1985/86 gjordes inom utrikesdepartementet en översyn av den biståndsfinansierade verksamhet som svenska institutet administrerar i samverkan med BITS och för vilken medel anvisats inom det tekniska samarbetet. Syftet med översynen var att säkerställa att verksamheten underställs en fortlöpande biståndspolitisk prövning och genomförs i rationella former. Mot bakgrund av de överväganden som gjorts i översynen och de synpunkter som lämnats av svenska institutet, BITS och SIDA förordar regeringen vissa, i propositionen närmare beskrivna, ändringar av gällande system.

Det av BITS beräknade sammanlagda medelsbehovet för expertutbyte, u-stipendier och kulturutbyte innebär en ökning med 3 milj. kr. i förhållande till innevarande budgetår. Merparten av ökningen avser kulturutbytesprogrammet och främst en planerad större satsning på en presentation av indisk kultur och vetenskap i Sverige hösten 1987 och är enligt regeringens mening väl motiverad. Med hänsyn till den föreslagna omdispositionen av långtidsstipendieprogrammet beräknas ett totalt medelsbehov om ca 11,5 milj. kr. och föreslås att det exakta beloppet liksom fördelningen på olika program fastställs senare av regeringen.

U-krediter

Genom u-krediter överförs finansiella resurser på förmånliga villkor till vissa u-länder för investeringar i prioriterade projekt som främjar deras utveckling. U-krediter har främst lämnats för projekt inom energiförsörjning, transporter och kommunikation samt industriell verksamhet, bl. a. livsmedelsindustri. Omfattningen av beviljade krediter visar på ett växande intresse för svensk teknologi och kompetens för att tillgodose angelägna behov på dessa områden i samarbetsländerna.

I takt med att allt fler projekt genomförs och färdigställs har också utbetalningarna stigit snabbt under de senaste åren. Anslagsbelastningen under 1985/86 innebar nästan en fördubbling jämfört med föregående år. Den utgående reservationen var samtidigt helt intecknad för utestående utfästelser. Den snabba ökningen av utbetalningarna sammanhänger dock delvis med eftersläpningar i systemet och övergången till ett modifierat u-kreditsystem från år 1985, vilket innebar en hög anslagsbelastning under 1985/86. Regeringen anser en viss expansion av verksamheten motiverad och föreslår därför ett belopp om 650 milj. kr. för budgetåret 1987/88. Enligt be-

myndigande av riksdagen äger BITS rätt att göra utfästelser om biståndsmedel för u-krediter med belopp om högst två gånger de vid varje tillfälle tillgängliga medlen.

UU 1986/87:10

SWEDFUND

På regeringens förslag godkände riksdagen år 1985 en höjning av SWEIDFUND:s grundkapital med 150 milj. kr. Uppbyggnaden av kapitalet skulle ske steg för steg med hänsyn till fortlöpande erfarenheter av verksamheten. Av den beslutade kapitalförstärkningen har fonden under föregående och innevarande budgetår tillförts 25 resp. 40 milj. kr.

Vid utgången av verksamhetsåret 1985/86 uppgick fondens finansiella åtaganden för aktiesatsningar, lånegarantier och förstudier till 165 milj. kr. Vid samma tidpunkt hade 112 milj. kr. utbetalats. För budgetåret 1985/86 redovisade fonden ett underskott i verksamheten, som bl. a. sammanhängde med driftssvårigheter i projekt i vissa afrikanska länder.

SWEDFUND:s resurser utgörs förutom av grundkapitalet av fondens bemyndigande att med statsgaranti låna upp medel på kapitalmarknaden inom en ram på högst tre gånger det inbetalda kapitalet och av avkastning på fondens investeringar. Med hänsyn till det besvärliga ekonomiska läget i flertalet samarbetsländer och de relativt begränsade erfarenheterna av projekt i drift bör verksamheten tills vidare främst baseras på egna medel.

Den beslutade förstärkningen av grundkapitalet syftar till att ge SWEIDFUND en vidgad ram för planering och utveckling av verksamheten. Regeringen föreslår att 40 milj. kr. avsätts för detta ändamål för budgetåret 1987/88.

IMPOD

För budgetåret 1986/87 ställdes ett belopp på 8 milj. kr. till förfogande för IMPOD:s verksamhet. Dessutom gavs IMPOD då möjlighet att ansöka om ytterligare högst 1,5 milj. kr. för begränsade insatser i länder av biståndspolitiskt intresse. Efter samråd med statsrådet Gradin föreslår regeringen för budgetåret 1987/88 ett sammanlagt belopp på 11,5 milj. kr.

Stöd till länder med akuta betalningsbalansproblem m. m.

Mot bakgrund av u-ländernas växande skuldkris inrättades budgetåret 1985/86 ett särskilt biståndspolitiskt instrument för stöd till fattigare länder med akuta betalningssvårigheter. 400 milj. kr. anvisades för ändamålet. Regeringen beslutade våren 1986 att lämna särskilt betalningsbalansstöd till Moçambique, Tanzania, Vietnam och Zambia. Stödet avsåg att täcka skulder till svenska staten.

För innevarande budgetår har 400 milj. kr. anvisats för åtgärder på skuldområdet. Stödet skall i första hand lämnas inom ramen för internationellt samordnade aktioner som syftar till att åstadkomma mer långsiktiga lösningar på de fattigaste u-ländernas skuldproblem. Hittills har regeringen lämnat särskilt stöd till Tanzania om 50 milj. kr. inom ramen för en med andra givare samordnad aktion i anslutning till en överenskommelse Tan-

zania ingått med IMF om ett ekonomiskt anpassningsprogram. Ytterligare insatser av detta slag kan bli aktuella.

UU 1986/87:10

Som framhållits i inledningen befinner sig i dag många av de fattigaste u-länderna i en akut betalningskris till följd av en svår skuldsituation. Resursbristen utgör också ett allvarligt hinder för dessa länders ekonomiska och sociala utveckling. Det är uppenbart att de metoder som hittills använts för att hantera skuldproblemen inte förslår för att skapa förutsättningar för de fattigaste u-länderna att sanera sina ekonomier och lägga grunden för en långsiktig ekonomisk utveckling. Det finns därför behov av internationellt samordnade åtgärder för skuldlättnad till förmån för de fattigaste u-länderna, inte minst för de skuldyngda länderna i Afrika söder om Sahara. Särskild hänsyn måste därvid tas till dessa länders bristande förutsättningar att genomföra nödvändiga ekonomiska reformer för att komma till rätta med de grundläggande problemen. En fortsatt ekonomisk strukturanpassning måste kombineras med betydande resurstillskott utifrån i form av ett ökat bistånd på mycket förmånliga villkor.

Industriländerna har ett gemensamt ansvar för att bidra till varaktiga lösningar av de fattigaste u-ländernas skuldkris. Regeringen har i olika internationella sammanhang pekat på behovet av samordnade insatser mellan bilaterala givare och internationella biståndsorgan för att åtgärderna skall bli effektiva och av långsiktig karaktär. Regeringen har vidare inlett sonderingar i andra givarländer för att söka bidra till att internationellt samordnade aktioner kommer till stånd.

Det är således angeläget att Sverige kan fortsätta att bidra till särskilda insatser på skuldområdet för de fattigaste och mest skuldyngda u-länderna. Detta bör i första hand ske inom ramen för gemensamma aktioner med andra länder i syfte att medverka till reella skuldlättnader. Stöd bör också kunna lämnas i anslutning till omförhandling av enskilda länders skulder för att åstadkomma rimliga villkor i förhållande till det berörda landets betalningsförmåga. Stödet bör lämnas som ett komplement till genomförande av ekonomiska reformer och strukturanpassningsprogram, som syftar till att skapa förutsättningar för en långsiktig ekonomisk utveckling. I andra hand, exempelvis om förutsättningar för samordnade åtgärder inom rimlig tid inte bedöms föreligga, bör stöd kunna lämnas som bilaterala insatser i programländer för svenskt bistånd eller länder med vilka Sverige bedriver ett reguljärt ekonomiskt samarbete.

Mot denna bakgrund föreslår regeringen att ett belopp om 460 milj. kr. anvisas för budgetåret 1987/88 för särskilda insatser på skuldområdet i de fattigaste u-länderna.

Motioner

I motion 1986/87:U209 av Olof Johansson m. fl. (c) yrkandena 18—20 hemställs

18. att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om stöd till länder med akuta betalningsbalansproblem,

19. att riksdagen beslutar att anslaget till stöd till länder med akuta betalningsproblem minskas med 360 milj. kr. till 100 milj. kr.,

20. att riksdagen beslutar att anslaget till u-krediter minskas med 250 milj. kr. till 400 milj. kr.

I motion 1986/87:U212 av Birthe Sörestedt m. fl. (s) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av sparutvecklande insatser i u-länder och av en samlad svensk ansats i detta sammanhang.

I motion 1986/87:U216 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) yrkandena 36—39 hemställs

36. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om betalningsbalansstöd,

37. att riksdagen ger regeringen bemyndigande att göra utfästelser om betalningsbalansstöd enligt vad som anförs i motionen,

38. att riksdagen till Övriga u-landspolitiska insatser m. m. anslår 635 milj. kr. mindre än regeringen föreslagit,

39. att riksdagen beträffande u-krediter anvisar en beslutsram för BITS verksamhet 1987/88 om 475 milj. kr.

I motion 1986/87:U218 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkandena 2, 3 och 17—19 hemställs

2. att riksdagen uttalar sitt stöd för de alliansfria staternas arbete för en ny ekonomisk världsordning och en internationell konferens för att åstadkomma reformer av det internationella monetära systemet,

3. att riksdagen hos regeringen begär åtgärder för att kartlägga de transnationella företagens inflytande över u-ländernas utrikeshandel,

17. att riksdagen beslutar avslå föreslaget anslag på 650 milj. kr. till BITS för u-krediter,

18. att riksdagen hos regeringen begär en redovisning av hur stödet till länder med akuta betalningsbalansproblem m. m. skall användas,

19. att riksdagen beslutar att avslå föreslaget anslag med 460 milj. kr. i stöd till länder med akuta betalningsbalansproblem m. m., om yrkandet under motionens punkt 18 inte bifalls.

I motion 1986/87:U227 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkande 1 hemställs

1. att riksdagen begär initiativ för att bidra till att lösa tredje världens skuldproblem.

I motion 1986/87:U229 av Margaretha af Ugglas m. fl. (m) yrkandena 32 och 34 hemställs

32. att riksdagen avslår regeringens förslag att till Betalningsbalansstöd för budgetåret 1987/88 anslå 460 milj. kr.,

34. att riksdagen beslutar att till u-krediter för budgetåret 1987/88 anslå 550 milj. kr.

I motion 1986/87:U234 av Gunnel Liljegren och Elisabeth Fleetwood (m) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att de demokratimål som gäller biståndsländerna också skall vara tillämpliga på

länder med vilka Sverige har tekniskt och kulturellt samarbete inom ramen för BITS verksamhet.

UU 1986/87:10

I motion 1986/87:U239 av Ylva Annerstedt (fp) hemställs att riksdagen beslutar begära att regeringen studerar förutsättningarna för att med biståndsmedel finansiera utbildning och uppehålle vid svenska högskolor för ytterligare 300 gäststuderande.

Utskottet

Tekniskt samarbete genom BITS och u-krediter

I förra årets biståndsbetänkande UU 1985/86:15 beskrev utskottet de gällande riktlinjerna för tekniskt samarbete. Utskottet bekräftade då bl. a. att de biståndspolitiska målen avser allt utvecklingssamarbete, följaktligen även det tekniska samarbetet genom BITS. Detta uttalande gäller självfallet allttjämt. Något särskilt tillkännagivande med anledning av motion U234 angående demokratimålets tillämplighet på BITS är således inte erforderligt, varför motionen avstyrks.

Som framgår av propositionen finansieras en stor del av de stipendieprogram och kurser som kan erbjudas u-landsstudenter över BITS anslag. Utskottet behandlar därför i detta sammanhang motion U239, i vilken föreslås att regeringen studerar förutsättningarna för att med biståndsmedel finansiera utbildning och uppehålle vid svenska högskolor för ytterligare gäststuderande från u-länderna. I motionstexten anges att den gällande kvoten på 300 gäststuderande är alltför snävt tilltagen.

Utskottet får med anledning av motionen anföra följande. Det finns för närvarande ett flertal biståndsfinansierade stipendieprogram i Sverige för studenter från u-länder. Ett är Svenska institutets och BITS program för långtidsstuderande från u-länder för studier eller forskning framför allt inom naturvetenskapliga ämnesområden. Studenterna nomineras av sina länders myndigheter. Högst 45 sådana stipendier utgår per år, studietiden är normalt ett år. Kvoten har under senare år inte fyllts. Denna verksamhet, som inleddes på försök, kommer som framgår av propositionen att upphöra som särskilt program. Motsvarande stipendieformer kommer dock att finnas kvar inom institutet och BITS.

Ett delvis biståndsfinansierat program är Svenska institutets gäststipendieprogram som har ca 100 platser varav hälften brukar komma från u-länder. Studenterna uttas efter individuell kompetens; ett av tillträdesvillkoren är att det skall gälla studier som med särskild fördel kan bedrivas i Sverige. Studietidens längd varierar från några månader till högst tre år.

En tredje studiemöjlighet erbjuds genom de korttidskurser som BITS ordnar i skilda ämnen för sammanlagt ca 500 studerande årligen. I sammanhanget kan även nämnas studiebesök som ordnas av Svenska institutet i dess expertutbytesprogram.

Utöver dessa studiemöjligheter kan bl. a. nämnas seminarier på en eller två terminer som SAREC finansierar för forskare, vidare lärar- och sjuksköterskeutbildning som SIDA erbjuder studerande från ANC och SWA-

PO. Det förekommer också projektstipendier i Sverige eller annorstädes för personal som arbetar på svenska biståndspjekt.

Gemensamt för ovannämnda biståndsfinansierade program är att de som regel avser vidareutbildning eller specialisering efter grundutbildningen. Tidigare fanns ett omfattande biståndsfinansierat allmänt stipendiesystem för akademisk och annan grundutbildning. Det avskaffades för åtskilliga år sedan eftersom nyttan av det för u-länderna själva var begränsad. Utskottet anser inte att ett sådant stipendieprogram bör återinföras.

Beträffande BITS och Svenska institutets fortsatta medverkan i stipendieprogram och kursverksamhet för u-landsstudenter hänvisas till redogörelsen i propositionen på s. 100—102. Utskottet har ingen invändning mot regeringens förslag i detta stycke.

Den studiemöjlighet som åsyftas i motionen är inte biståndsfinansierad eller förenad med ett svenskt stipendium. Årskvoten på 300 studenter, som för övrigt inte uppnåtts under senare år, avser endast att begränsa antalet utländska gäststuderande till att motsvara vad universitet och högskolor har möjlighet att ta emot.

Utskottet anser att uppläggningsen av den biståndsfinansierade vidareutbildning och forskning som för närvarande erbjuds u-landsstudenter i Sverige svarar mot behovet. Utskottet utesluter inte att antalet platser i framtiden kan komma att öka men vill inte förorda en återgång till ett allmänt stipendieprogram av tidigare slag. Motionärernas förslag om en översyn av systemet med gäststuderande avstyrks följaktligen.

Regeringen föreslår att anslagsposten för u-krediter nästkommande budgetår skall uppgå till 650 milj. kr. Detta är ett högre belopp än vad BITS föreslagit i sin anslagsframställning. I partimotionerna U229 (m), U216 (fp) och U209 (c) föreslås sänkningar av anslagsposten för u-krediter med belopp av varierande storlek. Sänkningarna motiveras främst med att medelstildelningen för u-krediter visat sig långt större än behovet. I motion U209 (c) anförs att en så snabb ökning av en anslagspost vid sidan av det svenska biståndets huvudinriktning — att nå de mest behövande — inte bör ske. Vpk-motionen U218 motsätter sig inte u-krediter som sådana men anser att de inte bör finansieras av biståndsmedel. Propositionens medelsförslag avstyrks därför av motion U218.

Med hänsyn till att en relativt betydande del av de medel för u-krediter som anvisats för innevarande budgetår hittills inte utbetalats, anser utskottet det motiverat med en viss nedskärning av anslagsposten i förhållande till propositionens förslag. Utskottet föreslår sålunda för budgetåret 1987/88 ett belopp av 530 milj. kr. för u-krediter.

Till följd av detta ställningstagande avstyrks de motionsyrkanden som föreslår andra belopp eller avslag på hela beloppet, nämligen yrkande 20 i motion U209 (c), yrkande 17 i motion U218 (vpk), yrkande 39 i motion U216 (fp) och yrkande 34 i motion U229.

Betalningsbalansstöd m. m.

I fjolårets biståndsbetänkande UU 1985/86:15 lämnade utskottet en redogörelse för u-ländernas skuldsituation och för möjligheterna att åstadkom-

ma lättnader för de hårdast skuldyngda länderna. Enligt den beräkning som återgavs i betänkandet uppgick u-ländernas totala skulder då till 865 miljarder dollar. Nyare uppskattningar visar att den samlade utlandsskulden nu uppgår till 1 000 miljarder dollar. Den helt övervägande delen av denna utlandsskuld faller på u-länderna i Latinamerika och några få länder i Asien. En mindre del avser länderna i Afrika. Där rör det sig i gengäld om mycket fattiga länder vars skulder utgör ett hot mot deras framtid. För många av dessa hårt skuldyngda länder är de årliga räntorna och amorteringarna till utlandet betydligt mer än hälften av exportintäkterna, dvs. skuldtjänstkvoten är mer än 50 %. Den för alla u-länder genomsnittliga skuldtjänstkvoten ligger under 30 %; de allra största låntagarna i Latinamerika har en skuldtjänstkvot på ca 40 %.

Utlåningen till Latinamerika och de asiatiska u-länderna kommer huvudsakligen från banker medan de afrikanska länderna med sin bristande kreditvärdighet fått sina lån från regeringar eller multilaterala organ (IMF, Världsbanken, IDA m. fl.).

Hela situationen har sitt ursprung i den stora utlåning till u-länderna som blev följden av OPEC-ländernas exportöverskott under 1970-talet. Genom att skuldsätta sig bidrog u-länderna under dessa år till att upprätthålla världshandeln och den ekonomiska expansionen i i-världen. Ansvar för dagens krissituation ligger inte bara hos u-landsregeringarna själva utan även hos det internationella banksystemet och hos i-landsregeringarna som ställt krediter och kreditgarantier till förfogande.

Under senare år har en intensiv debatt ägt rum bl. a. inom FN-systemet och i IMF och Världsbanksgruppen om vilka motåtgärder som är tänkbara. Denna diskussion har delvis ägt rum mot bakgrund av en hotbild; om de stora låntagarna i Latinamerika inte är i stånd att avbetala sina lån riskerar det internationella finansiella systemet att utsättas för allvarliga störningar.

Det har blivit alltmer uppenbart att skuldkrisen endast kan lösas genom långsiktiga och delvis mycket djupgående åtgärder på en rad områden och att förändringar fordras såväl av u-länderna som av i-länderna.

Av i-länderna krävs att de skall föra en politik som gynnar eller åtminstone inte missgynnar u-länderna. Dit hör bl. a. en tillväxtbefrämjande och liberal ekonomisk politik. En sådan skulle underlättas av en samordning av de stora industriländernas ekonomiska politik, inte minst i syfte att reducera de stora betalningsobalanser som för närvarande råder.

I detta sammanhang behandlar utskottet yrkande 2 i motion U218 (vpk) vari föreslås att riksdagen uttalar sitt stöd för de alliansfria staternas arbete för en ny ekonomisk världsordning och en internationell konferens för reformer av det internationella monetära systemet. När de förslag som kommit att betecknas En ny ekonomisk världsordning lades fram av u-landsgruppen i FN år 1974 fick de i princip stöd av Sverige och många andra länder. Flertalet av dessa förslag blev emellertid aldrig omsatta i någon konkret verklighet; de betraktades som alltför långtgående, orealistiska eller rentav skadliga. Nu, tio år senare, måste konstateras att dialogen avstannat. Utskottet beklagar detta men vill samtidigt understryka att det är angeläget att de gångna årens erfarenheter — och misslyckanden — tas till vara på ett sådant sätt att de inte leder till en försvagning av hela det multila-

terala systemet. Enligt svensk uppfattning har alla länder ett gemensamt ansvar för u-ländernas situation. Sverige bör därför även fortsättningsvis spela en aktiv roll i förhandlingarna mellan nord och syd, men en roll som är grundad på en realistisk uppfattning om vad som är möjligt att uppnå.

Det internationella monetära samarbetet är naturligtvis betydelsefullt. Förslag om en monetär konferens har som framgår av motionen framlagts av alliansfria rörelsen och sedermera också av den franske presidenten. Enligt utskottets uppfattning är det emellertid inte i första hand en internationell monetär konferens som erfordras nu utan snarare en närmare internationell samverkan mellan de stora industriländerna på det ekonomisk-politiska området. Internationella valutafonden (IMF) bör enligt svensk mening förbli det organ inom vilket den internationella valutapolitiken diskuteras. Utskottet kan med hänvisning till det anförda inte tillstyrka det förslag som framförs i yrkande 2 i motion U218 (vpk).

Som påpekas i motion U216 (fp) och U218 (vpk) krävs vidare av i-länderna att protektionismen minskar så att u-ländernas exportvaror får ett så fritt tillträde till i-landsmarknaderna som möjligt. Denna viktiga fråga kommer åter upp i de nyss inledda handelspolitiska förhandlingarna i GATT. En aspekt av utrikeshandelns betydelse för u-länderna tas upp i yrkande 3 i motion U218 (vpk) vari föreslås att regeringen kartlägger de transnationella företagens inflytande i u-länderna.

De stora företagens internationalisering är en stor och komplicerad fråga. Utan tvekan har vissa av de transnationella bolagen möjligheter att fatta beslut som kan påverka små u-länder negativt. Inom FN finns ett center för transnationella företag (TNC) som bl. a. har kartläggande uppgifter på detta område. Sedan flera år pågår också inom FN ett arbete på en uppförandekod för transnationella företag. Ett viktigt syfte med en sådan kod är att uppsätta vissa begränsningsregler för företagens uppträdande. Arbetet på koden har hittills inte kunnat avslutas. ECOSOC har emellertid beslutat att förhandlingarna skall fortsätta. Enligt utskottets mening är det i första hand inom FN som arbetet på en kartläggning och reglering av de multinationella företagens verksamhet bör äga rum. En enskild regering som den svenska har uppenbarligen begränsade möjligheter att genomföra det motionärerna begär. Yrkande 3 i motion U218 får anses besvarat med hänvisning till det anförda.

Om en varaktig förbättring av u-ländernas betalningsläge skall kunna ske krävs också att resursflödet från i-länder till u-länder ökar och att det sker på sådana villkor och till sådana sektorer att inte skuldkrisen ytterligare förvärras. Det är uppenbarligen angeläget att undvika projekt som riskerar att medföra en försämring av ett lands betalningsbalanssituation; på sådana saknas inte exempel.

Av u-ländernas regeringar kommer å andra sidan att krävas fortsatta anpassningsåtgärder med åtstramning i vissa sektorer men en tillväxtbefrämjande politik inom andra. Det är emellertid enligt utskottets mening viktigt att hänsyn tas till de sociala och ekonomiska förhållanden som råder i varje enskilt land. Det är inte ändamålsenligt att påtvinga u-länderna schematiska anpassningsmodeller.

Ett närmare samarbete mellan Världsbanken och IMF när strukturan-

passningslån ges bör enligt utskottets mening skapa förutsättningar både för mjukare villkor och för åtgärder som är väl utformade efter det enskilda landets behov.

Den interna ekonomiska politiken i u-länderna måste inriktas på att främja produktiva investeringar, framför allt inom jordbruks- och livsmedelssektorn. Högre priser på den inhemska livsmedelsproduktionen kan ge stimulans till ökad produktion.

En effektivare kanalisering av sparandet i u-länderna kan vara ett betydelsefullt inslag i försöken att omvandla köpkraft till produktiva investeringar och därmed också ett visst bidrag till en minskning av skuldbördan. Frågan tas upp i motion U212 (s), som föreslår en samlad svensk ansats för sparfrämjande åtgärder. I motionen beskrivs det arbete som Sverige bilateralt och inom FN:s ram gör för att stimulera sparandet i u-länderna.

Utskottet har ingen invändning mot denna beskrivning. SIDA har under senare år i samarbete med Svenska sparbanksföreningen givit stöd till bl. a. en kartläggning av sparandets och kreditgivningens roll i utvecklingssamarbetet. Insatserna har finansierats med medel från anslagsposten Försöksverksamhet och metodutveckling.

Utskottet utgår från att detta arbete kommer att fullföljas och, om förutsättningar föreligger, utvidgas. Frågan om mobilisering av inhemska resurser kommer också att vara ett ämne för UNCTAD VII som inleds i sommar. Med det anförda får motion U212 anses besvarad.

Vad som utskottet anför i det föregående om bl. a. u-ländernas skuldsituation gäller u-länderna i allmänhet. I fråga om de fattigaste u-länderna, på vilka Sveriges bistånd traditionellt är inriktat, vill utskottet därtill göra följande konstateranden.

De allra fattigaste afrikanska ländernas ekonomiska situation är sådan att de inte kan lösa sina skuldproblem ens om de genomför genomgripande anpassningsprogram och erhåller gynnsammast tänkbara villkor i skuldkonsolideringsförhandlingar enligt Parisklubbens nu gällande regler. De har dessutom ofta en så begränsad eller ensidigt inriktad utrikeshandel att de inte kan dra full nytta av handelspolitiska åtgärder. Världsbanken har gjort en lista över de tretton länder som anses befinna sig i denna svåra situation, nämligen Benin, Gambia, Liberia, Madagaskar, Mali, Mauretanien, Niger, Somalia, Sudan, Tanzania, Togo, Zaire och Zambia. Till gruppen anses även höra Moçambique ehuru statistiskt underlag saknas, och Uganda, som på sistone fått sin situation försvårad.

För dessa afrikanska länder och andra i liknande omständigheter är särskilda åtgärder nödvändiga. De kommer för det första att vara mycket beroende av bistånd för lång tid framöver. Inte minst kommer de att ha behov av stöd för att genomföra strukturanpassningsåtgärder i samband med uppgörelser med IMF och Världsbanken. För det andra kan deras skuldsituation endast lindras om extraordinära skuldlättnadsoperationer kan vidtas till förmån för dem. Sådana åtgärder kan exempelvis bestå i att Parisklubbens konsolideringsvillkor mjukas upp gentemot dessa länder eller genom andra internationellt samordnade skuldlättnadsoperationer. En välkommen möjlighet vore också att bilaterala långgivare avskriver sina biståndskrediter, helt eller delvis, på samma sätt som Sverige gjort.

Regeringen föreslår att 460 milj. kr. anvisas för budgetåret 1987/88 att användas för särskilda insatser på skuldområdet för de fattigaste och mest skuldyngda u-länderna. I propositionen beskrivs fall som är tänkbara för svenska insatser. Utskottet har tolkat regeringens förslag så att det i första hand skall vara fråga om åtgärder som sker gemensamt med andra länder, exempelvis i anslutning till en omförhandling av enskilda länders skulder inom ramen för Parisklubben eller som kompletterande bistånd vid genomförande av de strukturanpassningsprogram som brukar ingå i uppgörelser med IMF och Världsbanken. Om det visar sig att internationella uppgörelser av detta slag inte går att uppnå inom rimlig tid skall stöd kunna lämnas i form av bilateralt bistånd till svenska programländer eller länder med vilka Sverige bedriver ett reguljärt ekonomiskt samarbete.

I två partimotioner, nämligen U229 (m) och U216 (fp,) yrkas avslag på det av regeringen begärda beloppet. Det sker i motion U229 (m) med motiveringen att innevarande års anslagspost för samma ändamål till största delen är outnyttjad och att de internationella diskussionerna på området ännu inte slutförts. Motionärerna anser också att förslaget om denna nya biståndsform inte föregåtts av tillräcklig utredning.

Motion U216 (fp) motsätter sig inte skuldlätnadsinsatser men anser liksom motion U229 (m) att nya medel inte behöver anvisas så länge innevarande års anslag är i huvudsak outnyttjat. Motionärerna föreslår i stället att riksdagen bemyndigar regeringen att göra utfästelser under nästa budgetår för ett belopp motsvarande 400 milj. kr. för den händelse internationella uppgörelser kommer till stånd. Eventuella utbetalningar bör avräknas mot biståndsramen för budgetåret 1988/89.

I motion U209 från centerpartiet föreslås att nästa års anslagspost bör vara 100 milj. kr. i stället för 460 milj. kr. Vidare anføres i motionen att centerpartiet inte är berett medverka till att gamla skulder till Sverige skrivs av genom detta anslag samt att stödet bör utgå till de fattigaste länderna, oavsett om de är programländer eller ej. I motion U218 från vänsterpartiet kommunisterna föreslås bifall till regeringens förslag endast under förutsättning att regeringen redovisar hur det tilltänkta betalningsbalansstödet skall användas.

Utskottet vill med anledning av dessa motioner anföra följande.

Regeringen har för närvarande kontakter bl. a. med Världsbanken och ett antal givarländer om gemensamma åtgärder enligt de riktlinjer som anges i propositionen. Det är ännu för tidigt att avgöra vad dessa kontakter kan komma att leda till. En möjlighet är att enighet kan uppnås om en förlängning i modifierad form av Världsbankens särskilda Afrika-facilitet som förhandlades fram som ett komplement till den sjunde påfyllnaden av IDA. Om beslut kan fattas om en sådan förnyad Afrika-facilitet är det Sveriges uppfattning att den bör inriktas på de mest skuldyngda och de fattigaste ländernas behov. En annan möjlighet är att medel för betalningsbalansstöd används i samband med skuldkonsolideringsuppgörelser i Parisklubben på det sätt som angivits ovan.

Även andra slag av internationellt samordnade aktioner till förmån för de mest skuldyngda u-länderna är tänkbara. Utskottet anser det angeläget att Sverige deltar i dessa kontakter och förhandlingar och att vi har möjlig-

het att erbjuda relativt betydande belopp om uppgörelser kommer till stånd. På så sätt kan svenska biståndsmedel, även om de i förhållande till den afrikanska skuldkrisens omfång är obetydliga, ge Sverige tyngd i förhandlingarna och bidra till att mobilisera biståndskapital från andra länder. Sverige skulle genom detta biståndsinstrument sålunda kunna gagna internationellt samarbete på ett område av avgörande betydelse för de fattigaste u-ländernas framtid. Det är enligt utskottets mening dock väsentligt att varje skuldlättnadsåtgärd är riktad mot de fattigaste u-länderna och att de innebär en reell förbättring av deras sociala och ekonomiska situation. Utskottet välkomnar ett nära samarbete mellan Världsbanken och IMF men vill understryka att de båda organisationerna måste betraktas som likvärdiga. En förutsättning för stöd från Världsbanken bör inte vara att det mottagande landet nödvändigtvis accepterar IMF:s villkor. IMF måste ta hänsyn till sociala och politiska mål i låntagarlandet; anpassningspolitiken bör snarare inriktas på tillväxt än på åtstramning. För det krävs att bistånd och lån på mjuka villkor tillförs u-länderna som komplettering till anpassningsprogrammen.

I den mån förhandlingar om internationellt samordnade aktioner enligt ovanstående riktlinjer inte hinner slutföras inom rimlig tid finner utskottet det inte uteslutet att återstående medel från innevarande års anslagspost för betalningsbalansstöd får användas för bilaterala stödåtgärder av det slag som lämnats Tanzania i anslutning till det landets uppgörelse med IMF. De länder som kan komma i fråga för sådant bilateralt stöd bör vara svenska programländer eller länder med vilka Sverige bedriver reguljärt u-landspolitiskt samarbete. Med anledning av påpekandet i yrkande 18 i motion U209 (c) utgår utskottet från att regeringens förslag, med den utformning det nu fått, endast i undantagsfall utnyttjas för betalning av svenska EKN-fordringar.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts finner utskottet det motiverat att anslagsposten för stöd till länder med akuta betalningsbalansproblem för nästkommande budgetår tillförs 460 milj. kr. trots att innevarande års medel ännu inte utnyttjats till fullo.

Yrkande 19 i motion U209 (c), yrkande 36 i motion U216 (fp) och yrkande 32 i motion U229 (m) avstyrks följaktligen.

Med det anförda torde yrkande 18 i motion U209, yrkandena 18 och 19 i motion U218 (vpk) och yrkande 1 i motion U227 (vpk), få anses besvarade.

Förslaget i motion U216 (fp) att regeringen skulle bemyndigas delta i internationella skuldlättnadsoperationer och låta utbetalningen belasta kommande års biståndsbudget finner utskottet svårhanterligt såväl från budgetteknisk synpunkt som av planeringsskäl. Yrkande 37 i motion U216 (fp) avstyrks således.

Anslaget för Övriga u-landspolitiska insatser m. m. (C 8)

Till följd av vad som ovan anförts om medelsanvisning till tekniskt samarbete, u-krediter, betalningsbalansstöd m. m. föreslår utskottet med ändring av regeringens förslag ett anslag för Övriga u-landspolitiska insatser av 1 201 000 000 kr. för budgetåret 1987/88. Yrkande 38 i motion U216 avstyrks följaktligen.

Utskottet hemställer

1. beträffande *demokratimålets tillämplighet på tekniskt samarbete*
att riksdagen avslår motion 1986/87:U234,
2. beträffande *gäststuderande från u-länder*
att riksdagen avslår motion 1986/87:U239,
3. beträffande *medelstilldelning för u-krediter* res. 77 (fp)
att riksdagen med avslag på yrkande 20 i motion 1986/87:U209, yr- res. 78 (c)
kande 39 i motion 1986/87:U216, yrkande 17 i motion 1986/87:U218 res. 79 (vpk)
och yrkande 34 i motion 1986/87:U229 samt med ändring av budget-
propositionens förslag för u-krediter budgetåret 1987/88 godkänner
ett belopp av 530 milj. kr.,
4. beträffande *internationell monetär konferens* res. 80 (vpk)
att riksdagen avslår yrkande 2 i motion 1986/87:U218,
5. beträffande *de transnationella företagen*
att riksdagen förklarar yrkande 3 i motion 1986/87:U218 besvarat
med vad utskottet anfört,
6. beträffande *sparande i u-länder*
att riksdagen förklarar motion 1986/87:U212 besvarad med vad ut-
skottet anfört,
7. beträffande *medelstilldelning för betalningsbalansstöd m. m.* res. 81 (m)
att riksdagen med avslag på yrkande 19 i motion 1986/87:U209, yr- res. 82 (fp)
kande 36 i motion 1986/87:U216 och yrkande 32 i motion 1986/ res. 83 (c)
87:U229 för betalningsbalansstöd budgetåret 1987/88 godkänner ett
belopp av 460 milj. kr.,
8. beträffande *användningen av medel för betalningsbalansstöd*
att riksdagen förklarar yrkande 18 i motion 1986/87:U209, yrkande-
na 18 och 19 i motion 1986/87:U218 och yrkande 1 i motion 1986/
87:U227 besvarade med vad utskottet anfört,
9. beträffande *utfästelser om betalningsbalansstöd* res. 82 (fp)
att riksdagen avslår yrkande 37 i motion 1986/87:U216,
10. att riksdagen godkänner de övriga riktlinjer och bidrag som
förordas i propositionen under rubriken Övriga u-landspolitiska in-
satser m m.,
11. att riksdagen med avslag på yrkande 38 i motion 1986/ res. 84 (fp)
87:U216 och med ändring av budgetpropositionens förslag till *Övri-
ga u-landspolitiska insatser m. m.* för budgetåret 1987/88 anvisar ett
reservationsanslag av 1 201 000 000 kr.

Stockholm den 26 mars 1987

På utrikesutskottets vägnar

Stig Alemyr

Närvarande: Stig Alemyr (s), Gunnel Jonäng (c), Sture Ericson (s), Marga-
retha af Ugglas (m), Axel Andersson (s), Maj-Lis Lööw (s), Sten Sture Pater-
son (m), Bengt Silfverstrand (s), Karl-Erik Svartberg (s), Rune Ångström
(fp), Anita Bråkenhielm (m), Nils T Svensson (s), Bertil Måbrink (vpk),
Maria Leissner (fp) och Karin Söder (c).

1. BNP som beräkningsgrund

Bertil Måbrink (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 8 som börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "hänvisning härtill." bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är det viktigt att biståndets volym upprätthålls och på längre sikt höjs utöver en procent av bruttonationalprodukten. I första hand bör den eftersläpning inhämtas som uppstod då regeringen övergick från BNP som beräkningsgrund till BNI. Utskottet ansluter sig härmed till den uppfattning som framförs i motion U 218 (vpk).

dels att utskottets hemställan i punkt 1, moment 2, bort ha följande lydelse:

2. beträffande *BNP som beräkningsgrund*

att riksdagen med bifall till yrkande I i motion 1986/87:U218 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Biståndsanslagens storlek m. m.

Margaretha af Ugglas, Sten Sture Paterson och Anita Bråkenhielm (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar med "Utskottet tillstyrker" och slutar med "mindre anslag." bort ha följande lydelse:

Det svenska utvecklingssamarbetets avgörande problem är svårigheten att använda anslagna medel till insatser som leder till utveckling och framåtskridande i de fattiga länderna, inte brist på pengar. Detta förhållande har bl. a. resulterat i att outnyttjade medel på de totala biståndsanslagen vid ingången av budgetåret 1986/87 var 5,7 miljarder kronor.

De betydande reservationerna visar att de stora biståndsanslagen inte utnyttjas annat än med betydande eftersläpningar. Genom bl. a. inflation minskar värdet av dessa medel.

Effektiviteten i de enskilda biståndsinsatserna måste på ett helt annat sätt än tidigare få styra biståndets utformning och storlek. Det är endast när så sker som svenskt bistånd ger den hjälp som är syftet. Detta gör att det nuvarande enprocentsmålet inte bör ha den överordnade betydelse som det i dag ofta ges. Enprocentsmålet kan i själva verket ge upphov till ineffektiviteter vad gäller användandet av biståndsanslagen genom att sätta utgiftsnivån i förgrunden framför innehållet i biståndsarbetet. De stora reservationerna på biståndsanslaget visar att biståndsverksamheten inte låter sig styras av anslagsmål.

En starkt bidragande orsak till svårigheten att åstadkomma ett effektivt bistånd är låsningen till en bestämd krets av mottagarländer och den därmed sammanhängande landprogrammeringsmetoden. Utskottet återkommer till dessa frågor längre fram i betänkandet, varvid också föreslås en delvis annorlunda och mer flexibel inriktning av det svenska bilaterala biståndet. Dessa förslag leder sammantaget till ett medelsbehov av 9 095

dels att utskottets hemställan i punkt 1, moment 5, bort ha följande lydelse:

5. att riksdagen med avslag av budgetpropositionens förslag som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om biståndsanslagen m. m.

3. Strategi för demokratisk utveckling

Margaretha af Ugglas, Sten Sture Paterson och Anita Bråkenhielm (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 24 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "med en strategi." bort ha följande lydelse:

Viktiga komponenter i en sådan strategi bör enligt motionärerna vara att Sverige klart markerar avståndstagande från totalitära och auktoritära tendenser och stöder en demokratisk utveckling i u-länderna. Biståndet måste ges en uttalad demokratiprofil. Det landinriktade biståndet bör innehålla ett antal projekt för demokratiutveckling. Det kan gälla t. ex. stöd till politiska partier, ett oavhängigt rättssystem, en fri press, ett väl fungerande högre undervisningsväsende. Biståndet måste ges en sådan inriktning och förmedlas genom sådana kanaler att den enskilda sektorns jordbrukare, företagare, enskilda organisationer och institutioner i u-länderna stärks.

Utskottet finner dessa förslag vara väl värda att ta vara på. Om båda parter i ett biståndssamarbete har klart för sig vad som är förutsättningarna för ett förtroendefullt samarbete och vilken syn vi har på demokratiska fri- och rättigheter, bör detta kunna underlätta ett framgångsrikt samarbete.

En strategi av föreslaget innehåll bör kunna bli ett centralt dokument i diskussionen med mottagarländerna om demokratins problem. Yrkande 2 i motion U229 (m) tillstyrks därför i ifrågavarande del,

dels att utskottets hemställan i punkt 2, moment 4, bort ha följande lydelse:

4. beträffande *strategi för demokratiutveckling*
att riksdagen med bifall till ifrågavarande del av yrkande 2 i motion 1986/87:U229 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Anslagspost för demokratiutveckling

Gunnel Jonäng och Karin Söder (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 24 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "motion U209 (c)." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det finns goda skäl för ett sådant förslag. Huvudsyftet med ett särskilt demokratianslag skulle vara att ge stöd åt demokratiuppbyggnad i länder utanför programlandskretsen; en möjlighet som nu i stort

sett saknas. Utskottet är av den uppfattningen att snabbt insatta demokratistödande insatser kan få avgörande betydelse för ett land som befinner sig i ett kritiskt skede av sin utveckling. Det vore olyckligt om Sverige i sådana situationer inte hade möjlighet att lämna ett effektivt bistånd.

Det är också väsentligt att gentemot omvärlden markera att Sverige fäster särskild vikt vid en demokratisk utveckling i mottagarländerna. Ett särskilt anslag för detta ändamål skulle bli en sådan markering. Medvetenheten att det finns speciella medel för demokratiutveckling skulle vidare medföra att båda parter lägger vikt vid att definiera projekt som skulle vara speciellt ägnade att stärka demokratin i mottagarlandet.

Utskottet tillstyrker därför yrkande 10 i motion U209 (c), vari föreslås att 120 milj. kr. skall uppföras i ett nytt anslag för demokratiutveckling. I konsekvens härmed avstyrks yrkande 30 i motion U229 (m).

dels att utskottets hemställan i punkt 2, moment 5, bort ha följande lydelse:

5. beträffande *anslagspost för demokratiutveckling*

att riksdagen med bifall till yrkande 10 i motion 1986/87:U209 och med avslag på yrkande 30 i motion 1986/87:U229 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Anslagspost för demokratiutveckling

Margaretha af Ugglas, Sten Sture Paterson, Anita Bråkenhielm (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 24 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "motion U209 (c)." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det finns goda skäl för ett sådant förslag, som skulle kunna fylla flera syften. Det är väsentligt att gentemot omvärlden markera att Sverige fäster särskild vikt vid en demokratisk utveckling i mottagarländerna. Ett särskilt anslag för detta ändamål skulle bli en sådan markering. Medvetenheten att det finns speciella medel för demokratiutveckling skulle vidare medföra att båda parter lägger vikt vid att definiera projekt som skulle vara speciellt ägnade att stärka demokratin i mottagarlandet. Exempel på sådana projekt lämnas i motionerna i fråga.

Ett huvudsyfte med ett särskilt demokratianslag skulle emellertid också vara att ge stöd åt demokratiuppbyggnad i länder utanför programlandskretsen: en möjlighet som nu i stort sett saknas. Utskottet är av uppfattningen att snabbt insatta demokratistödande insatser kan få avgörande betydelse för ett land som befinner sig i ett kritiskt skede av sin utveckling. Det vore olyckligt om Sverige i sådana situationer inte hade möjlighet att lämna ett effektivt bistånd. Utskottet tillstyrker därför yrkande 30 i motion U229 (m), vari föreslås att 75 milj. kr. skall uppföras i ett nytt anslag för demokratiutveckling. I konsekvens härmed avstyrks yrkande 10 i motion U209.

dels att utskottets hemställan i punkt 2, moment 5, bort ha följande lydelse:

5. beträffande *anslagspost för demokratiutveckling*

att riksdagen med bifall till yrkande 30 i motion 1986/87:U229 och med avslag på yrkande 10 i motion 1986/87:U209 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

6. Bistånd genom politiska partier

UU 1986/87:10

Margaretha af Ugglas (m), Sten Sture Paterson (m), Rune Ångström (fp), Anita Bråkenhielm (m) och Maria Leissner (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 24 börjar med "Utskottet anser" och på s. 25 slutar med "i u-länder." bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening bör det inte finnas något som utesluter att politiska partier eller dem närstående stiftelse erhåller bidrag från SIDA för stöd till en demokratisk utveckling i u-länderna. De västtyska biståndsstiftelserna kan tjäna som förebild. Regeringen bör ges i uppdrag att närmare utreda uppläggningsen av ett sådant bidragssystem, i enlighet med riktlinjerna i motionerna U216 (fp) och U229 (m).

dels att utskottets hemställan i punkt 2, moment 6, bort ha följande lydelse:

6. beträffande *stöd till politiska partier*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av yrkande 3 i motion 1986/87:U216 och ifrågavarande del av yrkande 2 i motion 1986/87:U229,

7. Avbrytande av bistånd m. m.

Margaretha af Ugglas, Sten Sture Paterson och Anita Bråkenhielm (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 26 som börjar med "Utskottet är" och slutar med "så har skett." bort ha följande lydelse:

I sådana fall bör biståndssamarbetet omprövas. I första hand bör det direkta regeringssamarbetet avslutas och övergå till bistånd i andra former. Bistånd bör ges via enskilda organisationer, i form av katastrofhjälp och väl avgränsade projekt samt till hjälp till offren för den diktatoriska politiken. Självfallet måste hänsyn tas till långsiktigheten i utvecklingssamarbetet, men i sista hand måste det alltid finnas en möjlighet att helt avbryta biståndssamarbete med ett land av de skäl som angivits ovan. Utskottet vill således med eftertryck slå fast att brott mot grundläggande folkrättsliga regler måste kunna påverka storleken och inriktningen av ett regeringssamarbete. Det finns i det svenska utvecklingssamarbetet också exempel på att så har skett.

Vad utskottet salunda med anledning av yrkande 2 i motion U216 (fp) och yrkande 4 i motion U229 (m) anfört bör ges regeringen till känna,

dels att utskottets hemställan i punkt 2, moment 7, bort ha följande lydelse:

7. beträffande *avbrytande av bistånd m. m.*

att riksdagen med bifall till ifrågavarande del av yrkande 2 i motion 1986/87:U216 och yrkande 4 i motion 1986/87:U229 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Rune Ångström och Maria Leissner (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på som s. 25 börjar med "Det finns omständigheter" och på s. 26 slutar med "så har skett" bort ha följande lydelse:

Det finns omständigheter som gör att en omprövning av ett pågående biståndssamarbete måste kunna övervägas. En sådan är att själva förutsättningarna för bistånd, på grund av omvälvande händelser i mottagarlandet eller av andra skäl, upphört att gälla. En annan är allvarliga brott mot folkrätten såsom långvariga och svåra kränkningar av mänskliga rättigheter eller anfallskrig och ockupation. En tredje är om ett mottagarland under en längre tid har ett totalitärt samhällssystem och vi inte bedömer att svenskt bistånd kan bidra till en förändring i riktning mot en mer demokratisk utveckling.

Våra programländer kan sålunda, som framhålls i motion U216 (fp), inte räkna med att samarbetet fortsätter i decennier helt utan hänsyn till hur de mänskliga rättigheterna respekteras. I denna avvägning mellan olika hänsyn bör demokratimålet väga tyngre än hittills.

Utskottet menar att det inte i förväg går att uppställa kriterier och villkor som anger när ett biståndssamarbete bör avbrytas eller avvecklas. Däremot är det möjligt att i efterhand avgöra huruvida ett land i rimlig grad har svarat mot de mål Sverige ställt upp för sitt biståndssamarbete. Därvid måste också hänsyn tas till att biståndet till sin karaktär är långsiktigt. Det är angeläget att denna prövning fortlöpande kommer till stånd. Utskottet vill i det sammanhanget med eftertryck slå fast att brott mot grundläggande folkrättsliga regler måste kunna påverka storleken och inriktningen av ett regeringssamarbete. Som framhålls i motion U216 måste bl. a. landramarna kunna frysas eller sänkas om utvecklingen i fråga om demokrati och mänskliga rättigheter går i fel riktning.

Med hänvisning till det ovan anförda tillstyrks yrkande 2 i motion U216 (fp) i ifrågavarande del. Yrkande 4 i motion U229 (m) avstyrks.

dels att utskottets hemställan i punkt 2, moment 7, bort ha följande lydelse:

7. beträffande *avbrytande av bistånd*

att riksdagen med avslag på yrkande 4 i motion 1986/87:U229 och med bifall till ifrågavarande del av yrkande 2 i motion 1986/87:U216 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

9. Redovisning av situationen för mänskliga rättigheter

Margaretha af Ugglas (m), Sten Sture Paterson (m), Rune Ångström (fp), Anita Bråkenhielm (m) och Maria Leissner (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 26 som börjar med "Det är förenat" och slutar med "avstyrks därför." bort ha följande lydelse:

Detta ger dock inte tillräckligt underlag för en bedömning av situationen i våra mottagarländer i fråga om mänskliga rättigheter och demokratisk utveckling. Enligt utskottets mening bör därför regeringen ta initiativ till att

fristående analyser årligen görs av förhållandena i våra programländer i dessa avseenden. På grundval av sådana systematiskt genomförda och objektiva analyser bör det vara möjligt för regeringen att avgöra i vilken riktning ett mottagarland utvecklar sig. Med det anförda tillstyrks ifrågavarande del av yrkande 2 i motion U216 (fp), motion U210 och yrkande 3 i motion U229 (m).

dels att utskottets hemställan i punkt 2, moment 8, bort ha följande lydelse:

8. beträffande *redovisning av situationen för mänskliga rättigheter* att riksdagen med bifall till motion 1986/87:U210, ifrågavarande del av yrkande 2 i motion 1986/87:U216 och yrkande 3 i motion 1986/87:U229,

10. Översyn av biståndsmålen

Gunnel Jonäng (c), Margaretha af Ugglas (m), Sten Sture Paterson (m), Rune Ångström (fp), Anita Bråkenhielm (m), Maria Leissner (fp) och Karin Söder (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 26 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "till känna." bort utgå.

dels att utskottets hemställan i punkt 2, moment 9, bort ha följande lydelse:

9. beträffande *översyn av biståndsmålen* att riksdagen avslår utskottets förslag.

11. Kvinnoinriktade projekt

Bertil Måbrink (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 33 börjar med "Utskottet får" och på s. 34 slutar med "ställs i dem." bort ha följande lydelse:

I motionen lämnas flera synpunkter och förslag som enligt utskottets mening är värdefulla och förtjänar ytterligare studium av regeringen. Det gäller exempelvis förslaget att i projektarbetet lägga in insatser som särskilt syftar till att öka kvinnors medvetande om utvecklingsprocessens innebörd och vilka effekter ett visst biståndsprogram kan få på deras egen situation och deras levnadsförhållanden. Utan stark lokal förankring och aktivt stöd från den berörda befolkningen blir inga projekt i längden lyckade. I motion U238 (vpk) lämnas intressanta exempel på vad som kan göras för att öka kvinnors deltagande i utvecklingsprocessen.

Utskottet finner det också angeläget att kvinnors situation i industrin ägnas ökad uppmärksamhet. Den kvinnliga arbetskraften utgör i många länder en utsatt och svag grupp i den industriella miljön.

Enligt utskottets mening kan det finnas anledning att vidga uppmärksamheten på kvinnornas situation så, att undersökningar av kvinnors arbetsförhållanden görs vid alla större svenska biståndsprojekt och inte endast vid projekt som, av helt andra orsaker än omsorg om kvinnor, hamnat i centrum för intresset.

Det är vidare angeläget att det direkta biståndet till kvinnoorganisationer i mottagarländerna ökar och att det inte omges med regler som försvårar

mottagarorganisationens arbete. Utskottet föreslår sålunda att stöd även skall kunna utgå för uppförande av byggnader, inom ramen för det kvinnoinriktade biståndet.

De i motionen exemplifierade frågorna och andra biståndsinsatser som är viktiga för u-landskvinnorna bör enligt utskottets mening ges ökad uppmärksamhet i det svenska biståndet. Kvinnokonferensen i Nairobi var en viktig utgångspunkt för ett internationellt samarbete som mer än hittills tar hänsyn till kvinnors situation.

Utskottet välkomnar att det, såsom föreslås i motion U238 (vpk), skall hållas en nordisk konferens om internationella kvinnofrågor. Vid den konferensen bör bl. a. frågor av det slag som utskottet behandlat ovan bli föremål för diskussion och samråd mellan de nordiska länderna.

Med det anförda föreslås att yrkandena 1—6 i motion U238 (vpk) bifalls av riksdagen.

dels att utskottets hemställan i punkt 2, moment 19, bort ha följande lydelse:

19. beträffande *kvinnoinriktade projekt m. m.*

att riksdagen med bifall till yrkandena 1—6 i motion 1986/87:U238 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

12. Effektivitet och resultatvärdering

Margaretha af Ugglas, Sten Sture Paterson och Anita Bråkenhielm (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 34 som börjar med "Effektivitet kan" och på s. 35 slutar med "avstyrks därför." bort ha följande lydelse:

Den väsentligaste uppgiften i svensk biståndspolitik av i dag är att höja effektiviteten i utvecklingssamarbetet. De biståndspolitiska målen uppfylls inte i tillräcklig utsträckning. Effektivare bistånd kan bl. a. åstadkommas genom att vi i större utsträckning engagerar svenska organisationer och företag i verksamheten. Hela den svenska resursbasen måste utnyttjas på ett bättre sätt. Biståndet kan bli mer flexibelt om det inte låses fast i landprogrammeringen utan i stället blir mer inriktat på projekt, för vilka klara mål kan uppställas. Förutsättningarna för ett effektivare bistånd förbättras enligt utskottets mening också om Sverige söker samarbete med u-länder som strävar efter demokratiska och marknadsekonomiska lösningar på utvecklingsproblemen.

Utvärderingen av biståndet bör enligt utskottets mening ägnas väsentligt mycket större uppmärksamhet än vad som nu är fallet. Utöver att SIDA:s löpande kontroll och uppföljning måste förbättras bör svenska biståndsinsatser också bedömas av experter som är fristående från SIDA. Utskottet anser att utrikesdepartementets biståndsinspektör hade viktiga uppgifter att fylla på detta område och föreslår därför att denna befattning åter inrättas.

Med hänvisning till vad som ovan anförts tillstyrker utskottet yrkande 1 i motion U229 (m) och yrkande 12 i samma motion.

dels att utskottets hemställan i punkt 2, momenten 21 och 22, bort ha följande lydelse:

21. beträffande *effektivitet i biståndet*

att riksdagen med bifall till yrkande 1 i motion 1986/87:U229 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

22. beträffande *resultatvärdering, biståndsinspektör m. m.*

att riksdagen med bifall till yrkande 12 i motion 1986/87:U229 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

13. Landprogrammering och projektbistånd

Gunnel Jonäng (c), Margaretha af Ugglas, Sten Sture Paterson och Anita Bråkenhielm (alla m) samt Karin Söder (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 35 som börjar med "Utskottet är" och slutar med "motion U229 (m)." bort ha följande lydelse:

Det svenska bilaterala utvecklingssamarbetets starka inriktning på länder och den s. k. landprogrammeringsmetod som används för att förmedla det landinriktade biståndet har enligt utskottets mening visat sig ha uppenbara nackdelar. Sveriges bistånd har kommit att bli fastlåst till en bestämd krets av länder. I vissa av dessa svarar det svenska biståndet för en oproportionerligt stor del av utifrån kommande biståndsresurser.

Det finns enligt utskottets mening nu anledning att ompröva landramstänkandet och övergå till ett mer projekt- och ämnesinriktat bistånd. Ett sådant skulle ha stora fördelar för båda parter. Det skulle göra planeringen mer flexibel. Biståndet skulle kunna inriktas på väl definierade projekt och ämnesområden som framstår som särskilt angelägna för mottagarländerna. Med ett sådant tillvägagångssätt blir det årliga biståndsbehovet, landramen, ett resultat av vad parterna enats om i projektförhandlingar snarare än ett belopp som ställs till förfogande oavsett vilka specifika program och projekt som arbetats fram.

Utskottet föreslår sålunda att regeringen ges i uppdrag att planera för en övergång till ett mer projektinriktat bistånd i enlighet med riktlinjerna i motion U229 (m).

dels att utskottets hemställan i punkt 2, moment 23, bort ha följande lydelse:

23. beträffande *landprogrammering och projektbistånd*

att riksdagen med bifall till yrkande 8 i motion 1986/87:U229 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

14. Utvidgning av kretsen av samarbetsländer

Margaretha af Ugglas, Sten Sture Paterson och Anita Bråkenhielm (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 36 som börjar med "En övergång" och slutar med "av riksdagen." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att en större flexibilitet i samarbetet med u-länderna skulle underlätta för Sverige att avsluta samarbetet med något land och inleda samarbete med nya u-länder. Erfarenheterna av biståndet kan härigenom på ett bättre sätt styra såväl form och innehåll som storlek i biståndssamarbetet.

I takt med att de totala biståndsanslagen ökar bör det vara naturligt för Sverige att inleda samarbete med fler u-länder. Aktuella länder för samarbete är t. ex. Sudan, Uganda och Somalia. I Sudan har en utveckling i demokratisk riktning kunnat skönjas. Samtidigt är flyktingsituationen mycket betungande. Somalia bör också aktualiseras för ytterligare svenskt bistånd. Både Somalia och Sudan har mycket allvarliga problem med t. ex. ökenutbredning. De är dessutom svårt sargade av krig och inrikes stridigheter och i akut behov av bistånd. Uganda bör också få visst bistånd.

Även i Centralamerika bör insatser kunna göras i flera länder än för närvarande.

Yrkande 9 i motion U229 (m) tillstyrks därmed. Ifrågavarande delar av motionerna U205 och U230 får anses besvarade med det anförda.

dels att utskottets hemställan i punkt 2, moment 25, bort ha följande lydelse:

25. *beträffande utvidgning av kretsen av samarbetsländer*
att utskottet med bifall till yrkande 9 i motion 1986/87:U229 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

15. Biståndspolitisk utredning

Gunnel Jonäng (c), Margaretha af Ugglas, Sten Sture Paterson och Anita Bråkenhielm (alla m) och Karin Söder (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 37 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "avstyrks därför." bort ha följande lydelse:

Dessa utredningar har medfört att vissa aspekter av det svenska utvecklingssamarbetet har belysts på ett värdefullt sätt. Det har emellertid rört sig om partiella utredningar som inte gett tillfälle till en översyn av hela det svenska utvecklingssamarbetets allmänna inriktning.

Under de gångna åren har den ekonomiska situationen i många av våra programländer allvarligt förvärrats. Det är enligt utskottets mening inte bara fråga om en tillfällig och konjunkturbetonad nedgång. Krisen har sina rötter i en rad inre och yttre omständigheter som tillsammans har ändrat förutsättningarna för vårt bistånd på flera väsentliga punkter.

Det svenska bilaterala utvecklingssamarbetet har under senare år alltmer koncentrerats till de fattiga länderna i Afrika. Flera av dessa länders situation är sådan att det är nödvändigt att inrikta biståndet på grundorsakerna till fattigdomen och i första hand få till stånd bättre grundläggande försörjningsbetingelser. Detta är en svår och långsiktig uppgift som det svenska biståndet inte är utformat för, varken till innehåll eller organisation. På motsvarande sätt bör vårt samarbete med de multilaterala organisationerna ses över, så att Sverige så långt det är möjligt medverkar till att inrikta dessa organs bistånd på de uppgifter som det internationella samfundet har gemensamt ansvar för. Hotet mot försörjningsmöjligheter och levnadsvillkor på jorden framstår som den angelägnaste uppgiften för den internationella biståndsverksamheten.

De biståndspolitiska målen fastställdes i partipolitisk enighet efter ett flerårigt arbete i en parlamentarisk utredning. Om en översyn av dessa mål

nu skall ske måste detta genomföras under parlamentarisk medverkan i en utredning som också får i uppdrag att i ljuset av gjorda erfarenheter se över innehållet i biståndspolitik. Mål och innehåll i biståndssamarbetet hänger intimt samman.

Mot denna bakgrund är det enligt utskottets åsikt nödvändigt att regeringen nu tillsätter en biståndspolitisk utredning som får i uppgift att genomföra en snabb, grundlig och förutsättningslös omprövning av svenskt utvecklingssamarbetes inriktning och arbetsmetoder, enligt de riktlinjer som anges i motion U209 (c).

dels att utskottets hemställa i punkt 2, moment 30, bort ha följande lydelse:

30. beträffande *biståndspolitisk utredning*

att riksdagen med bifall till yrkande I i motion 1986/87:U209 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

16. Utvärdering av det multilaterala biståndet

Rune Ångström och Maria Leissner (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 51 som börjar med "En sådan" och slutar med "motion U216 (fp)." bort ha följande lydelse.

FN:s kris är, som nyss påpekats, en finans- och likviditetskris, men det är också en kris i förtroendet för FN-systemet och för samarbetet mellan nord och syd över huvud taget. Detta är djupt allvarligt. Sverige bör ge ett fortsatt politiskt och ekonomiskt stöd till FN-systemet och inte minst till den multilaterala biståndsverksamheten. Det är emellertid avgörande för FN-systemets fortsatta auktoritet att biståndet genom FN blir effektivt och når de mål det är avsett att nå. Utskottet föreslår därför i anslutning till fp-motionen U216 att regeringen gör en samlad utvärdering av det svenska multilaterala biståndet.

Denna utvärdering skall sedan ligga till grund för en bedömning av vilka kanaler som på effektivaste sätt förmedlar det svenska multilaterala biståndet.

dels att utskottets hemställa i punkt 3, moment 3, bort ha följande lydelse:

3. beträffande *utvärdering av det multilaterala biståndet*

att riksdagen med bifall till yrkande 13 i motion 1986/87:U216 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

17. Inriktning av Världsbankens arbete

Bertil Måbrink (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 51 börjar med "Utskottet har" och på s. 52 slutar med "resultat, fortsätter" bort ha följande lydelse:

Världsbanken spelar en betydelsefull roll för många u-länder, på gott och på ont. IDA lämnar lån på fördelaktiga villkor vilket ger möjlighet till fattigare u-länder, ofta utan kreditvärdighet, att erhålla kapital utifrån. Samtidigt har Världsbanken genom sin styrka och genom styrkan hos de länder som står som största bidragsgivare till banken kunnat diktera villkoren för många små u-länders utveckling.

Sverige bör enligt utskottets mening även fortsättningsvis använda sitt inflytande i Världsbanken så att de små u-ländernas intressen i högre grad än vad som nu är fallet tas till vara. Det kan ske genom att vi strävar efter en ändring av röstreglerna men också så att vi försöker inrikta Världsbankens projekt på områden som framstår som väsentliga för de fattiga länderna och för de fattigaste grupperna i dessa länder. Sverige bör också hålla nära kontakt med andra likasinnade i-länder i syfte att tillhandahålla alternativ till de stora i-ländernas krav.

I de förhandlingar som pågår om åtgärder mot skuldkrisen deltar såväl IMF som Världsbanksgruppen. Det är enligt utskottets mening väsentligt att inte Världsbanken och IDA tilldelas en underordnad roll i förhållande till IMF när uppgörelser om skuldlättnader skall nås med u-länderna. Sverige bör verka för att skulduppgörelserna och de anpassningsprogram som genomförs i anslutning till dem tar hänsyn till sociala och politiska realiteter i u-länderna.

dels att utskottets hemställan i punkt 3, moment 4, bort ha följande lydelse:

4. beträffande *inriktning av Världsbankens arbete*

att riksdagen med bifall till yrkande 2 i motion 1986/87:U227 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

18. Bidrag till UNDP och UNICEF

Gunnel Jonäng (c), Rune Ångström, Maria Leissner (båda fp) och Karin Söder (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 52 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "avstyrks därför." bort ha följande lydelse:

UNDP är FN-systemets centrala organ för finansiering av internationellt bistånd. Den resurskris som UNDP nu befinner sig i är därför särskilt allvarlig och går ut över många u-länder som inte kan påräkna annat multilateralt bistånd än det som kommer från UNDP. Mot denna bakgrund finner utskottet det motiverat med ett ytterligare påslag för UNDP och tillstyrker förslaget i motionerna U209 (c) och U216 (fp) att bidraget till UNDP skall höjas med 50 milj. kr. utöver regeringens förslag.

UNICEF utför ett omvittnat effektivt arbete till hjälp för nödlidande barn i världen. Utskottet anser det motiverat med en viss höjning av bidraget till detta organ och föreslår ett påslag med ytterligare 25 milj. kr. utöver regeringens förslag. Därmed bifalls medelsförslaget i yrkande 4 i motion U209 (c) och yrkande 8 i motion U216 (fp). Yrkande 9 i motion U218 och yrkandena 6 och 9 i motion U216 avstyrks.

Yrkandena 6 och 7 i motion U209 behandlas i annat sammanhang.

dels att utskottets hemställan i punkt 3, momenten 7 och 8, bort ha följande lydelse:

7. beträffande *bidrag till UNDP*

att riksdagen med avslag på yrkande 9 i motion 1986/87:U218 och med avslag av budgetpropositionens förslag bifaller medelsförslaget i yrkande 5 i motion 1986/87:U209 och yrkande 7 i motion 1986/87:U216,

att riksdagen med avslag av budgetpropositionens förslag bifaller medelsförslaget i yrkande 4 i motion 1986/87:U209 och yrkande 8 i motion 1986/87:U216,

19. Bidrag till UNDP

Bertil Måbrink (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 52 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "avstyrks därför." bort ha följande lydelse:

Sedan USA drastiskt minskat sina bidrag till de internationella biståndsorganisationerna har UNDP, som är samordnare av FN-systemets bistånd, fått betydande svårigheter att fylla sina uppgifter. I detta läge anser utskottet det motiverat att höja Sveriges bidrag till organisationen med ytterligare 25 milj. kr., trots att Sverige redan svarar för en stor andel av UNDP:s bistånd. Därmed bifaller utskottet medelsförslaget i yrkande 9 i motion U218 (vpk). Medelsyrkandena för multilateralt bistånd i motionerna U216 (fp) och U209 (c) avstyrks.

dels att utskottets hemställan i punkt 3, moment 7, bort ha följande lydelse:

7. beträffande *bidrag till UNDP*

att riksdagen med avslag på yrkande 5 i motion 1986/87:U209 och yrkande 7 i motion 1986/87:U216 samt med avslag av budgetpropositionens förslag bifaller medelsförslaget i yrkande 9 i motion 1986/87:U218,

20. Bidrag till WFP och UNHCR

Gunnel Jonäng och Karin Söder (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 52 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "avstyrks därför." bort ha följande lydelse:

Livsmedelskrisen i världen gör det befogat att WFP håller en mycket hög beredskap. Sverige bör räkna med ökade krav från WFP varför utskottet föreslår att bidraget till livsmedelsprogrammet höjs med 10 milj. kr. utöver regeringens förslag. Därmed tillstyrks medelsförslaget i motion U209 (c).

Även flyktingsituationen i världen är ytterst oroande. FN:s flyktingkommissariat UNHCR har ett huvudansvar för omhändertagande av flyktingar och har stort behov av ökade resurser. Utskottet föreslår med bifall till motion U209 att UNHCR tilldelas 30 milj. kr. utöver regeringens förslag. Yrkandena 4 och 5 i motion U209 behandlas i annat sammanhang. Yrkandena 6 och 9 i motion U216 (c) liksom yrkande 9 i motion U218 (vpk) avstyrks.

dels att utskottets hemställan i punkt 3, momenten 9 och 10, bort ha följande lydelse:

9. beträffande *bidrag till WFP*

att riksdagen med avslag av budgetpropositionens förslag bifaller medelsförslaget i yrkande 6 i motion 1986/87:U209,

att riksdagen med avslag på yrkande 9 i motion 1986/87:U216 och med avslag av budgetpropositionens förslag bifaller medelsförslaget i yrkande 7 i motion 1986/87:U209,

21. Bidrag till UNHCR och IDA

Rune Ångström och Maria Leissner (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 52 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "avstyrks därför." bort ha följande lydelse:

Liksom UNDP inom FN-systemet spelar IDA en betydelsefull roll inom Världsbanksgruppen som förmedlare av lån särskilt till de sämre ställda u-länderna. Efter de kraftiga nedskärningarna av USA:s bidrag befinner sig IDA i en svår situation. Det är enligt utskottets mening därför motiverat att, såsom föreslås i motion U216 (fp), bidraget till IDA höjs med 40 milj. kr. utöver regeringens förslag.

Även FN:s flyktingkommissariat är i trängande behov av ytterligare resurser för sitt arbete med den ständigt ökande flyktingströmmen. Utskottet föreslår därför ett påslag med 20 milj. kr. utöver propositionens förslag till UNHCR. Därigenom tillstyrks medelsförslaget i motion U216 (fp). Yrkandena 7 och 8 i samma motion behandlas i annat sammanhang. Yrkande 9 i motion U218 (vpk) liksom yrkandena 6 och 7 i motion U209 (c) avstyrks.

dels att utskottets hemställan i punkt 3, momenten 10 och 11, bort ha följande lydelse:

10. beträffande *bidrag till UNHCR*

att riksdagen med avslag på yrkande 7 i motion 1986/87:U209 och med avslag av budgetpropositionens förslag bifaller medelsförslaget i yrkande 9 i motion 1986/87:U216,

11. beträffande *bidrag till IDA*

att riksdagen med avslag av budgetpropositionens förslag bifaller medelsförslaget i yrkande 6 i motion 1986/87:U216,

22. Samnordisk kreditgivning

Rune Ångström och Maria Leissner (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 53 som börjar med "Utskottet saknar" och slutar med "avstyrks följaktligen." bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den i dessa motioner framförda åsikten. Det finns enligt utskottets mening inget behov av nya biståndsf finansierade kreditformer för närvarande. I stället bör de medel som avsetts för detta ändamål överföras till angelägna biståndsåndamål, såsom insatser i Södra Afrika. Förslaget i motion U216 (fp) och motion U218 (vpk) tillstyrks därmed.

dels att utskottets hemställan i punkt 3, moment 12, bort ha följande lydelse:

12. beträffande *samnordisk kreditgivning*

att riksdagen med avslag av budgetpropositionens förslag bifaller

23. Samnordisk kreditgivning

Bertil Måbrink (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 53 som börjar med "Utskottet saknar" och slutar med "avstyrks följaktligen." bort ha följande lydelse:

Utskottet kan inte se att det föreligger något behov av ytterligare biståndsfinansierade kreditformer, särskilt som det befintliga u-kreditsystemet inte kan utnyttja sina medel i den takt de anslås.

Det finns enligt utskottets mening ett stort antal biståndsbehov som är långt angelägnare att tillfredsställa än de nordiska företag och relativt väl utvecklade u-länder som i första hand kommer att dra nytta av ett kreditsystem av detta slag. Med anslutning till vad som föreslås i motionerna U218 (vpk) och U216 (fp) avstyrker utskottet att medel avsätts för en samnordisk kreditfond.

dels att utskottets hemställan i punkt 3, moment 12, bort ha följande lydelse:

12. beträffande *samnordisk kreditgivning*

att riksdagen med avslag av budgetpropositionens förslag bifaller yrkande 12 i motion 1986/87:U216 och yrkande 8 i motion 1986/87:U218,

24. Multilateral Investment Guarantee Agency, MIGA

Bertil Måbrink (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 53 som börjar med "Enligt vad" och slutar med "till det anförda." bort ha följande lydelse:

Utskottet motsätter sig av flera skäl det av regeringen framförda förslaget. Det kan enligt utskottets mening för det första riktas principiella invändningar mot att ett mellanstatligt samarbete etableras för försäkring mot politiska risker i u-länderna. Det kan för det andra ifrågasättas om det är befogat att använda knappa biståndsmedel för ett ändamål som detta. För det tredje är förslaget alltför otillräckligt beskrivet i propositionen för att riksdagen skall kunna ta ställning till det. Införandet av nya biståndsformer och medlemskap i nya organisationer bör föregås av noggrann utredning och prövning av riksdagen, på samma sätt som samarbete med nya länder och engagemang i större biståndsprojekt kräver grundliga förberedelser och prövning.

Av dessa skäl avstyrker utskottet regeringens förslag och bifaller yrkande 7 i motion U218 (vpk).

dels att utskottets hemställan i punkt 3, moment 13, bort ha följande lydelse:

13. beträffande *MIGA*

att riksdagen med avslag av budgetpropositionens förslag bifaller yrkande 7 i motion 1986/87:U218,

Bertil Måbrink (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 53 som börjar med "Som framgår" och slutar med "motion U218 (vpk)" bort ha följande lydelse:

Det finns självfallet behov av ekonomiskt samarbete mellan i-länder och u-länder, av handel och investeringar. De knappa biståndsresurserna måste emellertid avdelas för verkligt bistånd och dit hör enligt utskottets mening inte verksamheten inom det internationella finansieringsbolaget IFC. Även om detta bolag, som det hävdas, skulle ha utökat sin verksamhet i Afrika med bl. a. satsningar på jordbruksområdet, är det utskottets uppfattning att det finns andra biståndsåndamål som ligger mer i linje med de svenska biståndspolitiska målsättningarna.

Utskottet avstyrker därför, i enlighet med förslaget i motion U218 (vpk), bidraget till IFC samt föreslår att riksdagen ger regeringen till känna att Sverige bör utträda ur IFC.

dels att utskottets hemställan i punkt 3, moment 14, bort ha följande lydelse:

14. beträffande *utträde ur IFC*

att riksdagen med bifall till yrkande 6 i motion 1986/87:U218 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

26. Merkostnad vid spannmålsköp

Rune Ångström och Maria Leissner (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 54 som börjar med "Riksdagsbeslutet år 1985" och slutar med "anses besvarade." bort ha följande lydelse:

Utskottet framhöll redan i förra årets biståndsbetänkande att spannmål för livsmedelshjälp inte bör inköpas till svenska regleringspriser eftersom en huvudregel måste vara att biståndsanslagen i sin helhet skall användas för biståndsåndamål. Utskottet betecknade 1985 års beslut som ett undantag från denna huvudregel. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Det är mot denna bakgrund anmärkningsvärt att regeringen i årets budgetproposition återigen begär att en betydande summa biståndsmedel skall användas för att täcka en del av det svenska jordbrukets produktionsförluster.

Utskottet ansluter sig till förslagen i fp-motionen U216 och motion U204 och avstyrker propositionens förslag om användning av biståndsmedel för att täcka den uppkommande merkostnaden.

dels att utskottets hemställan i punkt 3, momenten 16 och 17, bort ha följande lydelse:

16. beträffande *merkostnad 1987/88 vid spannmålsköp*

att riksdagen med avslag av budgetpropositionens förslag och med bifall till yrkande 10 i motion 1986/87:U216 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

17. beträffande *köp av spannmål till världsmarknadspris*
att riksdagen med anledning av yrkande 11 i motion 1986/87:U216
och motion 1986/87:U204 som sin mening ger regeringen till känna
vad utskottet anfört,

UU 1986/87:10

27. Obundet bistånd

Rune Ångström och Maria Leissner (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 56 som börjar med "Enligt utskottets" och på s. 57 slutar med "bindningsgraden höjs." bort ha följande lydelse:

Det bör vara en princip i svenskt utvecklingssamarbete att allt bistånd skall vara obundet. Denna uppfattning ligger i linje med den traditionella svenska frihandelsprincipen. Viktigare är emellertid att obundet bistånd är mest fördelaktigt för mottagarlandet, för vars skull vi ger bistånd. Om biståndsmottagarländerna tvingas köpa de varor givarländerna önskar sälja och inte de varor som behövs bäst, blir bistånd till sist dyrt och dåligt.

Utskottet vill därför förorda att bindningen av svenskt bistånd till uppköp i Sverige successivt minskar.

De synpunkter som utskottet här framfört ligger i linje med yrkande 5 i motion U216 (fp), vilket därför tillstyrks.

dels att utskottets hemställan i punkt 4.6, moment 1, bort ha följande lydelse:

1. beträffande *obundet bistånd*

att riksdagen med bifall till yrkande 5 i motion 1986/87:U216 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

28. Importstöd

Margaretha af Ugglas, Sten Sture Paterson och Anita Bråkenhielm (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 56 börjar med "Detta är" och på s. 57 slutar med "bindningsgraden höjs." bort ha följande lydelse:

Det vore önskvärt om även andra länder tillämpade samma principer. Ett obundet bistånd är i överensstämmelse med frihandelsprincipen och ger mottagarländerna störst möjlighet att fritt välja de varor de bäst behöver. Verkligheten är emellertid en annan. Flertalet industriländer har valt att mer eller mindre hårt binda sitt bistånd till köp från det egna landet. Detta gör att Sverige hamnat i en relativt sett ofördelaktig situation, vilket också visar sig däri att återflödet till Sverige av biståndsutbetalningarna är lägre än i andra länder.

Importstöd är en biståndsform som innebär att Sverige ställer biståndsmedel i konvertibel valuta till mottagarlandets förfogande för att finansiera import. Importstödet, som numera står för en mycket stor del av det svenska biståndet, används ofta för inköp i våra viktigaste konkurrentländer. Utskottet anser att det bör vara ett mål att minska importstödet andel av det

svenska biståndet. Så länge importstöd förekommer är det emellertid inte rimligt att det i så hög grad lämnas helt obundet. Sveriges näringsliv är så differentierat och konkurrenskraftigt att det inte behöver innebära några nackdelar för mottagarländerna om importstödet används för uppköp i Sverige. Utskottet ansluter sig härmed till de synpunkter som framförs i motionen U229.

dels att utskottets hemställan i punkt 4.6, moment 2, bort ha följande lydelse:

2. beträffande *bindning av importstöd*

att riksdagen med bifall till yrkande 7 i motion 1986/87:U229 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

29. Medelsramar för Angola, Moçambique och Zimbabwe

Margaretha af Ugglas, Sten Sture Paterson och Anita Bråkenhielm (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 64 börjar med "Ökat bistånd" och på s. 65 slutar med "avstyrks därmed." bort ha följande lydelse:

En betydande del av det svenska biståndet går till länderna i södra Afrika. Detta är ett uttryck för en medveten strävan att stödja de s. k. frontstaternas utveckling, minska deras ekonomiska beroende av Sydafrika och bidra till en fredlig och demokratisk utveckling i regionen.

Utvecklingsbiståndet i Angola och Moçambique möter emellertid stora svårigheter, bl. a. på grund av väpnade konflikter i dessa länder. Konflikterna har till en del sin grund i att de marxist-leninistiska regimerna inte accepterar fredlig opposition, till en annan del i Sydafrikas destabiliseringspolitik. Det faktum att motståndsrörelserna får stöd av Sydafrika bör emellertid inte tas till intäkt för krav på att ett odemokratiskt styrelseskick skall accepteras av alla delar av befolkningen. I Zimbabwe har under det senaste året tagits steg i diktatorisk riktning, vilket är beklagligt. Utskottet anser mot denna bakgrund att landramarna för dessa länder bör minskas i förhållande till regeringens förslag. En ökad satsning inom regionen bör i stället ske via det regionala samarbetet genom SADCC. Landramen för Angola bör minskas med 30 milj. kr., den för Moçambique med 55 milj. kr. och den för Zimbabwe med 25 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag. Utskottet ansluter sig därmed till yrkandena 17, 18 och 26 i motion U229 (m). Motion U235 yrkande 1 avstyrks.

dels att utskottets hemställan i punkt 4.6, moment 4, bort ha följande lydelse:

4. beträffande *medelsramar för Angola, Moçambique och Zimbabwe*

att riksdagen med ändring av budgetpropositionens förslag och med bifall till motion 1986/87:U229 yrkandena 17, 18 och 26 för budgetåret 1987/88 godkänner följande medelsramar: för Angola 110 milj. kr., för Moçambique 270 milj. kr. och för Zimbabwe 125 milj. kr.,

Margaretha af Ugglas, Sten Sture Paterson och Anita Bråkenhielm (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 65 som börjar med "Mot bakgrund" och slutar med "U231 avstyrks." bort ha följande lydelse:

Biståndet till Tanzania har under lång tid varit av mycket stor omfattning. Det har dock dessvärre visat sig vara mindre framgångsrikt och bör därför enligt utskottets mening reduceras. Det ekonomiska återhämtningsprogram som Tanzania nyligen inlett innebär förändringar även för landets utvecklingspolitik. Detta medför en motsvarande anpassning av det svenska biståndet och ger anledning att söka nya vägar till ett effektivare bistånd. Detta skall vara fattigdomsorienterat, bygga på den berörda befolkningens medverkan, planerat för en integrerad landsbygdsutveckling, vila på en grundbehovsstrategi och ge självtillit.

Rehabiliteringsarbetet kommer att kräva tid, konsekvens och uthållighet. Omställningen ställer höga krav på en väl genomtänkt planering. Detta innebär att innan den nya insatsberedskapen vuxit fram blir tidpunkten för nya investeringar förskjuten framåt i tiden. Mot bakgrund härav och med hänsyn till de betydande reservationer som under åren byggts upp är behovet av nya anslagsmedel begränsat. Utskottet ansluter sig till den i motion U231 och U229 yrkande 29 föreslagna medelsramen 400 milj. kr., vilken innebär en minskning med 110 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag. Motion U209 yrkande 27 avstyrks.

dels att utskottets hemställan i punkt 4.6 moment 6 bort ha följande lydelse:

6. *beträffande medelsram för Tanzania*

att riksdagen med avslag på motion 1986/87:U209 yrkande 27, med ändring av budgetpropositionens förslag och med bifall till motion 1986/87:U229 yrkande 14 och motion 1986/87:U231 såvitt nu är i fråga till medelsram för Tanzania budgetåret 1987/88 godkänner ett belopp av 400 milj. kr.,

31. Medelsram för Tanzania

Gunnel Jonäng och Karin Söder (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 65 som börjar med "Mot bakgrund" och slutar med "U231 avstyrks." bort ha följande lydelse:

Tanzania, som länge befunnit sig i en allvarlig ekonomisk kris, har nyligen nått en överenskommelse med IMF om ett åtgärds paket för ekonomisk återhämtning. Detta är självfallet positivt. Utskottet anser emellertid att medelsramen bör förbli oförändrad tills något mera klarhet vunnits beträffande den fortsatta utvecklingen och Tanzanias ekonomiska anpassningspolitik. Utskottet är sålunda inte berett att för nästa budgetår förorda någon höjning av nuvarande medelsram. Utskottet ansluter sig därmed till medelsförslaget i motion U209 yrkande 27. Motionerna U229 yrkande 14 och U231 avstyrks.

dels att utskottets hemställan i punkt 4.6 moment 6 bort ha följande lydelse:

UU 1986/87:10

6. beträffande *medelsram för Tanzania*

att riksdagen med avslag på motion 1986/87:U229 yrkande 14 och motion 1986/87:U231 såvitt nu är i fråga och med ändring av budgetpropositionens förslag bifaller medelsförslaget i motion 1986/87:U209 yrkande 27 och till medelsram för Tanzania för budgetåret 1987/88 godkänner ett belopp av 475 milj. kr.,

32. Medelsram m. m. avseende Etiopien

Margaretha af Ugglas, Sten Sture Paterson och Anita Bråkenhielm (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 65 börjar med "Det omdiskuterade" och på s. 66 slutar med "yrkande 19 avstyrks." bort ha följande lydelse:

Den förda jordbrukspolitiken är av det slaget att den inverkar menligt på effektiviteten i svenskt bistånd vad gäller jordbruk och landsbygdsutveckling. Bybildningsprogrammet, folkförflyttningsprogrammet och prispolitiken är direkt skadliga för utvecklingen av landet. Den bristande respekten för mänskliga rättigheter är av den omfattningen att den etiopiska regimen bör ifrågasättas som framtida samarbetspartner vid svenskt biståndsarbete. Det finns dock, som framhållits i motion U214, andra skäl som talar för fortsatt bistånd, men på en lägre nivå än den av regeringen föreslagna landramen. En större del av detta bistånd bör överföras till projektinriktat bistånd och humanitära insatser via enskilda organisationer i enlighet med vad som anförs i denna motion. Medelsramen för budgetåret 1987/88 bör fastställas till 115 miljoner.

Med det ovan anförda bifalls motion U214 och U229 yrkande 19 medan motionerna U205 yrkande 6 såvitt nu är i fråga, U209 yrkande 25 och U216 yrkande 14 avstyrks.

dels att utskottets hemställan i punkt 4.6, momenten 8 och 10, bort ha följande lydelse:

8. beträffande *medelsram för Etiopien*

att riksdagen med avslag på motion 1986/87:U209 yrkande 25 och motion 1986/87:U216 yrkande 14 och med ändring av budgetpropositionens förslag bifaller medelsförslaget i motion 1986/87:U214 yrkande 1 och motion 1986/87:U229 yrkande 19 och till medelsram för Etiopien för budgetåret 1987/88 godkänner ett belopp av 115 milj. kr.,

10. beträffande *inriktningen av biståndet till Etiopien*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:U214 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

33. Medelsram för Etiopien

Gunnel Jonäng (c), Rune Ångström (fp), Maria Leissner (fp) och Karin Söder (c) anser

129

dels att den del av utskottets yttrande på s. 66 som börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "yrkande 19 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Det sätt på vilket folkomflyttningarna har genomförts förtjänar vidare stark kritik. Den demokratistödjande verkan av det svenska biståndet kan dessvärre också ifrågasättas. Utskottet finner det angeläget att regeringen noga följer utvecklingen i Etiopien såväl vad gäller respekten för mänskliga rättigheter som möjligheterna att nå godtagbara resultat för att bedöma programlandssamarbetets framtid. Mot denna bakgrund föreslår utskottet en oförändrad landram för nästkommande budgetår. Det bistånd som utgår till Etiopien bör ges en utpräglad katastrofinriktad karaktär med tonvikt på förebyggande och beredskap. Utskottet bifaller därmed motion U209 yrkande 25 och U216 yrkande 14. Motion U205 yrkande 6, såvitt nu är i fråga, U214 och U229 yrkande 19 avstyrks.

dels att utskottets hemställan i punkt 4.6, moment 8, bort ha följande lydelse:

8. beträffande *medelsram för Etiopien*

att riksdagen med avslag på motion 1986/87:U214 yrkande 1 och motion 1986/87:U229 yrkande 19 och med ändring av budgetpropositionens förslag bifaller medelsförslaget i motion 1986/87:U209 yrkande 25 och motion 1986/87:U216 yrkande 14 och till medelsram för Etiopien för budgetåret 1987/88 godkänner ett belopp av 130 milj. kr.,

34. Medelsram för Nicaragua

Margaretha af Ugglas, Sten Sture Paterson och Anita Bråkenhielm (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 66 som börjar med "Den ekonomiska" och slutar med "yrkande 24 avstyrks." bort ha följande lydelse:

Utvecklingen i Nicaragua inger allvarlig oro vad gäller demokrati och respekt för mänskliga rättigheter. Revolutionen som gav hopp om en bättre framtid för Nicaraguas folk tycks ha följts av en ny totalitär regim. Mot denna bakgrund finner utskottet propositionens förslag om en kraftig anslagshöjning till Nicaragua svärförklarlig och föreslår i stället att landramen sänks med 50 milj. kr. till 75 milj. kr. Utskottet ansluter sig därmed till yrkande 24 i motion U229. Motionerna U209 yrkande 26 och U216 yrkande 15 avstyrks.

dels att utskottets hemställan i punkt 4.6, moment 11, bort ha följande lydelse:

11. beträffande *medelsram för Nicaragua*

att riksdagen med avslag på motion 1986/87:U209 yrkande 26 och motion 1986/87:U216 yrkande 15 och med ändring av budgetpropositionens förslag, bifaller medelsförslaget i motion 1986/87:U229 yrkande 24 och till medelsram för Nicaragua för budgetåret 1987/88 godkänner ett belopp av 75 milj. kr.,

35. Medelsram för Nicaragua

UU 1986/87:10

Gunnel Jonäng (c), Rune Ångström (fp), Maria Leissner (fp) och Karin Söder (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 66 som börjar med "Den ekonomiska" och slutar med "yrkande 24 avstyrks." bort ha följande lydelse:

Beträffande biståndet till Nicaragua gör utskottet den bedömningen att det instabila läget och de begränsningar av grundläggande fri- och rättigheter och oppositionens möjligheter att verka som genomförts, för närvarande motiverar en viss återhållsamhet. En ökning av anslagsramen bör sålunda anstå. De medel som frigörs bör överföras till anslaget för humanitärt bistånd i Latinamerika och kan alltså komma människorna i Nicaragua till hjälp i denna form. Utskottet ansluter sig därmed till medelsförslaget 125 milj. kr. i motionerna U209 yrkande 26 och U216 yrkande 15.

dels att utskottets hemställan i punkt 4.6. moment 11, bort ha följande lydelse:

11. beträffande *medelsram för Nicaragua*

att riksdagen med avslag på motion 1986/87:U229 yrkande 24 och med ändring av budgetpropositionens förslag bifaller medelsförslaget i motion 1986/87:U209 yrkande 26 och motion 1986/87:U216 yrkande 15 och till medelsram för Nicaragua budgetåret 1987/88 godkänner ett belopp av 125 milj. kr.,

36. Medelsram för Vietnam

Margaretha af Ugglas, Sten Sture Paterson och Anita Bråkenhielm (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 67 som börjar med "Propositionen föreslår" och slutar med "avstyrks därmed." bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning har Vietnam sedan flera år brutit mot de krav som utgör grundvalen för svenskt biståndssamarbete. Landets anfallskrig mot Kampuchea och den fortsatta ockupationen där innebär ett så flagrant brott mot FN-stadgan och de biståndspolitiska målen att biståndet bör upphöra. Utvecklingen inne i Vietnam uppvisar inte heller några förbättringar vad gäller respekten för demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter. De grova missförhållandena för skogsarbetarna vid Vin Phu accentuerar ytterligare nödvändigheten av att det svenska biståndet till Vietnam upphör. Utskottet föreslår alltså att någon ny landram inte sätts upp för Vietnam nästa budgetår. Reservationerna på vietnamanslaget bör användas för att avveckla de svenska biståndsåtagandena där. Utskottet ansluter sig därmed till yrkande 13 i motion U229. Motionerna U205 yrkande 6, såvitt nu är i fråga, U209 yrkandena 24 och 28, U216 yrkandena 16 och 17 samt U218 yrkande 14 avstyrks.

dels att utskottets hemställan under punkt 4.6. moment 12, bort ha följande lydelse:

12. beträffande *medelsram för Vietnam*

att riksdagen med avslag på motion 1986/87:U209 yrkande 28, mo-

tion 1986/87:U216 yrkande 16, motion 1986/87:U218 yrkande 14, med ändring av budgetpropositionens förslag och med bifall till motion 1986/87:U229 yrkande 13 beslutar att inga nya medel tillförs landramen för Vietnam budgetåret 1987/88,

UU 1986/87:10

37. Medelsram och avvecklingsplan för biståndet till Vietnam

Rune Ångström och Maria Leissner (båda fp) anser

dels att utskottets yttrande på s. 67 som börjar med "Den principiella" och slutar med "avstyrks därmed." bort ha följande lydelse:

Svenskt biståndssamarbete med Vietnam har nu pågått i mer än tio år. De akuta humanitära behov som förelåg vid krigsslutet kan i stor utsträckning anses tillgodosedda. Landets ekonomiska och politiska oberoende får mot bakgrund av de gångna årens erfarenhet anses ligga utanför våra möjligheter att påverka. Något hopp om en utveckling i demokratisk riktning finns knappast. Den vietnamesiska ockupationen av grannlandet Kampuchea är enligt utskottets mening inte förenlig med långsiktigt svenskt bistånd. Mot denna bakgrund och med hänsyn till de stora biståndsbehov som finns på andra håll i tredje världen föreslår utskottet att biståndsramen för Vietnam sänks med 100 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag och att regeringen utarbetar en plan för fortsatt avveckling av biståndet till detta land. Med det anförda tillstyrks yrkandena 24 och 28 i motion U209 och yrkandena 16 och 17 i motion U216. Motionerna U205 yrkande 6, såvitt nu är i fråga, U218 yrkande 14 samt U229 yrkande 13 avstyrks därmed.

dels att utskottets hemställan i punkt 4.6, momenten 12 och 13, bort ha följande lydelse:

12. beträffande *medelsram för Vietnam*

att riksdagen med avslag på motion 1986/87:U218 yrkande 14 och motion 1986/87:U229 yrkande 13, med ändring av budgetpropositionens förslag och med bifall till motion 1986/87:U209 yrkande 28 och motion 1986/87:U216 yrkande 16 som medelsram för Vietnam budgetåret 1987/88 godkänner ett belopp av 200 milj. kr.,

13. beträffande *avvecklingsplan för biståndet till Vietnam*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:U209 yrkande 24 och motion 1986/87:U216 yrkande 17 ger regeringen till känna vad utskottet anför,

38. Medelsram och avvecklingsplan för biståndet till Vietnam

Gunnel Jonäng och Karin Söder (båda c) anser

dels att utskottets yttrande på s. 67 som börjar med "Den principiella" och slutar med "avstyrks därmed." bort ha följande lydelse:

Den vietnamesiska ockupationen av grannlandet Kampuchea är enligt utskottets mening inte förenlig med långsiktigt svenskt bistånd. De pågåen-

de insatserna och gjorda åtagandena gör det emellertid inte möjligt att omedelbart lämna Vietnam. Det skulle innebära skador på biståndsinsatserna. Utskottet föreslår därför att biståndsramen för Vietnam sänks med 100 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag och att regeringen utarbetar en plan för fortsatt avveckling av biståndet till detta land. Med det anförda tillstyrks yrkandena 24 och 28 i motion U209 och yrkandena 16 och 17 i motion U216. Motionerna U205 yrkande 6, såvitt nu är i fråga, U218 yrkande 14 samt U229 yrkande 13 avstyrks därmed.

dels att utskottets hemställan i punkt 4.6, momenten 12 och 13, bort ha följande lydelse:

12. beträffande *medelsram för Vietnam*

att riksdagen med avslag på motion 1986/87:U218 yrkande 14 och motion 1986/87:U229 yrkande 13, med ändring av budgetpropositionens förslag och med bifall till motion 1986/87:U209 yrkande 28 och motion 1986/87:U216 yrkande 16 som medelsram för Vietnam budgetåret 1987/88 godkänner ett belopp av 200 milj. kr.,

13. beträffande *avvecklingsplan för biståndet till Vietnam*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:U209 yrkande 24 och motion 1986/87:U216 yrkande 17 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

39. Medelsram för Vietnam

Bertil Måbrink (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 67 som börjar med "Utskottets slutsats" och slutar med "avstyrks därmed." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det nu finns starka skäl till en höjning av biståndet. Reservationerna har nästan helt utnyttjats. En rad reformer har genomförts i landet, vilka framför allt förbättrat jordbruksproduktionen. Den ekonomiska nyorientering som beslutades på partikongressen i slutet av förra året ligger i linje med de svenska biståndspolitiska målen. Vietnam har också gjort en utfästelse att dra tillbaka sina trupper från Kampuchea senast 1990. Utskottet finner det motiverat att landramen för Vietnam höjs med 50 milj. kr. till 350 milj. kr. nästa budgetår. Yrkande 14 i motion U218 tillstyrks därmed. Motionerna U205 yrkande 6, såvitt nu är i fråga, U209 yrkandena 24 och 28, U216 yrkandena 16 och 17 samt U229 yrkande 13 avstyrks därmed.

dels att utskottets hemställan i punkt 4.6, moment 12, bort ha följande lydelse:

12. beträffande *medelsram för Vietnam*

att riksdagen med avslag på motion 1986/87:U209 yrkande 28, motion 1986/87:U216 yrkande 16 samt motion 1986/87:U229 yrkande 13, med ändring av budgetpropositionens förslag och med bifall till motion 1986/87:U218 yrkande 14 som medelsram för Vietnam budgetåret 1987/88 godkänner ett belopp av 350 milj. kr.,

Margaretha af Ugglas, Sten Sture Paterson och Anita Bråkenhielm (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 67 börjar med "Få av våra" och slutar på s. 68 med "finner lämpligt." bort ha följande lydelse:

Få av våra programländer torde genom åren ha diskuterats och ifrågasatts så ingående som Vietnam. Svårigheterna är betydande att överblicka allt det material som samlats och som legat som underlag för de svenska biståndsinsatserna. Utskottet delar därför motionärernas uppfattning att det är nödvändigt att i en vitbok redovisa bakgrundsmaterial för beslut, beslutsprocesser, genomförande och utvärdering av insatsernas utvecklingseffekt i förhållande till de biståndspolitiska målen.

Med hänvisning till vad som ovan anförts tillstyrker utskottet yrkande 11 i motion U229.

dels att utskottets hemställan i punkt 4.6 moment 15 bort ha följande lydelse:

15. beträffande *vitbok om biståndet till Vietnam*
att riksdagen med bifall till yrkande 11 i motion 1986/87:U229 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

41. Förhållandena vid biståndprojektet Bai Bang

Gunnel Jonäng (c), Margaretha af Ugglas (m), Sten Sture Paterson (m), Rune Ångström (fp), Anita Bråkenhielm (m), Maria Leissner (fp) och Karin Söder (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 67 som börjar med "Utskottet tar" och slutar med "avstyrks därmed." bort ha följande lydelse:

Det finns enligt utskottets uppfattning anledning att vara starkt kritisk mot de arbetsförhållanden som råder för de vietnamesiska arbetarna vid skogsdelen av projektet. De strider klart mot målen och andan i svensk biståndspolitik. Det är också oroande att regeringen inte kan deklarera att tvångsarbetet upphört och inte ens vill uttala att det måste upphöra. Tvångsarbetet vid Bai Bang måste försvinna och situationen för de anställda förbättras så att den motsvarar de krav som man från svensk sida måste ställa på arbetsförhållandena. Detta bör ges regeringen till känna. Yrkande 32 i motion U216 tillstyrks därmed.

dels att utskottets hemställan i punkt 4.6, moment 16, bort ha följande lydelse:

16. beträffande *förhållandena vid biståndprojektet Bai Bang*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:U216 yrkande 32 ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

42. Medelsramar för Indien, Botswana och Kap Verde

Margaretha af Ugglas, Sten Sture Paterson och Anita Bråkenhielm (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 68 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "avstyrks följaktligen." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att några höjningar av anslagen till programbistånd till Botswana och Kap Verde inte bör ske jämfört med anslagsnivåerna för budgetåret 1986/87. För Indien bör en sänkning av medelsramen ske till 350 milj. kr. med hänsyn till de stora kvarvarande reservationerna. Programbistånd bör enligt utskottets mening över huvud taget successivt få mindre tyngd till förmån för ett mera ämnes- och projektinriktat bistånd. Medelsförslagen i motion U229 yrkandena 15, 21 och 23 tillstyrks därmed.

dels att utskottets hemställan i punkt 4.6, moment 17, bort ha följande lydelse:

17. beträffande *medelsramar för Indien, Botswana och Kap Verde* att riksdagen med ändring av budgetpropositionens förslag och med bifall till motion 1986/87:U229 yrkandena 15, 21 och 23, för budgetåret 1987/88 godkänner följande medelsramar: för Indien 350 milj. kr., för Botswana 90 milj. kr. och för Kap Verde 55 milj. kr.,

43. Medelsram för Kenya

Margaretha af Ugglas, Sten Sture Paterson och Anita Bråkenhielm (alla m) anser

dels att utskottets yttrande på s. 68 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "tillstyrker detsamma." bort ha följande lydelse:

Beträffande landramen anser utskottet att en mindre sänkning med 5 milj. kr. bör ske med hänsyn till den stora reservationen. Motion U218 yrkande 11, såvitt nu är i fråga, och motion U229 yrkande 16 tillstyrks därmed.

dels att den del av utskottets yttrande på s. 68 som börjar med "Motionerna 218" och slutar med "yrkande 16 avstyrks." bort ha följande lydelse:

Motion U218 yrkande 11 avstyrks vad gäller frågan om framtida bistånd till Kenya.

dels att utskottets hemställan i punkt 4.6, moment 18, bort ha följande lydelse:

18. beträffande *medelsram för Kenya* att riksdagen med ändring av budgetpropositionens förslag och med bifall till motion 1986/87:U218 yrkande 11 såvitt nu är i fråga och motion 1986/87:U229 yrkande 16 som medelsram för Kenya budgetåret 1987/88 godkänner ett belopp av 135 milj. kr.,

44. Medelsram m. m. avseende Kenya

Bertil Måbrink (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 68 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "yrkande 16 avstyrks." bort ha följande lydelse:

Kenya mottar sedan lång tid ett betydande bistånd från Sverige. Samtidigt uppvisar landet förhållanden som visar på bristande respekt för grund-

läggande fri- och rättigheter och därmed strider mot de biståndspolitiska mål som fastlagts av regering och riksdag. Utskottet föreslår därför att regeringen utarbetar en plan för en successiv avveckling av biståndet till Kenya och återkommer till riksdagen med förslag härom. Medelsramen för nästa budgetår bör behållas på oförändrad nivå 135 milj. kr. Motion U218 yrkande 11 och U229 yrkande 16 tillstyrks.

dels att utskottets hemställan i punkt 4.6, momenten 18 och 19, bort ha följande lydelse:

18. beträffande *medelsram för Kenya*

att riksdagen med ändring av budgetpropositionens förslag och med bifall till motion 1986/87:U218 yrkande 11 såvitt nu är i fråga och motion 1986/87:U229 yrkande 16 som medelsram för Kenya budgetåret 1987/88 godkänner ett belopp av 135 milj. kr.,

19. beträffande *framtida bistånd till Kenya*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:U218 yrkande 11 såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

45. Medelsram för Laos

Margaretha af Ugglas, Sten Sture Paterson och Anita Bråkenhielm (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 68 som börjar med "Laos är" och slutar med "yrkande 20 avstyrks." bort ha följande lydelse:

I Laos är svårigheterna för reguljära biståndsinsatser betydande. Reservationerna är stora beroende på att olika projekt försenats och att importstödet inte kunnat utnyttjas. Enligt utskottets mening bör därför en minskning av landramen till 60 milj. kr ske. Utskottet ansluter sig därmed till medelsförslaget i motion U229 yrkande 20. Motion U218 yrkande 12 avstyrks.

dels att utskottets hemställan i punkt 4.6, moment 20, bort ha följande lydelse:

20. beträffande *medelsram för Laos*

att riksdagen med avslag på motion 1986/87:U218 yrkande 12, med ändring av budgetpropositionens förslag och med bifall till motion 1986/87:U229 yrkande 20 som medelsram för Laos budgetåret 1987/88 godkänner ett belopp av 60 milj. kr.,

46. Medelsram för Laos

Bertil Måbrink (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 68 som börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "yrkande 20 avstyrks." bort ha följande lydelse:

En mindre höjning, 5 milj. kr., av medelsramen bör emellertid ske för att behålla oförändrad reell nivå. Motion 1986/87:U218 yrkande 12 tillstyrks därmed. Motion 1986/87:U229 yrkande 20 avstyrks.

dels att utskottets hemställan i punkt 4.6, moment 20, bort ha följande lydelse:

UU 1986/87:10

20. beträffande *medelsram för Laos*

att riksdagen med avslag på motion 1986/87:U229 yrkande 20, med ändring av budgetpropositionens förslag och med bifall till motion 1986/87:U218 yrkande 12 som medelsram för Laos budgetåret 1987/88 godkänner ett belopp av 75 milj. kr.,

47. Medelsram m. m. avseende Bangladesh

Bertil Måbrink (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 68 som börjar med "Biståndssamarbetet med" och slutar med "det anförda." bort ha följande lydelse:

Den politiska utvecklingen i Bangladesh är alljämt oviss. Utskottet delar motionärernas uppfattning att en översyn av biståndssamarbetet — särskilt utifrån demokratiaspekten — bör ske när situationen klarnat. I avvaktan härpå bör medelsramen ytterligare reduceras något. Utskottet föreslår en minskning till 125 milj. kr. för nästa budgetår och tillstyrker därmed medelsförslaget i motion U218 yrkande 10.

dels att utskottets hemställan i punkt 4.6, momenten 21 och 22, bort ha följande lydelse:

21. beträffande *medelsram för Bangladesh*

att riksdagen med ändring av budgetpropositionens förslag och med bifall till motion 1986/87:U218 yrkande 10 såvitt nu är i fråga som medelsram för Bangladesh budgetåret 1987/88 godkänner ett belopp av 125 milj. kr.,

22. beträffande *översyn av biståndssamarbetet med Bangladesh*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:U218 yrkande 10 såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

48. Framtida bistånd till Lesotho

Bertil Måbrink (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 69 som börjar med "Biståndssamarbetet med" och slutar med "yrkande 13 avstyrks." bort ha följande lydelse:

Utskottet, som delar motionärernas oro beträffande situationen i Lesotho, utgår från att regeringen med stor uppmärksamhet följer utvecklingen där. Skulle apartheidregimen i Pretoria lyckas göra Lesotho till sin lydstat måste det svenska biståndet upphöra. Motion U218 yrkande 13 tillstyrks härmed.

dels att utskottets hemställan i punkt 4.6, moment 23, bort ha följande lydelse:

23. beträffande *framtida bistånd till Lesotho*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:U218 yrkande 13 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

UU 1986/87:10

49. Återuppbyggnadsbistånd till Kampuchea

Bertil Måbrink (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 69 börjar med "Vad gäller" och på s. 70 slutar med "Motion U215 avstyrks." bort ha följande lydelse:

Vad gäller Kampuchea kommer de vietnamesiska truppernas tillbakadragande 1990 att skapa nya förutsättningar för landets internationella relationer. Flera länder har redan ställt omfattande bistånd i utsikt. Även i den svenska riksdagen torde finnas en utbredd uppfattning att Sverige i det läget bör gå in med stora biståndsinsatser. En förutsättning för ett effektivt hanterande av sådant bistånd är noggranna förberedelser eftersom Kampucheas egna resurser är så begränsade både personellt och i fråga om infrastruktur. Enligt utskottets mening bör Sverige därför redan nu börja bygga upp kapacitet för att kunna ge effektivt bistånd 1990. Problem och förutsättningar i landet bör studeras liksom de där verksamma hjälporganisationernas erfarenheter. Motion 1986/87:U215 tillstyrks därmed.

dels att utskottets hemställan i punkt 4.6, moment 26, bort ha följande lydelse:

26. beträffande *återuppbyggnadsbistånd till Kampuchea*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:U215 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

50. Biståndssamarbete med Uganda

Rune Ångström och Maria Leissner (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 69 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "att förordas." samt den del av utskottets yttrande på s. 70 som börjar med "Även i Uganda" och slutar med "yrkande 18 avstyrks." bort ha följande lydelse:

Uganda befinner sig efter den nya regimens tillträde i en mycket pressad situation efter årtal av krig och vanstyre. Det är ännu för tidigt att bedöma den nya regeringens möjligheter att skapa fred, demokrati och nationell försoning men i det ömtåliga läge som nu råder, med stora hjälpbehov, är enligt utskottets mening svenska insatser motiverade. Utskottet ansluter sig sålunda till förslaget i motion U216 yrkande 18 och föreslår att 50 milj. kr. avsätts för biståndssamarbete med Uganda för nästa budgetår.

dels att utskottets hemställan i punkt 4.6, moment 27, bort ha följande lydelse:

27. *beträffande biståndssamarbete med Uganda*
att riksdagen med ändring av budgetpropositionens förslag och med bifall till motion 1986/87:U216 yrkande 18 som medelsram för Uganda budgetåret 1987/88 avsätter ett belopp av 50 milj. kr..

51. Medelsram för regionala insatser (SADCC), m. m.

UU 1986/87:10

Margaretha af Ugglas, Sten Sture Paterson och Anita Bråkenhielm (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 72 som börjar med "På grund av" och slutar med "avstyrks därmed." bort ha följande lydelse:

SADCC-samarbetet är av stor betydelse för att stärka hela regionens ekonomiska oberoende gentemot Sydafrika. Det befördrar det regionala samarbetet och ger bättre förutsättningar för insatser över landgränserna för t. ex. infrastrukturen. Som utskottet ovan anført bör landramarna för de s. k. frontstaterna minskas till förmån för ökade satsningar via SADCC. En kraftig höjning bör sålunda ske av stödet till SADCC inom anslagsposten för regionala insatser. Utskottet föreslår en höjning av denna anslagspost med 155 milj. kr. till 360 milj. kr. och ansluter sig därmed till medelsförslaget i motion 1986/87:U229 yrkande 31; yrkande 10 i samma motion tillstyrks. Motion 1986/87:U209 yrkande 21 avstyrks.

dels att utskottets hemställan i punkt 4.6, momenten 28 och 32, bort ha följande lydelse:

28. beträffande *medelsram för regionala insatser*

att riksdagen med avslag på motion 1986/87:U209 yrkande 21 och motion 1986/87:U216 yrkande 19, med ändring av budgetpropositionens förslag och med bifall till motion 1986/87:U229 yrkande 31 som medelsram för regionala insatser budgetåret 1987/88 godkänner ett belopp av 360 milj. kr.,

32. beträffande *inriktningen av biståndet till södra Afrika*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:U229 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført,

52. Medelsram för regionala insatser

Rune Ångström och Maria Leissner (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 72 som börjar med "På grund av" och slutar med "avstyrks därmed." bort ha följande lydelse:

På grund av de ökade behoven bör enligt utskottets mening anslagsposten höjas till 220 milj. kr. Delposten för regionala insatser inom SADCC bör därvid få en ökning med 30 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag. Motionerna U209 yrkande 21, U216 yrkande 19 och motion U229 yrkande 31 avstyrks.

dels att utskottets hemställan i punkt 4.6, moment 28, bort ha följande lydelse:

28. beträffande *medelsram för regionala insatser*

att riksdagen med avslag på motion 1986/87:U209 yrkande 21, motion 1986/87:U216 yrkande 19 och motion 1986/87:U229 yrkande 31 och med ändring av budgetpropositionens förslag som medelsram för regionala insatser budgetåret 1987/88 godkänner ett belopp av 220 milj. kr.,

Gunnel Jonäng och Karin söder (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 72 som börjar med "På grund av" och slutar med "avstyrks därmed." bort ha följande lydelse:

På grund av de ökade behoven bör enligt utskottets mening en ökning av de regionala insatserna genom SADCC ske med 50 milj. kr. utöver regeringens förslag. Anslagsposten för regionala insatser bör därmed sättas till 285 milj. kr. Motionerna U209 yrkande 21, U216 yrkande 19 och U229 yrkande 31 avstyrks.

dels att utskottets hemställan i punkt 4.6, moment 28, bort ha följande lydelse:

28. beträffande *medelsram för regionala insatser*

att riksdagen med avslag på motion 1986/87:U209 yrkande 21, motion 1986/87:U216 yrkande 19 och motion 1986/87:U229 yrkande 31 och med ändring av budgetpropositionens förslag som medelsram för regionala insatser budgetåret 1987/88 godkänner ett belopp av 285 milj. kr.,

54. Inrättande av anslagspost för särskilda insatser i Latinamerika, m. m.

Rune Ångström och Maria Leissner (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 72 som börjar med "Detta är" och slutar med "avstyrks därmed." bort ha följande lydelse:

Detta bör i större utsträckning utformas som en demokratistödjande fortsättning på det humanitära biståndet i en situation när Latinamerikas diktaturer avvecklas. Program för att stödja kvinnor, för återuppbyggnad och förstärkning av demokratiska institutioner är härvid tänkbara insatser. Utskottet anser i likhet med motionärerna att en särskild anslagspost bör inrättas för dessa insatser. Till denna bör avsättas 30 milj. kr. Motion U216 yrkandena 21 och 22 tillstyrks därmed.

dels att utskottets hemställan i punkt 4.6, mmoment 29, bort ha följande lydelse:

29. beträffande *inrättande av anslagspost för särskilda insatser i Latinamerika, m. m.*

att riksdagen med ändring av budgetpropositionens förslag och med bifall till motion 1986/87:U216 yrkandena 21 och 22 som sin mening ger regeringen till känna att en anslagspost för särskilda insatser för Latinamerika bör inrättas och till denna anslås 30 milj. kr.,

55. Medelsram för humanitärt bistånd i Latinamerika

Rune Ångström och Maria Leissner (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 73 börjar med "Utskottet anser" och på s. 74 slutar med "avstyrks därmed." bort ha följande lydelse:

Utskottet, som i det föregående avstyrkt förslaget om en ökning av landramen till Nicaragua med 35 milj. kr., anser att anslagsposten för humanitärt bistånd till Latinamerika i stället bör höjas med motsvarande belopp till 210 milj. kr. Medelsförslaget i motionerna U209 yrkande 23 och U216 yrkande 20 bifalls därmed.

dels att utskottets hemställan i punkt 4.6, moment 30, bort ha följande lydelse:

30. beträffande *medelsram för humanitärt bistånd i Latinamerika* att riksdagen med ändring av budgetpropositionens förslag och med bifall till motion 1986/87:U209 yrkande 23 och motion 1986/87:U216 yrkande 20 som medelsram för humanitärt bistånd i Latinamerika för budgetåret 1987/88 godkänner ett belopp av 210 milj. kr.,

56. Medelsram för humanitärt bistånd i Latinamerika

Gunnel Jonäng och Karin Söder (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 73 börjar med "Utskottet anser" och på s.74 slutar med "avstyrks därmed." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att anslagsposten för humanitärt bistånd till Latinamerika bör höjas med 60 milj. kr. till 235 milj. kr. Medelsförslaget i motionerna U209 yrkande 23 och U216 yrkande 20 avstyrks därmed.

dels att utskottets hemställan i punkt 4.6, moment 30, bort ha följande lydelse:

30. beträffande *medelsram för humanitärt bistånd i Latinamerika* att riksdagen med avslag på motion 1986/87:U209 yrkande 23 och motion 1986/87:U216 yrkande 20 och med ändring av budgetpropositionens förslag som medelsram för humanitärt bistånd i Latinamerika för budgetåret 1987/88 godkänner ett belopp av 235 milj. kr.,

57. Medelsram för humanitärt bistånd i södra Afrika

Gunnel Jonäng (c), Margaretha af Ugglas, Sten Sture Paterson och Anita Bråkenhielm (alla m) samt Karin Söder (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 73 som börjar med "Mottagningskapaciteten sätter" och slutar med "yrkande 28 avstyrks." bort ha följande lydelse:

Utskottet föreslår därför en höjning av denna anslagspost med 45 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag. Motionerna U209 yrkande 22, U216 yrkande 23 och U229 yrkande 28 avstyrks.

dels att utskottets hemställan i punkt 4.6, moment 31, bort ha följande lydelse:

31. beträffande *medelsram för humanitärt bistånd i södra Afrika* att riksdagen med avslag på motion 1986/87:U209 yrkande 22, motion 1986/87:U216 yrkande 23 samt motion 1986/87:U229 yrkande 28 och med ändring av budgetpropositionens förslag som medelsram

58. Medelsram för humanitärt bistånd i södra Afrika

Rune Ångström och Maria Leissner (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 73 som börjar med "Mottagningskapaciteten sätter" och slutar med "yrkande 28 avstyrks." bort ha följande lydelse:

Det humanitära biståndet till denna region bör därför höjas ytterligare. Utskottet föreslår en ökning av anslagsposten med 99 milj. kr. utöver regeringens förslag. Utskottet vill i detta sammanhang understryka vikten av att detta bistånd kanaliseras även via andra organisationer än ANC och SWAPO, t. ex. UDF och dess medlemsorganisationer. Motionerna U216 yrkande 23, U209 yrkande 22 och U229 yrkande 28 avstyrks.

dels att utskottets hemställan i punkt 4.6, moment 31, bort ha följande lydelse:

31. beträffande *medelsram för humanitärt bistånd i södra Afrika* att riksdagen med avslag på motion 1986/87:U209 yrkande 22, motion 1986/87:U216 yrkande 23 och motion 1986/87:U229 yrkande 28 och med ändring av budgetpropositionens förslag som medelsram för humanitärt bistånd i södra Afrika för budgetåret 1987/88 godkänner ett belopp av 349 milj. kr.,

59. Medelsram för katastrofer m. m.

Bertil Måbrink (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 77 börjar med "Utskottet anser" och på s. 78 slutar med "yrkande 20." bort ha följande lydelse:

Utredningen om katastrofbistånd gav enligt utskottets mening ett mycket gott underlag för att bedöma orsakssammanhang och framgångsvägar för att förebygga och lindra katastrofer i tredje världen. Med hänsyn till att situationen snarast förvärrats, bl. a. genom rovdriften på miljön, och skuldbördorna, finner utskottet att en kraftig höjning av anslaget för katastrofbistånd bör ske. Utskottet föreslår en ökning med 634 milj. kr. till 1 159 milj. kr. Medelsförslaget i motion U218 yrkande 20 tillstyrks därmed. Motionerna U205 yrkande 4, U209 yrkande 16, U216 yrkande 26 och U229 yrkande 33 avstyrks.

dels att utskottets hemställan i punkt 4.6, moment 33, bort ha följande lydelse:

33. beträffande *medelsram för katastrofer m. m.* att riksdagen med avslag på motion 1986/87:U205 yrkande 4, motion 1986/87:U209 yrkande 16, motion 1986/87:U216 yrkande 26, motion 1986/87:U229 yrkande 33, med ändring av budgetpropositionens förslag och med bifall till medelsförslaget i motion 1986/87:U218 yrkande 20 som medelsram för katastrofer m. m. budgetåret 1987/88 godkänner ett belopp av 1 159 milj. kr.,

Gunnel Jonäng (c), Margaretha af Ugglas, Sten Sture Paterson och Anita Bråkenhielm (alla m) samt Karin Söder (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 78 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "ovan anført." bort ha följande lydelse:

Den tilltagande ekonomiska krisen i många u-länder, framför allt i Afrika, och det allt allvarligare hotet från en fortgående miljöförstöring gör att även reguljära, långsiktiga biståndsinsatser i ökande grad måste inriktas på åtgärder som syftar till att förbättra grundläggande försörjningsvillkor. I denna mening bör en väsentlig del av det ordinarie biståndet inriktas på katastrofförebyggande arbete.

Därutöver finns självfallet behov av särskilda medel för användning vid katastroftillfällen och i akuta nödsituationer. Det är dock enligt utskottets mening angeläget att dessa medel, det egentliga katastrofanslaget, uteslutande används vid sådana katastroftillfällen. Det är viktigt att upprätthålla en skillnad mellan en akut och oförutsedd nödsituation och ett reguljärt bistånd, även om detta är inriktat på de i viss mening "permanenta katastrofer" som råder i många u-länder.

Den särskilda katastrofposten bör således inte användas för katastrofförebyggande långsiktiga åtgärder. Dessa bör vara en del av det landinriktade biståndet.

Med det anförda tillstyrker utskottet yrkande 15 i motion U209.

dels att utskottets hemställan i punkt 4.6, moment 34, bort ha följande lydelse:

34. beträffande *katastrofpostens användning*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:U209 yrkande 15 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført,

61. Beredskap för begäran om ytterligare medel för katastrofbistånd

Rune Ångström och Maria Leissner (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 78 börjar med "Utskottet har" och på s. 79 slutar med "avstyrks därmed." bort ha följande lydelse:

Situationen i södra Afrika utvecklas snabbt i en utomordentligt allvarlig riktning. Enligt utskottets mening bör det därför finnas en beredskap hos regeringen att återkomma till riksdagen med begäran om ytterligare medel, utöver vad utskottet tidigare förordat, om situationen i södra Afrika i anslutning till internationella bojkottåtgärder så skulle kräva. Motion U216 (fp) yrkande 27 tillstyrks därmed.

dels att utskottets hemställan i punkt 4.6, moment 35, bort ha följande lydelse:

35. beträffande *beredskap för begäran om ytterligare medel för katastrofbistånd*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:U216 yrkande 27 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført,

62. Humanitärt bistånd till FRETILIN

UU 1986/87:10

Bertil Måbrink (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 80 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "U502 avstyrks." bort ha följande lydelse:

Det pågår fortfarande en befrielsekamp i Östtimor, ledd av befrielse rörelsen FRETILIN, mot den indonesiska annektionen. Det har tidigare visat sig svårt för Internationella röda korset och andra internationella hjälporganisationer att få tillstånd av de indonesiska myndigheterna att bedriva en humanitär hjälpverksamhet bland den drabbade timoresiska befolkningen. Sedan en tid har läget därvidlag något förbättrats. Utskottet anser det befoget att det humanitära biståndet till ICRC kompletteras med stöd till FRETILIN för att nå även den del av befolkningen som lyckats hålla sig undan ockupationsmakten. Yrkande 4 i motion U502 tillstyrks därmed.

dels att utskottets hemställan i punkt 4.6, moment 39, bort ha följande lydelse:

39. beträffande *humanitärt bistånd till FRETILIN*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:U502 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

63. Humanitärt bistånd till Chile

Bertil Måbrink (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 81 som börjar med "Inom anslaget" och slutar med "avstyrks därmed." bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning om det stora behovet av humanitär hjälp av alla slag till det chilenska folket. Då det för närvarande av politiska skäl inte är tänkbart att gå in med vanligt bistånd bör regeringen undersöka möjligheterna att via enskilda organisationer lämna hjälp till de mest behövande. Motion U505 yrkande 3 tillstyrks med hänvisning till de anförda.

dels att utskottets hemställan i punkt 4.6, moment 42, bort ha följande lydelse:

42. beträffande *humanitärt bistånd till Chile*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:U505 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

64. Humanitärt bistånd i Syd- och Mellanöstern

Rune Ångström och Maria Leissner (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 81 börjar med "Behovet av" och på s. 82 slutar med "avstyrks därmed." bort ha följande lydelse:

Mänskliga rättigheter åsidosätts i allt större utsträckning i flera länder i Syd- och Sydostasien, parallellt med att regionens militarisering ökar.

Endast sex länder på hela den asiatiska kontinenten har undertecknat FN:s konvention och/eller tilläggsprotokoll om de mänskliga rättigheter-

na. Rättssystemet är på många håll korrumperat och ineffektivt, särskilt för politiskt och ekonomiskt svaga grupper.

De väpnade konflikterna i Mellanöstern innebär att stora grupper tvingas fly och att rättssäkerheten sätts ur spel. Afghanistan, Libanon, kriget mellan Irak och Iran samt Palestinakonflikten utgör de mest graverande exemplen på väpnade, och i hög grad flyktingproducerande, konflikter i Mellanöstern.

Dessa förhållanden motiverar enligt utskottets mening att de särskilda anslagen för humanitära insatser också bör gälla Asien och Mellanöstern. En ny anslagspost bör inrättas för detta ändamål och till denna avsättas 30 milj. kr. Därmed tillgodoses motion U518.

dels att utskottets hemställan i moment 4.6, moment 45, bort ha följande lydelse:

45. beträffande *humanitärt bistånd i Sydasiens och Mellanöstern* att riksdagen med anledning av motion 1986/87:U518 som sin mening ger regeringen till känna att en ny anslagspost för humanitärt bistånd i Sydasiens och Mellanöstern bör inrättas och till denna anslås 30 milj. kr. budgetåret 1987/88.

65. Framtida storlek av anslagsposten för bistånd genom folkrörelser och andra enskilda organisationer

Rune Ångström och Maria Leissner (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 82 som börjar med "Utskottet förutsätter" och slutar med "motion U216." bort ha följande lydelse:

Utskottet förutsätter att anslagsposten även framgent kommer att öka successivt och anser det vara naturligt att den inom fem år skall ha uppnått en storlek av minst 800 milj. kr., såsom föreslås i motion U216 (fp), vars yrkande i denna fråga således bifalles. Ett sådant uttalande från riksdagens sida ökar organisationernas möjligheter att planera för nya insatser och vidga sin biståndsförmedlande kapacitet.

dels att utskottets hemställan i punkt 4.6, moment 47, bort ha följande lydelse:

47. beträffande *framtida storlek av anslagsposten för bistånd genom folkrörelser och andra enskilda organisationer* att riksdagen med bifall till yrkande 25 i motion 1986/87:U216 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

66. Medelsram för särskilda program

Rune Ångström och Maria Leissner (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 85 som börjar med "Som tidigare" och slutar med "yrkande 29" bort ha följande lydelse:

Till ovan angivna huvudområden för den nya anslagsposten vill utskottet föga demokratisk samhällsutveckling. Detta innebär bl. a. att demokratistödande insatser i länder utanför programlandskretsen skall kunna fi-

nansieras över anslagsposten för särskilda program. Med hänsyn härtill bör en ökning ske med 150 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit. Motion U216 yrkande 28 tillstyrks. Motionerna U209 yrkande 29 och U238 yrkande 7 avstyrks därmed.

dels att utskottets hemställan i punkt 4.6. moment 51, bort ha följande lydelse:

51. beträffande *medelsram för särskilda program*

att riksdagen med avslag på motion 1986/87:U209 yrkande 29 och motion 1986/87:U238 yrkande 7, med ändring av budgetpropositionens förslag och med bifall till medelsförslaget i motion 1986/87:U216 yrkande 28 till medelsram för särskilda program budgetåret 1987/88 godkänner ett belopp av 325,3 milj. kr.,

67. Medelsram för särskilda program

Bertil Måbrink (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 85 som börjar med "Utskottet överlåter" och slutar med "yrkande 29" bort ha följande lydelse:

För att stärka kvinnornas deltagande i utvecklingsansträngningar behövs medel för en utökning av personal och igångsättande av projekt avseende kvinnor. Utskottet anser att för detta ändamål en höjning av anslaget för särskilda program bör ske med 6 milj. kr., såsom föreslås i motion U238 yrkande 7. Motionerna U216 yrkande 28 och U209 yrkande 29 avstyrks därmed.

dels att utskottets hemställan i punkt 4.6. moment 51, bort ha följande lydelse:

51. beträffande *medelsram för särskilda program*

att riksdagen med avslag på motion 1986/87:U209 yrkande 29 och motion 1986/87:U216 yrkande 28, med ändring av budgetpropositionens förslag och med bifall till medelsförslaget i motion 1986/87:U238 yrkande 7 till medelsram för särskilda program budgetåret 1987/88 godkänner ett belopp av 181 300 000 kr.,

68. Återinförande av anslagsposten för miljö, markvård och energi

Gunnel Jonäng (c), Margaretha af Ugglas (m), Sten Sture Paterson (m), Rune Ångström (fp), Anita Bråkenhielm (m), Maria Leissner (fp) och Karin Söder (c) anser

att den del av utskottets yttrande som på s. 84 börjar med "Utskottet har" och på s. 85 slutar med "motion U229" bort ha följande lydelse:

Som utskottet tidigare framhållit i detta betänkande är miljö- och markvård centrala frågor i varje framtidsinriktat bistånd; det gäller ytterst uppgiften att rädda själva grundvalen för människans överlevnad.

Det är därför viktigt att givarländerna på olika sätt klargör för mottagarländerna att en betydande del av biståndet fortsättningsvis måste ges en

långsiktig inriktning på mark- och miljövårdsinsatser. Dit hör också sådana energiförsörjningsåtgärder som kan minska u-ländernas behov av brännved.

UU 1986/87:10

Ett sätt att understryka att bistånd måste ha en stark inriktning på miljö-
vård är att avdela särskilda belopp för detta ändamål. Detta är emellertid
sedan några år inte längre fallet i de svenska biståndsanslagen. Den tidigare
anslagsposten Miljö- och markvård samt energi har upphört.

Utskottet anser det beklagligt att något särskilt miljövårdsanslag inte
längre existerar. Ett sådant anslag skulle kunna förnya och vitalisera svensk
biståndspolitik på detta viktiga område samt kunna användas även utanför
programlandskretsen. Anslaget skulle ses som ett första steg i en långsiktig
utvecklingsplan för att återställa och vidareutveckla grundförutsättningarna
för markens produktionsförmåga. Utskottet vill därför föreslå att en
särskild anslagspost för miljö, markvård och energi åter inrättas, såsom
föreslås i motionerna U209 yrkande 11, U216 yrkande 29, U217 yrkande 6
och U229 yrkande 27.

69. Storleken av anslagsposten för miljö, markvård och energi

Under förutsättning av bifall till reservation 68

Margaretha af Ugglas, Sten Sture Paterson och Anita Bråkenhielm (alla m)
anser

att utskottets hemställan i punkt 4.6, moment 50, bort ha följande lydelse:

50. *beträffande återinförande m. m. av anslagsposten för miljö,
markvård och energi*

att riksdagen med avslag på motion 1986/87:U209 yrkande 11 vad
avser beloppet och motion 1986/87:U216 yrkande 30 samt med änd-
ring av budgetpropositionens förslag bifaller förslagen i motion
1986/87:U229 yrkande 27, motion 1986/87:U216 yrkande 29 och
1986/87:U217 yrkande 6 och som sin mening ger regeringen till kän-
na att anslagsposten Miljö, markvård och energi bör inrättas samt att
till denna anslås 100 milj. kr.,

70. Storleken av anslagsposten för miljö, markvård och energi

Under förutsättning av bifall till reservation 68

Rune Ångström och Maria Leissner (båda fp) anser

att utskottets hemställan i punkt 4.6, moment 50, bort ha följande lydelse:

50. *beträffande återinförande m. m. av anslagsposten för miljö,
markvård och energi*

att riksdagen med avslag på motion 1986/87:U209 yrkande 11 vad
avser beloppet och motion 1986/87:U229 yrkande 27 vad avser be-
loppet samt med ändring av budgetpropositionens förslag bifaller
förslagen i motion 1986/87:U216 yrkandena 29 och 30 och motion

1986/87:U217 yrkande 6 och som sin mening ger regeringen till känna att anslagsposten Miljö, markvård och energi bör inrättas samt att till denna anslås 180 milj. kr.,

UU 1986/87:10

71. Storleken av anslagsposten för miljö, markvård och energi

Under förutsättning av bifall till reservation 68

Gunnel Jonäng och Karin Söder (båda c) anser

att utskottets hemställan i punkt 4.6, moment 50, bort ha följande lydelse:

50. beträffande *återinförande m. m. av anslagsposten för miljö, markvård och energi*

att riksdagen med avslag på motion 1986/87:U216 yrkande 30 samt motion 1986/87:U229 yrkande 27 vad avser beloppet och med ändring av budgetpropositionens förslag bifaller förslagen i motion 1986/87:U209 yrkande 11, motion 1986/87:U216 yrkande 29 samt motion 1986/87:U217 yrkande 6 och som sin mening ger regeringen till känna att anslagsposten Miljö, markvård och energi bör inrättas samt att till denna anslås 280 milj. kr.,

72. Stöd för demokratin i Filippinerna

Gunnel Jonäng (c), Rune Ångström och Maria Leissner (båda fp) samt Karin Söder (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 85 som börjar med "Utskottet utgår" och slutar med "avstyrks därmed" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill understryka vikten av att Sverige på olika sätt stöder den demokratiseringsprocess som nu pågår i Filippinerna. Detta bör även ta formen av ekonomiskt bistånd till olika demokratifrämjande insatser. Yrkande 31 i motion U216 och motion U236 tillstyrks därmed.

dels att utskottets hemställan i punkt 4.6, moment 52, bort ha följande lydelse:

52. beträffande *stöd för demokratin i Filippinerna*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:U216 yrkande 31 och motion 1986/87:U236 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

73. Generellt informationsbidrag till Afrikagrupperna m. m.

Bertil Måbrink (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 90 som börjar med "Yrkandena 1 och 2" och slutar med "av planeringstrygghet" bort ha följande lydelse:

I väntan på att resultatet av denna översyn föreligger anser utskottet emellertid det vara angeläget att ISAK och AGIS, som spelar en utomordentligt viktig roll för informationen i Sverige om södra Afrika, erhåller generella bidrag. I detta syfte föreslår utskottet, i enlighet med yrkandena i

motion U218 (vpk) att anslaget för Information höjs med sammanlagt 2 125 000 kr. utöver regeringens förslag. Därmed tillstyrks även motion U226.

UU 1986/87:10

dels att utskottets hemställan i punkt 5, momenten 1 och 2, bort ha följande lydelse:

1. beträffande *generellt informationsbidrag till Afrikagrupperna m. m.* att riksdagen med bifall till motion 1986/87:U226 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

2. att riksdagen med ändring av budgetpropositionens förslag och med avslag på yrkande 33 i motion 1986/87:U216 bifaller medelsförslaget i yrkandena 1 och 2 i motion 1986/87:U225 och till *Information* för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 29 365 000 000 kr..

74. Anslaget för information

Rune Ångström och Maria Leissner (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 90 börjar med "SIDA:s informationsanslag" och på s. 91 slutar med "följaktligen avstyrks." bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i behovet av ökade informationsinsatser. Som framhölls i fp-motionen är det särskilt angeläget att sprida information om resultaten av svenskt bistånd. Mot denna bakgrund tillstyrks den ytterligare höjning av informationsanslaget med 1 milj. kr. som förordas i yrkande 33 i motion U216.

dels att utskottets hemställan i punkt 5 moment 2 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen med bifall till yrkande 33 i motion 1986/87:U216, med avslag på yrkandena 1 och 2 i motion 1986/87:U225 och med ändring av budgetpropositionens förslag till *Information* för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 28 240 000 kr..

75. SIDA:s myndighetsanslag

Margaretha af Ugglas, Sten Sture Paterson och Anita Bråkenhielm (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 92 som börjar med "Utskottet har" och på s. 93 slutar med "avstyrker följaktligen." bort ha följande lydelse:

Utskottet har förståelse för synpunkten att en kvantitativ och kvalitativ ökning av den operativa verksamheten ställer ökande krav på de administrativa resurserna. Utskottet anser emellertid att ställningstaganden i detta hänseende bör anstå tills den i propositionen föreslagna översynen är avslutad. Motionerna U216 och U218 avstyrks därför i ifrågavarande avseende.

dels att utskottets hemställan i punkt 6 moment 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *resekostnader* att riksdagen ayslår utskottets förslag

Rune Ångström och Maria Leissner (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 96 börjar med "Med hänsyn till" och på s. 97 slutar med "avstyrks därför." bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i den bedömning motionärerna gör och tillstyrker därför den anslagshöjning med 5 milj. kr. utöver budgetpropositionens förslag som förordas i motionen. Utskottet vill sålunda tillstyrka yrkande 35 i motion U216.

dels att utskottets hemställan i punkt 8 moment 4 bort ha följande lydelse:

4. att riksdagen med bifall till yrkande 35 i motion 1986/87:U216 och med ändring av budgetpropositionens förslag till *styrelsen för u-landsforskning (SAREC)* för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 270 000 000 kr.

77. U-krediter (fp)

Rune Ångström och Maria Leissner (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 104 som börjar med "Med hänsyn" och slutar med "motion U229." bort ha följande lydelse:

Anslagsposten för u-krediter har ökat mycket snabbt under senare år. Utbetalningarna har emellertid inte kunnat hålla takt med medelstilldelningen vilket medfört att reservationerna tidvis varit överdrivet stora. Det är därför anmärkningsvärt att regeringen även i år föreslår ett så stort påslag på medlen för u-krediter, betydligt mer än vad myndigheten BITS själv begärt i sin anslagsframställning. Följden härav blir att stora belopp samlas på hög på konton i Sverige utan att komma de verkligt hjälpbehövande i u-länderna till del. Utskottet föreslår därför i anslutning till motion U216 (fp) en i förhållande till innevarande år oförändrad beslutsram, dvs. 475 milj. kr., för u-krediter. De yrkanden i motionerna U209, U218 och U229 som föreslår andra belopp avstyrks följaktligen.

dels att utskottets hemställan i punkt 10, moment 3, bort ha följande lydelse:

3. beträffande *medelstilldelning för u-krediter*

att riksdagen med avslag på yrkande 20 i motion 1986/87:U209, yrkande 17 i motion 1986/87:U218 och yrkande 34 i motion 1986/87:U229, samt med ändring av budgetpropositionens förslag, bifaller medelsförslaget i yrkande 39 i motion 1986/87:U216.

78. U-krediter

Gunnel Jonäng och Karin Söder (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 104 som börjar med "Med hänsyn" och slutar med "motion U229." bort ha följande lydelse:

Utbetalningarna för u-krediter har under de år systemet funnits visserligen successivt ökat men långtifrån i den takt som nya medel för verksamheten har anslagits. Enligt utskottets mening är det förvånansvärt att regeringen så snabbt har anvisat nya medel till detta anslag som ligger vid sidan av

det svenska biståndets huvudinriktning. Utskottet delar bedömningen i motion U209 att en medelsanvisning för nästkommande budgetår på 400 milj. kr. är tillräcklig. De yrkanden i motionerna U218, U216 och U229 som föreslår andra belopp avstyrks följaktligen.

dels att utskottets hemställan i punkt 10, moment 3, bort ha följande lydelse:

3. beträffande *medelstildelning för u-krediter*

att riksdagen med avslag på yrkande 39 i motion 1986/87:U216, yrkande 17 i motion 1986/87:U218 och yrkande 34 i motion 1986/87:U229 samt med ändring av budgetpropositionens förslag bifaller medelsförslaget i yrkande 20 i motion 1986/87:U209,

79. U-krediter

Bertil Måbrink (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 104 som börjar med "Med hänsyn till" och slutar med "motion U229" bort ha följande lydelse:

Kreditgivning till u-länder bör enligt utskottets mening inte i första hand finansieras med biståndsmedel. Därtill kommer att det visat sig svårt att finna en vettig användning för u-kreditmedlen. De ökande reservationerna är ett tecken härpå. Med hänsyn härtill avstyrker utskottet propositionens medelsförslag för u-krediter. Ifrågavarande delar av motionerna U209, U216 och U229 avstyrks likaledes.

dels att utskottets hemställan i punkt 10 moment 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *medelstildelning för u-krediter*

att riksdagen med avslag på yrkande 20 i motion 1986/87:U209, yrkande 39 i motion 1986/87:U216 och yrkande 34 i motion 1986/87:U229 samt med bifall till yrkande 17 i motion 1986/87:U218 avslår budgetpropositionens förslag om medel för u-krediter,

80. Internationell monetär konferens

Bertil Måbrink (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 106 som börjar med "Det internationella" och slutar med "motion U218." bort ha följande lydelse:

Sverige måste agera energiskt och stödja den alliansfria rörelsens krav på bättre bytesvillkor. En internationell konferens för att åstadkomma reformer av det internationella monetära systemet är därför erforderlig.

dels att utskottets hemställan i punkt 10 moment 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *internationell monetär konferens*

att riksdagen med bifall till yrkande 2 i motion 1986/87:U218 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

81. Betalningsbalansstöd

Margaretha af Ugglas, Sten Sture Paterson och Anita Bråkenhielm (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 109 som börjar med "I den mån" och slutar med "avstyrks följaktligen." bort ha följande lydelse:

Utskottet har ingen invändning mot att regeringen för förhandlingar med sikte på att åstadkomma internationellt samordnade aktioner för skuldlättnader i u-länderna. Det hade emellertid varit önskvärt om det förelegat ett något mer utarbetat förslag från regeringens sida innan omfattande belopp begärs av riksdagen. Regeringen begär nu ytterligare 460 milj. kr. samtidigt som innevarande års anslag är till större delen outnyttjat, för ett ändamål som i det tredje budgetförslaget i rad förblivit oklart.

Mot denna bakgrund anser utskottet att kvarvarande medel på innevarande års anslag tills vidare måste anses vara tillräckliga.

I anslutning till motion U229 (m) avstyrks propositionens medelsförslag. Yrkande 19 i motion U209 (c) avstyrks. Yrkande 36 i motion U216 (fp) får anses besvarad.

dels att utskottets hemställan i punkt 10, moment 7, bort ha följande lydelse:

7. beträffande *medelstilldelning för betalningsbalansstöd m. m.*
att riksdagen med avslag på yrkande 19 i motion 1986/87:U209, med anledning av yrkande 36 i motion 1986/87:U216, med ändring av budgetpropositionens förslag, bifaller förslaget i yrkande 32 i motion 1986/87:U229

82. Betalningsbalansstöd

Rune Ångström och Maria Leissner (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 109 som börjar med "I den mån" och slutar med "avstyrks följaktligen." bort ha följande lydelse:

Stödåtgärder för skuldyngda u-länder enligt här angivna riktlinjer skulle kunna bli ett värdefullt inslag i Sveriges utvecklingssamarbete. Utskottet vill emellertid betona att medlen för betalningsbalansstöd är avsedda för behövande u-länder.

Detta betyder för det första att medlen skall betalas ut till behövande u-länder, och inte, som hittills varit fallet, under lång tid ligga kvar i Sverige. För det andra bör betalningsbalansstödet inte användas för att betala fordringar som uppkommit på grund av svenska bilaterala exportkreditgarantier. Utskottet utgår från att innebörden av det nu föreliggande förslaget är att så inte längre kan ske.

Mot bakgrund av att innevarande års anslagstilldelning ännu är till större delen outnyttjad föreslår utskottet inte någon ytterligare påfyllnad. I stället ansluter sig utskottet till förslaget i yrkande 37 i motion U216 (fp) och föreslår att regeringen bemyndigas göra utfästelser inom en ram på 400 milj. kr. under det kommande budgetåret. I den mån denna utfästelse tas i anspråk av internationella överenskommelser, bör en avräkning kunna ske mot påföljande budgetårs biståndsram. Utskottet tillstyrker härmed yrkandena 36 och 37 i motion U216 och avstyrker yrkande 19 i motion U209 och yrkande 32 i motion U229.

dels att den del av utskottets yttrande på s. 108 som börjar med "Förslaget i" och slutar med "U216 (fp) avstyrks således." bort utgå.

dels att utskottets hemställan i punkt 10, momenten 7 och 9, bort ha följande lydelse:

UU 1986/87:10

7. beträffande *medelstilldelning för betalningsbalansstöd m. m.*
att riksdagen med avslag på yrkande 19 i motion 1986/87:U209, med
ändring av budgetpropositionens förslag och med anledning av yr-
kande 32 i motion 1986/87:U229 bifaller yrkande 36 i motion 1986/
87:U216,

9. beträffande *utfästelser av betalningsbalansstöd*
att riksdagen bifaller yrkande 37 i motion 1986/87:U216.

83. Betalningsbalansstöd

Gunnel Jonäng och Karin Söder (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 109 börjar med "Med anledning"
och slutar med "avstyrks följaktligen." bort ha följande lydelse:

Utskottet är berett att tillstyrka att kvarvarande medel från innevarande
budgetårs anslag samt nästkommande budgetårs anslag används för stöd
till länder med akuta betalningsbalansproblem enligt de riktlinjer utskottet
angivit i det föregående. Utskottet anser emellertid, i likhet med (c)-motio-
nen U209, att det för nästkommande budgetår är tillräckligt om anslagspos-
ten tillförs ytterligare 100 milj. kr., eftersom det outnyttjade beloppet för
innevarande år är så stort. Till följd av utskottets ställningstagande avstyrks
yrkande 36 i motion U216 (fp) och yrkande 32 i motion U229 (m).

dels att utskottets hemställan i punkt 10, moment 7, bort ha följande lydelse:

7. beträffande *medelstilldelning för betalningsbalansstöd m. m.*
att riksdagen med avslag på yrkande 36 i motion 1986/87:U216 och
yrkande 32 i motion 1986/87:U229 samt med ändring av budgetpro-
positionens förslag bifaller medelsförslaget i yrkande 19 i motion
1986/87:U209,

84. Anslaget till Övriga u-landspolitiska insatser

Under förutsättning av bifall till reservationerna 77 och 82

Rune Ångström och Maria Leissner (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 109 som börjar med "Till följd"
och slutar med "avstyrks följaktligen." bort ha följande lydelse:

Till följd av utskottets tillstyrkan av yrkandena 36, 37 och 39 i motion
U216 (fp) och vad som i övrigt anförts i avsnittet om u-landspolitiska insat-
ser, föreslår utskottet med ändring av budgetpropositionens förslag ett an-
slag för Övriga u-landspolitiska insatser av 686 000 000 kr. Därmed till-
styrks även yrkande 38 i motionen.

dels att utskottets hemställan i punkt 10, moment 11, bort ha följande lydel-
se:

11. att riksdagen med bifall till yrkande 38 i motion 1986/87:U216
och med ändring av budgetpropositionens förslag till *Övriga u-lands-
politiska insatser m. m.* för budgetåret 1987/88 anvisar ett reserva-
tionsanslag av 686 000 000 kr.

1. Biståndsanslagen och utbetalningstakten

Rune Ångström och Maria Leissner (båda fp) anför:

Behovet av bistånd är i dag större än någonsin. Därför är det angeläget att det svenska biståndet är på en gång högt och effektivt. Folkpartiet betraktar enprocentsmålet som ett etappmål. Biståndets andel av BNI bör i framtiden successivt öka i den takt ekonomin tillåter. På lång sikt bör 2 % av BNI utgöra ett nytt biståndsmål.

Mot bakgrund av de stora behoven av bistånd är det oroande att utbetalningstakten på senare år varit låg. En av flera orsaker till detta är att regeringen låtit höja vissa anslag, såsom u-krediter och betalningsbalansstöd där reservationerna varit stora, mer än som varit motiverat, medan andra fått för lite. Även om utskottet i år gjort vissa justeringar i rätt riktning, såsom en ökning av katastrofanslaget och anslaget till enskilda organisationer samt en motsvarande minskning av anslaget till u-krediter, kvarstår folkpartiets kritik mot denna oroande tendens i regeringens biståndspolitik.

2. Demokratisk samhällsutveckling

Rune Ångström och Maria Leissner (båda fp) anför:

Demokratimålet för det svenska u-landsbiståndet spelar en framträdande roll i föreliggande betänkande. Vi har i vår partimotion U216 redovisat de riktlinjer som Sverige bör följa för att ge ökad tyngd åt demokrati och mänskliga rättigheter i biståndspolitik. Vi har föreslagit att biståndet bl. a. bör inriktas på projekt som har direkt demokratistödande effekt, att dialogen i högre grad bör användas för att främja de mänskliga rättigheterna och markera demokratimålets betydelse samt att Sverige bör stödja en demokratisk samhällsutveckling där den faktiskt är på väg, även utanför kretsen av programländer. Dessa riktlinjer har fått ett starkt genomslag i utskottets principiella uttalanden. Vi har därför avstått från att reservera oss i dessa avseenden. Men vi vill betona att demokratibegreppet — med beaktande av de svårigheter en demokratisering av fattiga länder möter — inte får ges en så vid tolkning att krav på politisk mångfald, yttrandefrihet och fria val skjuts i bakgrunden.

Vi vill samtidigt understryka vikten av att dessa riktlinjer påverkar den faktiskt förda politiken. Regeringens agerande i fråga om Vietnam-biståndet och utskottets behandling av flera konkreta förslag, bl. a. om stöd till politiska partier, om bistånd till Uganda och Filippinerna väcker vissa farhågor i detta avseende.

3. Samarbete med näringslivet

Margaretha af Ugglas, Sten Sture Paterson och Anita Bråkenhielm (alla m) anför:

Moderata samlingspartiet har under lång tid framhållit fördelarna med att engagera näringslivet i biståndsarbetet. Kommersiellt samarbete är långsiktigt och ger ömsesidigt utbyte. Därigenom har samarbetet goda förutsättningar att bli en effektiv motor i en självgenererande utveckling i u-länderna.

Svenskt näringsliv har både erfarenhet och kompetens vilka, med hänsyn till de kommersiella villkoren, effektivt kan bidra till ett framgångsrikt utvecklingssamarbete med u-länderna. Näringslivet bör därför i framtiden i större utsträckning utnyttjas i det svenska biståndsarbetet. Planläggning och utförande av biståndsprojekt bör kunna utföras av företag med härför lämplig kompetens. Samarbetet bör därvid koncentreras till ett antal sektorer där svenskt näringsliv har en internationellt sett god kompetens, exempelvis inom områden som energiförsörjning och vattenkraft, livsmedelsindustri, malmprojektering och malmutvinning, jord- och skogsbruk, skogsindustri, telekommunikationer och transporter.

Ett sektorsanknutet samarbete med näringslivet skulle innebära att administrationen till betydande del skulle falla på näringslivet och därmed avlasta SIDA med dess begränsade resurser.

4. Bistånd för familjeplanering

Rune Ångström och Maria Leissner (båda fp) anför:

Utskottet markerar i detta betänkande att stöd till familjeplaneringsinsatser bör vara ett betydande inslag i svenskt bistånd och att befolkningsfrågorna bör ägnas stor uppmärksamhet. Det är enligt folkpartiets mening värdefullt att detta slås fast.

Vi har i vår partimotion föreslagit att stödet till familjeplanering inte skall omfattas av landkoncentrationsprincipen. Den nya anslagsposten Särskilda program bör t. ex. flexibelt kunna användas för angelägna insatser på detta område även utanför programlandskretsen.

Vi utgår ifrån att utskottet inte har för avsikt att helt låsa utnyttjandet av denna anslagspost till programländerna.

5. Kretsen av programländer

Rune Ångström och Maria Leissner (båda fp) anför:

I takt med att biståndet ökar är det naturligt att pröva frågan om nya samarbetsländer. Vi är för närvarande inte beredda att föreslå en utökning av programlandskretsen. Vi menar dock att det finns flera länder som skulle kunna komma i fråga för ett mer långsiktigt biståndssamarbete. I vår partimotion U216 framhålls att insatser i Sudan och Somalia kan vara motiverade. På annan plats i detta betänkande har vi reserverat oss för ett anslag på 50 milj. kr. till Uganda samt demokratistödande insatser i Filippinerna. I bägge dessa fall bör Sverige hålla beredskap för ett mer långsiktigt biståndssamarbete.

Gunnel Jonäng och Karin Söder (båda c) anför:

Många utvecklingsproblem har sådana dimensioner och sådan karaktär att de inte kan lösas på bilateral basis. Krisen i Afrika är ett exempel på detta. I dylika situationer behövs samordnade, effektiva insatser genom internationella organisationer.

Flera av de stora biståndsorganisationerna har för närvarande resursproblem. Det är därför viktigt att bidragen bl. a. från länder som Sverige med vår särskilda FN-profil, ligger på en hög nivå. Enligt vår mening bör multilaterala åtgärder prioriteras i det svenska biståndet och deras betydelse sålunda successivt ökas.

Motion	Utskottets yttrande åter- finns under punkt	Utskottets hemställan återfinns under punkt
1986/87:U201 av Anita Persson och Iris Mårtensson (s) om familjeplaneringsinsatser i u-länderna	3	3
1986/87:U202 av Anita Bråkenhielm och Ivar Virgin (m) om lantbruksutveckling i Costa Rica och Nicaragua	8	8
1986/87:U203 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) om utvecklingsbistånd i kampen mot AIDS	2	2
1986/87:U204 av Birthe Sörestedt och Hans Pettersson i Helsingborg (s) om upphandlingen av spannmål för biståndssändamål	3	3
1986/87:U205 av Alf Svensson (c) om biståndspolitik	1, 2, 4.2, 4.4, 4.5	1, 2, 4.6
1986/87:U206 av Birgitta Hambræus och Karl Erik Olsson (c) om världsbankens ekologiska riktlinjer	3	3
1986/87:U207 av Margaretha af Ugglas m. fl. (m) om ökat stöd till flyktingbarn från Afghanistan	4.4	4.6
1986/87:U208 av Sven Lundberg m. fl. (s) om finansiering av inventarier och utrustning vid Sandö u-centrum	7	7
1986/87:U209 av Olof Johansson m. fl. (c) partimotion om biståndspolitik	2, 3, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 10	2, 3, 4.6, 10
1986/87:U210 av Ingrid Sundberg (m) om utvärderingen av svenskt utvecklingsbistånd	2	2
1986/87:U211 av Marianne Karlsson (c) om u-landsbiståndet, m. m.	4.1	4.6
1986/87:U212 av Birthe Sörestedt m. fl. (s) om sparinsatser i u-länder	10	10
1986/87:U213 av Olle Grahn och Börje Stensson (fp) om enskilda organisationers utvecklingssamarbete	4.4	4.6
1986/87:U214 av Gunnar Hökmark och Anita Bråkenhielm (m) om Sveriges bistånd till Etiopien	4.2	4.6
1986/87:U215 av Lars Werner m. fl. (vpk) om återuppbyggnaden i Kampuchea	4.2	4.6
1986/87:U216 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) om partimotion om effektivare u-landsbistånd	1, 2, 3, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 5, 6, 8, 10	1, 2, 3, 4.6, 10
1986/87:U217 av Sten Sture Paterson (m) om naturmiljöanknutna riktlinjer för biståndet	1, 2, 4.5, 8	1, 2, 8
1986/87:U218 av Lars Werner m. fl. (vpk) partimotion om u-landsbistånd för frigörelse	1, 2, 3, 4.2, 4.4, 6, 10	1, 2, 3, 4.6, 6, 10

Motion	Utskottets yttrande åter- finns under punkt	Utskottets hemställan återfinns under punkt
1986/87:U219 av Margareta Fogelberg och Lars Ernestam (fp) om ekologiska biståndsprojekt	2, 3	2, 3
1986/87:U220 av Margareta Fogelberg och Ingela Mårtensson (fp) om ökade biståndsinsatser för Costa Rica	4.2	4.6
1986/87:U221 av Oswald Söderqvist m. fl. (vpk) om den humanitära hjälpen till Afghanistan	4.4	4.6
1986/87:U222 av Hans Petersson i Hallstahammar m. fl. (vpk, fp, c) om bistånd till Västra Sahara	4.4	4.6
1986/87:U224 av Charlotte Branting m. fl. (fp) om stödet till Västra Sahara	4.4	4.6
1986/87:U225 av Lars Werner m. fl. (vpk) om generella bidrag till vissa organisationer för information om södra Afrika	4.2, 5	4.6, 5
1986/87:U226 av Margareta Winberg och Torgny Larsson (s) om generella bidrag till Isolera Sydafrika-kommittén (ISAK) och Afrikagrupperna i Sverige (AGIS)	5	6
1986/87:U227 av Lars Werner m. fl. (vpk) om den internationella skuldkrisen	3, 10	3, 10
1986/87:U228 av Nils Carlshamre (m) för bekämpande av AIDS	2	2
1986/87:U229 av Margaretha af Ugglas m. fl. (m) partimotion om biståndspolitiken	2, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 10	2, 4.6, 10
1986/87:U230 av Sten Sture Paterson (m) om utvecklingsarbetet i Bhutan	2, 3	2, 3
1986/87:U231 av Sten Sture Paterson (m) om biståndet till Tanzania	4.2	4.6
1986/87:U232 av Alf Wennerfors (m) om stödet till Afghanistans folk	4.4 4.4	4.6 4.6
1986/87:U234 av Gunnel Liljegren och Elisabeth Fleetwood (m) om främjandet av mänskliga rättigheter i bl. a. Cuba	10	10
1986/87:U235 av Birger Hagård (m) om minskat bistånd till Angola	4.2, 4.4	4.6
1986/87:U236 av Gunnel Jonäng (c) om stöd till det filippinska folket	4.5	4.6
1986/87:U237 av Agne Hansson och Karin Israelsson (c) om ökat svenskt ansvar för FN:s budget	3	3
1986/87:U238 av Lars Werner m. fl. (vpk) om internationell kvinnosolidaritet	2 4.4	2 4.6
1986/87:U239 av Ylva Annerstedt m. fl. (fp) om biståndsmedel till studenter från tredje världen	10	10

Motion	Utskottets yttrande åter- finns under punkt	Utskottets hemställan återfinns under punkt
1986/87:U502 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkandena 2 och 4 om Sveriges förhållande till Indonesien	4.4	4.6
1986/87:U505 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkande 3 om solidaritet med folket i Chile	4.4	4.6
1986/87:U512 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkande 5 om fördömande av Israel och stöd till PLO	4.4	4.6
1986/87:U514 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkande 3 om stöd till det kurdiska folket	4.4	4.6
1986/87:U518 av Per Arne Aglert och Jan- Erik Wikström (fp) om humanitära insatser för mänskliga rättigheter i Sydasien och Mellanöstern	4.4	4.6
1986/87:U529 av Ivar Virgin (m) yrkandena 1 och 2 om Sovjetunionens krigsföring i Af- ghanistan	4.4	4.6
1986/87:U531 av Gunnar Björk i Gävle m. fl. (c) yrkande 6 om mänskliga fri- och rättigheter	2	2
1986/87:U536 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkande 2 om åtgärder mot barnarbete	2	2

	Sida
Sammanfattning av betänkandet	1
U-länderna i det internationella samarbetet	2
Propositionen	2
1 Anslagsutveckling, planeringsramar etc	5
Propositionen	5
Motioner	7
Utskottet	7
2 Allmänna riktlinjer för biståndet	9
Propositionen	9
Motioner	13
Sammanfattning av motionernas innehåll beträffande riklinjer för biståndet	16
Utskottet	21
3 Bidrag till internationella biståndsprogram (C 1)	39
Propositionen	39
Motioner	48
Utskottet	50
4 Utvecklingssamarbete genom SIDA (C 2)	55
4.1 Återflöde, bundet bistånd, importstöd, m. m.	55
Propositionen	55
Motioner	56
Utskottet	56
4.2 Samarbete med enskilda länder	57
Propositionen	57
Motioner	61
Utskottet	64
4.3 Regionala insatser samt humanitärt samarbete i Latinamerika och Södra Afrika	70
Propositionen	70
Motioner	71
Utskottet	72
4.4 Katastrofbistånd och bistånd genom enskilda organisationer	74
Propositionen	74
Motioner	75
Utskottet	77
4.5 Särskilda program, miljö, markvård och energi m. m.	83
Propositionen	83
Motioner	83
Utskottet	84
4.6 Samlade hemställanden under punkt 4 (anslaget C 2)	86

5 Information (C 3)	90	UU 1986/87:10
Propositionen	90	
Motioner	90	
Utskottet	90	
6 Styrelsen för internationell utveckling SIDA (C 4)	91	
Propositionen	91	
Motion	92	
Utskottet	92	
7 Nämnden för u-landsutbildning (C 5)	93	
Motion	94	
Utskottet	94	
8 Styrelsen för u-landsforskning SAREC (C 6)	95	
Propositionen	95	
Motioner	96	
Utskottet	96	
9 Nordiska Afrikainstitutet (C 7)	98	
10 Övriga u-landspolitiska insatser m. m. (C 8)	98	
Propositionen	98	
Motioner	101	
Utskottet	103	
Reservationer	111	
Särskilda yttranden	154	
Motionsförteckning	157	

1. BNP som beräkningsgrund (vpk)	111
2. Biståndsanslagens storlek m. m. (m)	111
3. Strategi för demokratisk utveckling (m)	112
4. Anslagspost för demokratiutveckling (c)	112
5. Anslagspost för demokratiutveckling (m)	113
6. Bistånd genom politiska partier (m, fp)	114
7. Avbrytande av bistånd (m)	114
8. Omprövning av bistånd (fp)	115
9. Redovisning av situationen för mänskliga rättigheter (m, fp) ..	115
10. Översyn av biståndsmålen (m, fp, c)	116
11. Kvinnoinriktade projekt m. m. (vpk)	116
12. Effektivitet och resultatvärdering (m)	117
13. Landprogrammering och projektbistånd (m, c)	118
14. Utvidgning av kretsen av samarbetsländer (m)	118
15. Biståndspolitisk utredning (m, c)	119
16. Utvärdering av det multilaterala biståndet (fp)	120
17. Inriktning av Världsbankens arbete (vpk)	120
18. Bidrag till UNDP och UNICEF (fp, c)	121
19. Bidrag till UNDP (vpk)	122
20. Bidrag till WFP och UNHCR (c)	122
21. Bidrag till UNHCR och IDA (fp)	123
22. Samnordisk kreditgivning (fp)	123
23. Samnordisk kreditgivning (vpk)	124
24. MIGA (vpk)	124
25. Utträde ur IFC (vpk)	125
26. Merkostnad vid spannmålsköp (fp)	125
27. Obundet bistånd (fp)	126
28. Importstöd (m)	126
29. Medelsramar för Angola, Moçambique och Zimbabwe (m)	127
30. Medelsram för Tanzania (m)	128
31. Medelsram för Tanzania (c)	128
32. Medelsram m. m. avseende Etiopien (m)	129
33. Medelsram för Etiopien (fp, c)	129
34. Medelsram för Nicaragua (m)	130
35. Medelsram för Nicaragua (fp, c)	131
36. Medelsram för Vietnam (m)	131
37. Medelsram och avvecklingsplan för biståndet till Vietnam (fp) .	132
38. Medelsram och avvecklingsplan för biståndet till Vietnam (c) ..	132
39. Medelsram för Vietnam (vpk)	133
40. Förhållandena vid biståndprojektet Bai Bang (fp, m, c)	134
41. Vitbok om biståndet till Vietnam (m)	134
42. Medelsramar för Indien, Botswana och Kap Verde (m)	134
43. Medelsram för Kenya (m)	135
44. Medelsram m. m. avseende Kenya (vpk)	135
45. Medelsram för Laos (m)	136
46. Medelsram för Laos (vpk)	136

47. Medelsram m. m. avseende Bangladesh (vpk)	137
48. Biståndssamarbetet med Lesotho (vpk)	137
49. Återuppbyggnadsbistånd till Kampuchea (vpk)	138
50. Biståndssamarbete med Uganda (fp)	138
51. Regionala insatser (SADCC) m. m. (m)	139
52. Regionala insatser (fp)	139
53. Regionala insatser (c)	140
54. Humanitärt bistånd i Latinamerika (fp)	140
55. Humanitärt bistånd i Latinamerika (c)	140
56. Särskilda insatser i Latinamerika (fp)	141
57. Humanitärt bistånd i södra Afrikas (m, c)	141
58. Humanitärt bistånd i södra Afrika (fp)	142
59. Katastrofpostens storlek (vpk)	142
60. Katastrofpostens användning (m, c)	143
61. Ytterligare medel för katastrofbistånd till södra Afrika (fp)	143
62. Stöd till befrielseströrelsen FRETILIN (vpk)	144
63. Humanitärt bistånd i Chile (vpk)	144
64. Humanitärt bistånd i Sydasiens och Mellanöstern (fp)	144
65. Fortsatt ökning av anslagsposten för Folkrörelser och enskilda organisationer (fp)	145
66. Särskilda program (fp)	145
67. Särskilda program (vpk)	145
68. Återinförande av anslagspost för miljö, markvård och energi (m, fp, c)	146
69. Storleken av anslagsposten för miljö, markvård och energi (m) .	147
70. Storleken av anslagsposten för miljö, markvård och energi (fp) .	147
71. Storleken av anslagsposten för miljö, markvård och energi (c) .	148
72. Stöd för demokratin i Filippinerna (fp, c)	148
73. Generellt informationsbidrag till Afrikagrupperna m. m. (vpk) .	148
74. Anslaget för information (fp)	149
75. SIDA:s myndighetsanslag (m)	149
76. Anslaget för SAREC (fp)	150
77. U-krediter (fp)	150
78. U-krediter (c)	150
79. U-krediter (vpk)	151
80. Internationell monetär konferens (vpk)	151
81. Betalningsbalansstöd (m)	152
82. Betalningsbalansstöd (fp)	152
83. Betalningsbalansstöd (c)	153
84. Anslaget till övriga u-landspolitiska insatser (fp)	153

Särskilda yttranden

1. Biståndsanslagen och utbetalningstakten (fp)	154
2. Demokratisk samhällsutveckling (fp)	154
3. Samarbete med näringslivet (m)	154
4. Bistånd för familjeplanering (fp)	155
5. Kretsen av programländer (fp)	155
6. Det multilaterala biståndets andel (c)	156

